

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΓΑΜΟΥ

(Ιστορικό μυθιστόρημα)

Εισαγωγή

Το έργο αναφέρεται στην αρχαία Πέργαμο. Παρακολουθούμε την τελευταία φάση τού ένδοξου βασιλείου, που γνώρισε άνθιση κατά τη διάρκεια της επέκτασης της Μακεδονικής αυτοκρατορίας.

Ο τελευταίος βασιλιάς Άτταλος ο Γ', κληροδοτεί με διαθήκη του το βασίλειο στη δημοκρατία της Ρώμης. Όταν το μαθαίνει αυτό ο μεγάλος του αδελφός, ο Αριστόνικος, ο οποίος έχει παρατήσει τα παλάτια και ζει χρόνια με τους αγρότες στην ύπαιθρο, συγκεντρώνει γύρω του στρατό από απογοητευμένους αγρότες, ναύτες και δούλους και συγκρούεται με το βασιλικό στρατό της Περγάμου και τους Ρωμαίους λεγεωνάριους.

Εμείς παρακολουθούμε τη ζωή τού Αριστόνικου. Τί ήταν αυτό που τον παρακίνησε να εγκαταλείψει τα παλάτια, να μείνει σαν φτωχός ανάμεσα στους αγρότες και τέλος, να επαναστατήσει για την τιμή του βασιλείου του.

Γίνονται διάφορες αναφορές, όχι μόνο στο ιστορικό αυτό γεγονός, αλλά και στις φιλοσοφίες τού αρχαίου κόσμου. Στα τελευταία κεφάλαια μάλιστα εμφανίζεται ο Βλόσσιος ο στωικός, που μυεί τον αναγνώστη σε μία από τις πιο παρεξηγημένες ηθικές φιλοσοφίες της αρχαιότητας και πρόδρομο του χριστιανισμού.

Ησυχία επικρατούσε στην μεγάλη αίθουσα του κοινοβουλίου. Ακούγονταν μόνο ψίθυροι και χαμηλόφωνα χαχανητά, που προέρχονταν από τα έδρανα. Άντρες ντυμένοι με κάτασπρους τηβέννους κάθονταν στους ξύλινους θώκους, που ήταν τοποθετημένοι αμφιθεατρικά. Συζητούσαν μεταξύ τους για τις εξελίξεις της πόλης, καθώς περίμεναν να ξεκινήσει τον λόγο του ο επόμενος ομιλητής. Ο θεός Απόλλωνας έλουζε με άπλετο φως την αίθουσα, οι ακτίνες του ήλιου αντανακλούσαν επάνω στα μαρμάρινα τοιχώματα και δημιουργούσαν μια φαντασμαγορική αντηλιά. Η σύγκλητος συνεδρίαζε...

Ο ομιλητής στεκόταν ήδη στο βήμα, δεν ξεκινούσε όμως τον λόγο του. Κοιτούσε ερευνητικά τους άντρες γύρω του, σαν να προσπαθούσε να εντοπίσει κάποιον ανάμεσά τους. Δεν κρατούσε χαρτιά μπροστά του, δεν τα χρειαζόταν. Τα λόγια δεν θα έβγαιναν από το μυαλό, αλλά από την ψυχή του. Έβηξε, καθάρισε τη φωνή του πριν ξεκινήσει τον λόγο του και πήρε μερικές δυνατές ανάσες. Γνώριζε ότι θα χρειαζόταν όλη του η δύναμη εκείνη τη μέρα.

«Ρωμαίοι...» είπε δυνατά και αμέσως όλοι οι άντρες έστρεψαν τα βλέμματα τους επάνω του. «Στη δημοκρατία, δεν μπορεί ο καθένας κάνει ότι θέλει. Τί σημασία έχει, αν είναι γαιοκτήμονας και του ανήκουν ολόκληροι αγροί; Τί σημασία έχει, αν είναι κτηνοτρόφος και κατέχει εκατοντάδες αγελάδες; Δεν είναι, παρά ένας ακόμα πολίτης ανάμεσα στους υπολοίπους. Στη δημοκρατία όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι και για να διατηρηθεί αυτή η ισότητα, εκτός από ελευθερίες, οι πολίτες έχουν και καθήκοντα. Τα καθήκοντα αυτά είναι που αποδεικνύουν, ότι η δημοκρατία είναι ζωντανή. Όταν οι άνθρωποι είναι αφημένοι στην τύχη τους, τότε δεν υπάρχει κοινωνία αλλά ζούγκλα. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, πρέπει να εμφυσήσουμε στους ανθρώπους να σέβονται τα καθήκοντα τους και να χαίρονται για αυτά περισσότερο από τις ελευθερίες τους. Ελευθερίες δίνουν οι βασιλιάδες και οι τύραννοι στους υπηκόους τους, για να τους ξεμυαλίζουν και να νομίζουν ότι είναι ελεύθεροι. Μόνο το καθήκον διαχωρίζει τους ελεύθερους πολίτες, από τους ανεξέλεγκτους πολίτες. Ρωμαίοι, δεν υπάρχει μεγαλύτερο καθήκον από το να τηρείται η ομαλή συνύπαρξη των πολιτών. Η συνοχή μεταξύ των ανθρώπων μιας πόλης είναι το πιο ιερό καθήκον της δημοκρατίας, και όχι ο πλουτισμός μιας μικρής χούφτας. Για αυτό λοιπόν...» Σε αυτό το σημείο σταμάτησε τον λόγο του. Μετά από αυτήν την σύντομη εισαγωγή, έφτανε στο μέρος που ήταν σίγουρος ότι το ακροατήριο θα αντιδρούσε έξαλλα με τις προτάσεις του. Τους γνώριζε καλά αυτούς τους άντρες που είχε γύρω του. Πατρίκιοι, εύποροι αριστοκράτες της Ρώμης που πολιτεύονταν μονάχα για να διατηρούν ανέπαφα τα συμφέροντα των οικογενειών τους. Μα και εκείνοι όμως τον γνώριζαν πολύ καλά, από τότε που είχε οριστεί ταμίας στην εκστρατεία κατά των Νυμαντινών στην Ισπανία. Ο λαός τον είχε λατρέψει τότε, λόγο της τιμιότητάς του και με αυτήν την δύναμη, είχε δημιουργήσει πολλά προβλήματα στους συγκλητικούς.

«...Έτσι λοιπόν, σαν δήμαρχος της Ρώμης που έχω οριστεί για αυτή τη χρονιά, προτείνω εγώ, ο Τιβέριος Γράκχος, τον αγροτικό νόμο σύμφωνα με τον οποίο, κανένας πολίτης δεν δικαιούται να κατέχει περισσότερα από πεντακόσια πλέθρα αγροτικής γης και...»

Δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει την πρότασή του και αμέσως ξέσπασε μέσα στο χώρο του κοινοβουλίου μια φασαρία, από δυνατές φωνές και σφυρίγματα. Οι άντρες σηκώθηκαν εξοργισμένοι από τις θέσεις τους, κουνούσαν τα χέρια τους στον αέρα και έβριζαν.

«Πεντακόσια πλέθρα;» φώναξε αγανακτισμένος ένας από τους συγκλητικούς. «Μα εγώ κατέχω περισσότερα από πεντακόσιες χιλιάδες πλέθρα! Τί θα κάνω τα υπόλοιπα;»

«Τα υπόλοιπα θα μοιραστούν στους ακτήμονες και στους φτωχούς αγρότες» προσπάθησε να τους εξηγήσει ο Τιβέριος, μέσα στον πανζουρλισμό από φωνές.« Με αυτόν τον τρόπο, θα...»
«Είναι ανεπίτρεπτος αυτός ο νόμος, Τιβέριε. Θα θίξεις όλα τα συμφέροντά μας!» τον διέκοψε ένας άλλος μέσα από τα πλήθος.

«Είσαι λακές του όχλου! Είσαι λακές των πληβείων!»

«Πάρε πίσω το νόμο σου Τιβέριε, γιατί διαφορετικά θα σε λιθοβολήσουμε! Δεν μπορείς να τα κάνεις αυτά στη Ρώμη».

Ο Τιβέριος κοιτούσε τους αγανακτισμένους συγκλητικούς πάνω από το βήμα, με αγέρωχο βλέμμα. Σχεδόν τους λυπόταν που τους έβλεπε να αντιδρούν με τέτοιο ζώοδη τρόπο, στο άκουσμα ότι έχαναν κάποια από τα συμφέροντά τους.

«Ρωμαίοι, ηρεμήστε! Πρέπει να καταλάβετε σε πόσο οριακό σημείο βρίσκεται σήμερα η Ρώμη. Αν συνεχίσουμε να καταπιέζουμε ανεξέλεγκτα τους φτωχούς αγρότες, θα χάσουν τα πάντα και δεν θα έχουν άλλο τρόπο αντίδρασης παρά να ξεσπάσουν. Με τον αγροτικό νόμο θα ξαναμοιράσουμε τα χωράφια, ώστε να...»

«Είσαι προδότης, Τιβέριε! Προδίδεις την τάξη σου, τους πατρικίους, για αυτούς τους βρωμιάρηδες» ξεκίνησε να φωνάζει ξανά το αγριεμένο ακροατήριο.

«Θα σε βρούμε, Τιβέριε. Δεν θα μας ξεφύγεις!»

Στο κοινοβούλιο επικρατούσε πανικός. Οι φωνές του εξοργισμένου πλήθους κάλυπταν τη φωνή του ομιλητή, που έδειχνε ανήμπορος. Κανείς δεν άκουγε τον λόγο του προνοητικού πολιτικού άντρα που προσπαθούσε να επαναφέρει την ισορροπία και την τάξη στο εσωτερικό της πόλης.

«Προτείνω επίσης...» προσπάθησε να συνεχίσει το λόγο του ο Τιβέριος, «οι θησαυροί που κληροδότησε ο βασιλιάς της Περγάμου Άτταλος ο Γ΄ στο λαό της Ρώμης, να δοθούν στους φτωχούς αγρότες για να αγοράσουν αγροτικά εργαλεία και μηχανήματα και...»

«Μα τον Δία, είσαι τελείως τρελός;» τον διέκοψε ξανά ένας άλλος.« Θα δώσουμε τους θησαυρούς ενός βασιλιά, στους βρωμιάρηδες για να αγοράσουν αλέτρια;»

«Πρέπει να το κάνουμε, γιατί διαφορετικά οι άνθρωποι θα πέσουν σε τέτοια απόγνωση που θα σκοτωθούν μεταξύ τους για την επιβίωση» προσπάθησε να του εξηγήσει.« Για αυτό το λόγο υπάρχει η Σύγκλητος, Ρωμαίοι. Για να αποφασίζει υπέρ του λαού, όχι υπέρ των δικών της συμφερόντων».

«Να προσέχεις, Τιβέριε. Να προσέχεις, γιατί θα σε βρούμε... Θα σε βρούμε και θα σε σκοτώσουμε!» ακούστηκε μια φωνή μέσα από το πλήθος.

«Ποιός το είπε αυτό; Ποιός το είπε αυτό, μα την Ήρα;» φώναξε εξοργισμένος ο Τιβέριος, αλλά ο άντρας χάθηκε μέσα στο πλήθος.

Ο Τιβέριος παρέμενε στο βήμα βουβός κοιτάζοντας τους πολιτικούς άντρες να φωνάζουν, να βρίζουν και να οδύρονται σαν τον χειρότερο όχλο. Η αναμπουμπούλα κράτησε για μερικές ώρες ακόμα, αλλά οι προτάσεις του Τιβέριου τελικά ψηφιστήκαν. Είχε κερδίσει την πρώτη μάχη...

«Άτταλε, σταμάτα. Σταμάτα σου λέω! Μην το κάνεις αυτό».

«Άσε με, Αριστόνικε. Δεν τον πειράζει. Τον ακούς μήπως να παραπονιέται;»

«Τα βατράχια δεν μπορούν να μιλήσουν, χαζούλη» απάντησε χαμογελαστά ο μεγάλος του αδελφός. «Εσένα θα σου άρεσε, εάν κάποιος έχωνε το χέρι του μέσα στο στόμα σου και ψαχούλευε την γλώσσα σου;»

«Ω, σταμάτα επιτέλους, Αριστόνικε! Συνέχεια μού κάνεις παρατηρήσεις» διαμαρτυρήθηκε ο μικρός Άτταλος, που κρατούσε στα χέρια του ένα μικρό βάτραχο και προσπαθούσε να δει πόσο μακριά ήταν η γλώσσα του. «Αυτός ο βάτραχος κολυπούσε στη λίμνη του πατέρα μου. Τώρα είναι κρατούμενος μου και...»

«Άσ' τον ήσυχο, σου είπα» του φώναξε ξανά ο Αριστόνικος και με μια γρήγορη κίνηση, τον άρπαξε από τα χέρια του. Ο μικρός ξαφνιάστηκε, δεν πρόλαβε να αντιδράσει και ο μεγάλος του αδελφός πέταξε τον βάτραχο πίσω στο νερό.

«Τι έκανες; Γιατί μου τον πήρες; Ήταν δικός μου...» είπε στενοχωρημένος ο μικρός Άτταλος και έτρεξε γρήγορα στη άκρη της λίμνης, μήπως και προλάβαινε να τον πιάσει. Ήταν μόλις οκτώ χρονών και δεν ήταν συνηθισμένος να του χαλάνε τα χατίρια. Όταν είδε ότι ο βάτραχος εξαφανίστηκε μέσα στα χόρτα, ξέσπασε σε κλάματα. Ο Αριστόνικος τον πλησίασε, στάθηκε από πάνω του και τού χάιδεψε το κεφάλι για να τον ηρεμήσει. Ο μικρός είχε θυμώσει πολύ, δάκρυα έτρεχαν από τα κοκκινισμένα μάγουλά του.

«Ηρέμισε, Άτταλε» έσκυψε και του ψιθύρισε γλυκά στο αυτί. «Δεν μπορείς να κάνεις ότι θέλεις, επειδή είσαι...»

Δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει την πρότασή του και ο μικρός Άτταλος σηκώθηκε όρθιος και ξεκίνησε να τρέχει. Απομακρύνθηκε από τη μικρή λίμνη της πίσω αυλής και κατευθύνθηκε προς το εσωτερικό των ανακτόρων. Ο Αριστόνικος έτρεξε αμέσως πίσω του για να τον προλάβει.

«Μπαμπά, μπαμπά! Ο Αριστόνικος δεν με αφήνει να...» φώναζε δυνατά ο μικρός Άτταλος μέσα στους τεράστιους διαδρόμους, όταν ξαφνικά έπεσε πάνω στο σώμα ενός φρουρού που φυλούσε μια μεγάλη ξύλινη πόρτα. «Πού είναι ο πατέρας μου;» ρώτησε το γιγάντιο στρατιώτη.

«Ο βασιλιάς της Περγάμου βρίσκεται στη βασιλική αίθουσα και μιλάει με μερικούς αντιπροσώπους» απάντησε με αυστηρή πειθαρχία ο φρουρός. Ο μικρός προσπάθησε να ανοίξει την ξύλινη πόρτα, ο φρουρός όμως τον απότρεψε. «Ο βασιλιάς διέταξε να μην τον ενοχλήσει κανείς. Είναι πολύ σημαντική σύσκεψη».

Ο Άτταλος άκουσε από πίσω του βήματα να τον πλησιάζουν. Γύρισε το κεφάλι και είδε τον αδελφό του να τρέχει καταπάνω του. Απομακρύνθηκε τρέχοντας από τον φρουρό και κρύφτηκε πίσω από ένα μεγάλο άγαλμα του θεού Άρη. Ο Αριστόνικος τον είδε ότι κρύφτηκε εκεί, τον πλησίασε αθόρυβα, αλλά όταν κοίταξε πίσω από το άγαλμα ο Άτταλος δεν βρισκόταν πουθενά. Είχε εξαφανιστεί. Τότε κατάλαβε πως ο μικρός γνώριζε για το κρυφό πέρασμα, που οδηγούσε μέσα στη βασιλική αίθουσα. Στάθηκε και εκείνος πίσω από το άγαλμα, ακούμπησε το χέρι του στον τοίχο και αμέσως άνοιξε ένα πέρασμα. Προχώρησε και βρέθηκε μέσα στο βασιλικό δωμάτιο.

«Θέλω να μου επιστρέψετε αμέσως τα αγάλματά μου. Πώς μπορέσατε να τα κλέψετε από μένα, Βιθύνιοι;»

Μια εξοργισμένη φωνή ακουγόταν μέσα στη μεγάλη αίθουσα, που ήταν ντυμένη από αγάλματα και κόκκινα χαλιά. Ο βασιλιάς στεκόταν μπροστά από την μεγάλη καμάρα και αγνάντευε την πόλη του, καθώς μιλούσε σε έντονο τόνο σε δυο σκουρόχρωμους απεσταλμένους από την Βιθυνία. Ο Αριστόνικος εντόπισε τον μικρό Άτταλο να κρύβεται πίσω από το μεγάλο άγαλμα της Αθηνάς. Τον πλησίασε αθόρυβα και με μια λαβή τον ακινητοποίησε. Ο μικρός προσπάθησε να φωνάξει, αλλά ο Αριστόνικος πρόλαβε να του κλείσει το στόμα για να μην τους ακούσει ο πατέρας τους. Παρέμειναν εκεί χωρίς να μιλούν, ήθελαν να παρακολουθήσουν την σκηνή που εξελισσόταν μπροστά τους. Τους άρεσε να βλέπουν τον πατέρα τους να φέρεται βάνουσα σε άλλους, εκτός από τους ίδιους.

«Επίσης, θέλω να μου πληρώσετε πολεμική αποζημίωση πεντακόσια τάλαντα για τις καταστροφές που προκάλεσε ο στρατός σας στη πόλη μου» συνέχισε στον ίδιο τόνο ο βασιλιάς Άτταλος. «Μα τον Δία, πώς τολμήσατε να τον βάλετε εδώ μέσα;»

Οι Βιθύνιοι σημείωναν τις απαιτήσεις του βασιλιά της Περγάμου, άκουγαν σαστισμένοι τις φωνές και τις προσβολές του χωρίς να του απαντούν. Γνώριζαν ότι όλες οι ερωτήσεις του ήταν ρητορικές, αφού ποτέ ένας βασιλιάς δεν θα μπορούσε να πέσει στο επίπεδο τους.

«Και λίγα είναι αυτά που ζητάω για την ντροπή που πήρα, να πείτε στον Προυσία τον βασιλιά σας. Δεν έχει ξαναμπει ποτέ άλλος στρατός μέσα στη Πέργαμο». Ο βασιλιάς εξακολουθούσε να τους μιλά, χωρίς να τους κοιτάζει. Αγνάντευε στο βάθος του ορίζοντα, το απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου.

«Βασιλιά Άτταλε, καταλαβαίνουμε τον εκνευρισμό και τις δίκαιες απαιτήσεις σας, αλλά... αλλά είχαμε πόλεμο. Ο στρατός μας έπρεπ...» προσπάθησε να δικαιολογηθεί διστακτικά ο ένας απεσταλμένος, αλλά τον διέκοψε απότομα ο βασιλιάς.

«Και επειδή είχαμε πόλεμο, τί σημαίνει αυτό; Οτι είχατε δικαίωμα να καταστρέψετε την πόλη μου;» του φώναξε και τον κοίταξε εξοργισμένος. «Οι πόλεις επιβιώνουν, Βιθυνία. Τα μνημεία επιβιώνουν, οι βασιλιάδες επιβιώνουν, μόνο οι στρατιώτες χάνονται στα πεδία των μαχών».

«Μπαμπά, μπαμπά...» ακούστηκε η παιδική φωνή του μικρού Άτταλου, που βγήκε πίσω από το άγαλμα της Αθηνάς.

«Άτταλε, τι θέλεις εδώ;» ρώτησε ξαφνιασμένος ο βασιλιάς, αλλάζοντας την αυστηρή χροιά της φωνής του σε πιο γλυκιά. Παράτησε τους αντιπροσώπους, πήρε αγκαλιά το γιο του και τον σήκωσε ψηλά. «Αυτός εδώ είναι ο γιος μου, Βιθυνία» είπε με καμάρι και τον έδειξε στον απεσταλμένο. «Να τον φοβάσαι, γιατί όταν μεγαλώσει θα γίνει βασιλιάς και θα κατακτήσει όλη την Ασία σαν το Μέγα Αλέξανδρο».

Ο Βιθύνιος χαμογέλασε από ευγένεια, μα η ματιά του λοξοδρόμησε και έπεσε στον Αριστόνικο που μόλις είχε βγει και εκείνος πίσω από το άγαλμα. Στεκόταν ντροπαλός σε απόσταση από τους άντρες. Δεν πλησίαζε τον πατέρα του, όπως ο μικρός Άτταλος. Έδειχνε σαν κάτι να φοβόταν. Μόλις τον είδε ο βασιλιάς, χαμογέλασε ειρωνικά.

«Αυτός είναι ο άλλος μου γιος, Βιθυνία. Μπορεί πολεμήσετε αντίπαλοι σε κάποιο πεδίο μάχης» είπε με ψυχρότητα. «Τελικά μικρέ Άτταλε, δεν μου είπες. Τί θέλεις και διακόπτεις το βασιλιά, από μια τόσο σημαντική σύσκεψη;»

Ο μικρός Άτταλος που μέχρι τότε διατηρούσε ένα αθώο χαμόγελο στο πρόσωπό του, άλλαξε στάση και πήρε μια στενοχωρημένη έκφραση.

«Έπαιζα στον κήπο και έπιασα αιχμάλωτο έναν βάτραχο που κολυμπούσε στη λίμνη» είπε με θλιμμένο ύφος.

«Πολύ ωραία γιε μου, καλά έκανες» τον συνεχάρη ο πατέρας του. Ο Αριστόνικος ένιωθε την κοιλία του να σφίγγεται εκείνη τη στιγμή.

«Ξεκίνησα να πειράζω το στόμα του για να δω πόσο μακριά είναι η γλωσσά του, όπως μου είχες δείξει στα βασανιστήρια που κάναμε στους Βιθύνιους αιχμαλώτους» συνέχισε το παιδί.

«Πολύ ωραία...» φώναξε με θαυμασμό ο βασιλιάς. «Και του την έκοψες τελικά;» τον ρώτησε χαμογελαστός.

«Δεν πρόλαβα, γιατί ο Αριστόνικος τον πήρε από τα χέρια μου και τον πέταξε πίσω στη λίμνη».

Ο βασιλιάς τότε πήρε το βλέμμα του από τον μικρό του γιο και κοίταξε τον Αριστόνικο με μεγαλύτερο μίσος από ότι κοίταζε προηγουμένως τους Βιθύνιους.

«Εγώ απλά ήθελα...» προσπάθησε να δικαιολογηθεί ο Αριστόνικος, αλλά μάταια. Ο βασιλιάς είχε γίνει έξω φρενών μαζί του. Όρμισε κατά πάνω του, τον έπιασε με δύναμη από το αυτί και του το τράβηξε.

«Πόσες φορές σου έχω πει να μην επηρεάζεις τον χαρακτήρα του γιου μου;» τον ρώτησε εξοργισμένος.

«Πατέρα, απλά ήθελα να δείξω στον μικρό Άτταλο πως δεν είναι σωστό να...»

«Μην με λες πατέρα σου. Είμαι ο βασιλιάς σου» του φώναξε ξανά και η φωνή του έκανε αντίλαλο στο μεγάλο δωμάτιο. «Είναι η τελευταία φορά που δεν υπακούς σε εντολή μου. Την επόμενη φορά, θα περάσω ένα σχοινί γύρω από το λαιμό σου και θα σε κρεμάσω μαζί με τους δούλους μπροστά από τον βωμό του Δια».

Ο μικρός Άτταλος χαμογελούσε από παιδική αφέλεια, όση ώρα ο πατέρας του έκανε παρατηρήσεις στον αδελφό του. Οι Βιθύνιοι είχαν μείνει έκπληκτοι. Δεν περίμεναν ότι ο βασιλιάς θα ήταν τόσο βάνουσος με τον μεγάλο του γιο. Ο Αριστόνικος είχε χαμηλώσει το κεφάλι, σαν να κατανοούσε το λάθος του.

«Πάμε στη λίμνη Άτταλε, να βρούμε τον βάτραχό σου» είπε ο βασιλιάς με χαρούμενη φωνή. Στη συνέχεια έστρεψε το βλέμμα του στους Βιθύνιους. «Όσο για 'σας, δεν σας χρειάζομαι άλλο. Μεταφέρετε τις επιθυμίες μου στον βασιλιά Προυσία και πείτε του ότι περιμένω σύντομα τις αποζημιώσεις».

«Μάλιστα, βασιλιά μου» του είπαν σκύβοντας με υποτέλεια το κεφάλι.

Στην συνέχεια ο βασιλιάς πήρε τον μικρό του γιο από το χέρι και βγήκαν από την βασιλική αίθουσα. Από πίσω τους ακολούθησαν οι απεσταλμένοι από την Βιθυνία. Ο Αριστόνικος έμεινε μόνος του στο δωμάτιο, ανάμεσα στα αγάλματα και στα άλλα επίχρυσα διακοσμητικά αντικείμενα. Από τον διάδρομο έφταναν στα αυτιά του τα λόγια του πατέρα του, που έλεγε στον μικρό Άτταλο τί βασανιστήρια θα έκαναν στον άμοιρο βάτραχο. Στεκόταν όρθιος. Δεν κουνιόταν, απλά κοιτούσε αφηρημένα το πάτωμα. Ήταν στενοχωρημένος, αφού για ακόμα μια φορά είχε καταφέρει να απογοητεύσει τον πατέρα του, χωρίς όμως να καταλαβαίνει τον λόγο. Είχε προσπαθήσει να συμμορφώσει τον ατίθασο χαρακτήρα του μικρού του αδελφού, αλλά έβρισκε πάλι αρνητική αντιμετώπιση από τον πατέρα του.

«Αριστόνικε, τί κάνεις εδώ μόνος σου;» ακούστηκε ξαφνικά η γλυκιά φωνή της μητέρας του.

«Δεν κάνω τίποτα, μητέρα. Απλά... απλά σκεφτόμουν» της απάντησε ξαφνιασμένος εκείνος. Δεν ήθελε να της αποκαλύψει την στενοχώρια του.

Η βασίλισσα πλησίασε το παιδί, στάθηκε από πάνω του και το χάιδεψε στην πλάτη. Ήξερε ότι αυτό τον χαλάρωνε. Διαισθάνθηκε αμέσως την ψυχολογική κατάσταση του γιου της, διέκρινε την στενοχώρια στο πρόσωπο και στη χροιά της φωνής του. Τον ήξερε πολύ καλά, άλλωστε εκείνη τον είχε γεννήσει.

«Πάλι σου φώναξε ο πατέρας σου;» τον ρώτησε, αλλά εκείνος δεν αποκρίθηκε. Ήταν έτοιμος να μπηξει τα κλάματα. Η μητέρα, τον πήρε στην αγκαλιά της για να τον ηρεμήσει. Πάντα ένιωθε ασφάλεια κοντά της.

Η μητέρα τον αγαπούσε περισσότερο από το πατέρα του. Ο βασιλιάς ήταν απογοητευμένος μαζί του, γιατί τον θεωρούσε αδύναμο και δεν τον έκρινε άξιο να τον διαδεχτεί στο θρόνο. Αυτό πλήγωνε βαθύτατα τον μικρό Αριστόνικο, όχι επειδή δεν θα γινόταν βασιλιάς αλλά επειδή δεν μπορούσε να κάνει περήφανο τον πατέρα του. Η μητέρα αναγνώριζε την ψυχολογική κατάπτωση του γιου της και προσπαθούσε να διατηρεί τις ισορροπίες. Ο πατέρας μπορεί να του φερόταν με σκληρότητα και αδιαφορία, εκείνη όμως του έδινε όλη της την αγάπη. Ήταν το μόνο άτομο που ο Αριστόνικος μπορούσε να βρει παρηγοριά και φροντίδα .

«Μα την Ήρα, τώρα θα δει τι θα πάθει. Πού είναι;» τον ρώτησε αγανακτισμένη η βασίλισσα.

«Στον κήπο, μαζί με τον Άτταλο» απάντησε με σιγανή φωνή το παιδί .

«Πάμε να τον βρούμε» του είπε και τον έπιασε από το χέρι.

«Όχι, μητέρα. Δεν θέλω» φώναζε τρομαγμένος ο Αριστόνικος τραβώντας το χέρι του.

Απομακρύνθηκε από κοντά της, έφτασε στην άλλη πλευρά του δωματίου και ξέσπασε σε κλάματα. Δεν ήθελε να θυμώσει περισσότερο τον πατέρα του.

Η βασίλισσα κοιτούσε στενοχωρημένη το μικρό παιδί, που είχε βάλει τα χέρια στο πρόσωπο του και έκλαιγε. Ήξερε πως δεν άξιζε τα βάσανα που περνούσε, επειδή ο πατέρας του ήταν βασιλιάς και δεν λογάριαζε κανέναν και τίποτα. Τον πλησίασε, γονάτισε μπροστά του και του τράβηξε τα χέρια από το πρόσωπο.

«Αριστόνικε, κοίταξε με στα μάτια παιδί μου» του είπε με τρυφερή φωνή. «Ότι και αν συμβαίνει στη ζωή σου, ότι και αν ακούς από τους γύρω σου, ποτέ μην χάσεις την πίστη στον εαυτό σου.

Ποτέ μην χάσεις την εμπιστοσύνη στις δυνάμεις σου, γιατί κανείς δεν ξέρει το χρυσάφι που κρύβεις μέσα σου. Κανείς δεν μπορεί να σε κρίνει γιε μου, παρά μονάχα εσύ ο ίδιος».

Ο Αριστόνικος κοίταξε τη μητέρα του μερδεμένος. Δεν κατάλαβε ακριβώς τι προσπαθούσε να του πει, αλλά με αυτόν τον όμορφο λόγο της αισθάνθηκε μέσα του τη ζεστασιά της αγάπης της. Την πλησίασε και της έδωσε ένα δυνατό φιλί στο μάγουλο. Δεν θα ξεχνούσε ποτέ την όμορφη συμβουλή για το υπόλοιπο της ζωής του.

Η μητέρα σκούπισε τα δάκρυα από το πρόσωπο του γιού της, τον έπιασε από το χέρι και βγήκαν από την βασιλική αίθουσα. Περπάτησαν μέσα στους διάδρομους του παλατιού και τον άφησε στο δωμάτιο του για να ξεκουραστεί. Δεν ήθελε να τον ταλαιπωρήσει άλλο, ήδη περνούσε πολλά από τον άστατο πατέρα του. Ο Αριστόνικος ξάπλωσε στο κρεβάτι του για να ηρεμήσει, δεν πρόλαβε όμως να γύρει το κεφάλι του και άκουσε φωνές να έρχονται από τον κήπο.

Πλησίασε το παράθυρο και είδε τη μητέρα του να συνομιλεί σε έντονο τόνο με τον βασιλιά .

«Άτταλε παιδί μου, πήγαινε να παίξεις με τον αδελφό σου. Σε περιμένει στο δωμάτιο του» ακούστηκε χαλαρή η φωνή της βασίλισσας.

«Δεν μπορώ τώρα. Παίζω με τον βάτραχο, που έπιασε ο μπαμπάς» της απάντησε το μικρό παιδί κρατώντας στα χέρια του τα εντόσθια του βατράχου.

«Τώρα είπα, Άτταλε!» του φώναξε αυστηρά. Ο μικρός δεν έφερε άλλη αντίρρηση. Η μητέρα δεν του έκανε τα χατίρια, όπως ο πατέρας του. Μόλις απομακρύνθηκε ο μικρός, η βασίλισσα πλησίασε αγριεμένη τον άντρας της, στάθηκε από πάνω του και κοίταξε τον κομματιασμένο βάτραχο. Τον είχαν ανοίξει στη μέση και το γρασίδι είχε βαφτεί κόκκινο από το αίμα του. « Τον βάζεις πάλι να βασανίζει τα άμοιρα ζώα;» είπε αγανακτισμένη στον βασιλιά. « Θέλεις να τον κάνεις σαν τα μούτρα σου;»

«Θέλω να τον κάνω βασιλιά» απάντησε αδιάφορα εκείνος, ξεψαχνίζοντας το εσωτερικό του βατράχου.

«Σκάσε!» του φώναξε αναιδέστατα η βασίλισσα. « Εκτός από δικός σου γιος, είναι και δικός μου. Το δικό μου παιδί θέλω να γίνει καλός άνθρωπος, όχι βάνουσος τύραννος».

«Ακόμα να εγκαταλείψεις τους χαζούς συναισθηματισμούς σου, Στρατονίκη;» της απάντησε ο βασιλιάς χαμογελώντας ειρωνικά. «Το ξέρεις πολύ καλά πως, αν δεν τον σκληραγωγήσουμε από τώρα, αποκλείεται να αντέξει στην συνέχεια την πίεση που θα αντιμετωπίσει σαν βασιλιάς». Η βασίλισσα δεν απάντησε τίποτα, ήξερε ότι ο άντρας της είχε δίκιο. Ήξερε τη σκληρή μοίρα που περίμενε το παιδί της. Οι περισσότεροι άνθρωποι θα έδιναν τη ζωή τους για να γινόντουσαν βασιλιάδες, αλλά δεν ήξεραν τί βαριά κατάρα είναι στην πραγματικότητα. Δεν μπορούν να διανοηθούν το αίμα και τον πόνο που κρύβεται κάτω από τα στέμμα και τα μεγαλεία.

«Τί είπες στον Αριστόνικο και τον στενοχώρησες;» τον ρώτησε στη συνέχεια .

«Αυτό που έπρεπε να ακούσει...» απάντησε ψυχρά ο βασιλιάς. «Να σταματήσει να μπλέκεται συνεχώς στην διαπαιδαγώγηση του μελλοντικού βασιλιά της Περγάμου και...»

«Είναι δώδεκα χρονών, Άτταλε. Δεν είναι μεγάλος άντρας, για να του φέρεσαι με αυτό τον τρόπο. Είναι παιδί και πληγώνεται».

«Ίσως αυτό σκληραγωγήσει τον αδύναμο χαρακτήρα του. Θα του χρειαστεί το θάρρος και η δύναμη σαν στρατιώτης που θα γίνει» συνέχισε στον ίδιο ειρωνικό τόνο ο βασιλιάς.

«Μήπως ξεχνάς Άτταλε, ότι ο Αριστόνικος είναι γιο σου;» τον ρώτησε εκνευρισμένη η βασίλισσα, κλοτσώντας το πτώμα του βάτραχου μέσα στην λίμνη.

«Όχι, δεν είναι γιος μου!» φώναξε δυνατά ο βασιλιάς και η φωνή του ακούστηκε σε όλα τα ανάκτορα. «Είναι ένα λάθος που υπάρχει από δικιά σου ευθύνη».

«Δεν μπορείς να τυραννάς τη ζωή ενός παιδιού, επειδή είσαι ανίκανος να αναλάβεις τις ευθύνες σου. Δεν μπορείς να τυραννάς την ψυχή του. Βασιλιάς είσαι, όχι θεός».

«Σε αυτό τον κόσμο, δεν διαφέρει το ένα από το άλλο» της απάντησε ειρωνικά. «Μπορώ να επεμβαίνω στις ζωές των ανθρώπων όποτε θέλω και εκείνοι να με υπακούν πιστά και να με υπομένουν. Μπορώ να τους σκλαβώνω και να τους καταπιέζω, αλλά αυτοί να συνεχίζουν να με δοξάζουν και να με λατρεύουν. Μόνο ένας θεός μπορεί να το καταφέρει αυτό, για αυτό σταμάτα το κήρυγμα».

Ο βασιλιάς την έπιασε βίαια από την μέση και προσπάθησε να την φιλήσει στο στόμα, εκείνη όμως απομακρύνθηκε από κοντά του.

«Ο μικρός δεν φταίει σε τίποτα» διαμαρτυρήθηκε η βασίλισσα .

«Μα την Ήρα, σταματά επιτέλους να παριστάνεις την ευαίσθητη και φέρσου σαν αληθινή βασίλισσα. Από την πρώτη στιγμή ήξερες την κατάληξη που θα είχε το παιδί. Εάν δεν επέμενες εσύ τότε, εγώ θα τον...»

Ο Αριστόνικος ήταν κρυμμένος πίσω από τις κουρτίνες του παραθύρου και παρακολουθούσε τους γονείς του που τσακώνονταν. Δεν άκουγε καθαρά τι έλεγαν, αλλά ήταν σίγουρος ότι αναφερόντουσαν στον ίδιο. Ο πατέρας του από παλιά τού απαριθμούσε τα βασικά χαρακτηριστικά που έπρεπε να διαθέτει κάποιος, για να γίνει βασιλιάς και να μπορεί να διοικεί καλά την πόλη του. Δεν του το έλεγε ξεκάθαρα, αλλά άφηνε να εννοηθεί ότι ήταν πολύ αδύναμος για να αναλάβει την εξουσία. Καθώς μεγάλωνε, το καταλάβαινε και ο ίδιος από μόνος του, ότι δεν ήταν ικανός να αναλάβει την εξουσία. Ήταν πολύ ευαίσθητος. Απέφευγε να βλάψει ακόμα και τα μικρά ζώα, κάτι που έκανε με άνεση ο αδελφός του. Τού άρεσε να χαϊδεύει τις γάτες και να παρακολουθεί πώς συνεργάζονταν τα μυρμήγκια, χωρίς να χαλάει τις φωλιές τους. Επίσης, δεν φερόταν με τον ίδιο απάνθρωπο τρόπο που φερόταν ο πατέρας του στους δούλους του παλατιού. Εκείνος τους χτυπούσε, τους κορόιδευε, τους φερόταν βάνουσα. Μια φορά μάλιστα, είχε διατάξει να κρεμάσουν ένα σκουρόχρωμο ασιάτη, επειδή είχε φτερνιστεί την ώρα που περνούσε ο βασιλιάς.

Ο Αριστόνικος είχε καταλάβει πως δεν ήταν κατάλληλος για να διαδεχτεί τον πατέρα του στο θρόνο. Είχε αποδεχτεί παθητικά την κατώτερη φύση του και δεν τον ένοιαζε. Στενοχωριόταν μόνο, που είχε απογοητεύσει τον πατέρα του και δεν μπορούσε να απολαμβάνει την αγάπη του. «Τι κάνεις εκεί;» τον τρόμαξε η φωνή του μικρού Αττάλου, που είχε τρυπώσει αθόρυβα στο δωμάτιο του.

«Τίποτα. Απλά κάθομαι» του απάντησε με απάθεια ο Αριστόνικος .

«Ο δάσκαλος είπε να πάμε στην παραλία, θα κάνουμε εκεί σήμερα το μάθημα. Ίσως να μας επιτρέψει να κάνουμε και μπάνιο» είπε χαρούμενος ο μικρός αδελφός.

Τα παιδιά κατέβηκαν τρέχοντας στην αυλή των ανακτόρων. Είχαν πολύ καιρό να κάνουν μπάνιο στη θάλασσα, αφού με τον πόλεμο με τη Βιθυνία ήταν κλεισμένοι πίσω από τα μεγάλα τείχη της πόλης. Μπήκαν στην βασιλική άμαξα που τους περίμενε και ξεκίνησαν για την παραλία.

ΜΑΘΗΜΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΔΗΜΟ

«Ένας βασιλιάς, πρέπει να γνωρίζει τα πάντα για το βασίλειο του. Κάθε στενό, κάθε κρυφό σοκάκι. Πρέπει να βρίσκεται κρυμμένος κάτω από κάθε πέτρα, για να ακούει την παραμικρή φήμη που εξαπλώνεται μέσα στο βασίλειο του. Πρέπει να έχει παντού δικούς του ανθρώπους για να κρυφακούν τους υπηκόους του και τον ενημερώνουν για τις κινήσεις του, ώστε να γνωρίζει κάθε στιγμή τα πάντα. Αυτή η προνοητικότητα, τού δίνει τη δυνατότητα να είναι ένα βήμα μπροστά από τους υπόλοιπους. Να βρίσκεται μπροστά από τις εξελίξεις, πριν καλά καλά αυτές συμβούν. Αυτό εκπλήσσει τους υπηκόους του και τους κάνει να παραδίνονται ευκολότερα στη θέληση του».

Ο Εύδημος ήταν ο διδάσκαλος των παιδιών. Γνώριζε φιλοσοφία, ρητορική, ιστορία, μαθηματικά και φυσική. Τα μαθήματα γινόντουσαν στην αυλή των ανακτόρων τις πρωινές ώρες, την καλοκαιρινή περίοδο όμως κατέβαιναν στην παραλία, όπου τα παιδιά μπορούσαν να κάνουν μπάνιο στη θάλασσα τα μεσημέρια. Ο βασιλιάς Άτταλος εμπιστευόταν τον Εύδημο πάρα πολύ, αφού ήταν ο δικός του διδάσκαλος. Εκείνος τον είχε γαλουχήσει και τον είχε προετοιμάσει, για να γίνει σωστός βασιλιάς. Εκτός από διδάσκαλος των διαδόχων, ο Εύδημος ανήκε στο στενό κύκλο συμβούλων που διατηρούσε γύρω του ο βασιλιάς και πολλές φορές εμπιστευόταν τις απόψεις του.

Τώρα τα παιδιά ήταν καθισμένα στην αμμουδιά, κάτω από μια μεγάλη τέντα και παρακολουθούσαν τον δάσκαλο τους, καθώς τους μιλούσε για τα καθήκοντα του βασιλιά. «Για πες μας λοιπόν, Άτταλε. Ποιες είναι οι πόλεις, με τις οποίες συνορεύει το βασίλειο μας;» ρώτησε το μικρό παιδί.

«Στα νότια συνορεύουμε με την Έφεσο, στα ανατολικά με την Βιθυνία, στα δυτικά με τη νήσο Λέσβο και στα βόρεια με την βάρβαρη φυλή των Γαλατών»

«Δεν έχω ακούσει να βασανίζουν αθώους βατράχους, αυτοί οι βάρβαροι» του ψιθύρισε στο αφτί ο Αριστόνικος και έσκασαν στα γέλια.

«Ησυχία, ησυχία τώρα» τους έκανε παρατήρηση ο δάσκαλος. «Και για πες μας, ποια είναι η ακριβή γεωγραφική θέση της Πέργαμου;»

«Να την η Πέργαμος, δάσκαλε. Εκεί πέρα είναι η ακριβή της θέση. Δεν την βλέπετε;» είπε χαμογελώντας ο μικρός Άτταλος και έδειξε με τα χέρια του την πόλη που φαινόταν στο βάθος. «Έλα τώρα, Άτταλε. Σοβαρέψου να συνεχίσουμε το μάθημα» τον πρότρεψε ο αδελφός του. Ο Εύδημος κοίταξε τον μικρό Άτταλο με μια πολύ αυστηρή ματιά, σαν να τον προειδοποιούσε για την συμπεριφορά του.

«Καλά, καλά. Θα σοβαρευτώ» είπε χιουμοριστικά. «Η Πέργαμος είναι χτισμένη πάνω σε ένα μικρό λόφο, στα παραλία της Ιωνίας. Γύρω της εκτείνεται μια μεγάλη κοιλάδα, η οποία ποτίζεται από δυο χείμαρρους. Τον Σελινό και τον Κήτειο. Στον Κήτειο με πηγαίνει ο πατέρας και πιάνουμε βατράχους» έσκυψε στη μεριά του Αριστόνικου και του είπε σιγανά.

«Συνέχισε, Άτταλε...» επέμεινε ο Εύδημος. «Σε τί οφείλεται η ανάπτυξη του βασιλείου μας;»

«Δάσκαλε, γιατί ρωτάς μονάχα εμένα; Γιατί δεν ρωτάς και τον Αριστόνικο;» παραπονέθηκε ο μικρός Άτταλος. «Κουράστηκε η γλώσσα μου».

«Γιατί ο Αριστόνικος τα έχει διδαχτεί όλα αυτά πριν από σένα και τα ξέρει» του απάντησε ο δάσκαλος. «Λοιπόν...»

Ο μικρός Άτταλος ξεφύσησε απογοητευμένος, πέταξε στο χώμα τη πέτρα που κρατούσε και συνέχισε.

«Η ανάπτυξη της Πέργαμου οφείλετε στο εμπόριο, αφού από τη στιγμή που ο πατέρας μου συμμαχίσει με τους...»

«Ο βασιλιάς Άτταλος ο Β΄, θες να πεις» τον διόρθωσε ψυχρά ο Εύδημος, που είχε απομακρυνθεί κάτω από την τέντα και έβρεχε τα πόδια του στη θάλασσα.

«Μάλιστα. Ο βασιλιάς Άτταλος ο Β΄, ήθελα να πω» επανέλαβε ειρωνικά ο μικρός Άτταλος «Μόλις συμάχησε με τους Ρωμαίους, η Πέργαμος απέκτησε πολλά εμπορικά πλεονεκτήματα και έγινε το μεγαλύτερο βασίλειο της Ιωνίας».

«Μπράβο, Άτταλε. Πολύ καλά» τον συνεχάρη ο διδάσκαλος, που ακόμα έβρεχε τα πόδια του στη θάλασσα με γυρισμένη την πλάτη του στα παιδιά. Τότε ο Αριστόνικος έσκυψε αθόρυβα στη μεριά του μικρού του αδελφού και του ψιθύρισε στο αφτί.

«Επίσης λένε, ότι η ανάπτυξη της Περγάμου οφείλετε στους θησαυρούς που έκλεψε ο Μέγας Αλέξανδρος από τα βάθη της Ανατολής».

«Το άκουσα αυτό, Αριστόνικε» είπε αυστηρά ο Εύδημος. Γύρισε το σώμα του και τον κοίταξε απειλητικά. «Πόσες φορές σου έχω πει εγώ και ο βασιλιάς, να μην συναναστρέφεις με ανθρώπους που δεν είναι του επιπέδου σου; Θες να πω στον πατέρα σου, ότι πάλι μιλούσες με τους δούλους;»

«Δεν μιλούσα μαζί τους, διδάσκαλε. Έτυχε να βρίσκομαι στο στάβλο χθες και τους κρυφάκουγα όπως μας έχετε διδάξει, μήπως ανακάλυπτα κάποιο μυστικό τους» προσπάθησε να δικαιολογηθεί αγχωμένος.

«Μετά το μάθημα, θύμισέ μου να μου δείξεις ποιού σκλάβοι προσβάλλουν την ιστορία μας. Ακούς εκεί, κλέφτης ο Μέγας Αλέξανδρος!» φώναξε αγανακτισμένος ο διδάσκαλος. «Αυτοί οι βάρβαροι ασιάτες δεν θα καταλάβουν ποτέ, πώς λειτουργεί ο πολιτισμός. Αν δεν ήταν ο Μέγας Αλέξανδρος, δεν θα μπορούσαν να διαβάζουν, να γράφουν, να ζουν ανθρώπινα όπως τώρα. Αν δεν ήταν ο Μέγας Αλέξανδρος, θα κυκλοφορούσαν ακόμα γυμνοί σαν τους πιθήκους. Θα συνουσιάζονταν δημόσια, όπως τα ζώα και θα έτρωγαν ο ένας τον άλλο. Και δες τους σήμερα! Τους απελευθέρωσαμε από τα δεσμά τους, τους κάναμε πολιτισμένους ανθρώπους και τώρα έχουν αξιώσεις. Η αχαριστία ήταν πάντοτε γνώρισμα των βάρβαρων λαών» είπε υπεροπτικά καθώς είχε παρασυρθεί από τις σκέψεις του. «Ας συνεχίσουμε όμως εμείς το μάθημά μας. Άτταλε, θέλω να μου πεις τώρα σχετικά με την ιστορία του βασιλείου μας».

«Πάλι εγώ δάσκαλε;» παραπονέθηκε ξανά ο μικρός Άτταλος.

«Πες μου για την ιστορία μας και μετά θα σας αφήσω να κάνετε μπάνιο στη θάλασσα» είπε και τα παιδιά φώναξαν δυνατά από την χαρά τους.

«Παλιά η Πέργαμος, ανήκε στον βασιλιά της Θράκης Λυσίμαχο. Εκείνος για να εξασφαλίσει την περιουσία του, μετέφερε το θησαυροφυλάκιό του στη Πέργαμο που ήταν πολύ καλά οχυρωμένη και ήταν δύσκολο να παρθεί το φρούριο της. Είχε αναθέσει τη φρούρηση του ταμείου στον Φιλέταιρο. Μόλις πέθανε ο Λυσίμαχος από πολεμικές συρράξεις, ο Φιλέταιρος εκμεταλλεύτηκε τις συνθήκες και έγινε ανεξάρτητος κυβερνήτης της Περγάμου. Αξιοποίησε τη περιουσία του Λυσίμαχου οργανώνοντας το στρατό και όχι μόνο διατήρησε την ανεξαρτησία της πόλης, αλλά κατέκτησε και τις γύρω περιοχές μεγαλώνοντας το βασίλειο του».

«Μπράβο σου, Άτταλε. Βλέπω πρόσεχες στο προηγούμενο μάθημα» τον παίνεψε ο δάσκαλος και το πρόσωπο τού παιδιού έλαμψε.

«Δεν είχε βατραχάκια εκεί κοντά φαίνεται για να βασανίσει» τον πείραξε ξανά ο αδελφός του και εκείνος τον τσίμπησε.

«Για συνέχισε όμως, Άτταλε. Τί έγινε στη συνέχεια;» τον πρότρεψε ο Εύδημος.

«Όταν πέθανε ο Φιλέταιρος, άφησε διάδοχό του τον ανιψιό του Ευμένη. Εκείνος νίκησε στις Σάρδεις τον Αντίοχο. Τον Ευμένη τον διαδέχτηκε ο Άτταλος ο Α΄, ο οποίος ονομάστηκε «Σωτήρας» επειδή κατατρόπωσε τους βάρβαρους Γαλάτες. Για να τιμήσει το σπουδαίο γεγονός, κατασκεύασε το Βωμό του Δια στην ακρόπολη της Περγάμου. Μετά από αυτόν κυβέρνησε ο

Ευμένης ο Β΄, ο πάππους μου. Αυτός με τις καλές σχέσεις που ανέπτυξε με τους Ρωμαίους, έκλεισε μαζί τους καλές εμπορικές συμφωνίες και έκανε την Πέργαμο πιο πλούσια από ποτέ. Έκτισε μάλιστα την μεγάλη Βιβλιοθήκη απέναντι από τον Βωμό του Δια, που έρχεται δεύτερη μετά τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Τον Ευμένη τον διαδέχτηκε ο πατέρας μου, ο Άτταλος ο ...».

Ο μικρός Άτταλος μπερδεύτηκε από τα πολλά ονόματα, σταμάτησε για μια στιγμή και μέτρησε τα δάχτυλα του χεριού του.

«Ποιός Άτταλος είναι ο πατέρας σου;» τον πίεσε ο διδάσκαλος για να τον μπερδέψει κι άλλο.

«Ο δεύτερος!» φώναξε χαρούμενα το παιδί.

«Πολύ σωστά, ο Άτταλος ο Β΄. Και ποιο ήταν το κατόρθωμα του πατέρα σου;»

«Ανανέωσε τη φιλία με τις ελληνικές πόλεις και έχτισε στην αγορά της Αθήνας μια μεγάλη στοά, κάτω ακριβώς από την ακρόπολη».

«Ο πατέρας με είχε πάρει μαζί του στα εγκαίνια τότε, ενώ εσύ δεν είχες έρθει» πετάχτηκε ο Αριστόνικος και πείραξε τον μικρό του αδελφό.

«Ήμουν πολύ μικρός τότε, για αυτό» απάντησε θυμωμένος.

«Γιατί, τώρα μεγάλωσες; Ακόμα μπορώ να σε κερδίσω στην πυγμαχία» του είπε και τον έσπρωξε.

«Παιδιά, σταματήστε!» τους φώναξε ο διδάσκαλος και τους επανέφερε στην τάξη. «Τα πήγες πολύ καλά, Άτταλε. Μια μέρα θα γίνεις σπουδαίος βασιλιάς. Ο σωστός βασιλιάς πρέπει να ξέρει τα πάντα για το βασίλειο του. Την ιστορία του, την έκταση του, ακόμα και τα ονόματα των υπηκόων του. Ο Μέγας Αλέξανδρος ήξερε τα ονόματα όλων των στρατιωτών του».

Καθώς μιλούσε ο Εύδημος γύρισε την πλάτη στα παιδιά και κοίταζε προς τη θάλασσα. Αυτό σήμαινε ότι τα παιδιά ήταν ελεύθερα να μπουν στην θάλασσα. Έβγαλαν αμέσως τους χιτώνες τους και βούτηξαν μέσα γυμνά. Ο δάσκαλός τους είχε παρασυρθεί ξανά από τις έντονες σκέψεις του. Στεκόταν ασάλευτος στην ακροθαλασσιά με σταυρωμένα τα χέρια του, αγνάντευε την καταγάλανη θάλασσα που απλωνόταν μπροστά του και συνέχιζε να μιλάει αφηρημένα, χωρίς να τον ακούν τα παιδιά που έπαιζαν ανέμελα με τα κύματα.

«Ο βασιλιάς πρέπει να στέκεται αγέρωχος, μπροστά σε όλες τις καταστάσεις που αντιμετωπίζει. Ψυχρός, σκληρός, χωρίς αισθήματα και ενδοιασμούς. Πρέπει να είναι κάτι παραπάνω από τους συνηθισμένους ανθρώπους που κυβερνά, γιατί με αυτό τον τρόπο ξεχωρίζει από τους υπηκόους του και έτσι εκείνοι γίνονται πιο πιστοί και υποτελείς στις διαταγές του. Πρέπει να κάνει οτιδήποτε είναι συμφέρον για το βασίλειο του. Δεν πρέπει να διστάζει μπροστά σε καμία πρόκληση, προκειμένου να διατηρήσει τη τάξη».

Τα παιδιά αφού έπαιζαν με τα κύματα, συνέχισαν λίγο το μάθημα μέχρι που πήρε να κουρνιάζει. Τότε ο Εύδημος τα έβαλε στην βασιλική άμαξα και επέστρεψαν στα ανάκτορα.

ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΔΕΙΠΝΟ

Τα βράδια ο βασιλιάς Άτταλος πρόσφερε δείπνα, στα οποία συμμετείχαν εξέχουσες προσωπικότητες της Περγάμου. Πλούσιοι γαιοκτήμονες, δουλοκτήτες, έμποροι, όπως επίσης και οι σύμβουλοι του βασιλιά. Συζητούσαν για σοβαρά θέματα της πόλης, για την εξωτερική πολιτική αλλά και για κουτσομπολιά.

Τα δυο αδέρφια έπαιρναν αναγκαστικά μέρος, ακόμα και αν δεν το ήθελαν. Καθόντουσαν δίπλα από τους γονείς τους και παρακολουθούσαν τους μεγάλους, που συζητούσαν με τις ώρες για αδιάφορα θέματα. Το βασιλικό ζευγάρι καθόταν στο κέντρο του τραπέζιού και γύρω τους απλωνόταν η αυλή του βασιλιά. Ο μικρός Άτταλος καθόταν δίπλα από τον πατέρα του, ενώ ο Αριστόνικος δίπλα από την μητέρα του. Στην απέναντι μεριά του τραπέζιού καθόντουσαν οι πέντε στρατηγοί, ο Λυσίμαχος, ο Παρμενίων, ο Λεονάτος, ο Πολυσπέρχων και ο Κράτερος. Αυτοί ήταν πιστοί υπηρέτες του βασιλιά που εφαρμόζαν τις διαταγές του και ασχολιόντουσαν με την διαχείριση του στρατού. Θέση στο τραπέζι είχε επίσης ο Λαομέδων, ο αντιπρόσωπος των συγκλητικών. Ήταν ένας χοντρός γέρος με πλούσια γενειάδα, που πείραζε συνεχώς τον μικρό Άτταλο. Δίπλα από τον Αριστόνικο καθόταν συνήθως ο Αριστόδημος ο δικαστής, ενώ στις άλλες θέσεις του τραπέζιού κάθονταν οι αρχηγοί των πιο μεγάλων οικογενειών, που συνεισέφεραν εμπορικά και οικονομικά στην πόλη.

Ένα βράδυ, τα παιδιά είχαν αργήσει να επιστρέψουν από το απογευματινό τους μάθημα με τον Εύδημο και όλοι τους περίμεναν. Υπήρχε ένα έθιμο στην Πέργαμο που δεν επέτρεπε να ξεκινήσει το δείπνο, εάν δεν ήταν όλα τα μέλη της βασιλικής οικογένειας στις θέσεις τους.

Μόλις έφτασαν στα ανάκτορα, έκατσαν στο τραπέζι και το φαγοπότι ξεκίνησε. Δεν ακουγόταν τίποτα κατά τη διάρκεια του φαγητού, παρά μόνο μασουλήματα και τσουγκρίσματα ποτηριών. Οι υπηρέτες ανανέωναν συνεχώς τα φαγητά στο τραπέζι, έφερναν δίσκους γεμάτα πιάτα και κοίταζαν να μην λείπει τίποτα από τους καλεσμένους του βασιλιά.

Ο Αριστόνικος προσπαθούσε να κόψει με το μαχαίρι το κομμάτι κρέας που είχε μπροστά του, ενώ ο μικρός Άτταλος το είχε πιάσει με τα χέρια και το καταβρόχθιζε. Η εικόνα του μικρού παιδιού έφερε γέλια στο τραπέζι και όλοι σχολίαζαν το μικρό τερατάκι. Από την άλλη, έβλεπαν τους προσεγμένους τρόπους του Αριστόνικου και τον κοροΐδευαν. Ψιθύριζαν μεταξύ τους ότι αυτοί οι εξευγενισμένοι τρόποι, ταιριάζουν περισσότερο σε μια βασίλισσα και όχι στον επόμενο βασιλιά. Ο βασιλιάς δεν θα έπρεπε να έχει γυναίκες ευαίσθητες και να προσέχει τους τρόπους του, αλλά να είναι σκληρός και άγριος. Η βασίλισσα Στρατονίκη εντόπισε αμέσως τους ψιθύρους. Προσπάθησε να απασχολήσει τον Αριστόνικο για να μην τους ακούσει και στεναχωρηθεί. Πήρε το πιρούνι από τα χέρια του και του έδειξε το σωστό τρόπο για να κόψει το κρέας.

«Έτσι θα τρως σε μερικά χρόνια τους Βιθύνιους, μικρέ Άτταλε» του φώναξε ο Λεονάτος, ένας από τους πέντε στρατηγούς και όλο το τραπέζι ξέσπασε σε γέλια.

«Βασιλιά Άτταλε, τί συμφωνήσες τελικά με τους απεσταλμένους από την Βιθυνία;» τον ρώτησε ο Λαομέδων ο συγκλητικός.

«Τους φοβέρισα, Λαομέδων. Τους είπα να επιστρέψουν αμέσως τα αγάλματα που μας έκλεψαν και να μας πληρώσουν επίσης, πεντακόσια τάλαντα για πολεμικές αποζημιώσεις» απάντησε με καμάρι ο βασιλιάς.

«Πεντακόσια τάλαντα;» εντυπωσιάστηκε από τον μεγάλο αριθμό ο στρατηγός

Πολυσπέρχων. «Μα αυτά βασιλιά μου, είναι μια ολόκληρη περιουσία! Δεν μας προξένησαν τόσες καταστροφές».

«Δεν πειράζει. Να μάθουν να μην βάζουν τον στρατό τους μέσα στην πόλη μας» είπε ο βασιλιάς και ξεράθηκε στα γέλια.

«Και τί σου απάντησαν, βασιλιά μου; Θα τα δώσουν;» τον ρώτησε ξανά.

«Ας τολμήσουν να μην μας πληρώσουν Πολυσπέρχων και τότε θα δουν τί θα πάθουν. Τώρα που έχουμε τους Ρωμαίους στο πλευρό μας, δεν έχουμε να φοβόμαστε τίποτα. Έχουμε μεγάλες πλάτες να μας στηρίζουν. Ετοιμαστείτε για μεγάλες δόξες, θα γίνουμε η μεγαλύτερη δύναμη της Ανατολής».

Ο βασιλιάς μιλούσε δυνατά και παθιασμένα. Είχε μεθύσει από το πολύ κρασί που είχε πει και είχε γίνει κατακόκκινος. Ήταν πολύ χαρούμενος με τις εξελίξεις στο βασίλειό του. Μπορεί να είχε ντροπιαστεί από την είσοδο του στρατού της Βιθυνίας στην πόλη του, όμως τώρα με την υποστήριξη των Ρωμαίων δεν φοβόταν τίποτα.

«Πράγματι, αφού οι Ρωμαίοι έχουν συντρίψει τόσες φορές τις μακεδονικές φάλαγγες, τότε είναι η μεγαλύτερη δύναμη της εποχής. Σίγουρα θα κυριαρχήσουν στους επομένους αιώνες» πρόσθεσε ο Λαομάχων, υποστηρίζοντας τη θέση του βασιλιά.

«Μην ξεχνάς όμως, ότι οι Μακεδόνες έχουν αποδυναμωθεί πάρα πολύ από όταν διαλύθηκε η αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου» σχολίασε ο στρατηγός Κράτερος βάζοντας μια μεγάλη μπουκιά αρνιού στο στόμα του. «Δεν είναι εκείνοι που ήταν κάποτε».

«Οι ρωμαίοι όμως κατάφεραν να καταστρέψουν και τον στρατό του Αννίβα στην Καρχηδόνα» επέμεινε ο Λαομάχων.

«Όπως και να 'χει φίλοι μου, να είστε σίγουροι πως από εδώ και μπρος δεν πρόκειται να μπει άλλος στρατός στην πόλη μας» τους διέκοψε φωνάζοντας χαρούμενος ο βασιλιάς Άτταλος. «Οι Ρωμαίοι θα μας...»

«Πρέπει να τους προσέχουμε τους Ρωμαίους, βασιλιά μου» ακούστηκε σιγανά η φωνή του Εύδημου από το βάθος του τραπεζιού. Όλοι γύρισαν τα κεφάλια τους προς τη μεριά του και τον κοίταξαν απορημένοι. Τόση ώρα δεν συμμετείχε στη συζήτηση, έτρωγε ήσυχα τα λαχανικά του και άκουγε τους άλλους που μιλούσαν. Την μοναδική φορά που επέλεξε να μιλήσει, είχε πει αυτήν την αινιγματική πρόταση.

«Τί θες να πεις, Εύδημε;» τον ρώτησε ενοχλημένος ο βασιλιάς και σηκώθηκε όρθιος. Είχε πειί τόσο πολύ, που δεν μπορούσε να κρατήσει ούτε την ισορροπία του. «Οι Ρωμαίοι δεν θέλουν προβλήματα στην Ανατολή. Θέλουν έναν άνθρωπο δικό τους να ελέγχει την κατάσταση, για να μπορούν να διακινούν τα προϊόντα τους με ασφάλεια. Για αυτήν την δουλειά μας χρειάζονται εμάς. Δεν μπορούν να ασχοληθούν οι ίδιοι, γιατί ταλανίζονται από εσωτερικά προβλήματα. Οι πατρίκιοι τα έχουν βρει σκούρα με τους ιππείς» είπε με ένα μεθυσμένο χαμόγελο ζωγραφισμένο στο άτριχο πρόσωπό του.

«Ίσως να έκανα λάθος, βασιλιά μου. Συγχώρεσε με» είπε ο Εύδημος σκύβοντας το κεφάλι του με σεβασμό προς το μέρος του Αττάλου.

«Καλά έκανες που μίλησες, Εύδημε. Απλά...» προσπάθησε να πει ο βασιλιάς, αλλά άφησε την πρόταση του στην μέση. Είχε ζαλιστεί τόσο πολύ που δεν μπορούσε να μιλήσει. Πήρε μερικές βαθιές ανάσες και έκατσε ξανά στην θέση του. Δεν του άρεσαν οι βαριές συζητήσεις όταν έτρωγε, ήθελε να είναι αφοσιωμένος στην καλοπέραση και στις εύγεστες λιχουδιές. «Μα πού είναι αυτοί οι μουσικοί από την Αθήνα; Φέρτε τους γρήγορα μέσα» φώναξε εξοργισμένος.

Αμέσως εμφανιστήκαν μπροστά από το βασιλικό τραπέζι μερικοί μουσικοί, που κρατούσαν στα χέρια τους λύρες και ξύλινα κρούστα. Ο βασιλιάς Άτταλος διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις με την Αθήνα και ήταν συχνές αυτές οι καλλιτεχνικές σκηνές που έστηνε στα ανάκτορα, για να ψυχαγωγεί τους καλεσμένους του.

Η συνέχεια του δείπνου αναλώθηκε με χαλαρή κουβεντούλα για κουτσομπολιά από την καθημερινότητα της αριστοκρατίας. Κάποιος σύζυγος απάτησε την γυναίκα του με μια σκλάβια, ένας άλλος έχασε την περιουσία της οικογένειας του στον ιππόδρομο. Τα δυο αδέρφια είχαν βαρεθεί να ακούν τις συζητήσεις των μεγάλων. Ήθελαν να φύγουν από το τραπέζι, αλλά η μητέρα τους δεν τους άφηνε. Τότε ο μικρός Άτταλος στράφηκε στον πατέρα του που ποτέ δεν του χαλούσε χατίρι. Τον ρώτησε αν του επέτρεπε να απομακρυνθεί από το βασιλικό τραπέζι, εκείνος όμως απρόσμενα του αρνήθηκε. Στα γεύματα που προσέφερε ο βασιλιάς έπρεπε να παρουσιάζεται σύσσωμη η βασιλική οικογένεια, αφού ήταν η βιτρίνα του βασιλείου. Υπήρχαν πολλά έθιμα και παραδόσεις που έπρεπε να τιμούν, δεν μπορούσαν να κάνουν ότι ήθελαν. Μετά από λίγη ώρα το γεύμα είχε τελειώσει, το τραπέζι άδειασε και επάνω είχαν μείνει μόνο πιάτα με κόκαλα και άδεια ποτήρια. Η ώρα είχε περάσει και το βασιλικό ζεύγος αποχώρησε στα ιδιαίτερα του. Ο μικρός Άτταλος είχε κουραστεί. Ο βασιλιάς τον πήρε στην αγκαλιά του, τον κρατούσε με προσοχή καθώς προχωρούσαν στο διάδρομο, μα δεν τον άφησε στο δωμάτιο του. Φαίνεται ήθελε να τον πάρει κοντά του για να ξαπλώσει μαζί τους εκείνη την νύχτα. Η βασίλισσα κρατούσε από το χέρι τον Αριστόνικο. Μόλις έφτασαν έξω από το δωμάτιο του, τον φίλησε στο μέτωπο και τον καληνύχτισε. Εκείνος δεν μπήκε κατευθείαν μέσα, στάθηκε για μια στιγμή έξω από την πόρτα και κοιτούσε τους γονείς του καθώς απομακρύνονταν μαζί με τον μικρό του αδελφό. Η μητέρα έτρεξε να προφτάσει τον βασιλιά που είχε προχωρήσει μπροστά. Έσκυψε, ψιθύρισε κάτι στο αυτί του μικρού Αττάλου που σχεδόν κοιμόταν και τον φίλησε στο μέτωπο. Έδειχναν τόσο χαρούμενη οικογένεια. Ο Αριστόνικος αναστέναξε, άνοιξε την πόρτα και μπήκε στο δωμάτιο του. Επικρατούσε απόλυτη ησυχία. Δεν ακουγόταν τίποτα, παρά μόνο ο αέρας που έμπαινε από το ανοιχτό παράθυρο. Πλησίασε προς τα εκεί, στάθηκε στο περβάζι και κοίταξε έξω την σκοτεινιά του κόσμου. Είχε μείνει μόνος του και εκείνο το βραδύ. Δεν ήταν κάτι καινούργιο φυσικά, να τον παρατούν οι γονείς του. Ήταν δεδομένο ότι αγαπούσαν περισσότερο τον μικρό του αδελφό, από εκείνον. Δεν τον θύμωνε πια αυτό το γεγονός, ούτε τον στενοχωρούσε. Αντιθέτως, το έβρισκε τελείως φυσιολογικό. Ο αδελφός του ήταν ένα υπέροχο παιδάκι και εκείνος ένας δειλός, που δεν μπορούσε να κάνει κακό ούτε σε έναν βάτραχο.

«Πώς να μην απογοητεύεται ο πατέρας μαζί μου;» αναρωτήθηκε ψιθυριστά, κοιτάζοντας ψηλά τα αστέρια. Δεν μπορούσε να τον κατηγορήσει για την σκληρή συμπεριφορά του. Ήταν ο βασιλιάς και ήθελε έναν άξιο διάδοχο για τον θρόνο του. Ο Αριστόνικος δεν ήταν άξιος να σηκώσει αυτό το καθήκον. Το ήξερε, το ήξερε πολύ καλά και τον έπνιγε η απόγνωση. Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα για την ψυχή ενός παιδιού, από το να συνηθίζει στην αίσθηση της δυστυχίας. Προκειμένου να αντέξει τον πόνο, μαθαίνει να ζει μαζί της. Συνηθίζει μέχρι που στο τέλος, γίνεται αναπόσπαστο μέρος της ψυχής του. Η δυστυχία και ο πόνος το καταπίνουν, χωρίς ποτέ να μπορεί να τους ξεφύγει για το υπόλοιπο της ζωής του.

Στεκόταν ακόμα μπροστά από το ανοιχτό παράθυρο. Δροσερός βραδινός άνεμος φυσούσε τα ξανθά μαλλιά του, καθώς κοιτούσε αφηρημένος το βάθος του πελάγους. Ίσα που φαινόταν τα φώτα από μερικά ψαροκάικα που ψάρευαν στα ανοιχτά. Απομακρύνθηκε από το παράθυρο, πλανήθηκε για λίγο στο δωμάτιο και στην συνέχεια ξάπλωσε στο κρεβάτι του. Οι γρύλλοι συνέχιζαν το μαγευτικό τραγούδι τους, μόνο που ο Αριστόνικος δεν είχε ύπνο. Όσο και αν προσπάθησε να κοιμηθεί, οι σκέψεις τού είχαν δημιουργήσει υπερένταση. Είχε αποτυπωθεί στο μυαλό του η εικόνα των γονιών του, που απομακρύνονταν με τον μικρό Άτταλο στην αγκαλιά τους. Φανταζόταν τώρα τον μικρό του αδελφό να κουρνιάζει ανάμεσα από στα ζεστά σώματα των γονιών του, ενώ εκείνος ήταν αναγκασμένος να κοιμηθεί ξανά μόνος του, μέσα στο ψύχος του κόσμου.

Σηκώθηκε, πλησίασε την πόρτα του δωματίου και βγήκε έξω. Ο φρουρός που στεκόταν στον διάδρομο, είχε αποκοιμηθεί όρθιος. Ξαφνιάστηκε μόλις είδε μπροστά του τον μικρό πρίγκιπα και τεντώθηκε σαν να μην συνέβαινε τίποτα. Ο Αριστόνικος χαμογέλασε μαζί του, τον παράτησε και περπάτησε στον διάδρομο.

Όλο το παλάτι κοιμόταν. Δεν ακούγονταν τίποτα στους διαδρόμους, παρά μόνο τα βήματα από τα σανδάλια του. Κατέβηκε αθόρυβα τα πέτρινα σκαλοπάτια και βρέθηκε στο χώρο που προηγουμένως ήταν στημένο το βασιλικό τραπέζι. Τα πάντα τώρα ήταν στην εντέλεια, τα πιάτα είχαν μαζευτεί από τους δούλους και όλα ήταν καθαρά. Ένα δυνατό γέλιο ακούστηκε ξαφνικά, μέσα στην ησυχία της νύχτας. Ερχόταν από την κουζίνα. Ο Αριστόνικος κατευθύνθηκε ταραγμένος προς τα εκεί για να δει τι συνέβαινε, μα όσο πλησίαζε τόσο ακουγόταν πιο δυνατά ένας διάλογος σε ξένη γλώσσα. Η συζήτηση συνοδευόταν από τρανταχτά γέλια και χαρούμενες φωνές.

Όταν μπήκε μέσα στην κουζίνα, είδε μπροστά του μερικούς δούλους που καθάριζαν τα πιάτα και συζητούσαν στην βάρβαρη γλώσσα τους. Εκείνοι δεν είχαν αντιληφτεί ακόμα την παρουσία του, για αυτό συνέχιζαν να γελούν χωρίς να του δίνουν καμία σημασία. Όταν τελικά ένας από τους δούλους τον αντιλήφθηκε, έκανε νόημα στους υπολοίπους και αμέσως όλοι μπήκαν σε μια ευθεία γραμμή. Χαμήλωσαν τα κεφάλια τους από φόβο, μήπως και τους τιμωρούσε για την απεισκευιά τους. Ο Αριστόνικος κατέβηκε με αργό βήμα τα λίγα σκαλοπάτια και περπάτησε μπροστά τους.

«Σας είπε κάποιος δούλοι, ότι μπορείτε να μιλάτε στην πατρική σας γλώσσα;» τους ρώτησε αυστηρά, αλλά κάνεις τους δεν τολμούσε να απαντήσει. «Νομίζετε ότι είστε έξυπνοι, ε; Μιλάτε στην γλώσσα σας, για να μην καταλαβαίνουμε ότι μας κοροϊδεύετε» φώναξε το μικρό παιδί σε έναν μαύρο σκλάβο που ήταν δυο κεφάλια ψηλότερος του.

«Δεν το κάνουμε για αυτό, αφέντη» είπε διστακτικά ένας από τους σκλάβους.

«Γιατί το κάνετε τότε;» τον ρώτησε φωνάζοντας ο Αριστόνικος και ο δούλος χαμήλωσε ξανά το κεφάλι. Δεν μίλησε άλλο, προτίμησε να σωπάσει για να μην βρει τον μπελά του. «Αν θέλετε να μιλάτε στη πατρική σας γλώσσα, ένας μόνο τρόπος υπάρχει» τους είπε. «Να συμμετέχω και εγώ στη κουβέντα σας».

Οι σκλάβοι σήκωσαν έκπληκτοι τα κεφάλια και κοίταξαν τον μικρό διάδοχο του θρόνου. Όση ώρα τους μιλούσε αυστηρά, διατηρούσε στο πρόσωπο του ένα τεράστιο χαμόγελο. Εκείνοι δεν μπορούσαν να το διακρίνουν, γιατί είχαν κατεβασμένα τα κεφαλιά τους. Ο Αριστόνικος τούς έκανε πλάκα.

«Αφέντη, ξέρεις πολύ καλά ότι ο βασιλιάς μάς έχει απαγορέψει να σε αφήνουμε να έρχεσαι εδώ και να...» προσπάθησε να του εξηγήσει ένας σκλάβος, αλλά το παιδί τον διέκοψε.

«Ο μεθυσμένος βασιλιάς αυτή τη στιγμή κοιμάται βαριά και δεν πρόκειται να μάθει τίποτα. Είσαι δούλος μου, πρέπει να εκτελείς τις εντολές μου. Σε διατάζω λοιπόν να με αφήσεις να σας βοηθήσω με τα πιάτα». Τότε ο μελαψός άντρας χαμογέλασε και χάιδεψε το κεφάλι του παιδιού. Οι περισσότεροι δούλοι των ανακτόρων κατάγονταν από την Περσία, αν και υπήρχαν ανάμεσα τους αρκετοί μαύροι από την Αφρική. Οι Ρωμαίοι αφού νίκησαν για δεύτερη φορά το στρατό του Αννίβα, κατέλαβαν ολοκληρωτικά την Καρχηδόνα. Τους ανθρώπους που έπιασαν αιχμαλώτους εκεί, τούς έκαναν σκλάβους και τους μετέφεραν στη Ρώμη. Μερικούς από αυτούς τους έστειλαν στην Πέργαμο, για να ενισχύσουν τις σχέσεις φιλίας που ένωναν τις δυο ισχυρές πόλεις.

Ο Αριστόνικος διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις με τους δούλους των ανακτόρων, αφού όταν η βασίλισσα έφερε στον κόσμο τον μικρό του αδελφό, δεν είχε χρόνο να ασχολείται μαζί του. Έμενε μόνος του και συναναστρεφόταν περισσότερο με τους δούλους του παλατιού. Τον

πρόσεχαν εκείνοι, τους βοηθούσε στην κουζίνα και άκουγε τις ιστορίες τους. Όταν έβρεχε τα βράδια και τρόμαζε από τους κεραυνούς που έριχνε ο Δίας, οι ασιάτισσες υπηρέτριες για να τον κοιμίσουν, τού έλεγαν παραμυθάκια για τον ημίθεο Ηρακλή και τον Διόνυσο. Κάποια στιγμή όμως οι μύθοι τελείωσαν και τότε οι υπηρέτριες έλεγαν στο παιδί δικές τους ιστορίες, βγαλμένες μέσα από τις ζωές τους.

Του έλεγαν για τις μακρινές χώρες τους, που ήταν χαμένες στα πέρατα της ανατολής. Τού έλεγαν ιστορίες από τα χωράφια, που έβρισκαν φίδια ανάμεσα από τους θάμνους και τρόμαζαν. Μερικές φορές όμως, οι γυναίκες παρασύρονταν από το δυνατό συναίσθημα των αναμνήσεων και έλεγαν στον μικρό παιδί τραγικές ιστορίες, που είχαν ακούσει από τους γονείς τους και εκείνοι από τους δικούς τους γονείς. Ιστορίες από όταν ζούσαν ακόμα ελεύθεροι στα χωριά τους και είχαν εμφανιστεί ξαφνικά οι φάλαγγες των Μακεδόνων. Οι γυναίκες δεν περιέγραφαν τα γεγονότα όπως θα του τα δίδασκε στη συνέχεια ο Εύδημος, για τον σπουδαίο Μέγα Αλέξανδρο. Στις ιστορίες των γυναικών, δεν υπήρχε τίποτα το σπουδαίο ή το ηρωικό. Οι ξένοι κατακτητές σκότωναν γυναίκες, βίαζαν παιδιά και έκλεβαν τις σοδιές και τα χρυσάφια των ανήμπορων ανθρώπων. Βεβήλωναν τους ναούς τους και αντικαθιστούσαν τους θεούς με τους δικούς τους. Αυτές οι ιστορίες έκρυβαν τόσο συναισθηματισμό μέσα τους, που έμειναν για πάντα χαραγμένες στην ψυχή τού Αριστόνικου. Όταν μεγάλωσε δημιούργησαν μεγάλο πρόβλημα στην διαπαιδαγώγησή του, αφού τον έφερναν μπροστά σε ένα δίλημμα. Δεν ήξερε εάν έπρεπε να πιστέψει τις σίγουρες γνώσεις του διδασκάλου του, ο οποίος γνώριζε φιλοσοφία, μαθηματικά, γεωμετρία, φυσική ή τις φήμες των γυναικών, που μπορεί να τα έλεγαν όπως ήθελαν, αφού οι απόψεις τους δεν στηρίζονταν σε κανένα ιστορικό στοιχείο. Αυτή η διαμάχη κρατούσε για καιρό μέσα του, καθιστώντας τον ανίκανο να κρίνει δυναμικά την πραγματικότητα. Πάντα ταλαντευόταν τότε στη μια μεριά και τότε στην άλλη, χωρίς ποτέ να μπορεί να κατασταλάξει σε κάποια από τις δυο.

Οι δούλοι έδωσαν στον Αριστόνικο μια πετσέτα και του ανέθεσαν να στεγνώνει τα πιάτα. Δούλευε μαζί τους με ευχαρίστηση, αφού δεν έκανε τίποτα μέσα στα ανάκτορα και χαιρόταν να συνεισφέρει με την εργασία του. Όταν τελείωσαν με τις δουλειές αργά το βράδυ, οι μαύροι βγήκαν στην πίσω αυλή, άναψαν μια σιγανή φωτιά και κάθισαν γύρω της. Άναψαν μερικά χοντρά τσιγάρα που έβγαζαν πυκνό καπνό, κοιτούσαν αφηρημένα στο βάθος του ορίζοντα και αναστέναζαν. Ο ουρανός είχε πάρει μια μπλε απόχρωση και σε συνδυασμό με τις γκρίζες πινελιές που πρόσθεταν τα φευγαλέα σύννεφα, συνέθεταν ένα μαγευτικό θέαμα. Κανείς δεν μιλούσε. Ακουγόταν μόνο τα ξύλα που έσκαγαν, καθώς τα έπνιγαν οι φλόγες. Ο Αριστόνικος κοιτούσε τους δούλους, καθώς κάπνιζαν τα χοντρά τσιγάρα τους. Προσπάθησε να πιάσει ένα που ήταν αφημένο σε ένα κούτσουρο, μα τον σταμάτησε ένα μαύρο χέρι.

«Δεν μπορείς να το κάνεις αυτό» του είπε ο σκλάβος με ήρεμη φωνή. Ο Αριστόνικος τρόμαξε, δεν περίμενε να ακούσει κάτι τέτοιο.

«Μπορώ να κάνω ότι θέλω» του είπε αθυρόστομα. «Είμαι ο γιος του βασιλιά, γιος του αφέντη σου και...»

«Όταν είσαι μαζί μας, είσαι μόνο ένα μικρό παιδί» του είπε ο δούλος ρίχνοντας του μια αυστηρή ματιά. «Θα μπορούσες να είσαι γιος μου. Δεν μπορώ να σε αφήσω να το κάνεις».

«Γιατί;»

«Γιατί θα σε καταστρέψει» του είπε και πήρε το τσιγάρο από το κούτσουρο, το έβαλε στο στόμα του και τράβηξε μια γερή τζούρα.

«Εσένα δεν σε καταστρέφει;» ρώτησε ο Αριστόνικος και ο μαύρος σκλάβος τού απάντησε καταφατικά κουνώντας το κεφάλι του χωρίς να μιλήσει. «Τότε γιατί το κάνεις;»

Ο μαύρος δεν του απάντησε, είχε κλείσει στο στόμα του μια μεγάλη ρουφηξιά από το χοντρό τσιγάρο του και την απολάμβανε. Αγνάντευε τον απέραντο ουρανό, του φαινόταν τόσο όμορφος και γαλήνιος. Τελικά μετά από λίγο ξεφύσησε τον αέρα από μέσα του και απλώθηκε στον ουρανό ένα τεράστιο σύννεφο καπνού.

«Εμείς είμαστε ήδη κατεστραμμένοι, νεαρέ πρίγκιπα. Καπνίζουμε για να ξεχάσουμε, για να θολώσουμε την θύμηση μας και να την γεμίσουμε με όμορφες εικόνες. Δεν έχουμε πια ζωή εμείς οι σκλάβοι. Είμαστε νεκροί και προσποιούμαστε τους ζωντανούς».

Ο δούλος που τού μιλούσε ήταν ο Ιουγούρθας, ένας μεγαλόσωμος σκλάβος από την Καρχηδόνα. Το δέρμα του ήταν κατάμαυρο, η ψυχή του όμως έλαμπε σαν καθαρό διαμάντι. Η γυναίκα και οι κόρες του είχαν πιαστεί αιχμάλωτες σαν κι εκείνον, από τους ρωμαίους λεγεωνάριους. Τις είχαν μεταφέρει στην Ρώμη και από τότε έχασε τα χνάρια τους για πάντα. Δεν ήθελε ούτε να σκέπτεται την τύχη τους, είχε δεχτεί την άγρια φύση της ζωής. Ήταν σκληρή, εκείνος όμως δεν μπορούσε να σκληρύνει. Είχε χάσει το ενδιαφέρον του για εκδίκηση και το μίσος μέσα του, είχε μετουσιωθεί σε ηρεμία. Συμπαθούσε πολύ τον μικρό Αριστόνικο, αφού αν και γιος του βασιλιά έδειχνε να μην ακολουθεί τα χνάρια του πατέρα του.

«Ιουγούρθα, μίλησε μας για την χώρα σου...» του φώναξε ένας μελαψός ασιάτης από την άλλη μεριά της φωτιάς.

Ο αράπης ήπιε λίγο από το χοντρό τσιγάρο του και ξεκίνησε να μιλά με την ήρεμη φωνή του.

«Το χωριό μου είναι λίγο έξω από το λιμάνι τις Καρχηδόνας. Παραθαλάσσιο μέρος, με εύφορα εδάφη. Έμοιαζε αρκετά με την Πέργαμο. Οι καλύβες μας ήταν χωμένες μέσα στο δάσος, για να μην φαινόμαστε στους πειρατές. Ένα μικρό ρέμα υπήρχε κοντά και μας εξασφάλιζε πόσιμο νερό. Τα καλοκαίρια παίρναμε τα καϊκια μας και ψαρεύαμε στη θάλασσα. Πιάναμε ψάρια, χταπόδια, καλαμάρια. Μερικές φορές συναντούσαμε δελφίνια στα ανοιχτά και παίζαμε μαζί τους. Τους χειμώνες, η θάλασσα ήταν επικίνδυνη. Ζούσαμε από τα ζώα που εκτρέφαμε.

Πρόβατα, κατσίκια, αγελάδες και από το δάσος που ήταν γεμάτο φρούτα. Το είχαμε εξερευνησει όλο, από όταν ακόμα ήμασταν μικρά παιδιά. Σκαρφαλώναμε ψηλά στα δέντρα, κρυβόμασταν ανάμεσα στα κλαδιά και τρομάζαμε τους μεγάλους που πήγαιναν για κυνήγι. Φυσικά όταν μας έπιαναν, μας έκαναν μαύρους στο ξύλο. Πιο μαύρους από όσο ήμασταν».

Ο Ιουγούρθας ξέσπασε σε δυνατά γέλια με την τελευταία θύμηση που του ήρθε στο μυαλό.

Αμέσως τον ακολούθησαν και οι υπόλοιποι μαύροι, που είχαν μεθύσει από τα τσιγάρα που κάπνιζαν. Ο Αριστόνικος έβλεπε τους μεγαλόσωμους άντρες που γελούσαν μέσα στη σκοτεινιά και τα κάτασπρα μάτια τους φαινότουσαν τρομακτικά. Η φωτιά έριχνε περίεργες σκιές στα πρόσωπα τους και τους έκαναν να μοιάζουν με δαίμονες.

«Όταν μεγάλωσα και ο πατέρας μου πέθανε...» συνέχισε την ιστορία του ο Ιουγούρθας, «δημιούργησα τη δική μου οικογένεια. Έκανα τρεις κόρες, τρεις πανέμορφες κόρες. Έπαιζαν όλη μέρα και μάζευαν λουλούδια από το δάσος. Δεν είχα ξαναδεί ομορφότερο θέαμα στη ζωή μου. Ούτε για την γυναίκα μου, δεν είχα νιώσει τόση αγάπη. Η ζωή ήταν δύσκολη, αλλά αντέχαμε. Εγώ κυνηγούσα με τους άλλους και οι κόρες μου βοηθούσαν τη μητέρα τους. Στην πόλη δεν πηγαίναμε ποτέ. Μόνο όποτε χρειαζόμασταν κάτι αναγκαίο, που δεν είχαμε. Κάποιο γιατρικό ή κάποιο εργαλείο. Κατά τα άλλα, ήμασταν αυτάρκεις. Είχαμε δέρματα από τα ζώα που πιάναμε στο κυνήγι, ελάφια, αγριογούρουνα, ακόμα λιοντάρια και ελέφαντες μερικές φορές. Ήμασταν πολύ έμπειροι κυνηγοί. Ξύλα προμηθευόμασταν από το δάσος. Κόβαμε το καλοκαίρι και τα μαζεύαμε για το χειμώνα. Ναι, δεν είχαμε όμορφα ιμάτια σαν των Ρωμαίων. Δεν ξέραμε γράμματα για να γράφουμε ποιήματα και βιβλία όπως οι έλληνες της Περγάμου, ούτε είχαμε γλύπτες να δημιουργούν μεγάλα αγάλματα βασιλιάδων και θεών, είχαμε όμως την ζωή μέσα στα πόδια μας. Τρέχαμε ξυπόλητοι μέσα στα δάση και στα χωράφια. Όταν έβρεχε, λουζόμασταν με

θεό. Δεν τρέχαμε να καλυφτούμε από την βροχή, κάτω από τα υπόστεγα των ναών. Δεν είχαμε τεράστια υδραγωγεία να μεταφέρουν το νερό, οι γυναίκες μας ήταν αναγκασμένες να περπατούν μέχρι το ρέμα για να πλύνουν τα ρούχα. Μπορεί να μην είχαμε τεράστιες επαύλεις και ανάκτορα, αλλά όλοι είχαν από μια καλύβα για να κοιμούνται τα βράδια. Δεν είχαμε δούλους να μας υπηρετούν, τα κάναμε όλα μόνοι μας. Οργώναμε τα χωράφια μας, κυνηγούσαμε, κόβαμε ξύλα, φτιάχναμε τις καλύβες μας, ο ιδρώτας όμως που χύναμε αποδείκνυε πως ήμασταν ακόμα ελεύθεροι. Ο ιδρώτας μας ήταν η αξιοπρέπεια μας, δεν ήμασταν δούλοι. Και τότε, ήρθαν οι Ρωμαίοι...»

Ο Ιουγούρθας σταμάτησε απότομα τη διήγηση και αναστέναξε. Δεν μπορούσε να συνεχίσει άλλο. Κοιτούσε την φωτιά με αγανάκτηση και δάγκωνε τα χείλη του. Ησυχία επανήλθε ξανά γύρω από τη φωτιά, ακούγονταν μόνο τα κάρβουνα που έσκαγαν και πετούσαν μικρές σπιθές. «Σε ζηλεύω, Ιουγούρθα» είπε αναστενάζοντας ένας ασιάτης από την απέναντι πλευρά της φωτιάς.

Ο Αριστόνικος απόρησε. Δεν περίμενε να ακούσει κάτι τέτοιο, μετά από την τραγική εξιστόρηση του αφρικανού σκλάβου. Τέντωσε ψηλά το κεφάλι του για να δει ποιός είπε αυτόν τον χαζό λόγο, δεν μπόρεσε όμως να διακρίνει καθαρά, αφού σκιά έκρυβε το πρόσωπο του. «Δεν υπάρχει τίποτα να ζηλεύεις, Αρσάμη» σχολίασε αναστενάζοντας ο μαύρος δούλος. «Είμαστε όλοι ένα, σε αυτό που περνάμε. Είμαστε σκλάβοι...»

«Είμαστε σκλάβοι Ιουγούρθα, αλλά νομίζω ότι κάτι σου διαφεύγει» είπε και πάλι αινιγματικά ο μυστήριος ανατολίτης. «Εγώ κατάγομαι από την Βαβυλώνα, όπως οι περισσότεροι δούλοι ασιάτες. Καταγόμαστε από την μεγαλύτερη και πιο ξακουστή πόλη της ανατολής και όμως, δεν την έχουμε δει ποτέ. Οι γονείς μου έλεγαν ιστορίες που είχαν ακούσει από τους παππούδες τους, ότι οι πρόγονοί μας είχαν υποδεχτεί τους Μακεδόνες, τον Μέγα Αλέξανδρο όπως τον λένε, σαν ελευθερωτή. Θα έδιωχνε από πάνω μας έλεγε, την τυραννία και την καταπίεση που μας ασκούσαν οι Πέρσες βασιλιάδες. Όλοι ήταν χαρούμενοι με τον ερχομό του, έβγαιναν στους δρόμους και καλωσόριζαν τον απελευθερωτικό στρατό των ελλήνων. Χόρευαν, γελούσαν, ονειρεύονταν ένα διαφορετικό μέλλον, μα τίποτα δεν άλλαξε. Για λίγο ήταν καλά, αλλά μόλις πέθανε ο αναθεματισμένος Αλέξανδρος, που ποτέ να μην πατούσε το πόδι του στα μέρη μας...» φώναξε και χτύπησε τη γροθιά του πάνω στο χώμα, «οι στρατηγοί του τρελάθηκαν. Δεν ήξεραν πώς να διοικήσουν μια τέτοια αχανή αυτοκρατορία και έτσι την χώρισαν σε σατραπείες. Ω, τί δυστυχία λένε ότι σκόρπισαν αυτά τα παλιοτόμαρα. Φερόντουσαν βάνουσα στους ανθρώπους μας, σαν να ήταν ζώα. Αυτοί οι ανθρωπιστές, αυτοί οι πολιτισμένοι! Λένε μάλιστα πως ο στρατηγός Αντίγονος, δεν δίστασε να λεηλατήσει στην αρχαία πόλη της Πέτρας. Την οικογένειά μου την πήραν από την Βαβυλώνα, την μετέφεραν εδώ στην Πέργαμο και από τότε ζούμε σαν σκλάβοι. Αυτό είναι που δεν καταλαβαίνεις Ιουγούρθα...» είπε αγανακτισμένος ο ασιάτης και πλησίασε την φωτιά. Αμέσως η σκιά χάθηκε από πάνω του και αποκαλύφθηκε το ταλαιπωρημένο του πρόσωπο. «Εμείς γεννηθήκαμε δούλοι. Ποτέ δεν γευτήκαμε την αίσθηση της ελευθερίας, ποτέ δεν τρέξαμε ξυπόλητοι στα χωράφια και στα δάση, όπως εσείς οι Καρχηδόνιοι. Δεν έχω κάνει ποτέ αυτό που θέλω, ποτέ δεν φόρεσα τα ρούχα που ήθελα, παρά μόνο αυτούς τους άθλιους χιτώνες που μου δώσανε» είπε και έσκισε στη μέση το ιμάτιο του. «Ντύνομαι όπως θέλουν οι αφέντες μου, μιλάω όπως θέλουν οι αφέντες μου. Ποτέ δεν ήμουν ο εαυτός μου, ήμουν συνεχώς κάτι άλλο. Ήμουν αυτοί...»

Ο ασιάτης είχε λαχανιάσει από το πάθος των λόγων του, πήρε μερικές ανάσες και κοίταζε με απέχθεια τον μικρό Αριστόνικο που καθόταν απέναντί του. Ο Ιουγούρθας κατάλαβε την ματιά του, τέντωσε το χέρι του και πήρε στην αγκαλιά του το παιδί.

«Η ζωή είναι σκληρή Αρσάμη, τίποτα πιο σίγουρο από αυτό. Είναι αλλόκοτος για εμάς τους θνητούς, ο τρόπος που αποφασίζουν οι θεοί. Όλα συμβαίνουν όμως για έναν λόγο».

«Ναι, σίγουρα συμβαίνουν όλα για έναν λόγο. Για να ζουν άνετα οι βασιλιάδες» είπε αγανακτισμένος. Σηκώθηκε όρθιος, έριξε μια τελευταία ματιά στον μικρό διάδοχο του θρόνου και αποχώρησε από την παρέα των δούλων.

Η ώρα είχε περάσει για τα καλά, το φεγγάρι ήταν κρυμμένο πίσω από ένα μεγάλο σύννεφο και η φωτιά είχε σβήσει. Ο Αριστόνικος είχε αποκοιμηθεί στην αγκαλιά του Ιουγούρθας, εκείνος τον πήρε και κατευθύνθηκε προς το δωμάτιό του. Ο φρουρός που στεκόταν απέξω, κοιμόταν και πάλι όρθιος. Ο σκλάβος τον παραμέρισε, άνοιξε την πόρτα, ξάπλωσε τον Αριστόνικο στο κρεβάτι του και τον φίλησε στο μέτωπο, σαν να ήταν το δικό του παιδί.

ΒΑΡΥΧΕΙΜΩΝΙΑ

Ο καιρός περνούσε και ο Αριστόνικος μεγάλωνε μέσα σε αυτό το μπερδεμένο κλίμα. Από την μία η βασιλική του καταγωγή και από την άλλη η συναναστροφή του με τους δούλους, διαμόρφωναν έναν πολύ ιδιόμορφο χαρακτήρα. Όσο οι γονείς του ήταν απασχολημένοι με τον μικρό αδελφό, κάπως έπρεπε και εκείνος να καλύπτει την ανάγκη του για αγάπη. Ευτυχώς, η μητέρα του δεν ξεχνούσε τον πρωτότοκο γιο της. Τόν έπαιρνε μαζί της, όποτε επισκεπτόταν τον βωμό του Δια και την μεγάλη Βιβλιοθήκη της Περγάμου.

Μετά από λίγο ο καιρός, οι Βιθύνιοι επέστρεψαν τα αγάλματα που είχαν κλέψει. Ο βασιλιάς Άτταλος για να γιορτάσει το γεγονός, διοργάνωσε αγώνες στον ιππόδρομο και ανέβασε τραγωδίες στο θέατρο. Το ηθικό των υπηκόων του ήταν ριγμένο, αφού είχε λαβωθεί από την ντροπιαστική είσοδο του στρατού της Βιθυνίας στο εσωτερικό της πόλης τους. Είχαν καταστραφεί σπίτια, μνημεία, ναοί και έπρεπε όλα να ξαναφτιαχτούν από την αρχή. Για ένα τέτοιο μεγάλο εγχείρημα, ο βασιλιάς έπρεπε να είχε μαζί του τους ανθρώπους. Ήθελε να τους ενώσει σε μια γροθιά και για αυτό, ένα μέρος από τις αποζημιώσεις που πήρε το επένδυσε για να διοργανώσει φαντασμαγορικούς αγώνες. Ήξερε πως οι άνθρωποι ξεχνούν τα βάσανα τους με το κρασί και με τα θεάματα, για αυτό έφερε από όλη την Ελλάδα τους πιο γνωστούς και ικανούς αθλητές. Ήρθαν από τη Σπάρτη, τη Ολυμπία, την Πέλλα, την Ήπειρο, τη Θήβα. Επίσης, έφερε από την Αθήνα πολλούς μουσικούς και ηθοποιούς, για να ψυχαγωγούν τα πλήθη. Κάθε μέρα υπήρχε ένα διαφορετικό θέαμα στην πόλη, ο βασιλιάς καθόταν στο θρόνο του και παρακολουθούσε μαζί με τους πέντε στρατηγούς.

Οι γιορτές κράτησαν περίπου ένα μήνα. Οι υπήκοοι ήταν πολύ χαρούμενοι, αφού όλοι οι λαοί της Μεσογείου μιλούσαν για τους φαντασμαγορικούς αγώνες που έγιναν στην πόλη τους. Οι φήμες που διαδίνονταν έλεγαν, ότι το κρασί έρεε άφθονο και χωρίς σταματημό. Οι μέρες φαίνονταν πολύ καλύτερες τώρα, για το βασίλειο της Περγάμου.

Τότε ο βασιλιάς ξεκίνησε να επιδιορθώνει τα διάφορα προβλήματα που υπήρχαν στην πόλη του με τον πόλεμο. Έπαιρνε συνεχώς μαζί του τον μικρό Άτταλο, αφού έλεγε πως έπρεπε να βλέπει από κοντά πώς να διαχειρίζεται τέτοιες καταστάσεις. Ο Αριστόνικος έμενε μόνος του στα ανάκτορα, χωρίς παρέα. Τα απογεύματα στεκόταν στο παράθυρο του και έβλεπε τα παιδιά των αγροτών που έτρεχαν στα χωράφια. Οι μοναδικές φορές που έβγαινε έξω ήταν, όταν συνόδευε την μητέρα του στο βωμό του Δια. Υπήρχε ένα παλιό έθιμο που έλεγε, ότι όλες οι μητέρες έπρεπε να αφήνουν εδέσματα στον πατέρα των θεών για να προσέχει τους γιους τους. Έτσι η βασίλισσα Στρατονίκη, μια φορά τον μήνα ανέβαινε στον πανέμορφο ναό και άφηνε την προσφορά της στο θεό. Πολλές φορές μάλιστα, επισκεπτόταν την μεγάλη βιβλιοθήκη. Της άρεσε πολύ η φιλοσοφία και διάβαζε με τις ώρες. Ο Αριστόνικος δεν καταλάβαινε αυτήν την εμμονή της μητέρας του, αφού δεν θα μπορούσε να διαβάσει όλες τις περγαμηνές που υπήρχαν στην βιβλιοθήκη. Έμενε έξω, στη μεγάλη αυλή και έπαιζε με τις γάτες.

Με τον πέρασμα του χρόνου, η πόλη άρχισε να βρίσκει ξανά τον χαμένο εαυτό της.

Δημιουργήθηκαν καινούργιοι δρόμοι, επιδιορθώθηκαν οι παλιοί, αναστυλώθηκαν οι κατεστραμμένοι ναοί και μεγάλα αγάλματα τοποθετήθηκαν στα πλατειές. Καθώς όμως η Πέργαμος αναστυλωνόταν από τις στάχτες του πολέμου, μια ξαφνική βαρυχειμωνιά την χτύπησε απρόσμενα. Χιόνι ξεκίνησε να πέφτει ακατάπαυστα από τον ουρανό και κάλυψε τα πάντα. Οι σοδιάς των αγροτών καταστράφηκαν, το χόμα πάγωσε και ήταν αδύνατο να καλλιεργηθεί για πολύ καιρό. Το βασίλειο δεν είχε προλάβει να ξεπεράσει τα προβλήματα του πολέμου και βρισκόταν πάλι σε αναστάτωση.

Τα φαγώσιμα δεν κάλυπταν τις ανάγκες των ανθρώπων, τα προϊόντα που έφταναν με τα καράβια ήταν λίγα και πολλοί αντιμετώπιζαν προβλήματα ασιτίας. Οι υπήκοοι ξεκίνησαν να απελπίζονται με την αποτρόπαια κατάσταση που αντιμετώπιζαν και γινόντουσαν εχθρικοί. Οι πέντε στρατηγοί που επισκέπτονταν καθημερινά τα χωράφια για να πάρουν τις προμήθειες που χρειαζόνταν τα ανάκτορα, δεχόντουσαν επιθέσεις από τους αγρότες. Παραπονιόντουσαν ότι τους έπαιρναν τα τελευταία φαγώσιμα που είχαν για να φάνε οι ίδιοι και οι οικογένειες τους, αλλά οι στρατηγοί δεν μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά. Σε καμία περίπτωση δεν έπρεπε να λείπει τίποτα, από το βασιλικό τραπέζι.

Ένα βράδυ επικρατούσε μεγάλη αναστάτωση στο βασιλικό δείπνο. Για πρώτη φορά, ο Αριστόνικος άκουγε τους αυλικούς να μιλούν τόσο τρομαγμένοι για την ανεξέλεγκτη κατάσταση που επικρατούσε στους δρόμους της πόλης.

«Έφτασαν τα καράβια σου στο λιμάνι, Νισαία;» ρώτησε ο σύγκλητος Λαομέδων, καθώς έτρωγε την ζεστή σούπα του. Ο Νισαίας ήταν ένας από τους πλουσιότερους εμπόρους της Περγάμου. Διέθετε πολλά εμπορικά πλοία που διέσχιζαν όλη τη Μεσόγειο και μετέφεραν σιτηρά.

«Όχι ακόμα. Επικρατούν μεγάλες θαλασσοταραχές στο Αιγαίο. Είναι αραγμένα στο λιμάνι του Πειραιά».

«Οι θεοί δεν μας αγαπούν καθόλου τελευταία» μονολόγησε ο ηλικιωμένος συγκλητικός με θλίψη.

«Έτσι νομίζω και εγώ» είπε φωναχτά η Αντίκλεια, η γυναίκα του Γλαύκου, τού μεγαλύτερου δουλοκτήτη της Περγάμου. Ήταν μια χοντρή γυναίκα που φήμες έλεγαν πως κακομεταχειριζόταν τους δούλους τού άντρας την, όταν εκείνος έλειπε από το σπίτι. «Καθώς πήγαινα σήμερα στο ναό του Δια για να προσκυνήσω, ένας ζητιάνος έβαλε το χέρι του μέσα στην άμαξα και άρπαξε το μεταξωτό πέπλο μου».

«Έπρεπε να το περιμένεις, αγάπη μου. Δεν στο αγόρασα για να το παρατάς επάνω στο κάθισμα, αλλά για να το φοράς» της είπε αδιάφορα ο άντρας της, καθώς έτρωγε και εκείνος την ζεστή κοτόσουπα.

«Εμένα, χθες καθώς κατέβαινα στο λιμάνι για να παραλάβω τα βόδια μου, με ακινητοποίησαν ξαφνικά πέντε άντρες σε ένα σκοτεινό δρομάκι» συνέχισε ο Διότιμος, ο μεγαλύτερος κτηνοτρόφος του βασιλείου. Τού ανήκαν οκτακόσια βόδια που τα είχε να βόσκουν κοντά στον χείμαρρο Σελινό. «Ήμουν μόνος μου, χωρίς την προσωπική μου φρουρά. Τους έδωσα γρήγορα όσα χρήματα κουβαλούσα επάνω μου και έφυγαν» είπε χαμογελαστός.

Ο βασιλιάς άκουγε σκεπτικός τις ιστορίες, χωρίς να αντιδράει. Δεν περίμενε πως μετά από τόσες προσπάθειες που είχε κάνει να βελτιώσει την πόλη του, θα έβλεπε τους υπηκόους του σε αυτήν την κατάσταση.

«Και εγώ σήμερα που πήγα στο παζάρι, με περικύκλωσαν μερικοί ζητιάνοι» πήρε τον λόγο στη συνέχεια η Αριάδνη, η γυναίκα του στρατηγού Πολυσπέρχωνα. Εκείνος τότε της έριξε ένα απειλητικό βλέμμα για να σταματήσει, μα εκείνη του απάντησε με έναν κοροϊδευτικό μορφασμό και συνέχισε να μιλά. «Ευτυχώς όμως, άκουσε τις φωνές μου ο άντρας μου και εμφανίστηκε από το πουθενά για να με σώσει».

Μόλις τελείωσε την ιστορία της, έσκυψε και φίλησε τον άντρα της στο μάγουλο. Όλο το τραπέζι γέλασε με την χιουμοριστική εικόνα, μα ο σκληροτράχηλος στρατηγός εκνευρίστηκε.

«Βασιλιά μου» είπε θυμωμένα πετώντας από πάνω του τη γυναίκα του, «τα χωράφια που δίνουν καρπούς είναι ελάχιστα. Τα περισσότερα είναι καλυμμένα με χιόνια και δεν μπορούν να καλλιεργηθούν. Οι αγρότες διαθέτουν σοδιές μόνο για την προσωπική τους κατανάλωση, δεν μπορούμε να τους τις πάρουμε. Θα είναι σαν...»

«Συνεχίστε να παίρνετε κανονικά τις σοδιές τους» τον διέκοψε αδιάφορα ο βασιλιάς Άτταλος, που έτρωγε με το κουτάλι την σούπα του.

«Βασιλιά μου, αν τους πάρουμε και τους τελευταίους καρπούς που διαθέτουν, τότε δεν θα έχουν να φάνε τίποτα και...»

«Πάρ' τες τους, σου είπα!» φώναξε αγανακτισμένος ο βασιλιάς και πέταξε το κουτάλι του στον τοίχο. «Αυτά τα χωράφια, ανήκουν στον βασιλιά. Το καταλαβαίνεις, Πολυσπέρχονα; Δεν με νοιάζει, εάν δεν έχουν να φάνε αυτοί. Με νοιάζει μόνο, να έχει να φάει ο βασιλιάς. Αν πεθάνουν, μπορούμε να φέρουμε άλλους να κάνουν την δουλειά τους, σωστά Γλαύκε;»

«Φυσικά, βασιλ...» προσπάθησε να συμφωνήσει μαζί του ο δουλοκτήτης, μα ο βασιλιάς ήταν ανεξέλεγκτος.

«Μπορούμε να φέρουμε σκλάβους από παντού. Από την Περσία, από την Αραβία, από την Αίγυπτο. Παντού υπάρχουν ανήμποροι άνθρωποι για να εκμεταλλευτούμε. Δεν με νοιάζουν οι σκλάβοι, Πολυσπέρχονα. Με νοιάζει μόνο ο βασιλιάς. Σκλάβους μπορώ να σου βρω όσους θέλεις, βασιλιάδες όμως όχι».

Ο βασιλιάς Άτταλος είχε σηκωθεί όρθιος από την αγανάκτηση και φώναζε στον πιστό στρατηγό του, ενώ εκείνος είχε χαμηλώσει το πρόσωπο και κοιτούσε απογοητευμένος το τραπέζι. Δεν περίμενε μια τέτοια αντίδραση από τον βασιλιά του. Τις περισσότερες φορές συζητούσαν με κατανόηση, τώρα όμως η ατμόσφαιρα ήταν τεταμένη. Όλοι στο τραπέζι είχαν τρομάξει.

Κοιτούσαν σαστισμένοι τον βασιλιά, που στεκόταν όρθιος και δεν τολμούσαν να αρθρώσουν λέξη. Η βασίλισσα Στρατονίκη έπιασε το χέρι του, το χάιδεψε λίγο για να τον ηρεμήσει και τον κάλεσε να καθίσει ξανά στη θέση του.

Ο βασιλιάς μόλις πήρε μια ανάσα, εξήγησε στην αυλή του σε πόσο οριακή κατάσταση βρισκόταν το βασίλειο. Ζήτησε βοήθεια από τους ισχυρούς άντρες που κάθονταν γύρω του.

Τους ανέπτυξε ένα σχέδιο που είχε καταστρώσει με τον Εύδημο, για να ξεφύγουν από την κακοκαιρία και περίμενε να ακούσει τις απόψεις τους. Τα βλέμματα των αντρών συναντιόντουσαν στον αέρα. Καταλάβαιναν ότι η πόλη κινδύνευε να πέσει στην αναρχία και αν ήθελαν να διατηρηθεί η ηρεμία, έπρεπε να συνεισφέρουν για να την σώσουν.

Μετά από πολύ σκέψη, δέχτηκαν να βοηθήσουν τον βασιλιά στον δύσκολο έργο του.

Αποφάσισαν ότι το πρώτο που είχαν να κάνουν, ήταν να μοιράσουν φαγητό. Ο Διότιμος προσφέρθηκε να μοιράσει αρκετά από τα βόδια του στους φτωχούς αγρότες, που είχαν καταστραφεί οι σοδιές τους. Έτσι, θα μείωναν κάπως την απόγνωση που έπληττε από την αστιτία. Ο έμπορος Νισαίας έδωσε αμέσως διαταγή να φύγουν εμπορικά πλοία για την Ρώμη και την Αλεξάνδρεια, για να τους προμηθεύσουν με σιτηρά που είχαν ανάγκη.

Αυτό το σχέδιο διάσωσης, ο βασιλιάς Άτταλος το είχε πάρει από τους Αθηναίους. Η Αθήνα ήταν δημοκρατία, όχι βασιλεία όπως η Πέργαμος και οι επιφανείς πολίτες της, είχαν καθήκον να προσφέρουν από τα οφέλη που αποκόμιζαν πίσω στους συμπολίτες τους. Διοργάνωναν πυγμαχικούς αγώνες, θεατρικές παραστάσεις και άλλες γιορτές, όπου όλοι οι αθηναίοι πολίτες μπορούσαν να παρακολουθούν δωρεάν και να διασκεδάζουν. Επίσης, πρόσφεραν δωρεάν γεύματα στους συμπολίτες τους όποτε υπήρχε ανάγκη. Αυτός ο θεσμός ήταν γνωστός σαν χορηγία και τα ονόματα των χορηγών εγγράφονταν σε μια δημόσια στήλη, όπου όλοι μπορούσαν να δουν. Δεν υπήρχε μεγαλύτερη τιμή για έναν αθηναίο πολίτη, από το να ξεχωρίζει ανάμεσα από τους ισότιμους συμπολίτες του για την συνεισφορά του στα κοινά. Ήταν η αποκορύφωση της δημοκρατίας.

Οι μήνες περνούσαν, μα η βαρυνχειμωνιά δεν έλεγε να κοπάσει. Συνέχιζε να κτυπάει αδυσώπητα την Πέργαμο. Ευτυχώς με την συνεισφορά της αριστοκρατίας, οι φτωχοί άνθρωποι έβρισκαν τρόπο να ανταπεξέρχονται στις δυσκολίες. Επί καθημερινής βάσεως στρατιώτες μοίραζαν

τρόφιμα στους φτωχούς ακτήμονες, για να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Δεν έφτανε όμως μόνο αυτό, χρειάζονταν ψυχική δύναμη για να αντέξουν την μανία των θεών. Ο Εύδημος πρότεινε στον βασιλιά να ανέβει στο βωμό του Δια και να προσφέρει θυσίες, για να δώσει κουράγιο στον λαό του. Η ιδέα άρεσε πολύ στον βασιλιά Ατταλο. Η κατάσταση στο βασίλειο είχε αρχίσει να σταθεροποιείται και ήταν μια πολύ καλή ευκαιρία για να υπενθυμίσει στους ανθρώπους, σε ποιον όφειλαν την ευγνωμοσύνη για την επιβίωση τους. Ο λαός μαζεύτηκε κάτω από το βωμό, ο βασιλιάς φορώντας την επίσημη στολή του εμφανίστηκε μπροστά τους και ξεκίνησε να μιλάει με δυνατή φωνή.

«Πιστοί μου υπήκοοι, αξιότιμε λαέ της Περγάμου, πόσους και πόσους αγώνες δεν δώσαμε μαζί όλα αυτά τα χρόνια για να επιβιώσουμε; Πρώτα, ο πόλεμος με τους καταραμένους Βιθύνιους και τώρα, αυτή η άγρια μάχη με την βαρυχειμωνιά που έχει πλήξει την πόλη μας. Πόσα όμως δεν έχουμε καταφέρει κιόλας; Είμαστε από τα πιο ξακουστά βασίλεια του γνωστού κόσμου, όλοι λένε για το πλούτο και για το μεγαλείο μας. Σε ποιους χρωστάμε όλη αυτήν την δόξα; Ασφαλώς στους θεούς. Για αυτό μαζευτήκαμε σήμερα εδώ, για να τους τιμήσουμε που τόσα χρόνια μάς έχουν φερθεί με τόση γενναιοδωρία».

Ο βασιλιάς Ατταλος μιλούσε με τρομερή φωνή και ο κόσμος είχε μαγευτεί από τα λόγια του. Είχαν πολλά χρόνια να τον ακούσουν τόσο συναισθηματικό. Ήξεραν ότι παρόλη την σκληρότητα που έδειχνε ανά διαστήματα, πάντα προσπαθούσε το καλύτερο για το βασίλειο του. «Τίποτα δεν είναι τυχαίο στη ζωή, λαέ της Περγάμου. Όλα έχουν ένα λόγο που συμβαίνουν, όλα είναι προκαθορισμένα από τους θεούς. Η ζωή, ο θάνατος, η δόξα, η πτώση. Έτσι και αυτή η βαρυχειμωνιά που έχει πλήξει τώρα το βασίλειο μας, δεν είναι τυχαίο φυσικό φαινόμενο γενναίοι μου άνθρωποι. Είναι τιμωρία. Μια τιμωρία, που ο θεός Δίας μας επέβαλλε. Στέκετε καθισμένος στο θρόνο του, εκεί πάνω στον Όλυμπο...» είπε δείχνοντας τον ουρανό προς την πλευρά της Ελλάδος «...και παρακολουθεί τους πάντες και τα πάντα, σαν δίκαιος κριτής. Είδε πόσα πολλά έχουμε πετύχει και έπρεπε να συγκρατήσει την ανθρωπινή αλαζονεία μας. Δείτε τι κτίσαμε! Τον λαμπρό βωμό του Δια, που θα τον θαυμάζουν για πάντα μαζί με τον Παρθενώνα των Αθηνών. Κατασκευάσαμε την μεγάλη Βιβλιοθήκη, που είναι ξακουστή σε όλο το γνωστό κόσμο. Μετά τον πόλεμο, ανασηκωθήκαμε πιο δυνατοί από τις στάχτες και με το πάθος μας προσβάλλαμε τους θεούς. Για αυτό τιμωρούμαστε τώρα. Όλα όμως, είναι καθορισμένα σωστά από τους θεούς. Μάς προσέχουν σαν δικά τους παιδιά και στέλνουν έναν απεσταλμένο τους, για να διατηρεί τις ισορροπίες. Αυτό θα κάνουμε και εμείς, θα διατηρήσουμε τις ισορροπίες. Θα συνεργαστούμε όλοι μαζί, για να ξεπεράσουμε το εμπόδιο που βρέθηκε μπροστά μας. Θα το ξεπεράσουμε, όπως τα τόσα άλλα που έχουμε συναντήσει στο δρόμο μας. Συμφωνείτε μαζί μου; Συμφωνείτε με τον βασιλιά σας;» φώναξε ο Ατταλος και ο κόσμος από κάτω ξεκίνησε να ζητωκραυγάζει. Φώναζαν παθιασμένα το όνομα του, το ηθικό τους είχε τονωθεί. Δεν ήταν μόνοι τους πια, αντιμέτωποι με την μανία των θεών. Είχαν τον βασιλιά να τους προστατεύει και να νοιάζεται.

Οι φωνές των ανθρώπων ακούστηκαν τόσο δυνατά, που έφτασαν μέχρι τα ανάκτορα. Εκεί ήταν καθισμένος ο Αριστόνικος, δίπλα από το κρεβάτι της μητέρας του και την πρόσεχε. Η βασίλισσα Στρατονίκη ήταν ξαπλωμένη εδώ και μερικές εβδομάδες, χωρίς να μπορεί να σηκωθεί. Την είχε χτυπήσει ένας βαρύς πυρετός, όπως και τους περισσότερους ανθρώπους.

Μόλις ακουστήκαν οι ζητωκραυγές, ο Αριστόνικος ξαφνιάστηκε. Πλησίασε το παράθυρο και κοίταξε τον ναό απέναντι. Ο λόφος με την κοσμοπλημμύρα των ανθρώπων, τού φάνηκε σαν μια τεράστια φωλιά μυρμηγκιών.

«Παιδί μου, γιατί κάθεται εδώ μαζί μου;» ακούστηκε η ταλαιπωρημένη φωνή της βασίλισσας. «Κανονικά θα έπρεπε να βρίσκεσαι εκεί, δίπλα από τον πατέρα σου. Έτσι δεν σου είπα;»

Ο Αριστόνικος δεν έδωσε σημασία στα λόγια της μητέρας του, παρέμενε στην ίδια θέση κοιτάζοντας αποσβολωμένος την μάζα του πλήθους. Ξαφνικά, την άκουσε από πίσω του να βαριανασαίνει. Την πλησίασε, κάθισε δίπλα της και της χάιδεψε τρυφερά το χέρι.

«Δεν είχα να πάω πουθενά, μητέρα. Εσύ είσαι για μένα όλη μου η ζωή» της είπε με σιγανή φωνή.

«Αχ, αγόρι μου» αναστέναξε η βασίλισσα και χάιδεψε τα μαλλιά του παιδιού. «Τί θα κάνεις τώρα, που θα φύγω από την ζωή;»

«Μην λες τέτοια λόγια, μητέρα. Οι γιατροί λένε, πως ήδη είσαι...»

«Οι γιατροί λένε, αυτά που θέλουν να ακούσουν οι ασθενείς τους!» φώναξε αγριεμένη και ξεκίνησε να βήχει. «Γνωρίζω πολύ καλά την κατάσταση μου, δεν χρειάζομαι κανέναν να μου πει πως πηγαίνει η υγεία μου. Αισθάνομαι τις προσταγές των θεών μέσα στο κορμί μου. Νιώθω τα αόρατα χέρια τους να ψαχουλεύουν και να κλέβουν σιγά σιγά την ψυχή μου. Είναι θέμα χρόνου, τότε θα αποφασίσουν να με πάρουν κοντά τους».

Η βασίλισσα δεν νοιαζόταν για την ζωή της, είχε ζήσει με ένταση την κάθε στιγμή και ήταν γεμάτη εμπειρίες. Είδε πολέμους να εξελίσσονται μπροστά της, στη συνέχεια ειρήνες να κλείνονται, εμφύλιες συρράξεις, καταστροφές και χαρές. Δεν είχε κανένα παράπονο από τους θεούς. Αναρωτιόταν μόνο, πώς θα επιβίωνε ο γιος της χωρίς την ασφάλεια που του παρείχε. «Αριστόνικε παιδί μου, είναι κάτι που θέλω να σου πω...» ψιθύρισε διστακτικά η βασίλισσα αλλά άφησε την πρόταση της στη μέση. Ο Αριστόνικος την κοίταξε και προσπάθησε να καταλάβει, εάν είχε σταματήσει από δισταγμό ή από αδυναμία. Στο πρόσωπο της ήταν ζωγραφισμένος ο σκεπτικισμός και η αμφιβολία. Πήρε μερικές βαθιές ανάσες και συνέχισε να μιλάει με δυσκολία. «Μην γίνεις σαν αυτούς Αριστόνικε, μην ακολουθήσεις τους δρόμους που θα σου δείξουν. Βρες τους δικούς σου! Δεν είσαι σαν αυτούς παιδί μου, μην κατηγορείς όμως τον εαυτό σου για αυτό. Μην επιτρέψεις στα λόγια των άλλων να σε ορίσουν. Είσαι κάτι διαφορετικό γιε μου, είσαι κάτι ανώτερο. Μην, μην...».

«Μητέρα, σταμάτα να το κάνεις αυτό» της είπε αγανακτισμένος.

Ο Αριστόνικος άκουγε με στενοχώρια το παραλήρημα της άρρωστης μητέρας του. Από παλιά την θυμόταν, που του μιλούσε έτσι αινιγματικά για τον χαρακτήρα του. Προσπαθούσε να τον κάνει να μην νιώθει άσχημα για την ευαίσθητη φύση του, εκείνος όμως αντιλαμβανόταν αυτές τις προσπάθειες σαν να τον λυπόταν.

«Τί θα κάνει το παιδί, όταν πεθάνω; Τί θα κάνει μόνο του; Ποιός θα το προσέχει; Ποιός θα...».

Η βασίλισσα δεν άκουγε τα παράπονα του γιού της. Κοιτούσε αφηρημένα το ταβάνι, χωρίς να βγάζουν κανένα νόημα τα λόγια της.

«Μητέρα...» της ψιθύρισε στο αυτί ο Αριστόνικος, για να την επαναφέρει. «Μητέρα, ηρέμησε σε παρακαλώ. Όλα θα πάνε καλά. Σίγουρα οι γιατροί θα βρουν μια γιατρεία».

Η βασίλισσα Στρατονίκη είχε κλείσει τα μάτια, η ανάσα της είχε ηρεμίσει τώρα. Ο Αριστόνικος σηκώθηκε αργά από το κρεβάτι, πλησίασε ξανά το παράθυρο και κοίταξε τον βωμό του Δια. Το πλήθος τώρα είχε σκορπίσει. Ο βασιλιάς μετά τις θυσίες στους θεούς, είχε οργανώσει γλέντι στο στάδιο του ιππόδρομου. Τραπέζια και καρέκλες είχαν στηθεί μέσα στο γήπεδο και όλοι έτρωγαν χαρούμενοι τα ψητά που πρόσφερε δωρεάν στους υπηκόους του. Τα μεθυσμένα γέλια τους έφταναν μέχρι το παράθυρο.

«Δεν μπορείς να πεθάνεις μητέρα, δεν μπορείς» είπε ο Αριστόνικος, κοιτάζοντας αφηρημένα το πέλαγος. «Θα σου περάσει ο πυρετός, θα δεις και τότε θα σηκωθείς ξανά από το κρεβάτι και θα πάμε βόλτες με την άμαξα στην πόλη. Θα ανέβουμε πρώτα στον ναό του Δια να προσευχηθείς στους θεούς και μετά θα επισκεφτούμε την μεγάλη βιβλιοθήκη, που τόσο πολύ σου αρέσει. Εσύ θα διαβάζεις τις περγαμηνές και εγώ θα παίζω στην αυλή με τις γάτες. Όταν θα φύγουμε, θα

περάσουμε με την άμαξα από το λιμάνι. Εκεί θα ακούσουμε τους ναύτες να βρίζονται στις παράξενες γλώσσες τους και θα χαμογελάσουμε, σωστά μητέρα;»
Ο Αριστόνικος γύρισε το σώμα του και είδε ένα τεράστιο χαμόγελο στο πρόσωπό της. Κοιτούσε χαρούμενη το ταβάνι, με τα μάτια ανοιχτά. Η βασίλισσα ήταν νεκρή.

ΚΛΕΙΣΜΕΝΟΣ ΣΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

Η βασίλισσα κηδεύτηκε με όλες τις τιμές που αναλογούσαν στο μεγαλείο της. Το βασίλειο για ένα μήνα πενθούσε και βυθίστηκε στη μελαγχολία. Σταμάτησαν απευθείας όλοι οι αγώνες και οι γιορτές που ήταν προγραμματισμένες, αφού ο βασιλιάς δεν ήθελε να ακούει στους δρόμους ούτε μία χαρούμενη φωνή. Ήταν κλεισμένος στο βασιλικό δωμάτιο και δεν δεχόταν καμία επίσκεψη. Είχε απαγορεύσει την είσοδο ακόμα και στους πέντε στρατηγούς. Μόνο τον μικρό Άτταλο δεχόταν κοντά του.

Στους διάδρομους των ανακτόρων, δεν ακουγόταν ψίθυρος. Επικρατούσε απόλυτη ησυχία. Όταν κάποια στιγμή ακούστηκε το γέλιο ενός δούλου, ο βασιλιάς διέταξε να τον κρεμάσουν χωρίς δεύτερη σκέψη. Ήταν τέτοια η ψυχολογική του κατάπτωση, που έφτασε στο σημείο να χαϊδεύει το κεφάλι του Αριστόνικου στην κηδεία της βασίλισσας.

Εκείνος βρισκόταν κλεισμένος στο δωμάτιο του. Έκλαιγε όλη μέρα και το παιδικό του κλάμα ακουγόταν σε όλους τους διαδρόμους. Οι δούλοι δεν μπορούσαν να ακούν άλλο την απόγνωση του παιδιού, ήθελαν να τον ηρεμήσουν με κάποιο τρόπο. Τα βράδια πλησίαζαν δειλά το δωμάτιο του, τον καλούσαν να κατέβει στην κουζίνα μαζί τους, αλλά εκείνος δεν καταδεχόταν τα καλέσματά τους. Ήταν συντετριμμένος. Αναρωτιόταν πως θα τα κατάφερνε, χωρίς εκείνη δίπλα του. Ο κόσμος γύρω του ήταν τελείως ξένος, ποτέ δεν είχε καταφέρει να τον αφομοιώσει. Μόνο τον μικρό του αδελφό είχε για να μοιράζεται τη ζωή, μα και εκείνος ήταν συνεχώς με τον πατέρα του. Δεν μπορούσε να στηριχτεί επάνω του. Ήταν μόνος του...

Μετά από ένα μήνα, όλα είχαν ξεχαστεί. Οι άνθρωποι επέστρεψαν ξανά στις δουλειές τους και στη συνηθισμένη τους καθημερινότητα. Ούτε που θυμόντουσαν πως η βασίλισσα τους είχε πεθάνει. Ο καιρός καλύτερευε συνεχώς, η βαρυχειμωνιά υποχωρούσε και αυτό ανέβαζε την ριγμένη ψυχολογία τους. Ο βασιλιάς έδωσε διαταγή να ξεκινήσουν ξανά οι αγώνες και τα θεάματα. Η πόλη επανερχόταν σιγά σιγά στους συνηθισμένους ρυθμούς της. Τίποτα δεν θύμιζε πια την κατάσταση που αντιμετώπιζε πριν λίγο καιρό. Ο Εύδημος είπε, πως οι θεοί λυπήθηκαν για το χαμό της βασίλισσας και έτσι έλυσαν τα ξόρκια της βαρυχειμωνιάς.

Όλοι ήταν χαρούμενοι που έβλεπαν την Πέργαμο να παίρνει και πάλι τα πάνω της. Όλοι, εκτός από έναν. Ο Αριστόνικος δεν είχε καταφέρει να ξεπεράσει ακόμα τον χαμό της μητέρας του. Στεκόταν με τις ώρες στο παράθυρο του και αφουγκραζόταν από μακριά τη βουή της πόλης. Δεν μπορούσε να ξεχάσει, σαν τους υπόλοιπους. Διατηρούσε μέσα του ακόμα, ζωντανή την εικόνα της μητέρα του. Η θλίψη τον είχε καταπιεί.

Ένα βράδυ καθώς στεκόταν στο παράθυρο και παρακολουθούσε τα σύννεφα που ταξίδευαν πάνω από τον κόσμο, άκουσε ξαφνικά ένα θόρυβο να έρχεται από την πόρτα. Δεν έδωσε σημασία, ήταν συνεπαρμένος από το όμορφο θέαμα. Η πόρτα άνοιξε σιγά σιγά, βήματα ακουστήκαν να τον πλησιάζουν.

«Φύγε, Άτταλε. Δεν έχω όρεξη για παιχνίδι...» είπε αδιάφορα, χωρίς να πάρει το βλέμμα του από τον ουρανό.

«Μικρέ πρίγκιπα, γιατί δεν έρχεσαι στην κουζίνα να μας βοηθήσεις;» ακούστηκε η φωνή ενός άντρα. Ήταν ο Ιουγούρθας, ο καλός δούλος από την Καρχηδόνα.

Το παιδί γύρισε απότομα το σώμα του και τον κοίταξε έκπληκτο. Το μαύρο δέρμα του, μόλις που φαινόταν μέσα στο σκοτάδι. Δεν είχε όρεξη να του μιλήσει. Γύρισε ξανά το σώμα του προς το παράθυρο χωρίς να μιλήσει και συνέχισε να κοιτάζει τα σύννεφα. Ο δούλος τον πλησίασε, στάθηκε δίπλα του και αγνάντεψε μαζί του τον ουρανό. Δεν είπαν τίποτα για λίγο, ακουγόταν μόνο ο αέρας που χτυπούσε με μανία τις φυλλωσιές των δέντρων. Το φεγγάρι ήταν ολόγιομο, τα

σύννεφα γλιστρούσαν αργά πάνω στον άπιαστο ορίζοντα και χανόντουσαν πίσω από τα βουνά. Ο Ιουγούρθας κοίταξε το παιδί και διάκρινε στο πρόσωπο του την θλίψη.

«Ξέρω τι σε προβληματίζει» ακούστηκε γλυκιά η φωνή του σκλάβου. «Είναι σκληρό να χάνεις κάποιον που αγαπάς».

«Και πού ξέρεις, εσύ πώς είναι;» φώναξε αγριεμένα το παιδί.

«Μην ξεχνάς, ότι είμαι δούλος. Έχω περάσει πάρα πολλά στην ζωή μου. Όλοι ξέρουμε, ότι η βασίλισσα σε αγαπούσε πολύ Αριστόνικε. Από όταν ήσουν μικρός, μάς έλεγε να σε προσέχουμε και να παίζουμε μαζί σου κρυφά από τον βασιλιά. Είχε καταλάβει, ότι για κάποιον λόγο, σου άρεσε να παίζεις μαζί μας». Αυτή η κουβέντα του δούλου, έφερε στο μυαλό του Αριστόνικου πολλές αναμνήσεις από την παιδική του ηλικία. «Δεν πρέπει να επιτρέψεις στην θλίψη να σε κυριεύσει. Πρέπει να βγεις από το δωμάτιο σου και να συνεχίσεις τη ζωή σου. Είσαι ένα μήνα εδώ μέσα και δεν...»

«Τί να βγω να κάνω έξω; Βόλτες στα ανάκτορα;» φώναξε πάλι με οργή το παιδί. «Δεν έχω να κάνω τίποτα, παρά μόνο να παίζω με τα παιχνίδια μου. Δεν είναι αυτό που θέλω. Θέλω εκείνη, θέλω την μητέρα μου σκλάβε, το καταλαβαίνεις; Αχ, πόσο την θέλω...» είπε και ξέσπασε στα κλάματα. Ο δούλος μόλις είδε το παιδί δακρυσμένο συγκινήθηκε, το έπιασε από τον ώμο και το έτριξε. «Δεν είμαι τίποτα, χωρίς εκείνη. Είμαι κλεισμένος σε αυτό το άντρο και δεν μπορώ να βγω έξω. Μου λείπει Ιουγούρθα, μου λείπει πολύ. Είμαι ένα τίποτα χωρίς εκείνη».

«Μην το λες αυτό, μικρέ πρίγκιπα. Είσαι αυτό που είσαι και αυτό δεν είναι λίγο. Θα δυναμώσεις με τον καιρό, για να αντέξεις αυτήν την δοκιμασία της ζωής. Είσαι πολύ μικρός για να καταστρέψεις τη ζωή σου με τέτοιες σκέψεις. Κανονικά, θα έπρεπε να προετοιμάζεσαι για να διοικήσεις βασίλειο μια μέρα. Πρέπει να είσαι έτοιμος για να αναλάβεις αυτήν την σπουδαία ευθύνη. Τα βλέπεις αυτά τα σύννεφα;» τον ρώτησε δείχνοντας του στον ορίζοντα. «Είναι ελεύθερα. Ποιός ξέρει από πού έρχονται και πού πηγαίνουν... Περνούν την μια χώρα μετά την άλλη, βλέπουν τους ανθρώπους από ψηλά και φεύγουν για άλλα μέρη». Το παιδί άκουγε τα όμορφα λόγια του μαύρου δούλου και ένιωθε να ταξιδεύει μαζί τους. «Κάποτε, θα είσαι και συ σαν αυτά. Όταν μεγαλώσεις και γίνεις βασιλιάς, θα μπορείς να κάνεις ότι θέλεις στη ζωή σου. Θα είσαι ελεύθερος να αποφασίζεις για τον εαυτό σου, μα πρόσεχε. Η ελευθερία είναι ένα άστατο πράμα. Πρέπει να είσαι ικανός να την ελέγξεις, διαφορετικά θα σε παρασύρει όπου θέλει εκείνη».

Ο Αριστόνικος έδειξε να στενοχωριέται από τα τελευταία λόγια του Ιουγούρθα. Εκείνος παρατήρησε την αλλαγή στη διάθεση του και παραξενεύτηκε.

«Τι έπαθες;» τον ρώτησε.

«Δεν θα γίνω ποτέ βασιλιάς» είπε με θλιμμένη φωνή. «Είμαι πολύ αδύναμος για να κυβερνήσω».

«Ποιός το λέει αυτό;» αντέδρασε αγανακτισμένος ο δούλος.

«Ο πατέρας μου...» απάντησε το παιδί και ο δούλος τον κοίταξε με κατανόηση.

«Οι πατεράδες είναι πάντα σκληροί με τους γιους τους, νεαρέ πρίγκιπα. Πώς αλλιώς θα τους έκαναν καλύτερους από τους ίδιους; Δεν πρέπει να απογοητεύεσαι, η ζωή είναι πολύ λίγη για να την σπαταλάμε με κλάματα. Να, δες εμένα. Είμαι δούλος, αλλά και πάλι χαίρομαι για την ζωή μου».

«Πώς το κάνεις αυτό;» τον ρώτησε με την απορία ζωγραφισμένη στα μάτια του ο Αριστόνικος.

«Πολύ εύκολα» του απάντησε χαμογελαστός εκείνος. «Ακόμα και αν είμαι δούλος, απολαμβάνω την ζωή μου. Δεν ξεχνώ το δώρο των θεών, να με φέρουν στη ζωή. Συχνά οι άνθρωποι το ξεχνούν αυτό, θεωρούν δεδομένη την ζωή τους. Έχουν γίνει πια πολύ μαλθακοί, τούς έχουν αποδυναμώσει οι ανέσεις που απολαμβάνουν. Ζουν μέσα σε σπίτια και όχι σε σπηλιές,

κοιμούνται πάνω σε μαλακά στρώματα και όχι στο σκληρό χώμα. Έχουν ξεχάσει την αγριότητα της ζωής. Θεωρούν σημαντικότερο το κάρο από το βόδι, το χρυσάφι από το νερό».

«Γιατί το κάνουν αυτό;» τον ρώτησε ξανά γεμάτος απορία ο Αριστόνικος.

«Δεν ξέρω, μόνο οι θεοί τα γνωρίζουν αυτά. Το μόνο που ξέρω, είναι ότι η ζωή είναι πολύ σύντομη για να κλαις και να στενοχωριέσαι. Οι άνθρωποι το κάνουν, γιατί νομίζουν ότι έχασαν εκείνους που αγαπούν, μα όχι. Ποτέ δεν χάνουμε κάποιον που αγαπήσαμε».

«Δεν τον χάνουμε;» αναρωτήθηκε έκπληκτος ο Αριστόνικος και έλαμψε το πρόσωπο του. «Τότε, πού είναι η μητέρα μου;»

«Εδώ, μικρέ πρίγκιπα» είπε ο σκλάβος και ακούμπησε το χέρι του στο ύψος της καρδιάς τού παιδιού. «Η μητέρα σου, θα είναι πάντα εκεί. Θα ακούς την φωνή της, θα την βλέπεις παντού και θα σε συντροφεύει για πάντα».

Ο Ιουγούρθας αναστέναξε, γύρισε το σώμα του και κοίταξε το ολόγιομο φεγγάρι. Η φωνή του ακουγόταν νοσταλγική. Ο Αριστόνικος θυμήθηκε την εξιστόρηση του Ιουγούρθα τις προάλλες, που έλεγε ότι είχε χάσει τις κόρες του.

«Εσύ που έχασες τα παιδιά σου από τους Ρωμαίους, πού τα βλέπεις;» τον ρώτησε.

Τότε ο δούλος τον κοίταξε στα μάτια, γονάτισε και του είπε με σπασμένη φωνή.

«Τα βλέπω, ακριβώς μπροστά μου».

Το παιδί χαμογέλασε και χόθηκε στην αγκαλιά του μεγαλόσωμο σκλάβου. Η διάθεσή του καλυτέρευσε και αποφάσισε να τον ακολουθήσει στην κουζίνα. Μόλις το είδαν οι υπόλοιποι δούλοι, φώναξαν χαρούμενοι και τον πλησίασαν για να τον πειράξουν. Τους βοήθησε στο στέγνωμα τον πιάτων και μετά κάθισαν γύρω από τη φωτιά, για να ακούσουν τις όμορφες ιστορίες του Ιουγούρθα. Εκείνο το βραδύ ο Αριστόνικος κοιμήθηκε σαν πουλάκι. Είχε να αποκοιμηθεί τόσο εύκολα, από τότε που είχε χάσει την μητέρα του.

Το επόμενο πρωί ξύπνησε πολύ ευδιάθετος. Σκέφτηκε πως έπρεπε να προσφέρει θυσίες στους θεούς, για να προσέχουν την μητέρα του στην μεταθανάτιο ζωή. Ήταν μια καλή ευκαιρία για να βγει από το δωμάτιό του, μετά από έναν μήνα. Ενημέρωσε τον πατέρα του και εκείνος τού επέτρεψε να πάρει την βασιλική άμαξα, για να μεταβεί στον ναό.

Καθώς περνούσε μέσα από τους πολυσύχναστους δρόμους, άκουγε ξανά τη φασαρία της πόλης. Φωνές ανθρώπων και κραυγές ζώων κυκλοφορούσαν στον αέρα. Ήταν οι ήχοι που είχε συνηθίσει να τους ακούει με την παρουσία της μητέρας. Τώρα κοιτούσε δίπλα του την άδεια θέση και τον έπιανε συγκίνηση.

Αφού η άμαξα σκαρφάλωσε στον λόφο, σταμάτησε μετά από λίγη ώρα. Ο Αριστόνικος τράβηξε το κουρτινάκι και είδε έξω τον μεγάλο ναό. Κατέβηκε κρατώντας στα χέρια τα δώρα που θα πρόσφερε στους θεούς και περπάτησε στον περιβάλλοντα χώρο που ήταν γεμάτος ανθρώπους.

Μόλις αναγνώρισαν τον Αριστόνικο, χαμήλωσαν το κεφάλι τους από σεβασμό στο διάδοχο του θρόνου. Εκείνος προχώρησε ανάμεσα τους χωρίς να δώσει σημασία στις κολακειές τους, μέχρι που έφτασε μπροστά από τον μεγαλοπρεπή ναό. Ήταν όλος κατασκευασμένος από μάρμαρο.

Ο ναός ήταν μια αφιέρωση στον Θεό Δία. Τον είχε κατασκευάσει ο βασιλιάς Άτταλος ο Σωτήρας, για να τιμήσει την νίκη του έναντι της φυλής των Γαλατών. Η ζωοφόρος που τον κοσμούσε περιέγραφε τη μάχη μεταξύ των Θεών του Ολύμπου και των Γιγάντων, δοξάζοντας με αυτόν τον τρόπο την μεγαλειώδη νίκη του βασιλιά έναντι των βαρβάρων. Στον Αριστόνικο έκαναν πάντα εντύπωση τα τραυματισμένα πρόσωπα των Γιγάντων, που πονούσαν και υπέφεραν από τα χτυπήματα των θεών. Οι μορφασμοί τους ήταν τέτοιοι που τούς έκαναν να δείχνουν με κοινούς θνητούς. Από την άλλη, οι θεοί ήταν ψυχροί και αγέρωχοι. Σαν παντοδύναμοι που ήταν, δεν μπορούσαν να έχουν ανθρώπινα χαρακτηριστικά. Ο Εύδημος στα μαθήματα δίδασκε τον Αριστοφανικό, ότι οι Γιγάντες έπαθαν αυτό που τους άξιζε αφού τόλμησαν να ξεσηκωθούν και

να τα βάλουν με τους θεούς. Για κάποιο λόγο όμως, ο Αριστόνικος τούς συμπονούσε για τα παθήματα τους.

Ανέβηκε τα σκαλοπάτια και μπήκε στο εσωτερικό του ναού. Στο κέντρο της στοάς, υπήρχε ο βωμός. Ήταν ένα μεγάλο άγαλμα του Δια, στο οποίο πρόσφεραν τις θυσίες. Επικρατούσε απόλυτη ησυχία. Πλησίασε στο άγαλμα, γονάτισε και τοποθέτησε στη βάση του λίγα φυτά και όσπρια που είχε φέρει μαζί του. Έκλεισε τα μάτια του και προσευχήθηκε μέσα στη μυσταγωγική ατμόσφαιρα.

«Δια και εσείς υπόλοιποι θεοί, δεν είμαι σίγουρος ότι με ακούτε, αφού πολλά έχουν συμβεί στην ζωή μου που δείχνουν ότι δεν ακούτε τις προσευχές μου. Δεν στέκομαι εδώ μπροστά σας με παράπονο ούτε με θυμό για τον αδύναμο χαρακτήρα που με προορίζατε, αλλά με σεβασμό για το θέλημά σας. Δεν θα παραπονεθώ ούτε για το ότι αποφασίσατε να πάρετε κοντά σας την μητέρα μου, το μοναδικό στήριγμα της ζωής μου. Θα είχατε τους λόγους σας... Βρίσκομαι εδώ για αυτήν. Στείλτε της σας παρακαλώ τα χαιρετίσματα και την αγάπη μου. Πείτε της ότι μου λείπει όσο τίποτα άλλο στο κόσμο και ότι από την στιγμή που έφυγε, η ψυχή μου έχει μείνει λειψή. Θεέ Δια, αφήνω αυτά τα δώρα για να σου δείξω την ευγνωμοσύνη μου, για τα καλά που κάνεις στους ανθρώπους. Μεταφέρετε στη μητέρα μου σε παρακαλώ τα λόγια μου. Πες της ότι δεν περνά μέρα χωρίς να την σκεφτώ και να μην πονέσει η καρδιά μου. Ήταν ο μοναδικός άνθρωπος που αγαπούσα στον κόσμο. Δεν έχω κανέναν πια κοντά μου, έχω μείνει μόνος μου. Είμαι κλεισμένος στα ανάκτορα και, και... Πες της Δια πως, ότι...»

Ο Αριστόνικος συγκινήθηκε από τα λόγια που εκμυστηρευόταν στους θεούς. Ήρθε αντιμέτωπος με την σκληρή πραγματικότητα, που απόφευγε να αντιμετωπίσει και δεν κατάφερε να αντέξει την πίεση. Λύγησε, τα μάτια του βούρκωσαν και δάκρυα ξεκίνησαν να κυλούν στα μάγουλα του. Οι λυγμοί του έγιναν αντιληπτοί από τους υπόλοιπους προσκυνητές που υπήρχαν στο ναό. Μερικοί ιερείς τον πλησίασαν, του έδωσαν λίγο νερό να πει και τον συνόδεψαν έξω από τον ναό για να πάρει λίγο αέρα. Η ατμόσφαιρα μέσα στο βωμό ήταν αρκετά αποπνικτική, από τις μυρωδιές και την κλεισούρα.

Όταν βγήκε έξω, στάθηκε πάνω από τα σκαλοπάτια και τον χτύπησε το δροσερό αεράκι που φουσούσε ψηλά στον λόφο. Έκλεισε τα μάτια του, πήρε μερικές βαθιές ανάσες και αμέσως ο οργανισμός του αναζωογονήθηκε. Στα αυτιά του έφταναν και πάλι ήχοι από το λιμάνι. Όταν άνοιξε τα μάτια του, τόν τύφλωσε το δυνατό φως του ηλίου. Μπροστά του απλωνόταν η απεραντοσύνη της θάλασσας, που μπερδευόταν στο βάθος με το γαλάζιο του ουρανού. Μερικοί άνθρωποι προσπάθησαν να τον πλησιάσουν και να του μιλήσουν, μα εκείνος δεν τους έδινε σημασία. Φαινόταν ακόμα χαμένος στις σκέψεις του. Δεν ένιωθε καλά, ήθελε να επιστρέψει στα ανάκτορα.

Όταν βγήκε στο δρόμο για να πλησιάσει την άμαξα, επικρατούσε πανικός. Ήταν η στιγμή της μέρας, όπου οι περισσότεροι άνθρωποι ανέβαιναν από το λιμάνι και κατευθύνονταν προς την μεγάλη αγορά που υπήρχε επάνω στον λόφο. Ο Αριστόνικος πλησίασε με δυσκολία στην βασιλική άμαξα, μα ξάφνου τού φάνηκε σαν να είδε ένα γνώριμο πρόσωπο μέσα στο πλήθος. Δεν διέκρινε καθαρά ποιός ήταν, του δημιουργήθηκε όμως η εντύπωση πως ήταν η μητέρα του. Στάθηκε ακίνητος στη μέση του δρόμου και κοιτούσε έντρομος τα πρόσωπα των περαστικών. Οι φρουροί δεν καταλάβαιναν τί είχε συμβεί. Τον κοιτούσαν και γελούσαν με την περίεργη συμπεριφορά του. Σχολίαζαν μεταξύ τους πως δεν είχε άδικο ο βασιλιάς, που δεν ήθελε να τον χρήσει διάδοχο του.

Ο Αριστόνικος έφαχνε αγωνιωδώς μέσα στο πλήθος, μα δεν έβρισκε τίποτα. Χωρίς να το καταλάβει από την ταραχή του, έφτασε στα κάγκελα της μεγάλης βιβλιοθήκης. Στάθηκε απογοητευμένος και κοιτούσε το κτίριο, όπου συνήθιζε να επισκέπτεται με την μητέρα του.

Ξαφνικά, τού φάνηκε σαν την είδε να ανεβαίνει τα σκαλοπάτια της βιβλιοθήκης. Αμέσως όρμησε μέσα και την ακολούθησε τρέχοντας, ανέβηκε γρήγορα στα σκαλοπάτια και μπήκε μέσα στην βιβλιοθήκη. Κοιτούσε δεξιά αριστερά, η ανάσα του είχε λαχανιάσει, αλλά δεν διέκρινε πουθενά το φάντασμα της μητέρας του.

«Πρίγκιπα Αριστόνικε, τι ευχάριστη έκπληξη είναι αυτή; Δεν σας περιμέναμε» ακούστηκε μια χαρούμενη φωνή να τον καλωσορίζει. Ήταν ο Έρατος, ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης. Ο Αριστόνικος δεν του απάντησε τίποτα. Κοιτούσε γύρω του ταραγμένος, ο υπεύθυνος όμως δεν σταματούσε. «Τι θα θέλατε να διαβάσετε, μικρέ πρίγκιπα; Φιλοσοφία, τραγωδία, ιστορία, επιστήμες; Έχουμε από όλα. Όμηρο, Πλάτωνα, Αισχύλο, Πρωταγόρα...»

Ο Αριστόνικος συνέχιζε να ψάχνει γύρω του, χωρίς να δίνει σημασία στον ενοχλητικό άντρα.

«Τι θα μπορούσα να κάνω για σας, πρίγκιπα; Μήπως ψάχνετε κάποιον;» τον ξαναρώτησε προβληματισμένος ο Έρατος.

Ο Αριστόνικος πάγωσε μόλις άκουσε την ερώτηση. Δεν μπορούσε να του πει ότι μόλις είχε δει μπροστά του το φάντασμα της μητέρας του και ότι αυτός ήταν ο λόγος που τον είχε οδηγήσει εκεί. Ο Έρατος ήταν γνωστός επιστήμονας και λόγιος. Θα τον κορόιδευε σίγουρα και δεν θα πίστευε την ψευδαίσθηση που είχε.

«Δεν ψάχνω κάποιον...» του αποκρίθηκε κοφτά.

«Τότε, τί σας φέρνει εδώ;»

Ο Αριστόνικος έπρεπε να βρει γρήγορα μια δικαιολογία, για να δικαιολογήσει την παρουσία του στην βιβλιοθήκη. Και την βρήκε.

«Θέλω να μου φέρεις τα βιβλία, που διάβαζε η μητέρα μου» του είπε με σίγουρη φωνή.

«Τα βιβλία της βασίλισσας;» απόρησε εκείνος. «Μα για αυτό θα πρέπει να πάρουμε την άδεια του βασιλιά, γιατί...» έφερε αντίρρηση ο υπεύθυνος χάνοντας τα λόγια του.

«Ο βασιλιάς με έχει στείλει εδώ για να μορφωθώ» τον διέκοψε απειλητικά. «Δεν νομίζω να χαρεί, αν μάθει ότι καθυστερείς την εκμάθηση του διαδόχου του θρόνου». Η φωνή του Αριστόνικου είχε ακουστεί απειλητική. Ήθελε να τρομάξει τον υπεύθυνο και τα κατάφερε.

«Μάλιστα πρίγκιπα, όπως επιθυμείται. Ακολουθήστε με» απάντησε σκεπτικός ο Έρατος και ξεκίνησε να περπατάει.

Περνούσαν ανάμεσα από τις μεγάλες βιβλιοθήκες, που ήταν γεμάτες από κάτω ως πάνω με περγαμηνές. Τριγύρω υπήρχαν πολλοί άνθρωποι που κοιτούσαν τα έγγραφα και τα διάβαζαν. Ο Αριστόνικος ένιωθε δέος βλέποντας τα ονόματα των συγγραφέων, που ήταν σκαλισμένα επάνω στα ξύλινα ράφια. Ήταν σίγουρος πως μέσα σε αυτά τα βιβλία θα ανακάλυπτε τα μυστικά, με τα οποία η μητέρα του είχε διαμορφώσει τον υπέροχο χαρακτήρα της. Πίστευε ότι το όραμα που είχε δει προηγουμένως, ήταν ένα σημάδι από τους θεούς. Εκείνοι τον είχαν οδηγήσει εκεί.

«Εδώ είμαστε» είπε ο Έρατος σταματώντας μπροστά από μια βιβλιοθήκη. «Η μητέρας σας ξέρετε διάβαζε τραγωδία, ποίηση, αλλά κυρίως φιλοσοφία».

«Φιλοσοφία...» επανέλαβε κατάπληκτος ο Αριστόνικος.

Ο Έρατος πήρε μερικές περγαμηνές και κατευθύνθηκε στο χώρο που υπήρχαν τα τραπέζια.

Αμέσως όλοι όσοι ήταν καθισμένοι σηκώθηκαν από τις καρέκλες τους, όταν είδαν τον Αριστόνικο. Εκείνος δεν τους έδωσε καμία σημασία. Τράβηξε μια καρεκλά και κάθισε.

«Η μητέρα σας επισκεπτόταν την βιβλιοθήκη προτού γίνει βασίλισσα» συνέχισε ο Έρατος. «Ο πατέρας της ήταν ευγενικής καταγωγής και ήθελε η κόρη του να είναι κατάλληλα μορφωμένη, για να γίνει αξιότιμη βασίλισσα της Περγάμου. Τα ενδιαφέροντά της ήταν πάντα ηθικού περιεχομένου. Δεν την ένοιαζαν καθόλου τα φυσικά φαινόμενα που εξετάζαν οι πρώτοι φιλόσοφοι. Έβρισκε πολύ αφηρημένα και αδιάφορα τα ζητήματα για το πως λειτουργεί ο κόσμος ή από τι αποτελείται η υλη. Ενδιαφερόταν περισσότερο για τον άνθρωπο».

Όση ώρα μιλούσε ο διδάσκαλος ο Αριστόνικος τον άκουγε με τέτοια προσήλωση, όπως δεν είχε δείξει ποτέ για τίποτε άλλο.« Αυτός ήταν άλλωστε ο λόγος, που διάβαζε περισσότερο Σωκράτη. Της άρεσε πολύ επίσης ο Πλάτωνας, ο Επίκουρος, κυρίως όμως ο Ζήνωνας ο Στωικός».

«Στωικός;» απόρησε το παιδί .

«Δεν την έχει ακούσει αυτήν την φιλοσοφία;»

«Όχι»

«Ο στωικισμός μιλά για την αξία, όχι των υλικών αγαθών όπως το χρυσάφι, αλλά για τις πνευματικές απολαύσεις του ανθρώπου».

«Πολύ ενδιαφέρον» είπε εντυπωσιασμένος ο Αριστόνικος.

«Είναι, αλλά...» είπε ο διδάσκαλος διστακτικά και σταμάτησε την πρόταση του. Φάνηκε σαν να τον προβλημάτιζε κάτι και παρέμεινε σκεπτικός.« Πρίγκιπα, θα ήθελα αν είναι δυνατό σε περίπτωση που μιλήσετε με τον βασιλιά, να μην του αναφέρετε το περιεχόμενο της συζήτησής μας».

«Μα, γιατί;» αντέδρασε ο Αριστόνικος.« Είναι τόσο ενδιαφέροντα αυτά που μου λες. Είναι ότι πιο...»

«Δεν μπορείτε να καταλάβετε ακόμα, πρίγκιπα» τον διέκοψε απότομα ο διδάσκαλος.« Είναι μια συμφωνία που διατηρούσα και με την βασίλισσα. Οι φιλοσοφικές συζητήσεις αρέσουν και σε εμένα, αλλά οι αμύητοι στον κλάδο της φιλοσοφίας παρεξηγούν αυτά τα θέματα και τους δίνουν άλλες διαστάσεις. Για αυτό, θα ήθελα να μην αναφέρετε την συζήτηση στον βασιλιά».

Ο Αριστόνικος τρόμαξε από την απότομη αντίδραση, τού μέχρι τώρα ήρεμου άντρα. Στο πρόσωπό του διέκρινε μια σοβαρότητα, που τον έκανε να καταλάβει ότι δεν αστειευόταν.

«Μείνετε ήσυχος. Αυτή η συζήτηση για την μητέρα μου θα μείνει μεταξύ μας» του είπε με σιγουριά το παιδί. Ο διδάσκαλος έδειξε να ανακουφίζεται από την απόκριση του παιδιού και ένα χαμόγελο ικανοποίησης σχηματίστηκε στο πρόσωπο του.« Μπορώ να πάρω μαζί μου αυτές τις περγαμινές;» τον ρώτησε στη συνέχεια ο Αριστόνικος.

«Όχι, μικρέ πρίγκιπα. Δεν γίνεται φυσικά» του έφερε αντίρρηση εκείνος.

«Μα, γιατί; Είναι δικές μου. Είμαι ο γιος του βασιλιά και μπορώ να...» παραπονέθηκε ο Αριστόνικος.

«Μικρέ πρίγκιπα, δεν μπορούμε να δανείζουμε τις περγαμινές» του είπε χαμογελαστός εκείνος.« Σκέψου αν αύριο ερχόσουν πάλι στην βιβλιοθήκη για να διαβάσεις αυτές τις περγαμινές του Σωκράτη και εμείς να τις είχαμε δανείσει σε κάποιον άλλο. Δεν θα στενοχωριόσουν;» τον ρώτησε και το παιδί χαμήλωσε το κεφάλι του απογοητευμένο. Ήξερε πως η απαίτηση του ήταν παράλογη, αλλά ήθελε πολύ στην κατοχή του αυτές τις περγαμινές.« Θα πρέπει να έρχεσαι εδώ για να τις διαβάζεις. Δεν θέλεις;»

Τότε ο Αριστόνικος σήκωσε το κεφάλι χαρούμενος. Σκέφτηκε ότι θα μπορούσε να πηγαίνει κάθε μέρα στην βιβλιοθήκη και να διαβάζει τα βιβλία που είχε διαβάσει η μητέρα του.

ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μετά από την πρώτη επίσκεψη στην βιβλιοθήκη, ο Αριστόνικος άρχισε να την επισκέπτεται καθημερινά. Μάζευε τις περγαμινές που διάβαζε η μητέρα του και χανόταν με τις ώρες μέσα στα όμορφα λόγια των φιλοσόφων. Η βιβλιοθήκη κατέληξε να γίνει δεύτερο σπίτι του.

Με την δικαιολογία ότι ήθελε να μάθει την ιστορία των Αθηναίων, πήρε άδεια από την πατέρα του να μεταβαίνει με την βασιλική άμαξα κάθε μέρα. Ο βασιλιάς δεν νοιαζόταν άλλωστε πώς περνούσε τον χρόνο του ο μεγάλος του γιος, απλά δεν ήθελε να μπλέκει στα πόδια του. Με αυτόν τον τρόπο ο Αριστόνικος κατόρθωσε να βρει τον λόγο που χρειαζόταν, για να βγαίνει έξω από το μαρμάρινο άντρο των ανακτόρων.

Ο διδάσκαλος Έρατος, μετά την συμφωνία που έκαναν μεταξύ τους, τού έλυνε πολλές από τις απορίες που είχε. Ο Αριστόνικος μπορεί να είχε διδαχτεί ορισμένα πράγματα από τον Εύδημο, ήταν όμως αρκετά μικρός, μόλις δεκατριών χρόνων, για να καταλάβαινε όλα τα δυσνόητα σχήματα των φιλοσόφων. Ο διδάσκαλος έβλεπε την προθυμία και την δίψα του για μάθηση και το βοηθούσε όπου χρειαζόταν. Του εξηγούσε, αλλά προσπαθούσε να μην κατευθύνει την σκέψη του, αφού αυτό αντίβαινε με την βαθύτερη έννοια της φιλοσοφίας, τον κλάδο στον οποίο είχε αφιερώσει την ζωή του.

Ο Αριστόνικος ζήτησε να τού φέρει όλα τα έγγραφα που διέθετε η βιβλιοθήκη για τον Σωκράτη. Από την στιγμή που έμαθε ότι ήταν ο αγαπημένος φιλόσοφος της μητέρας του, ήθελε να τα μάθει τα πάντα για εκείνον. Διάβαζε τα έγγραφα με ταιριασμένα, αφού πολλές λέξεις και ορισμοί δεν καταλάβαινε τι ακριβώς εννοούσαν. Ο Έρατος τότε τον συμβούλεψε πως έπρεπε πρώτα να μάθει καλά ιστορία, γιατί με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργούσε την στερεή βάση που χρειαζόταν για να οικοδομήσει σωστά τις σκέψεις του. Μόνο τότε θα μπορούσε να ερμηνεύσει με την δική του κρίση τις διάφορες φιλοσοφίες.

Παρά το πάθος του για τη φιλοσοφία, ο Αριστόνικος βρήκε λογική την προτροπή του διδασκάλου. Μάζεψε τις περγαμινές των κορυφαίων ιστορικών και για μήνες παραδόθηκε στο διάβασμα των ιστορικών γεγονότων του παρελθόντος. Ξεκίνησε να διαβάζει για τον Πελοποννησιακό πόλεμο, παρακολούθησε την εξέλιξή του μέσα από τον Θουκυδίδη. Έμαθε από τον Ξενοφώντα τον τρόπο λειτουργίας του σκληροτράχηλου σπαρτιατικού καθεστώτος, από τον Αριστοτέλη την Αθηναϊκή δημοκρατία και ακολούθησε τα βήματα Μεγάλου Αλεξάνδρου στην ανατολή από τους Έλληνες ιστορικούς. Φυσικά οι ιστορίες που διάβαζε δεν ταίριαζαν με αυτές που είχε ακούσει από τους ανατολίτες δούλους των ανακτόρων, αλλά με τα διδάγματα που είχε πάρει από τον Εύδημο στα μαθήματα που έκανε μικρός.

Για ακόμα μια φορά βρισκόταν σε σύγχυση, δεν ήξερε σε ποιανού την άποψη να στηριχτεί. Τότε ζήτησε βοήθεια από τον Έρατο, μα ο σοφός δάσκαλος απέφυγε να τον συμβουλέψει.

«Συνέχισε να διαβάζεις, μικρέ πρίγκιπα» τον παρότρυνε. «Θα δεις ότι η άποψη σου θα αρχίσει να διαμορφώνεται ελεύθερα από μόνη της. Δέξου όλες τις προκλήσεις, αντιμετώπισε όλα τα αδιέξοδα και μην τα αποφεύγεις. Σταμάτα να ψάχνεις για λύσεις, άσε τους προβληματισμούς να ωριμάσουν μέσα σου και θα σε κάνουν πιο δυνατό».

Το παιδί διάβαζε ασταμάτητα για μήνες. Έμαθε για τους πολέμους με τους Πέρσες, θαύμασε τους Αθηναίους στην μάχη του Μαραθώνα, τον βασιλιά Λεωνίδα και την αυτοθυσία των τριακοσίων στις Θερμοπύλες. Η ιστορία όμως, ήταν πολύ σκληρή για το ευαίσθητο παιδικό στομαχάκι του. Ήταν γεμάτη πολέμους, σκοτωμούς και κατακτήσεις. Όσο μεγάλη και αν ήταν η δίψα του για γνώση, άρχισε σιγά σιγά να χάνει την αρχική του όρεξη. Οι ημερομηνίες, τα ονόματα και οι συνθήκες ειρήνης τον κούραζαν. Ο Έρατος για να του κεντρίσει το ενδιαφέρον,

τού πρότεινε να διαβάσει άλλα αναγνώσματα, πιο χαρούμενα και ενδιαφέροντα. Του έδωσε τα Ομηρικά έπη. Ο Αριστόνικος έπεσε πάνω τους με βουλιμία.

Η Ιλιάδα δεν του άρεσε τόσο πολύ, αφού ήταν γεμάτη με αίματα και σκοτωμούς. Ο Όμηρος αν και έλληνας, περιέγραφε πολύ περίεργα τους συμπατριώτες του. Τους περιέγραφε σαν βάρβαρους που είχαν ξεκινήσει να καταλάβουν τα χρυσάφια της Τροίας, με την δικαιολογία της αρπαγής της ωραίας Ελένης. Στο πρόσωπο του μυθικού Αχιλλέα έβλεπε τον αβυσσαλέο χαρακτήρα τού ανθρώπου, που ανήμπορος να ελέγξει τα πάθη του καταντά τυραννικός και βίαιος στους άλλους γύρω του. Μπορεί να λατρευόταν από όλους σαν ημίθεος, εκείνον όμως τον τρόμαζε η ατίθαση φύση του. Τού θύμιζε τον πατέρα του.

Πολύ περισσότερο τού άρεσε η Οδύσσεια, λόγο των όμορφων ταξιδιών που έκανε ο Οδυσσέας. Τον ζήλευε όταν διάβαζε τις ιστορίες από το νησί των Φαιάκων, από τους Κύκλωπες ή από τις θανατηφόρες σειρήνες.

Για δυο χρόνια ο Αριστόνικος, ήταν απόλυτα αφοσιωμένος στο διάβασμα. Ο χρόνος πλέον κυλούσε πολύ πιο γρήγορα, από ότι στο παρελθόν. Δεν είχε λείψει ούτε μια μέρα από την βιβλιοθήκη, την επισκεπτόταν καθημερινά και έμενε από το πρωί έως το βράδυ. Δεν ακολουθούσε την επικαιρότητα των ανακτόρων, είχε να βρεθεί πολλούς μήνες στα βασιλικά δείπνα. Με τον αδελφό του είχε χαθεί τελείως, τον έβλεπε πολύ σπάνια να γυρίζει στα ανάκτορα με την επίσημη στολή του διαδόχου του θρόνου. Όταν μερικά βράδια κατέβαινε στην κουζίνα, άκουγε τους δούλους να συζητούν για την βίαιη συμπεριφορά που είχε αναπτύξει ο μικρός Άτταλος. Όσο μεγάλωνε κοντά στον πατέρα του, όλο και περισσότερο σχημάτιζε έναν χαρακτήρα βάνουσο και απολυταρχικό.

Μετά από δυο χρόνια που είχε πεθάνει η βασίλισσα Στρατονίκη, ο βασιλιάς παντρεύτηκε μια άλλη γυναίκα και την έχρισε βασίλισσα. Αυτό στενοχώρησε πολύ τον Αριστόνικο, αλλά δεν έδωσε περισσότερη σημασία. Είχε χάσει τελείως το ενδιαφέρον του για αυτά που συνέβαιναν στα ανάκτορα. Ήταν αφοσιωμένος μονάχα στο διάβασμα και στις γνώσεις που προσλάμβανε καθημερινά..

«Έρατε, έχω κουραστεί να διαβάζω ιστορία τόσο καιρό» παραπονέθηκε ξαφνικά ένα πρωί που πήγε στην βιβλιοθήκη.« Μιλάει μόνο για πολέμους, για κατακτήσεις και για βασιλιάδες.

Επαναλαμβάνονται συνεχώς τα ίδια, μόνο τα ονόματα αλλάζουν και τα πρόσωπα». Αυτή η κουβέντα του παιδιού, εντυπωσίασε τον δάσκαλο. Δεν περίμενε να έφτανε τόσο σύντομα σε αυτό το συμπέρασμα.« Για πόσο καιρό ακόμα θα είμαι αναγκασμένος να διαβάζω ιστορία; Εγώ θέλω να διαβάσω φιλοσοφία, Έρατε. Φιλοσοφία! Στυγνή αλήθεια».

Ο Έρατος σηκώθηκε από την θέση του, περπάτησε για λίγο στον χώρο και στάθηκε στο περβάζι. Αγνάντεψε την θεά της θάλασσας σκεπτικός. Ήξερε πως είχε έρθει η στιγμή να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της εκμάθησης του Αριστόνικου.

«Η φιλοσοφία δεν είναι κάτι αφηρημένο, νεαρέ πρίγκιπα» είπε με αυστηρή φωνή. Ο Αριστόνικος αμέσως έστρεψε το βλέμμα προς το μέρος του.« Μόνο οι αμόρφωτοι και οι ημιμαθείς χρησιμοποιούν την έκφραση «η φιλοσοφία λέει ...», για να ντύσουν τις απόψεις τους με το κύρος της. Δεν υπάρχει μόνο μια φιλοσοφία. Τις περισσότερες φορές μάλιστα, η σκέψη του ενός φιλοσόφου συγκρούεται με την σκέψη ενός άλλου. Η φιλοσοφία χωρίζεται σε δυο φάσεις, η μια αποτελείται από τους φιλοσόφους που έγραψαν πριν τον Σωκράτη. Εκείνοι ασχολήθηκαν περισσότερο με την λογική εξήγηση των φυσικών φαινομένων. Μερικοί από αυτούς ήταν ο Πυθαγόρας, ο Αναξίμανδρος, ο Ηράκλειτος, ο Θαλής, ο Δημόκριτος. Η άλλη φάση της φιλοσοφίας ξεκινά από τον Σωκράτη και μετά. Ο Σωκράτης προσγείωσε την φιλοσοφία, από τους ουρανούς στην γη. Της άλλαξε περιεχόμενο. Ασχολήθηκε περισσότερο με ζητήματα που αφορούσαν τον άνθρωπο, την ηθική του, την αρετή, την δικαιοσύνη ... »

«Ναι, η δικαιοσύνη!» φώναξε δυνατά ο Αριστόνικος που άκουγε τον διδάσκαλο του με απόλυτη προσήλωση. Η φωνή του έκανε αντίλαλο σε όλη την βιβλιοθήκη. Ο δάσκαλος τον κοίταζε αυστηρά, αλλά το παιδί δεν μπορούσε να συγκρατήσει το πάθος του.

«Συνεχιστές του Σωκράτη ήταν πολλοί...» συνέχισε ο διδάσκαλος.« Ο μαθητής του ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, ο Επίκουρος, ο Διογένης ο Κυνικός, ο Ζήνωνας. Όλοι αυτοί ξεκίνησαν τις δικές τους σχολές, οι οποίες όμως στηρίζονταν στην νέα κατεύθυνση που όρισε ο σοφότερος όλων, ο Σωκράτης. Προσπαθούν να διακρίνουν τί είναι στην πραγματικότητα ο άνθρωπος, τί κρύβει μέσα του και με ποιες αρετές μπορεί να τα επιτύχει».

«Με αυτά θέλω αν ασχοληθώ, Έρατε!» φώναξε πάλι χαρούμενος ο Αριστόνικος.« Θέλω να διαβάσω Σωκράτη, τον αγαπημένο της μητέρας μου». Το πρόσωπο του παιδιού είχε κοκκινίσει από την χαρά. Ο Έρατος ήξερε ότι ήταν πολύ νωρίς ακόμα για να διάβαζε Σωκράτη, αλλά δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά. Ο Αριστόνικος ήταν ανένδοτος. Πρώτη φορά έβλεπε παιδί της ηλικίας του να έχει τόση όρεξη για μάθηση.

Συγκέντρωσε ένα σύνολο από περγαμινές που είχαν σχέση με την φιλοσοφία του Σωκράτη, τις άπλωσε σε ένα γραφείο και ο Αριστόνικος ξεκίνησε να διαβάζει. Πίστευε ότι στην φιλοσοφία θα έβρισκε τις απαντήσεις, για όλα τα αναπάντητα ερωτήματα της ζωής. Χανόταν με τις ώρες μέσα στις περγαμινές, χωρίς να σηκώνεται από την καρέκλα του. Μόνο το μεσημέρι σταματούσε για λίγο και έκανε ένα διάλειμμα.

Ποτέ δεν είχε συζητήσει με κανέναν τα όμορφα θέματα που ανέπτυσσαν οι φιλόσοφοι στα γραπτά τους. Από πού έρχονται οι άνθρωποι, τί είναι οι θεοί, πώς μπορεί να κρίνει κάποιος το καλό και το κακό. Τρομερά ερωτήματα, που όμως έμοιαζε να μην ενδιαφέρονταν κανέναν. Ποτέ δεν θυμόταν να πιάνουν τέτοιου είδους συζητήσεις στα βασιλικά δείπνα. Ο βασιλιάς ενδιαφερόταν μόνο για ζητήματα διακυβέρνησης. Οι στρατηγοί του τον ενημέρωναν για διάφορα θέματα του βασιλείου και οι υπόλοιποι αυλικόι κουτσομπόλευαν ο ένας τον άλλο. Ο Αριστόνικος ήταν σίγουρος ότι ο Εύβουλος ο δουλοκτήτης, δεν είχε αναρωτηθεί μια φορά στη ζωή του αν ήταν σωστό να συμπεριφέρεται με αυτό το τρόπο στους δούλους του. Απέκλειε την πιθανότητα να είχε μπει στην διαδικασία να ρωτήσει τον εαυτό του, εάν θα ήθελε να συμπεριφέρονταν σε εκείνον με τον ίδιο τρόπο.

Ο Αριστόνικος ξεκίνησε να διαβάζει την διδασκαλία του, μέσα από τα έργα του Πλάτωνα και του Ξενοφώντα. Ήθελε να μάθει τα πάντα για τον άνθρωπο που είχε τολμήσει να απηφήσει τον θάνατο για την αλήθεια. Η φιλοσοφία του συμφωνούσε πολύ με την ιδιοσυγκρασία του Αριστόνικου για την δικαιοσύνη. Ο Σωκράτης πίστευε πως η δικαιοσύνη έκανε τους ανθρώπους να βλέπουν καλύτερα και πιο καθαρά την πραγματικότητα. Δίδασκε πως οι άνθρωποι έπρεπε κυρίως να προσέχουν να μην βλάπτουν τους άλλους και να μην νοιάζονται τόσο εάν τους αδικούσαν εκείνοι.

Η δικαιοσύνη ήταν ένα στοιχείο που είχε ξεφυτρώσει από άγνωστη προέλευση στην ψυχή του Αριστόνικου. Ίσως να το είχε αποκομίσει, από τα διδάγματα που του περνούσε αθόρυβα με την τρυφερή της συμπεριφορά η μητέρα του. Σε κάθε πρόταση του Σωκράτη, έβλεπε χαρακτηριστικά από την στάση ζωής της. Στο πώς του συμπεριφερόταν ή στο πώς μεταχειριζόταν τους υπηρέτες της ακόμα και αν ήταν σκλάβοι.

Επίσης ο Σωκράτης έλεγε στους ανθρώπους να τιμούν τους θεούς και να τους σέβονται, αφού εκείνοι τους φρόντιζαν, ακόμα και αν οι ίδιοι δεν μπορούσαν να το αναγνωρίσουν. Αυτή η θέση δεν έβρισκε σύμφωνο τον Αριστόνικο, με όσα είχε περάσει στην ζωή του. Φυσικά, δεν τολμούσε να εναντιωθεί σε καμία θέση του μεγάλου φιλοσόφου. Αντιθέτως, ήταν ένας καλός λόγος για περίσκεψη. Άλλωστε η βάση της φιλοσοφίας του Σωκράτη, ήταν ότι δεν πρέπει οι άνθρωποι να υποκύπτουν στα πάθη τους αλλά να τα ξεπερνούν. Αυτή ήταν και η προσωπική δοκιμασία του

νεαρού Αριστόνικου, που συνεχώς μεγάλωνε και εμπλούτιζε τον χαρακτήρα του με νέα στοιχεία.

Όλο αυτό το διάστημα που είχε αφοσιωθεί στο διάβασμα, ανακάλυπτε σιγά σιγά τις δικές του απόψεις που ήταν θαμμένες μέσα του. Η φιλοσοφία λειτουργούσε σαν ένα δυνατό φως, που φώτιζε το σκοτάδι της ψυχής του. Οι ιδέες αυτές δεν ήταν ολοκληρωμένες, ήταν αισθήσεις που είχε μέσα του και δειλά εκδηλωνόντουσαν.

Το διάβασμα είχε γίνει πια πιο απαιτητικό τώρα από ότι στην αρχή. Τον κούραζαν οι όροι και τα περίεργα φιλοσοφικά σχήματα. Τότε σταματούσε, έβγαινε στην αυλή της βιβλιοθήκης, τον χτυπούσε ο καθαρός αέρας και έπαιρνε ξανά τα πάνω του. Ένα απόγευμα που είχε βγει έξω για να δροσιστεί, είχε καθίσει στα μαρμάρινα σκαλοπάτια και αγνάντευε την απεραντοσύνη της θάλασσας που απλωνόταν μπροστά του. Τότε παρατήρησε με την άκρη του ματιού του, μια κινητικότητα στον δρόμο που οδηγούσε έξω από την πόλη. Ήταν οι αγρότες που επέστρεφαν από τα χωράφια τους.

Προχωρούσαν με αργό ρυθμό, σημάδι της σωματικής τους κατάπτωσης από την κουραστική δουλειά. Όταν μπήκαν στην πόλη και περνούσαν τον δρόμο κάτω από την βιβλιοθήκη, ο Αριστόνικος έτρεξε στην άκρη του πεζουλίου και τους κοιτούσε. Τα πρόσωπα τους έδειχναν εξαντλημένα. Τα ρούχα και οι μπότες τους ήταν μέσα στις λάσπες, όπως και τα βόδια τους. Οι περισσότεροι είχαν δούλους μαζί τους που τους βοηθούσαν στις δουλειές, οι πιο φτωχοί όμως που δεν άντεχαν οικονομικά έπαιρναν στα χωράφια τα παιδιά τους. Τα περισσότερα ήταν καθισμένα πάνω στα κάρα και κοιτούσαν αφηρημένα στο άπειρο. Δεν πρέπει να ήταν μεγαλύτερα από την ηλικία του. Μερικά από αυτά είχαν σηκώσει το κεφάλι τους ψηλά και κοιτούσαν κατάματα τον Αριστόνικο. Τότε εκείνος τραβήχτηκε και κρύφτηκε.

Πέρασε τον χειμώνα διαβάζοντας τα χειρόγραφα του Πλάτωνα. Τα απογεύματα έβγαινε την ώρα που επέστρεφαν οι αγρότες από τα χωράφια τους και τους παρατηρούσε. Δεν μπορούσε να το εξηγήσει, αλλά του άρεσε πολύ να τους παρακολουθεί.

«Μην τους λυπάστε, πρίγκιπα» ακούστηκε μια μέρα η φωνή ενός φρουρού που στεκόταν από πάνω του. «Δεν θέλουν παρά μια σπίθα για να ξεσπάσουν σαν τη φωτιά και να ξεσηκωθούν. Άγριοι άνθρωποι».

«Δεν τους λυπάμαι, απλά... Απλά τους κοιτώ» είπε διστακτικά εκείνος.

«Τι κοιτάτε, πρίγκιπα; Ψάχνετε κάποιον;» συνέχισε να ρωτά ο φρουρός.

«Δεν ψάχνω κανέναν. Βλέπω...» είπε το παιδί και σταμάτησε την πρόταση του στην μέση. Ο φρουρός περίμενε την απάντηση, αλλά έβλεπε ότι νεαρό πρίγκιπα αφηρημένο. «Βλέπω κάθε μέρα, εάν φέρνουν αρκετά εμπορεύματα για να καλύπτουν τις ανάγκες της αγοράς».

«Μα το Δια, σωστά. Τί χαζός που είμαι; Πώς δεν το σκέφτηκα;» αναρωτήθηκε δυνατά εκείνος. «Εσείς ενδιαφέρεστε και για την εσωτερική κατανάλωση της πόλης. Όχι μόνο, για τους ανθρώπους του βασιλιά».

«Ποιους;» απόρησε ο Αριστόνικος.

«Οι άνθρωποι τού βασιλιά, πρίγκιπά μου. Οι αγρότες που καλλιεργούν τα χωράφια που εφοδιάζουν τα βασιλικά ανάκτορα. Έτσι τούς λένε. Οι άνθρωποι τού βασιλιά μένουν εκεί, πηγαίνει ένας από τους πέντε στρατηγούς κάθε μέρα και παίρνει όσα τρόφιμα χρειάζεται. Αυτοί εδώ οι αγρότες είναι απλοί υπήκοοι».

«Γιατί είπες προηγουμένως, ότι εγώ ενδιαφέρομαι και για την εσωτερική κατανάλωση της πόλης;» τον ρώτησε προβληματισμένος.

«Γιατί ο βασιλιάς ενδιαφέρετε μόνο για τα δικά του κτήματα. Έχουμε καταλάβει ότι εσείς, επειδή διαβάζετε όλα αυτά τα βιβλία, ενδιαφέρεστε περισσότερο για την διαχείριση του

βασιλείου. Αυτοί εδώ οι αγρότες δουλεύουν τα αγροκτήματα του Εύβουλου» είπε και κοίταξε από κάτω τους αγρότες.

«Νόμιζα ότι στα χωράφια του Εύβουλου, δούλευαν μόνο δούλοι. Αυτοί εδώ δεν έχουν δικά τους χωράφια;» απόρησε ο Αριστόνικος.

«Όχι, πρίγκιπα μου. Με την βαρucheιμωνιά που έπληξε την χώρα, δεν μπορούσαν να τα συντηρήσουν και τα πούλησαν στους αυλικούς».

«Δεν τους τα πούλησαν. Τούς τα δάνεισαν, μέχρι να περάσει η βαρucheιμωνιά και να καταφέρουν να τα καλλιεργήσουν ξανά» τον διόρθωσε ο Αριστόνικος που ήταν μπροστά στις διαδικασίες. «Γιατί δεν τους τα έχουν επιστρέψει ακόμα;»

«Γιατί χρωστώνε χρήματα. Τα χωράφια τους είχαν παγώσει και οι αριστοκράτες πρόσφεραν τρόφιμα από τα δικά τους χωράφια».

«Το θυμάμαι αυτό. Θυμάμαι επίσης ότι το έκαναν για την σωτηρία της πόλης, όχι για να τους κλέψουν νόμιμα τα χωράφια» είπε με αγανάκτηση.

«Ξέρετε πως είναι αυτά τώρα, αφέντη» του απάντησε ο φρουρός με ένα γλοιώδες χαμόγελο στα χείλη. Μετά από αυτό, οι αγρότες είχαν χαθεί στα στενά της πόλης. Ο φρουρός επέστρεψε στους υπόλοιπους και γέλασε μαζί τους για κάτι που συζητούσαν.

Οι πληροφορίες που έδωσε στον Αριστόνικο έπεσαν ουρανοκατέβατες στο κεφάλι του, είχε αποσυρθεί εντελώς από την κοινωνική ζωή της Περγάμου. Ήταν περιορισμένος στην ησυχία του προσωπικού του μικρόκοσμου και δεν γνώριζε πως είχε μεταχειριστεί το θέμα των αγροτών ο βασιλιάς.

Στα μέσα του επόμενου καλοκαιριού ολοκλήρωσε την φιλοσοφία του Πλάτωνα και αμέσως ξεκίνησε να διαβάζει τα έγγραφα του Αριστοτέλη, όχι όμως με τις καλύτερες προθέσεις. Ο Αριστοτέλης ήταν ο αγαπημένος φιλόσοφος του πατέρα του και του Εύδημου. Πολλά από τα διδάγματα του τα έβρισκε παράλογα, αλλά δεν τολμούσε να μοιραστεί αυτές τις σκέψεις του με κανέναν, ούτε ακόμα με τον Έρατο. Ήταν σίγουρος ότι ο οποιοσδήποτε τον άκουγε να εναντιώνεται στις απόψεις του κορυφαίου φιλοσόφου, θα τον περνούσε για τρελό.

Θυμόταν ακόμα τα γνωμικά που του ανέφερε ο Εύδημος στα μαθήματα, όταν τον δίδασκε για την ανώτερη φύση των ελλήνων από αυτήν των βαρβάρων. Από τότε δεν του άρεσε η φιλοσοφία του, μετά όμως από παρότρυνση του Έρατου ξεκίνησε να διαβάζει τα Πολιτικά του.

Σε αυτό το έργο, ο φιλόσοφος εξέταζε τη λειτουργία των διαφορετικών πολιτευμάτων.

Αναφερόταν στην τυραννία, στην ολιγαρχία, στην αριστοκρατία, την βασιλεία και την δημοκρατία. Φυσικά ο Αριστόνικος είχε υπόψιν του μόνο το πολίτευμα της βασιλείας, που επικρατούσε στην Πέργαμο. Όσο συνέχιζε να διαβάζει, τόσο διαπίστωνε την περίεργη σκέψη του φιλοσόφου.

Ο Αριστοτέλης χώριζε τους ανθρώπους σε δυο κατηγορίες, σε εκείνους που γεννιόντουσαν ελεύθεροι και σε εκείνους που γεννιόντουσαν δούλοι. Πίστευε ότι οι δούλοι, ήταν έμφυχα αντικείμενα. Ένα περιουσιακό στοιχείο των αφεντάδων τους, ένα απλό εργαλείο ανάμεσα στα υπόλοιπα. Αυτή ήταν η ιδέα του μεγάλου φιλοσόφου, για την αξία της ζωής των σκλάβων.

Ο Αριστόνικος δεν περίμενε ποτέ ότι θα διάβαζε ποτέ μια τόσο σκληρή άποψη, μέσα σε ένα φιλοσοφικό έργο. Τέτοια λόγια συνήθιζε να ακούει από τους αμόρφωτους φρουρούς, που τον συνόδευαν στην βιβλιοθήκη. Ο Αριστοτέλης μιλούσε τόσο άσχημα για τους ανθρώπους, όσο κανένας άλλος φιλόσοφος. Ο Διογένης ο Κυνικός που κατέκρινε δημόσια τους ανθρώπους για τον μαλθακό τρόπο ζωής τους, έλεγε πως κατά βάθος ήταν καλοί. Ο Σωκράτης που ειρωνευόταν τους συμπολίτες του επειδή παρίσταναν ότι γνώριζαν ενώ στη πραγματικότητα δεν γνώριζαν τίποτα, έλεγε για εκείνους ότι έκαναν κακό μονάχα από άγνοια.

Ο Αριστόνικος αναρωτιόταν αν ο Αριστοτέλης είχε συναντήσει ποτέ του κάποιον δούλο σαν τον Ιουγούρθα, για να καταλάβαινε πως οι δούλοι είχαν καταλήξει συγκυριακά σε αυτήν την κατάσταση. Κατά τον Αριστοτέλη, δούλος ήταν εκείνος που δεν μπορούσε να ελέγξει τα πάθη του, μα τότε ο Αριστόνικος βρέθηκε μπροστά σε ένα ακόμα μέρδεμα. Ο πρώτος άνθρωπος που του ερχόταν στο μυαλό με αυτό το χαρακτηριστικό, δεν ήταν κάποιος μαύρος σκλάβος των ανακτόρων αλλά ο πατέρας του. Ο βασιλιάς Άτταλος ήταν εκείνος που δεν μπορούσε να συγκρατήσει τα πάθη του, ο βασιλιάς Άτταλος ήταν εκείνος που φερόταν βάνουσα στους σκλάβους, ο βασιλιάς Άτταλος ήταν εκείνος που καταπίεζε τους αγρότες να του δίνουν τις σοδιές τους, για να μην μένουν τα ανάκτορα χωρίς τρόφιμα. Μπορούσε όμως ο βασιλιάς να ήταν δούλος; Δεν έβγαζε κανένα νόημα...

Φυσικά πέρα από τις παράλογες τοποθετήσεις του για τον άνθρωπο, ο Αριστοτέλης είχε προσφέρει πολλά στις επιστήμες. Είχε θεμελιώσει τον κόσμο πάνω σε ακλόνητες βάσεις που εξηγούσαν πολλά φυσικά φαινόμενα, όπως ότι ο ήλιος κινείται γύρω από την γη ή την ύπαρξη των θεών. Ακόμα όμως και με αυτήν την μεγαλειώδη προσφορά του φιλοσόφου στον πολιτισμό, ο Αριστόνικος και πάλι διατηρούσε μια έχθρα εναντίον του. Ολοκλήρωσε με δυσκολία τα Πολιτικά και στην συνέχεια τόν παράτησε, ένιωθε ότι δεν είχε να πάρει τίποτα παραπάνω από αυτόν τον φιλόσοφο.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΣΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

Έφτασε ξανά το καλοκαίρι. Ο καιρός άνοιξε για τα καλά και η βιβλιοθήκη πλημμύρισε πάλι από κόσμο. Τον χειμώνα οι επισκέπτες ελαττώνονταν, το καλοκαίρι όμως πολλοί ήταν εκείνοι που την επισκέπτονταν για να εμπιστευτούν τις πολύτιμες γνώσεις της. Εκείνη την περίοδο ο Αριστόνικος σκέφτηκε, πως είχε καιρό να επισκεφτεί τον βωμό του Δια και να προσφέρει θυσίες στους θεούς. Η μητέρα του σίγουρα τού έλειπε, αλλά είχε βρει αλλού πια την υποστήριξη που τόσο του έλειπε.

Μετά από τόσο καιρό που επισκεπτόταν καθημερινά την βιβλιοθήκη, είχε ξεχάσει ποιός ήταν ο πραγματικός λόγος που τον τραβούσε εκεί. Στην αρχή ήταν μόνο ένας τρόπος για να ξεφεύγει από την κλεισούρα των ανακτόρων. Ούτε που φανταζόταν, τί ιδέες θα ανακάλυπτε στον νοητό κόσμο της φιλοσοφίας. Από την στιγμή που ξεκίνησε να διαβάζει, αποκαλύφθηκε μπροστά του ένας άλλος κόσμος. Ένας κόσμος φωτεινός, που δεν έσβηνε με το πέρασμα των αιώνων. Τον είχε σαγηνεύσει αυτή η διαχρονικότητα, γιατί εκεί μέσα κανείς δεν πέθαινε. Κανείς δεν χανόταν στο σκοτάδι, αλλά όλα τα ονόματα έμεναν αναλλοίωτα στο κύλισμα του χρόνου και φώτιζαν με το κύρος τους τον δρόμο των επόμενων γενεών.

Με το διάβασμα είχε ανακαλύψει αλήθειες, που μόνο οι φιλόσοφοι μπορούσαν να γνωρίζουν. Οι άνθρωποι ήταν πολύ λίγοι και αδύναμοι για να κοιτάξουν κατάματα τον κόσμο και να τις δουν. Νοιαζόντουσαν μόνο για χρυσάφια και εξουσία, οι φιλόσοφοι όμως ήταν πάνω από αυτά. Δεν ήταν απλοί άνθρωποι σαν εκείνους, αλλά γνώριζαν πόσο παροδικά και μάταια ήταν όλα αυτά. Για αυτό έψαχναν κάτι άλλο, κάτι σπουδαιότερο στην ζωή τους. Επιζητούσαν την αλήθεια. Ο Σωκράτης δεν θα ξεχνιόταν ποτέ, ο Δημόκριτος το ίδιο, ο Παρμενίδης, ο Πλάτωνας. Ονόματα που ποτέ δεν θα θάβονταν στην λήθη, όπως το δικό του και των υπολοίπων απλών ανθρώπων. Κάτι άλλο που τον εξέπληξε όσο διάβαζε ήταν το γεγονός, ότι ανακάλυπτε στα έργα των φιλοσόφων σκέψεις που είχε κι ο ίδιος. Αναρωτιόταν πώς μπορούσε να συμβαίνει αυτό, αφού οι φιλόσοφοι δεν ήταν απλοί άνθρωποι σαν εκείνον. Ποιός κοινός άνθρωπος θα τολμούσε να μιλήσει τόσο απαξιωτικά στον Μέγα Αλέξανδρο, όπως ο Διογένης που τού ζήτησε να κάνει στην άκρη γιατί τού έκρυβε τον ήλιο; Ποιός κοινός άνθρωπος δεν θα το έσκαγε από την φυλακή όταν μπορούσε, αλλά θα καθόταν να πει το κώνειο, όπως ο Σωκράτης για να μην αμαυρώσει τον νόμο;

«Ποιός κοινός άνθρωπος θα τα έκανε όλα αυτά...» αναλογιζόταν καθώς χάιδευε τρυφερά με την παλάμη του τα φύλλα των περγαμηνών.

Τότε θυμήθηκε μια ρήση του Αριστοτέλη που έλεγε, ότι ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον και ότι κανείς δεν μπορεί να ζει ξεκομμένος από τους άλλους, εκτός κι αν είναι θεός ή δαίμονας. Κάπως έτσι έβλεπε ο Αριστόνικος τους φιλοσόφους. Σαν δαίμονες. Κάτι ανάμεσα από τους ανθρώπους και τους θεούς. Ήταν οι αγγελιοφόροι τους κάτω στη γη. Κανείς απλοϊκός άνθρωπος δεν μπορούσε να διαθέτει τόσες γνώσεις για τον κόσμο, όσες είχαν εκείνοι. Κανείς απλοϊκός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να γράψει βιβλία, εάν δεν γνώριζε τις μυστικές αλήθειες που γνώριζαν μόνο εκείνοι.

Ο Αριστόνικος διάβαζε ασταμάτητα επί δυο χρόνια, είχε αποκομίσει πάρα πολλές γνώσεις μέσα του και ήθελε να τις βάλει σε μια τάξη. Είχε κουράσει το μυαλό του και ήθελε να χαλαρώσει. Ο πατέρας του εκείνη την περίοδο, τού ανακοινώσε ένα απρόσμενο νέο. Η βασιλική οικογένεια θα μετέβαινε για το καλοκαίρι στην εξοχική της έπαυλη, που υπήρχε στην πόλη της Στρατονίκειας. Ο βασιλιάς αποφάσισε ότι θα ερχόταν και εκείνος μαζί τους. Αυτή η ευχάριστη είδηση τον

έκανε να χαρεί πολύ, αφού επιτέλους θα είχε την ευκαιρία να παίξει ξανά με τον μικρό του αδελφό.

Προτού ξεκινήσουν ο Έρατος τού έδωσε ένα μικρό βιβλιαράκι από την προσωπική του συλλογή. Του είπε να μην το αποκαλύψει σε κανέναν, ούτε καν στον μικρό του αδελφό γιατί ήταν πολύ επικίνδυνο βιβλίο. Ο Αριστόνικος το πήρε και το πέταξε κάπου μέσα στα πράγματά του. Δεν τον ένοιαζε να διαβάσει άλλο, ήθελε απλά να ξεκουραστεί και να παίξει με τον αδελφό του.

Η Στρατονίκεια ήταν μια πόλη στο εσωτερικό του βασιλείου, βρισκόταν κοντά στο χείμαρρο Ελληνό και τα χωράφια που υπήρχαν γύρω ήταν πολύ εύφορα. Η τοποθεσία είχε επιλεγεί, ώστε οι αγρότες να προμηθεύουν την βασιλική έπαυλη με τα προϊόντα τους. Αυτό ήταν μεγάλη τιμή για τους υπηκόους, αφού είχαν το προνόμιο να ονομάζονται «άνθρωποι του βασιλιά».

Όταν έφτασε εκεί η βασιλική οικογένεια, ο βασιλιάς περνούσε τον περισσότερο χρόνο με την καινούργια γυναίκα του και τον μικρό Άτταλο. Έβγαιναν έξω με τη βασιλική άμαξα και έκαναν βόλτες στην εξοχή. Δεν έπαιρναν τον Αριστόνικο μαζί τους, αλλά τον άφηναν μόνο του στην έπαυλη. Φαίνεται ότι ο βασιλιάς τον είχε πάρει μαζί του, μόνο και μόνο για να μην δώσει λαβή για σχόλια στην αυλή του.

Ο Αριστόνικος για ακόμα μια φορά, έμενε μαζί με τους υπηρέτες. Έκανε βόλτες στους μαρμάρινους διάδρομους, καθόταν στις μεγάλες καταπράσινες αυλές, χωρίς να μπορεί να βγει έξω. Μια μέρα, έβγαλε από την τσάντα του το βιβλίο που του είχε δώσει ο Έρατος. Ήταν αρκετά βρώμικο και η ράχη του ήταν σκισμένη. Φαινόταν ότι είχε αλλάξει πολλά χέρια. Στο εξώφυλλο ο τίτλος έγραφε «Πολιτεία του Ηλίου» και το είχε γράψει κάποιος Ιάμβουλος.

Το βιβλίο περιέγραφε το φανταστικό ταξίδι, που είχε κάνει ο συγγραφέας με έναν σύντροφό του. Είχαν πιαστεί αιχμάλωτοι από μια άγρια φυλή της Αφρικής και τους κρατούσαν ομήρους. Μια μέρα τους έβαλαν σε ένα μικρό πλοιάριο με αρκετά τρόφιμα για μερικούς μήνες, τούς πρόσταξαν ν' ανοιχτούνε στο πέλαγος και να περάσουν την μεγάλη θάλασσα που απλωνόταν μπροστά τους. Εκείνοι φοβήθηκαν, αλλά δεν είχαν περιθώρια επιλογής αφού διαφορετικά οι ιθαγενείς θα τους σκότωναν. Έτσι προτίμησαν το ρίσκο, από έναν σίγουρο θάνατο.

Αφού χάθηκαν για μήνες μέσα στα κύματα και στις παλίρροιας, συνάντησαν μπροστά τους ένα καταπράσινο νησί. Εκεί κατοικούσε μια φυλή, πολύ διαφορετική από τις συνηθισμένες. Οι άντρες ήταν τρία μέτρα ψηλοί και το δέρμα τους ήταν κατάμαυρο. Είχανε τεράστια μυϊκή δύναμη, οξύτατη ακοή και δεν αρρώσταιναν ποτέ. Έμειναν μαζί τους και εντυπωσιαστήκαν από την ζωή τους, αφού εκεί, στην Πολιτεία του Ηλίου, οι άνθρωποι δεν γνώριζαν από πολέμους και δουλεία. Δεν υπήρχαν ακροπόλεις, μνημεία, αγάλματα, ούτε στρατοί και βασιλιάδες. Η γη ήταν μοιρασμένη δίκαια σε όλους, όπως επίσης και οι γυναίκες. Οι νόμοι τους ήταν άγραφοι, αλλά ήταν απλοϊκοί και όλοι τους γνώριζαν. Οι άνθρωποι ήταν οργανωμένοι σε φυλές, ο γηραιότερος έδινε συμβουλές στους νεότερους, δεν τους εξουσίαζε όμως σαν τους βασιλιάδες. Όλοι ζούσαν μέχρι εκατόν πενήντα χρόνια και για αυτό έφευγαν εκούσια από τη ζωή, ξαπλώνοντας σ' ένα στρώμα από αρωματικά και θανατηφόρα φυτά.

Ο Ιάμβουλος μαζί με τον σύντροφο του κάθισαν εκεί επτά χρόνια, χωρίς όμως να καταφέρουν να εξοικειωθούν με τα έθιμα τους και για αυτό οι άνθρωποι τούς εδίωξαν. Ο σύντροφος του χάθηκε στα κύματα, ο Ιάμβουλος όμως τα κατάφερε. Η θάλασσα τον ξέβρασε στην ακτές της Ινδίας, από εκεί πέρασε στην Αίγυπτο και τέλος κατάφερε να επιστρέψει στην Ελλάδα.

Ο Αριστόνικος ξετρελάθηκε με το βιβλίο, ποτέ δεν είχε ξαναδιαβάσει κάτι αντίστοιχο. Τα διδάγματα γκρέμιζαν όλα όσα είχε διδαχτεί μέχρι τότε. Οι περιπέτειες του Ιάμβουλου τον ταξίδευαν μακριά, πάνω από τα τοίχοι που ήταν φυλακισμένος.

Με αυτές τις σκέψεις και άλλες πολλές πέρασε το καλοκαίρι, μπήκε σιγά σιγά το φθινόπωρο και επέστρεψε πίσω στην Πέργαμο. Επισκέφτηκε το βωμό του Δια και προσέφερε θυσίες στους

θεούς. Πήγαιναν πέντε χρόνια τώρα από τότε που είχε φύγει η μητέρα του από κοντά του, μα εκείνος ένιωθε ακόμα την παρουσία της. Την ένιωθε δίπλα του όταν διάβαζε στην βιβλιοθήκη.

Όταν επέστρεψε στην Πέργαμο, βρήκε τον Έρατο και του επέστρεψε πίσω το βιβλίο που του είχε δανείσει. Εκείνος δεν το δέχτηκε, αλλά του είπε να το κρατήσει σαν δώρο.

Μετά από τη διακοπή του καλοκαιριού, ο Αριστόνικος ξεκίνησε ξανά το διάβασμα. Ο Έρατος του συνέστησε να συνεχίσει με τη φιλοσοφία του Επίκουρου. Έμοιαζε πολύ με την διδασκαλία του Σωκράτη, που μιλούσε για την αρετή και την δικαιοσύνη. Κύριο μέλημα της φιλοσοφίας του Επίκουρου ήταν να δείξει στους ανθρώπους έναν τρόπο, με τον οποίο θα μπορούσαν να ζουν ευτυχισμένοι τις ζωές τους, μακριά από τις σκοτούρες και τα περιττά άγχη. Έλεγε ότι οι άνθρωποι δεν πρέπει να ξεμυαλίζονται και να ψάχνουν τα πολλά, αλλά να αρκούνται στα λίγα και απαραίτητα που τους χρειάζονται. Μιλούσε για την εγκράτεια από τις βλαβερές απολαύσεις που διέφθειραν την ψυχή και την κατέστρεφαν, όπως επίσης και ότι τα πλούτη, η εξουσία και η ισχύς δεν φέρνουν την ευδαιμονία της ψυχής.

Οι άνθρωποι, έλεγε, επιθυμούν την δύναμη και την δόξα για να στηρίξουν την ζωή τους σε υλικά αγαθά, κυβερνούνται όμως από ξένα λόγια και οι επιθυμίες τους καθορίζονται από αυτά που ακούν από άλλους και όχι από τις δικές τους αισθήσεις. Αν θέλεις να κυβερνάς τη ζωή σου, έλεγε, σύμφωνα με την ανθρώπινη λογική, μάθε πως ο πραγματικός πλούτος σημαίνει το να αρκούμαστε στα λίγα, γιατί για όποιον δεν είναι αρκετά τα λίγα, τίποτα δεν θα του είναι αρκετό. Ο Επίκουρος έδινε μεγάλη σημασία στην ελευθερία του ανθρώπου. Θεωρούσε ότι οι άνθρωποι δεν είναι μαριονέτες των θεών, αλλά είναι ελεύθεροι να ορίσουν όπως θέλουν την ζωή τους. Δεν παρέλειπε να τονίζει ότι παρά το ότι οι άνθρωποι ήταν ελεύθεροι, δεν μπορούν να φέρονται άδικα στους συνάνθρωπους τους, αφού θα ήταν ηλίθιο να φερόντουσαν στους άλλους όπως δεν ήθελαν να τους φέρονται εκείνοι. Η δικαιοσύνη για τον Επίκουρο ήταν η μεγαλύτερη αρετή από όλες, πίστευε στην ισότητα των ανθρώπων και για αυτό επέτρεπε την είσοδο στις συναγωγές του στους δούλους και στις γυναίκες.

Όταν το διάβασε αυτό ο Αριστόνικος χάρηκε ιδιαίτερα, αφού δεν ήταν ο μόνος πια που πίστευε ότι δεν ήταν σωστό να φέρονται βάνουσα στους ανθρώπους που η τύχη τους έφερε σε κατάσταση σκλαβιάς. Του τόνωσε την αυτοπεποίθηση το γεγονός ότι μοιραζόταν τις ίδιες ιδέες με έναν φιλόσοφο, με έναν γίγαντα της διανόησης, που τα λόγια του δεν μπορούσε να τα αμφισβητήσει κανείς.

Παθιάστηκε τόσο με την διδασκαλία του Επίκουρου που διάβαζε ασταμάτητα για μήνες. Η βιβλιοθήκη διέθετε και τους τριάντα επτά τόμους που είχε γράψει ο φιλόσοφος και τους διάβασε όλους. Στη συνέχεια προσπάθησε να διαβάσει τους κυνικούς και τους στωικούς φιλοσόφους, αλλά γρήγορα κατάλαβε πως δεν ήταν παρά απλές παραλλαγές της διδασκαλίας του Επίκουρου. Οι κυνικοί μιλούσαν για την αυτάρκεια που θα έπρεπε να διακρίνει τους ανθρώπους για να μην διαφθείρονται από την καλοπέραση, έφταναν όμως στο σημείο να υποστηρίζουν παράλογες θέσεις. Δεν τους ενοχλούσε η φτώχεια και το γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι ζούσαν με ξερό ψωμί, το έβρισκαν θετικό. Έλεγαν ότι η ανέχεια και η δυστυχία ήταν από τα υψηλότερα ιδανικά, αφού τα πλούτη και οι αισθησιακές ηδονές έκαναν τους ανθρώπους ανήθικους.

Τα ίδια περίπου πίστευαν και οι στωικοί φιλόσοφοι. Καλούσαν τους ανθρώπους στην εγκρατέρευση των δεινών τους και στην παθητικότητα. Πίστευαν πως ότι συνέβαινε στον κόσμο συνέβαινε νομοτελειακά από τους θεούς, οι άνθρωποι δεν ήταν ελεύθεροι και για αυτό ήταν ανίκανοι να αλλάξουν τις καταστάσεις που αντιμετώπιζαν στην ζωή. Με την διδασκαλία τους καλούσαν τους ανθρώπους να παρατούν τον εξωτερικό κόσμο και να αφοσιώνονταν στον εσωτερικό τους. Κήρυτταν ότι οι άνθρωποι δεν έπρεπε να νοιάζονται για τα εξωτερικά αγαθά

που έβλεπαν γύρω τους, αλλά μόνο για την ηρεμία της ψυχής. Ένας άνθρωπος, έλεγε ο Ζήνωνας, πρέπει να μένει απαθής για τις κακουχίες της ζωής του και να κοιτά να τελειοποιήσει τον εσωτερικό του κόσμο, γιατί εκεί μέσα κρύβεται το αληθινό χρυσάφι του κόσμου.

Αυτές οι φιλοσοφίες δεν εντυπωσίασαν καθόλου τον Αριστόνικο, που είχε ξεμυαλιστεί από την διδασκαλία του Επίκουρου. Οι κυνικοί τού ακούγονταν τελείως παραδοξολόγοι, ενώ η διδασκαλία των στωικών παράλογη, αφού έφταναν στο σημείο να προτείνουν στους ανθρώπους να αυτοκτονούν. Δεν ήταν διατεθειμένος να σπαταλήσει άδικα τον χρόνο του με φιλοσοφίες που κρατούσαν τους ανθρώπους στάσιμους και απαθείς στην μιζέρια τους. Αντιθέτως, συνέχισε να διαβάζει με πάθος τη φιλοσοφία του Επίκουρου, που ταίριαζε απόλυτα με τις ανησυχίες τους για την ζωή.

«Τώρα καταλαβαίνω Έρατε, για ποιο λόγο όλοι φιλόσοφοι είχαν πυκνά γένια» είπε μια μέρα στον διδάσκαλο του. Εκείνος ήταν καθισμένος στο γραφείο του και κοιτούσε μερικές περγαμινές που ήταν απλωμένες πάνω στο γραφείο του.

«Αλήθεια;» απόρησε μαζί του εκείνος, που δεν περίμενε να ακούσει κάτι τόσο περίεργο. «Γιατί νομίζεις ότι το έκαναν λοιπόν;»

«Μα γιατί είναι τρίχες, Έρατε. Ποιός έχει χρόνο να ασχολείται με τρίχες, όταν ασχολείται με την φιλοσοφία;». Ένα τεράστιο χαμόγελο κάλυπτε το πρόσωπο του.

Ο διδάσκαλος πήρε το βλέμμα του από τις περγαμινές, τον κοίταξε και χαμογέλασε με την όμορφη σκέψη του. Μετά από τόσα χρόνια διαβάσματος και ακατάπαυστης ενασχόλησης με τη φιλοσοφία, φαίνεται πως οι γνώσεις είχαν επιδράσει θετικά επάνω του. Τού είχαν διαμορφώσει έναν ανοιχτόμυαλο χαρακτήρα, πολύ πιο δυναμικό από εκείνον τον αδύναμο που διέθετε όταν είχε πρωτοέρθει στην βιβλιοθήκη.

Ο σοφός διδάσκαλος απομακρύνθηκε από το γραφείο του, πλησίασε το πεζούλι και αγνάντευσε έξω τη θέα προς τα βάθη της ανατολής. Σκεπτόταν ότι κανένας πατέρας, καμία πατρίδα δεν θα μπορούσε να γαλουχήσει με καλύτερο τρόπο έναν άνθρωπο, από ότι το είχε κάνει η φιλοσοφία. Η παρατημένη ψυχή αυτού του παιδιού είχε μεταμορφωθεί από μόνη της σε έναν ολοκληρωμένο σχεδόν άνθρωπο.

«Ηθελα να σε ρωτήσω κάτι εδώ και αρκετό καιρό νεαρέ πρίγκιπα, αλλά συνεχώς κάτι συνέβαινε και το ανέβαλα » είπε με σιγανή φωνή ο Έρατος συνεχίζοντας να χαζεύει την θέα έξω. «Τι έχεις καταλάβει από την μέχρι τώρα επαφή σου με την φιλοσοφία;»

«Ότι δεν ζούσα, πριν την γνωρίσω. Αυτό έχω καταλάβει» απάντησε το παιδί χωρίς να σκεφτεί καθόλου την απάντηση του. «Μπορεί να μιλούσα, αλλά δεν ήξερα τι έλεγα. Γυρνούσα από εδώ και από εκεί σαν χαμένος, χωρίς να ξέρω πραγματικά ποιός είμαι, τι είμαι και τι θέλω. Δεν έκρινα αληθινά, μέχρι και την στιγμή που ξεκίνησα να διαβάζω φιλοσοφία».

Ο Αριστόνικος είχε απαντήσει στον Έρατο με τέτοια σοβαρότητα, που δεν ταιριαζε στο νεαρό της ηλικίας του.

«Άρα, η φιλοσοφία σου άνοιξε τα μάτια...» σχολίασε προβληματισμένος ο Έρατος και ο Αριστόνικος συμφώνησε σιωπηλά μαζί του κουνώντας το κεφάλι του. «Να σου κάνω ακόμα μια ερώτηση τότε. Γιατί δεν διάβασες ολόκληρο το έργο των Στωικών;»

«Σκοπός της φιλοσοφίας δεν είναι να κρατά τους ανθρώπους στάσιμους στην μιζέρια τους, Έρατε. Το ξέρεις πολύ καλά. Σκοπός της είναι να απαλλάσσει την ψυχή από τα πάθη της, όπως έλεγε ο Επίκουρος. Να κάνει τους ανθρώπους ικανούς να βλέπουν καθαρά, πάνω από τα πάθη και τις αδυναμίες τους. Διαφορετικά η φιλοσοφία δεν είναι παρά ένα ακόμα άχρηστο κουτσομπολιό, όπως εκείνα τα πληκτικά που πιάνουν οι αυλικοί στα βασιλικά δείπνα».

«Η φιλοσοφία όμως Αριστόνικε, δεν είναι παρά κουβέντες ανθρώπων που κάποτε ήταν σαν και εσένα» είπε ο Έρατος και τον κοίταξε με την άκρη του ματιού του για να δει τις αντιδράσεις του.

«Παιδιά, εννοείς;» απόρησε ο Αριστόνικος.

«Όχι μόνο παιδιά. Κάποτε όλοι αυτοί οι μεγάλοι φιλόσοφοι, ήταν συνηθισμένοι άνθρωποι που δεν μπορούσαν να διακρίνουν την αλήθεια από το ψέμα. Ήταν σαν τους απλούς ανθρώπους, που συναντάς καθημερινά στο δρόμο σου».

«Τι θες να πεις, Έρατε; Δεν σε καταλαβαίνω» τον ρώτησε μπερδεμένος ο Αριστόνικος.

«Καθώς έρχεσαι στην βιβλιοθήκη, έχεις σταματήσει ποτέ κάποιον από τους ανθρώπους που συναντάς στον δρόμο, για να συζητήσεις μαζί τους τα θέματα που διαβάζεις στους φιλοσόφους; Να μάθεις τι πιστεύουν εκείνοι για την ζωή ή ποια είναι η άποψη τους για τους θεούς;»

«Όχι φυσικά, Έρατε» απάντησε χαμογελώντας ειρωνικά ο Αριστόνικος.

«Γιατί;» τον ρώτησε ο διδάσκαλος και ο Αριστόνικος τον κοίταξε απορημένος.

«Μα, γιατί...» προσπάθησε να πει αλλά σάστισε. Μία αμηχανία τον έπιασε και τον έκανε να χάσει τα λόγια του. «Μα, γιατί αυτοί δεν είναι φιλόσοφοι. Είναι απλοί άνθρωποι. Τι να ξέρουν εκείνοι για φιλοσοφία και για ...;»

«Τί είναι φιλοσοφία Αριστόνικε;» τον διέκοψε απότομα ο Έρατος. Η φωνή του ακούστηκε πολύ διαφορετική, σχεδόν σαν να του έκανε παρατήρηση. Απομακρύνθηκε από το παράθυρο, περπάτησε νευρικός για λίγο μέσα στη αίθουσα και τελικά ακούμπησε ξανά στο γραφείο του.

«Σου είπα, Έρατε. Φιλοσοφία είναι οι γνώσεις που βοηθούν τους ανθρώπους να προσεγγ...»

προσπάθησε να εξηγήσει ο Αριστόνικος αλλά και πάλι τον διέκοψε ο Έρατος.

«Φιλοσοφία είναι σκέψη, μικρή πρίγκιπα. Κοινή, απλοϊκή, άσημη σκέψη. Δεν είναι κάποιο δόγμα, αλλά η σκέψη που έχουμε όλοι μας. Αν στηριζόμασταν δογματικά στις γνώσεις της φιλοσοφίας για το τι είναι ο κόσμος, δεν θα είχαμε καμία ελευθερία οι υπόλοιποι άνθρωποι να κρίνουμε από μόνοι μας. Πώς θα μπορούσαν ο Σωκράτης, ο Πλάτωνας και ο Επίκουρος να αναπτύξουν τις δικές τους απόψεις για το κόσμο, αν έπρεπε να στηρίζονται δογματικά στη φιλοσοφία του Πυθαγόρα, του Ηράκλειτου και του Παρμενίδη; Πώς θα ανέπτυσσεσες εσύ τις δικές σου απόψεις για τον κόσμο Αριστόνικε;». Ήταν η πρώτη φορά που διδάσκαλός του τού μιλούσε με αυτόν τον απαξιωτικό τρόπο. Η περίεργη στάση του διδάσκαλου έκανε τον Αριστόνικο να πεισμώνει. «Τι είναι αυτό που διαχωρίζει τους απλούς ανθρώπους, από τους φιλοσόφους Αριστόνικε;»

«Τί είναι αυτά που με ρωτάς σήμερα, Έρατε; Αφού τα ξέρεις... Η αρετή φυσικά, αυτή είναι που τους διαχωρίζει. Οι απλοί άνθρωποι είναι σαν τους φρουρούς που με συνοδεύουν κάθε μέρα από το παλάτι. Τους ακούω καθώς ερχόμαστε να συνομιλούν για κυνήγι, για πυγμαχία, για τις πόρνες που πηγαίνουν κρυφά από τις γυναίκες τους. Ούτε μια αναφορά όμως σε ένα φιλοσοφικό θέμα».

«Μπορείς στο πρόσωπο αυτών των ανθρώπων, να διακρίνεις τον Σωκράτη;»

«Τι;» αντέδρασε ενστικτωδώς ο Αριστόνικος. Αυτή η ερώτηση έπεσε σαν κεραυνός επάνω του, δεν περίμενε να ακούσει μια τόσο παράλογη κουβέντα από τον διδάσκαλο του. Ήταν σίγουρος ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με τον Έρατο. «Όχι φυσικά. Πώς θα μπορούσε ο Σωκράτης, να...»

«Κοίτα τους! Κοίτα τους καλά, Αριστόνικε» τον έπιασε με μανία από τον χιτώνα, τον τράβηξε κοντά στο παράθυρο και τον ανάγκασε να κοιτάξει τους φρουρούς που ήταν καθισμένοι στο πεζούλι έξω από την βιβλιοθήκη και έπαιζαν ζάρια. «Η φιλοσοφία δεν είναι έργο θεού, είναι κουβέντες απλών ανθρώπων. Ανθρώπων σαν εμένα και εσένα που...»

«Όχι, σταμάτα! Δεν γίνεται αυτό που λες» φώναξε έξαλλος ο Αριστόνικος και απομακρύνθηκε από κοντά του. «Ο Σωκράτης δεν ήταν ένας ακόμα απλός άνθρωπος, ο Σωκράτης πέθανε για την δημοκρατία και την ελευθερία. Δεν έχει καμία σχέση με αυτούς τους στρατιώτες, που στους πολέμους σκοτώνουν για να επιβιώσουν και στην ειρήνη παίζουν ζάρια. Δεν γίνεται να είναι

ίδιοι με τον Σωκράτη. Ο Επίκουρος που δεχόταν τους δούλους στις συναγωγές του σαν ίσους, δεν γίνεται να είναι ίδιος με τον πατέρα μου που τους κρεμά για τον πιο αστείο λόγο». Εκείνη τη στιγμή εμφανίστηκε μέσα στην αίθουσα ο Αγησίλαος, ένας από τους βοηθούς του Έρατου. Είχε έρθει να δει τι συνέβαινε, αφού οι φωνές τους ακούγονταν σε όλη την βιβλιοθήκη. Ο Έρατος τού έκανε νόημα ότι όλα ήταν καλά και απομακρύνθηκε. Ησυχία απλώθηκε ξανά μέσα στην αίθουσα. Ακούγονταν μόνο οι βαριές ανάσες των δυο. Είχαν λαχανιάσει από την ένταση της στιγμής.

«Αριστόνικε παιδί μου, δεν πρέπει να παρασύρεσαι από τα πάθη σου. Σε τυφλώνουν. Αυτό δεν είπαμε ότι είναι η φιλοσοφία;». Ο Έρατος τού μιλούσε τώρα ήρεμα και γλυκά. Ήξερε ότι είχε παρασυρθεί και ίδιος από το συναίσθημα και προσπαθούσε να χαλαρώσει την ατμόσφαιρα. «Νεαρέ πρίγκιπα, βρίσκεσαι μπροστά από ένα τεράστιο φιλοσοφικό δίλημμα χωρίς να το καταλαβαίνεις. Αν όπως λες οι φιλόσοφοι είναι κάτι διαφορετικό από τους απλούς ανθρώπους, τότε δυστυχώς ο Αριστοτέλης, που τόσο μισείς, έχει δίκιο».

«Τι εννοείς;» τον ρώτησε ο Αριστόνικος που τώρα είχε χαλαρώσει η ανάσα του.

«Αν οι απλοί άνθρωποι δεν μπορούν να τιθαसेύσουν τα πάθη τους σε αντίθεση με τους φιλοσόφους που μπορούν, τότε οι φιλόσοφοι είναι ανώτεροί τους και πρέπει να τους ελέγχουν για το καλό τους».

«Όχι, δεν λέω αυτό. Δεν έχει δίκιο ο Αριστοτέλης, δεν γίνεται να έχει δίκιο!» διαμαρτυρήθηκε το παιδί, αλλά ο διδάσκαλος τον πλησίασε και του είπε ψιθυριστά στο αυτί.

«Άκουμε, Αριστόνικε. Εάν δεν μπορείς να δεις στα πρόσωπα αυτών των φρουρών, στο πρόσωπο του πατέρα σου, στο δικό σου πρόσωπο, το πρόσωπο του Σωκράτη, τότε ο Αριστοτέλης έχει δίκιο, γιατί τότε υπάρχουν δυο είδη ανθρώπων. Εκείνοι που γεννιούνται ελεύθεροι και πρέπει να εξουσιάζουν και εκείνοι που γεννιούνται δούλοι και πρέπει να εξουσιάζονται».

«Σταμάτα επιτέλους να λες αυτές τις ανοησίες, Έρατε!» φώναξε ο Αριστόνικος και απομακρύνθηκε από κοντά του. «Δεν έχει δίκιο ο Αριστοτέλης, ποτέ δεν έχει δίκιο! Ήταν ένας κακός άνθρωπος σαν τον πατέρα μου, που εκμεταλλευόταν τους δούλους του».

Ο Αριστόνικος είχε εκνευριστεί με αυτά που του έλεγε ο Έρατος, τον είχε μπερδέψει το σκεπτικό του και δεν μπορούσε να τον καταλάβει. Δεν άντεχε άλλο εκεί μέσα, ένιωθε να πνίγεται. Απομακρύνθηκε από τον γραφείο, πέρασε εκνευρισμένος ανάμεσα από τα τραπέζια και βγήκε έξω από την βιβλιοθήκη.

Ο Έρατος στεκόταν ακόμα στην ίδια θέση κοντά στο παράθυρο και παρακολουθούσε το παιδί που έμπαινε στην άμαξα. Καταλάβαινε πως τον είχε πιάσει πολύ, αλλά ήταν κάτι που έπρεπε να γίνει. Θα του χρειαζόταν στην συνέχεια.

ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Όλα αυτά τα χρόνια που ο Αριστόνικος επισκεπτόταν την βιβλιοθήκη, ο μικρός Άτταλος ακολουθούσε συνεχώς τον πατέρα του. Είχε μεγαλώσει πια, είχε γίνει δεκατριών χρονών. Όσο ακριβώς ήταν ο Αριστόνικος, όταν έπαιζαν με τα βατραχάκια στην μικρή λίμνη των ανακτόρων. Είχε ψηλώσει το σώμα του, είχε ομορφύνει, κυρίως όμως είχε ακολουθήσει πιστά όλα τα διδάγματα του πατέρα του. Ο περισσότερος κόσμος μιλούσε για έναν άξιο συνεχιστή του θρόνου, εάν δεν ήταν στην μέση φυσικά ο Αριστόνικος.

Εκείνος ήταν ο δικαιοματικός διάδοχος σαν πρώτος γιος του βασιλιά, αλλά όλοι πίστευαν ότι ο μικρός του αδελφός ήταν πιο ικανός από εκείνον. Έβρισκαν τον Αριστόνικο αδύναμο. Δεν πίστευαν ότι θα μπορούσε να κάνει, ότι ήταν απαραίτητο για το καλό του βασιλείου του. Ο χαρακτήρας του είχε επηρεαστεί από τον γυναικεία ευαισθησία της μητέρας του και από τις φιλοσοφίες που διάβαζε στη βιβλιοθήκη. Αντιθέτως, ο Άτταλος έδειχνε πολύ ικανός και τολμηρός για τον βασιλικό θρόνο. Από μικρή ηλικία διέθετε ζήλο και πάθος για να ξεχωρίζει. Ο πατέρας του και ο Εύδημος είχαν κάνει πολύ καλή δουλειά επάνω του.

Ο Αριστόνικος, μετά την ένταση που είχε δημιουργηθεί με τον Έρατο, έκανε καιρό να επισκεφτεί ξανά την βιβλιοθήκη. Ήταν θυμωμένος με την προσβλητική συμπεριφορά του διδασκάλου του και δεν ήθελε να τον συναντήσει. Καθόταν όλη μέρα στο δωμάτιο του, διάβαζε ξανά τη Πολιτεία του Ηλίου και προβληματιζόταν με το τί ακριβώς προσπαθούσε να τον πείσει ο Έρατος εκείνη τη μέρα. Δεν μπορούσε να καταλάβει όταν του έλεγε, ότι ο Σωκράτης δεν είχε καμία διαφορά με τους φρουρούς ή τους απλούς ανθρώπους που συναντούσε στους δρόμους της Περγάμου.

«Αν δεν διαφέρουμε σε τίποτα από τον Σωκράτη, τότε υποχρεωτικά όλοι οι άνθρωποι πρέπει να είναι φιλόσοφοι! Πόσο παράλογο μπορεί να είναι αυτό όμως;» αναρωτιόταν φωναχτά τις σκέψεις του, χωρίς να μπορεί να καταλήξει σε ένα λογικό συμπέρασμα.

Μετά από λίγες μέρες το πήρε απόφαση και ξεκίνησε για την βιβλιοθήκη. Δεν μπορούσε να κάθεται άλλο μέσα στα ανάκτορα, ήθελε να βγει έξω και το μόνο μέρος που μπορούσε να πάει ήταν εκεί. Όταν έφτασε, περπάτησε διακριτικά μέσα στην πολυκοσμία που επικρατούσε. Δεν ήθελε να καταλάβει ο Έρατος την παρουσία του. Τριγυρνούσε για ώρα στους διάδρομους, έβλεπε στα ράφια τα σκαλισμένα ονόματα των φιλοσόφων που εναλλάσσονταν το ένα μετά το άλλο και ζαλιζόταν από το κύρος τους.

«Πώς να χωρέσει τόση γνώση, μέσα σε έναν απλό άνθρωπο;» αναρωτιόταν ξανά.

Σταμάτησε κάτω από ένα ράφι, που έγραφε το όνομα του Αθηναίου ρήτορα Ισοκράτη. Πήρε μερικές περγαμινές, κάθισε σε ένα γραφείο και ξεκίνησε να τις διαβάσει. Ήταν μερικοί από τους λόγους που είχε εκφωνήσει ο ρήτορας στην εκκλησία του δήμου. Ο Αριστόνικος θαύμαζε την Αθήνα, οι άνθρωποι εκεί δεν ήταν υπήκοοι όπως στην Πέργαμο, αλλά πολίτες. Είχαν την τύχη της πόλης στα χέρια τους. Ψήφιζαν και αποφάσιζαν ομόφωνα, χωρίς να επιβάλλει κανένας την άποψη του.

Διάβαζε για πολύ ώρα, όταν κάποια στιγμή πόνεσαν τα μάτια του. Είχε μεσημεριάσει πια και ήταν μια καλή ευκαιρία για να κάνει το διάλλειμα του. Βγήκε έξω και κάθισε στα μεγάλα σκαλοπάτια της βιβλιοθήκης, όπως συνήθιζε να κάνει τα απογεύματα. Απέναντι ο βωμός του Δια ήταν γεμάτος επισκέπτες, που είχαν έρθει για να προσφέρουν θυσίες στους θεούς. Γύρισε το βλέμμα του από την άλλη μεριά και κοίταξε το δρόμο που οδηγούσε στα χωράφια. Τώρα ήταν άδειος.

«Οι αγρότες πρέπει να είναι ήδη στα χωράφια τους...» ακούστηκε μια φωνή από πίσω του. Ήταν ο Έρατος. Ο Αριστόνικος γύρισε απότομα το σώμα του και τον είδε να στέκεται ακριβώς από πάνω του. Τον κοιτούσε χαρούμενος, αλλά εκείνος δεν είχε καμία όρεξη να του μιλήσει. Γύρισε ξανά το σώμα του μπροστά και κοίταζε τη θάλασσα.

«Είσαι ακόμα θυμωμένος μαζί μου, μικρέ πρίγκιπα;» τον ρώτησε χαμογελαστός ο διδάσκαλος, χωρίς όμως να του δώσει καμία απάντηση ο Αριστόνικος. Τότε ο Έρατος αναστέναξε, τον πλησίασε και κάθισε δίπλα του. «Δεν πρέπει να πεισμώνεις μαζί μου, Αριστόνικε. Δεν είχα καμία πρόθεση να σε προσβάλλω ή να σε κοροϊδέψω τις προάλλες».

Ο Αριστόνικος γύρισε το βλέμμα του και τον κοίταξε στα μάτια. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου του είχαν χαλαρώσει, δεν ήταν θυμωμένος όπως πριν.

«Δεν θύμωσα μαζί σου, Έρατε» του είπε με ήρεμη φωνή. «Πώς θα μπορούσα να θυμώσω μαζί σου, μετά από όλα αυτά που έχεις κάνει για εμένα; Απλά, μου φάνηκαν πολύ περίεργα αυτά που μου έλεγες».

«Το ξέρω Αριστόνικε και με συγχωρείς πολύ για αυτό. Δεν έπρεπε να μην σε πιέσω τόσο. Ήταν δικό μου λάθος, αλλά ...».

Ο Έρατος σώπασε αφήνοντας την κουβέντα του στη μέση. Δεν μπορούσε να βρει τις κατάλληλες λέξεις για να του εξηγήσει, που οφειλόταν η περίεργη συμπεριφορά του. Ήλπιζε πως στο μέλλον θα καταλάβαινε από μόνος του, αυτά τα κρυμμένα νοήματα. Όσα και αν προσπαθούν να διδάξουν οι δάσκαλοι χρόνια ολόκληρα στους μαθητές τους, μπορεί να τους τα διδάξει η ζωή μέσα σε μια στιγμή. Τι είναι τα λόγια άλλωστε; Αέρας. Δεν μπορεί να τα χωνέψει η ψυχή. Χρειάζεται εμπειρία και παθήματα για να τα νιώσει και να τα καταλάβει κανείς. Επικράτησε για λίγο μια όμορφη ησυχία ανάμεσά τους. Τώρα αγνάντευαν και οι δυο την απεραντοσύνη της θάλασσας. Οι ψυχές τους ήταν πια γαλήνιες, χωρίς να κρύβεται καμία κακοπροαίρετη σκέψη μέσα τους. Αυτή είναι η ευδαιμονία, που τόσο πολύ λαχταρούσαν να κατακτήσουν οι φιλόσοφοι.

«Σε έχω παρατηρήσει τα απογεύματα να κοιτάς επίμονα τους αγρότες, όταν επιστρέφουν από τα χωράφια τους» έσπασε την ησυχία ο Έρατος. «Ξέρω ότι κάτι σε απασχολεί».

Ο Αριστόνικος κοίταζε προς το μέρος του δρόμου που οδηγούσε στα χωράφια και αναστέναξε.

«Γιατί δεν έρχονται οι αγρότες στην βιβλιοθήκη;» άλλαξε την συζήτηση ο Αριστόνικος.

«Ποιός ξέρει; Ίσως να μην βρίσκουν το διάβασμα τόσο δελεαστικό, όσο το να πίνουν κρασιά στις ταβέρνες» απάντησε χαμογελώντας ο Έρατος.

«Όχι, δεν είναι αυτό» σχολίασε ανέκφραστα ο Αριστόνικος, συνεχίζοντας να κοιτάζει προς τα εκεί.

«Είναι ελεύθεροι να έρθουν, νεαρέ πρίγκιπα. Δεν τους το απαγορεύει κανένας. Η είσοδος στην βιβλιοθήκη είναι ελεύθερη για όλους, εκτός από τους δούλους φυσικά».

Ο Έρατος παρατήρησε την ματιά του παιδιού, έκρυβε μέσα της μια νοσταλγία. Γνώριζε πολύ καλά πως ο βασιλιάς δεν τον άφηνε να απομακρυνθεί από την Πέργαμο. Καταλάβαινε πόσο σκληρό πρέπει να ήταν για ένα παιδί να είναι συνέχεια κλεισμένο στα τοίχοι των ανακτόρων, χωρίς να μπορεί να παίζει με τα άλλα παιδιά.

«Θες να πάμε μια βόλτα στα χωράφια, να δούμε πως δουλεύουν οι αγρότες;» τον ρώτησε ξαφνικά.

«Δεν μπορούμε, Έρατε. Οι φρουροί έχουν ρητές εντολές από τον βασιλιά, να μην μου επιτρέπουν να βγαίνω έξω από την βιβλιοθήκη» απάντησε απογοητευμένος ο Αριστόνικος.

«Αν δεν καταλάβουν όμως, ότι βγήκες από την βιβλιοθήκη;» είπε πονηρά ο διδάσκαλος.

«Πώς μπορεί να γίνει αυτό;» απόρησε εκείνος.

«Ακολούθησέ με...» του είπε ο Έρατος. Σηκώθηκε από το σκαλοπάτι και κατευθύνθηκε προς το γραφείο του. Καθώς περνούσε ανάμεσα από τους ανθρώπους, απευθύνθηκε στον βοηθό του τον Αγησίλαο. Τού ψιθύρισε κάτι χαμηλόφωνα στο αυτί, εκείνος χαμογέλασε για κάποιον λόγο και έφυγε τρέχοντας έξω από την βιβλιοθήκη.

Όταν έφτασαν στο γραφείο, ο Έρατος κοίταξε γύρω του για να βεβαιωθεί ότι δεν τους παρακολουθούσε κανένας. Τράβηξε το χαλί που υπήρχε στο μαρμάρινο πάτωμα και εμφανίστηκε μια ξύλινη καταπακτή. Στα ανάκτορα υπήρχαν πολλές αντίστοιχες καταπακτές για έκτακτη ανάγκη, αλλά ο Αριστόνικος δεν περίμενε ότι θα έβλεπε κάτι αντίστοιχο στον χώρο της βιβλιοθήκης. Δεν μπορούσε να σκεφτεί την πρακτική της χρήση. Ο Έρατος σήκωσε την ξύλινη πόρτα και αμέσως φάνηκαν μερικά πέτρινα σκαλοπάτια, που οδηγούσαν σε ένα υπόγειο. Έβγαλε μια δάδα από ένα σεντούκι, την άναψε και κατέβηκε τα σκαλοπάτια. Το παιδί τον ακολούθησε, ενώ η καρδιά του χτυπούσε δυνατά.

Η ατμόσφαιρα που επικρατούσε εκεί κάτω ήταν παγερή και αποπνικτική. Ο αέρας ήταν στάσιμος ποιός ξέρει πόσο καιρό και μύριζε κλεισούρα. Ο διάδρομος που κατέβαιναν ήταν αρκετά στενός και ο Αριστόνικος άρχιζε να νιώθει άβολα, από την αίσθηση κλειστοφοβίας. Αφού κατέβηκε αρκετά σκαλοπάτια, το πόδι του πάτησε σε επίπεδο έδαφος. Το μέρος έμοιαζε με υπόγεια στοά. Το φως της δάδας αποκάλυπτε γύρω του ράφια, που είχαν επάνω τους πολλές σκονισμένες περγαμινές.

«Εδώ κάτω Αριστόνικε, κρύβουμε γνώσεις που δεν είναι για όλους τους ανθρώπους» είπε ξαφνικά ο Έρατος και η φωνή του έκανε αντίλαλο μέσα στην σκοτεινιά.« Μερικές είναι πολύ επικίνδυνες για τα ευάλωτα χέρια των ανθρώπων, δεν μπορούν να τις διαχειριστούν. Λίγοι γνωρίζουν για την ύπαρξη αυτής της στοάς. Μερικοί αξιωματούχοι, οι πέντε στρατηγοί και ο βασιλιάς. Αμφιβάλλω αν το γνώριζε ακόμα και η βασίλισσα» του είπε και τον κοίταξε με ένα αυστηρό βλέμμα.

Το μέρος φόβιζε τον Αριστόνικο, δεν είχε επισκεφτεί άλλη φορά στην ζωή του ένα τόσο σκοτεινό χώρο. Κοίταζε αμίλητος τα ονόματα στα ράφια της βιβλιοθήκης και αναγνώριζε μερικά από τα ονόματα των φιλοσόφων. Πυθαγόρας, Εμπεδοκλής, Ηράκλειτος, Αναξαγόρας, Δημόκριτος, Αρίσταρχος. Είχε διαβάσει πολλά από τα έργα τους, αλλά δεν είχε διακρίνει τίποτα το επικίνδυνο μέσα σε αυτά. Αναρωτιόταν τι είδους γνώσεις μπορεί να περιείχαν, που είχαν θεωρηθεί επικίνδυνες για τους ανθρώπους.

Αφού περπάτησαν για λίγο στα σκοτεινά, φάνηκε το φως του ηλίου στο βάθος του διαδρόμου. Ήταν η έξοδος. Μόλις βγήκαν έξω, ο ήλιος πόνεσε τα μάτια του Αριστόνικου που είχαν συνηθίσει την σκοτεινιά και δάκρυσε. Τα έκλεισε αμέσως για να προστατευτεί και όταν τα άνοιξε ξανά, είδε μπροστά του μια άμαξα να τους περιμένει. Επάνω της καθόταν ο Αγησίλαος, ο βοηθός του Έρατου. Μπήκαν μέσα και ακολούθησαν τον χωμάτινο δρόμο, που ανοιγόταν μπροστά τους.

Ο Αριστόνικος είχε κρεμαστεί από το παράθυρο της άμαξας και κοιτούσε γύρω το μέρος. Προσπαθούσε να καταλάβει που ακριβώς βρισκόντουσαν, αλλά του ήταν αδύνατο να προσανατολιστεί. Η βλάστηση ήταν τόσο πυκνή γύρω του, που δεν τού επέτρεπε να διακρίνει τίποτα. Μόνο αφού βγήκαν από τις πυκνές φυλλωσιές των δέντρων κατάφερε να αντιληφτεί, ότι βρισκόντουσαν στην πίσω μεριά του λόφου. Ο χωματόδρομος ήταν ένας παράδρομος που οδηγούσε στα χωράφια. Οι αγρότες τον χρησιμοποιούσαν παλιότερα, όμως τώρα ήταν παρατημένος και είχε γεμίσει με πέτρες από τις κατολισθήσεις. Η άμαξα έπεφτε συχνά σε λακκούβες, κάτι που έκανε αρκετά διασκεδαστική την διαδρομή. Ο Αριστόνικος γελούσε με την απότομη κίνηση της άμαξας. Ο διδάσκαλος χαιρόταν που τον έβλεπε τόσο χαρούμενο, ήταν ελάχιστες οι φορές που τον άκουγε να χαμογελάει.

Η άμαξα συνέχιζε για αρκετή ώρα την αλλοπρόσαλλη πορεία της, όταν κάποια στιγμή ηρέμισε. Είχαν απομακρυνθεί από εγκαταλειμμένο κομμάτι του χωματόδρομου, οι πέτρες τώρα ήταν πολύ λιγότερες και η άμαξα μπορούσε να κινηθεί πιο ομαλά. Ο Αριστόνικος παρέμεινε ακίνητος κοιτάζοντας το άπειρο, όπως κάνει κάποιος που προσπαθεί να συγκεντρωθεί.

«Τι έπαθες, Αριστόνικε; Γιατί σταμάτησες;» τον ρώτησε ο Έρατος που παρατήρησε την αλλαγή στη συμπεριφορά του.

Εκείνος δεν του απαντούσε, είχε μαρμαρώσει και κοιτούσε αφηρημένα το άπειρο. Ο Έρατος δεν άργησε να καταλάβει ποιός ήταν ο λόγος. Κάτω από τον θόρυβο που έκαναν οι ρόδες της άμαξας, διέκρινε φωνές ανθρώπων να καταφθάνουν από μακριά. Είχαν φτάσει στα χωράφια. Ο Αριστόνικος απομακρύνθηκε γρήγορα από το παράθυρο και κάθισε δίπλα από τον διδάσκαλο του. Δεν έπρεπε να τον δει κανείς, γιατί αν το μάθαινε ο πατέρας του θα τον κρεμούσε.

«Έχει αγρότες απ' έξω» ψιθύρισε χαμογελαστός στον Έρατο.

Οι αγρότες σταματούσαν τις δουλειές τους και κοίταζαν την άμαξα που διέσχιζε εκείνον τον παρατημένο δρόμο. Αναρωτιόντουσαν ποιός μπορεί να ήταν μέσα. Τα κουρτινάκια ήταν κλειστά και δεν επέτρεπαν σε κανένα να δει μέσα, έτσι επέστρεφαν αποκαρδιωμένοι ξανά στις δουλειές τους.

Ο Αριστόνικος άκουγε στον αέρα τις φωνές τους, μα δεν μπορούσε να τους δει. Έστεκε ακόμα κρυμμένος και αφουγκραζόταν την φασαρία της αγροτικής ζωής. Ο Έρατος καταλάβαινε την ανάγκη του παιδιού, έβγαλε την επίσημη τήβεννο που φορούσε πάνω από τον χιτώνα και τού την φόρεσε. Ο Αριστόνικος έκρυψε το πρόσωπό του μέσα στην κουκούλα που διέθετε η τήβεννος και πλησίασε στο παράθυρο. Μόλις κοίταξε έξω, είδε να απλώνονται μπροστά του ατέλειωτα χωράφια. Τα περισσότερα ήταν γεμάτα με καλαμπόκια και σιτάρια. Οι αγρότες ήταν μέσα και δούλευαν. Άλλοι θέριζαν με τα δρεπάνια τους τα στάχυα, άλλοι έσπαγαν καλαμπόκια και άλλοι άνοιγαν αυλάκια με το αλέτρι. Τα σώματά τους δεν φαινόταν ολόκληρα, τα έκρυβαν τα ψηλά χόρτα και τα καλαμπόκια. Μετά από λίγο, η άμαξα σταμάτησε. Ο Αριστόνικος που τόση ώρα ήταν χαμένος στις σκέψεις του, ξαφνιάστηκε. Σήκωσε το κεφάλι του και είδε ότι είχαν φτάσει στην είσοδο ενός χωριού.

«Θες να κάνουμε μια βόλτα;» τον ρώτησε ο Έρατος. Ο Αριστόνικος γύρισε απότομα το σώμα του και τον κοίταξε με ένα τεράστιο χαμόγελο στα χείλη. Δεν μπορούσε να πιστέψει ότι μετά από την βόλτα στην εξοχή, τώρα είχε την δυνατότητα να περπατήσει και μέσα στο χωριό.

Ήταν κάτι που ήθελε να κάνει από χρόνια, μα που ο πατέρας του πάντα τού απαγόρευε. Ο Έρατος γνώριζε την επικινδυνότητα του τολμήματός του, αλλά ήθελε να πραγματοποιήσει την επιθυμία του παιδιού που την έβλεπε ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του. Ήθελε να τον κάνει να συνεχίσει να χαμογελά. Ο Αριστόνικος κουκουλώθηκε καλύτερα μέσα στην τήβεννο για να μην φαίνεται καθόλου και κατέβηκε από την άμαξα. Ο Έρατος είπε στον βοηθό του να τους περιμένει στην άμαξα. Δεν θα αργούσαν πολύ άλλωστε. Έπρεπε να επιστρέψουν νωρίς στην βιβλιοθήκη, προτού υπονιάζονταν οι φρουροί την φυγή τους.

Κινήθηκαν πεζοί προς το εσωτερικό του χωριού. Ο ήλιος ψηλά έλαμπε δυνατός, αλλά όχι όπως το μεσημέρι που ήταν καυτός. Ένα δροσερό αεράκι φυσούσε τώρα και έκανε τα κλαδιά των δέντρων να χτυπούν μεταξύ τους. Το μονοπάτι που διέσχιζαν ήταν γεμάτο λάσπες. Φαίνεται θα είχε βρέξει τις πρωινές ώρες και οι μπότες τους χωνόντουσαν μέσα στο υγρό χώμα. Στο χωριό επικρατούσε απόλυτη ησυχία, τα μικρά μονοπάτια ήταν άδεια και έμοιαζε σαν να το είχαν εγκαταλείψει οι άνθρωποι. Δεν συνέβαινε αυτό φυσικά, απλά οι χωρικοί δεν είχαν επιστρέψει ακόμα από τα χωράφια τους.

Καθώς περπατούσαν, ο Αριστόνικος επεξεργαζόταν τον χώρο γύρω του. Πήγαινε πολύ σιγά, ο Έρατος τόν άφηνε συνεχώς πίσω του και αναγκαζόταν να τον περιμένει. Δεξιά και αριστερά τού

χωματόδρομοι υπήρχαν χαμηλά σπίτια, όλα τους ήταν κατασκευασμένα από πέτρες και κοπριά. Γύρω τους απλωνόταν μια μικρή αυλή, που συνήθως διέθετε ένα κοτέτσι με κότες και έναν μικρό κήπο, όπου οι χωρικοί καλλιεργούσαν ντομάτες, πατάτες και κρεμμύδια. Οι αυλές χωρίζονταν μεταξύ τους με ξύλινους φράκτες.

Στον αέρα κυριαρχούσε μια μυρωδιά από καμένο ξύλο, οι γυναίκες προετοίμαζαν στην φωτιά το φαγητό για τους άντρες τους. Μια γριά πότιζε τα λουλούδια στην αυλή της και μια άλλη έψαχνε κάτι στην αποθήκη τους κήπου της. Κοιτούσαν με περιέργεια τους δυο αγνώστους, που περνούσαν έξω από τα σπίτια τους. Δεν τους αναγνώριζαν και απορούσαν για την ταυτότητά τους.

Οι δυο άγνωστοι συνέχιζαν να κάνουν βόλτες μέσα στο χωριό, χωρίς κανείς να τους ενοχλεί. Κάποια στιγμή συνάντησαν στο δρόμο τους δυο άντρες, που οι αγκαλιές τους ήταν γεμάτες με κούτσουρα. Αμέσως τούς άνοιξαν δρόμο για να περάσουν και εκείνοι τους ευχαρίστησαν ευγενικά. Περπατούσαν για ώρα, γνωρίζοντας ότι είχαν χαθεί για τα καλά μέσα στα χωμάτινα μονοπάτια. Μυρωδιές από γαρύφαλλα και δυόσμο έφταναν συνεχώς στα ρουθούνια τους.

Ο Έρατος αναγνώρισε την αλλαγή στην διάθεση του νεαρού πρίγκιπα. Ήταν φυσικό επόμενο, ήταν παιδί ακόμα δεκαοκτώ χρονών.« Οι άνθρωποι δεν είναι για να κλείνονται σε μαρμάρια άντρα και σε βιβλιοθήκες γνώσεων» σκέφτηκε αθόρυβα κοιτάζοντάς τον.« Είναι για να τρέχουν ξέγνοιαστοι στους κάμπους και στα λιβάδια».

Καθώς έστριβαν σε ένα μονοπάτι, ο Αριστόνικος σταμάτησε το βήμα του και κοίταξε προς τα πίσω. Στο βάθος, πάνω από τις καμινάδες των σπιτιών φαινόταν ο λόφος της Περγάμου. Τα ανάκτορα δεν φαινότουσαν καθόλου, ίσα ίσα που διακρινόταν η βιβλιοθήκη και τα κάτασπρα μάρμαρα του βωμού του Δια. Ο Αριστόνικος παρέμεινε μαρμαρωμένος στη θέση του κοιτάζοντας τον ορίζοντα. Ο Έρατος μόλις κατάλαβε πως το παιδί είχε σταματήσει, στάθηκε και τον περίμενε.

«Είναι υπέροχα εδώ, Έρατε. Σε ευχαριστώ που με έφερες» του είπε με συγκλονισμένη φωνή, διατηρώντας την ματιά του προς την Πέργαμο. Ο διδάσκαλος χάρηκε πάρα πολύ για το παιδί, το πλησίασε και το έκλεισε στην αγκαλιά του.

«Νομίζω ότι είναι ώρα να επιστρέψουμε» του είπε εκείνος.« Αν αργήσουμε λίγο ακόμα, μπορεί να μας καταλάβουν οι φρουροί».

«Πειράζει να κάτσω σήμερα εδώ;» τον ρώτησε περιπαικτικά ο Αριστόνικος.

«Πού θα μείνεις; Κάτω από αυτό το δέντρο;» του απάντησε στο ίδιο ύφος εκείνος.

«Θα κοιμηθώ σαν τον Διογένη τον κυνικό».

«Και στους φρουρούς τί να πω, πρίγκιπα; Ότι το σκάσατε από τα ανάκτορα και μένετε πλέον στην ύπαιθρο;» τον πείραξε ο Έρατος. Τον σκούνηξε αδύναμα στον ώμο και ξεκίνησε να περπατά προς την άμαξα. Ο Αριστόνικος έκανε κίνηση να τον ακολουθήσει, αλλά στάθηκε σκεπτικός στην μέση του δρόμου. Κοιτούσε αφηρημένος το λόφο της Περγάμου. Ο Έρατος, μην ακούγοντας βήματα να τον ακολουθούν, γύρισε πίσω το βλέμμα του και τον κοίταξε που στεκόταν ακίνητος.

«Τι έπαθες;» τον ρώτησε.

«Τίποτα...» είπε διστακτικά εκείνος.« Νομίζω πως είδα ένα αλεπουδάκι, μέσα στους θάμνους».

«Αλεπουδάκι;» απόρησε ο διδάσκαλος.« Δεν νομίζω, Αριστόνικε. Φοβούνται να πλησιάσουν τόσο κοντά στα σπίτια. Έλα, ξεκινά να περπατάς» του πρότεινε ο διδάσκαλος και τον ακολούθησε.

Έφτασαν στην άμαξα, μπήκαν μέσα και ξεκίνησαν για να επιστρέφουν πίσω. Είχε περάσει η ώρα, έπαιρνε να νυχτώνει. Χώθηκαν μέσα στη σπηλιά, περπάτησαν γρήγορα στην σκοτεινή στοά και ανέβηκαν τα σκαλοπάτια. Όταν βγήκαν από την καταπακτή στο γραφείο του Έρατου,

όλα έδειχναν ήρεμα. Ο Αριστόνικος χαιρέτησε τον διδάσκαλο και βγήκε έξω από την βιβλιοθήκη. Οι φρουροί ήταν καθισμένοι και έπαιζαν ζάρια. Τους πλησίασε και όταν τον είδαν, στάθηκαν σε προσοχή μπροστά του.

«Όλα καλά εδώ;» τους ρώτησε με ήρεμη φωνή.

«Μάλιστα, πρίγκιπα Αριστόνικε. Σας περιμένουμε για να φύγουμε για τα ανάκτορα» του απάντησε ο αρχηγός της ομάδος. «Εσείς, μάθατε ενδιαφέροντα πράγματα σήμερα;»

«Δεν φαντάζεσαι...» του απάντησε χαμογελαστός και τον χτύπησε φιλικά στον ώμο.

ΜΕΡΕΣ ΣΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

Για αρκετές μέρες ο Αριστόνικος δεν μπορούσε να βγάλει από το μυαλό του τις όμορφες στιγμές που έζησε στο χωριό. Οι εικόνες του κρυμμένου χωματόδρομου, τα απέραντα χωράφια, το χωμάτινο μονοπάτι με τα πολύχρωμα λουλούδια είχαν ξεμυαλίσει τη σκέψη του. Καθόταν στο κρεβάτι του με τις ώρες και αγνάντευε έξω την θέα.

Το χωριό δεν φαινόταν αυτήν τη πλευρά των ανακτόρων, το δωμάτιο του έβλεπε προς τα βόρεια της ανατολής. Πιο παλιά οι δούλοι που τον πρόσεχαν τα βράδια, τού έδειχναν πού ήταν οι πατρίδες τους. Ο ένας έδειχνε προς την Βαβυλώνα, ο άλλος προς την Ταρσό και την Κιλικία. Είχε απομνημονεύσει αυτά τα ονόματα, γιατί έκρυβαν μέσα τους κάτι το μαγικό. Στο άκουσμά τους, ταξίδευε μακριά. Περνούσε την φαντασία του πάνω από τα μαρμάρινα τοίχους των ανακτόρων που ήταν κλεισμένος. Ήταν η μόνη διέξοδος.

Εκεί που ήταν χαμένος στις σκέψεις του, άγριες φωνές άκουσε να έρχονται ξαφνικά από τον διάδρομο έξω από το δωμάτιό του. Σηκώθηκε από το κρεβάτι του και πλησίασε για να δει τι συνέβαινε. Όταν άνοιξε την πόρτα, είδε μπροστά του ένα δούλο πεσμένο στα γόνατα και το μικρό του αδελφό να στέκεται ακριβώς από πάνω του. Ο Άτταλος δεν είχε αντιληφτεί την παρουσία του Αριστόνικου στην πόρτα και συνέχιζε να φωνάζει στον δούλο, οποίος ήταν ανίκανος να αντιδράσει.

«Όταν θα περνώ από μπροστά σου σκλάβε, εσύ δεν θα χασομεράς με τους φίλους σου. Θα πέφτεις στα πόδια και θα με προσκυνάς. Το κατάλαβες;»

«Μάλιστα, πρίγκιπα Άτταλε. Το κατάλαβα» απάντησε κατατρομαγμένος εκείνος. Το πρόσωπό του είχε γεμίσει σταγόνες ιδρώτα.

Ο Αριστόνικος κοίταζε τον ανήμπορο δούλο με λύπηση, η αγωνία ήταν ζωγραφισμένη μέσα στα μάτια του. Ήταν στο έλεος αυτού του δεκατριών χρονου παιδιού, που κυλούσε στις φλέβες του βασιλικό αίμα.

«Τι κάνεις εκεί, Άτταλε;» τον ρώτησε με ήρεμη φωνή ο Αριστόνικος.

«Ότι θέλω...» του απάντησε με πείσμα και συνέχισε να φωνάζει στον δούλο. Δεν ήταν πλέον εκείνο το αθώο παιδάκι, που έτρεχε μέσα στους διάδρομους του παλατιού.

«Το ξέρεις πολύ καλά ότι μπορείς να κάνεις ότι θες στους άλλους, όχι όμως και σε μένα» συνέχισε να του μιλά ψύχραιμα ο Αριστόνικος.

«Αλήθεια; Και γιατί αυτό;» απόρησε ο Άτταλος κρατώντας ακόμα τον δούλο στο πάτωμα.

«Γιατί μπορώ ακόμα να σε βάζω κάτω στην πυγμαχία» του είπε ο Αριστόνικος και τον πλησίασε σιγά σιγά.

«Δεν είμαι ακόμα το μικρό και ανυπεράσπιστο παιδάκι που ήμουν παλιότερα, Αριστόνικε. Τώρα έχω ...» προσπάθησε να πει ο Άτταλος, αλλά ο Αριστόνικος τον άρπαξε με δύναμη από το κεφάλι. Τα δυο παιδιά άρχισαν να σπρώχνονται με δύναμη και να πέφτουν πάνω στους δούλους και στα αγάλματα.

«Φύγετε από δω!» φώναξε με αγριότητα ο Αριστόνικος στους δούλους και εκείνοι εξαφανίστηκαν. Προσπαθούσε να ακινητοποιήσει τον μικρό του αδελφό, αλλά δεν μπορούσε να τα καταφέρει. Ο Άτταλος είχε δυναμώσει αρκετά, από τότε που πάλευαν στον κήπο.

«Δεν βλέπω να καταφέρνεις τίποτα, Αριστόνικε» του είπε κοροϊδευτικά ο μικρός του αδελφός.

«Από παλιά πάντα σε άφηνα να κερδίζεις στην αρχή Άτταλε, για να το διασκεδάζω περισσότερο στη συνέχεια» του απάντησε εκείνος.

Είχαν λαχανιάσει και οι δυο, ιδρώτας έσταζε από τα μέτωπά τους και τα χέρια τους είχαν γεμίσει γρατζουνιές. Σταμάτησαν μια στιγμή για να πάρουν μια ανάσα και μετά ξαναπιάστηκαν στα

χέρια. Ο Αριστόνικος ήταν πιο μεγαλόσωμος από τον Άτταλο και τον έπιανε εύκολα κεφαλοκλείδωμα, εκείνος όμως ήταν ευκίνητος και κατάφερνε να ξεφεύγει. Καθώς πάλευαν ο Άτταλος έσπρωξε με δύναμη τον Αριστόνικο, εκείνος έπεσε επάνω σε ένα τραπεζάκι που επάνω του υπήρχε ένας μικρός αμφορέας. Ο αμφορέας έπεσε κάτω και έγινε χίλια κομμάτια. Το σπάσιμο προξένησε τέτοιο δυνατό θόρυβο, που ακούστηκε σε όλο το παλάτι. Τα παιδιά σάστισαν, παρέμειναν ακίνητα να κοιτάζουν έντρομα τα σπασμένα κομμάτια που απλώθηκαν στο πάτωμα. Τότε ακούστηκαν έξαλλες φωνές να έρχονται από το δωμάτιο του βασιλιά.

«Τι συμβαίνει εδώ, μα τον Δια; Ποιός κάνει τόση φασαρία; Θέλετε να κρεμάσω κανέναν για να ηρεμήσετε;». Μόλις εμφανίστηκε στην πόρτα και είδε τον σπασμένο αμφορέα, σταμάτησε να μιλά. Δεν μπορούσε να πιστέψει αυτό που έβλεπε. « Ποιός το έκανε αυτό;» ρώτησε τα δυο παιδιά.

«Εγώ, πατέρα» απάντησε αμέσως ο Άτταλος.

«Εσύ; Είσαι σίγουρο γιε μου; Είσαι σίγουρος ότι δεν το έκανε ο Αριστόνικος;» τον ρώτησε ύποπτα ο βασιλιάς, ρίχνοντας μια απειλητική ματιά στον μεγάλο του γιο.

«Μάλιστα, πατέρα. Πάλευα στο διάδρομο με τον Αριστόνικο και στην προσπάθειά μου να τον ακινητοποιήσω, γλίστησα. Έπεσα επάνω στο τραπεζάκι και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να πέσει κάτω ο αμφορέας. Συγχώρησέ με πατέρα...»

Ο Άτταλος ήξερε ότι ο πατέρας του δεν νοιαζόταν για τον αμφορέα. Απλά ήταν για εκείνον μια ευκαιρία για να μαλώσει τον Αριστόνικο.

«Μην ζητάς συγγνώμη, γιε μου. Ένας αμφορέας ήταν, θα πάρουμε άλλον. Ότι κάνεις εσύ, είναι για το καλό του βασιλείου» είπε με εγκαρδιότητα ο βασιλιάς και χάιδεψε την ιδρωμένη πλάτη του. Μετά γύρισε το βλέμμα του στον Αριστόνικο. Τον κοίταξε με μια απειλητική ματιά. « Αριστόνικε, ζεις; Αυτό και αν είναι νέο...» του είπε ειρωνικά. « Είναι κλειστή σήμερα η βιβλιοθήκη; Πως και δεν βρίσκεσαι ήδη εκεί;» συνέχισε στον ίδιο ειρωνικό τόνο και άπλωσε το χέρι του στο παιδί, για να φυλήσει το βασιλικό δαχτυλίδι.

«Δεν νιώθω πολύ καλά σήμερα, βασιλιά μου. Προτίμησα να κάτσω στο δωμάτιο μου να ξεκουραστώ» του απάντησε με σιγανή φωνή.

Βήματα ακούστηκαν να πλησιάζουν από το βάθος του διαδρόμου. Ήταν ο Εύδημος, που είχε ακούσει τις φωνές και έτρεχε να δει τι συνέβαινε.

«Έλα να δεις, Εύδημε. Ο Αριστόνικος ζει ακόμα και μείς τον είχαμε για χαμένο» του είπε ο βασιλιάς ειρωνικά, δείχνοντας τον μεγάλο του γιο. Μόλις τον κοίταξε ο Εύδημος, μια απογοητευμένη έκφραση σχηματίστηκε στο πρόσωπο του.

«Μάλιστα, βασιλιά μου. Τον βλέπω...» του απάντησε με μια άχρωμη χροιά στην φωνή του.

«Ήρθες να πάρεις τον Άτταλο για μάθημα;» τον ρώτησε ο βασιλιάς.

«Μάλιστα. Λέμε να ξεκινήσουμε τα μαθήματα στην παραλία»

«Καλά θα κάνετε, ο καιρός έχει καλύτερέψει».

«Να πηγαίνουμε για το μάθημα μας εμείς;» πρότεινε ο Εύδημος στον μικρό Άτταλο.

«Πάρε και τον Αριστόνικο σήμερα μαζί σου» του είπε ο βασιλιάς.

«Μα, βασιλιά μου. Σου είπα, ότι σήμερα δεν αισθάνομαι καλά και...» παραπονέθηκε ο Αριστόνικος, μα ο βασιλιάς τον κοίταξε θυμωμένος.

«Τολμάς και εναντιώνεσαι στον βασιλιά σου, υπήκοε;» του φώναζε με μανία. « Θες να βάλω τους στρατιώτες μου να σε μαστιγώνουν; Ωραία, αφού το θέλεις. Πολυσπέρχωνα...» φώναζε και τότε εμφανίστηκε στο διάδρομο ένας από τους πέντε στρατηγούς. « Μαστίγωσε αυτόν τον ανυπάκουο σκλάβο». Ο στρατηγός κοίταζε απορημένος τον βασιλιά, προσπαθώντας να

καταλάβει εάν αστειευόταν ή όχι.« Τι περιμένεις, μα τον Άρη; Σε διατάζω να βγάλεις το μαστίγιό σου και να μαστιγώσεις τον υπήκοο μου» του φώναξε ξανά με μανία.
«Μα, βασιλιά μου. Είναι ο γιος σου. Πώς να ...» αποκρίθηκε διστακτικά εκείνος.
«Κάνεις λάθος!» του φώναξε και η φωνή του ακούστηκε σε όλους τους διάδρομους των ανακτόρων.« Κάνεις λάθος Πολυσπέρχωνα, αυτός εδώ δεν είναι ο γιος μου. Δεν θα μπορούσε ένας βασιλιάς να έχει γιο κάποιον που λυπάται τους δούλους».
Οι υπόλοιποι που είχαν μαζευτεί γύρω είχαν σαστίσει. Δεν πίστευαν ότι θα μπορούσε ένας πατέρας να φερόταν τόσο σκληρά και βάνουσα στον ίδιο του τον γιο. Ο μικρός Άτταλος ήταν έτοιμος να ξεσπάσει σε κλάματα από τις φωνές, ενώ ο Εύδημος έδειχνε ατάραχος.
«Εντάξει, βασιλιά μου. Θα πάω. Θα πάω μαζί τους στο μάθημα, εάν εσύ το θέλεις» ακούστηκε η φωνή του Αριστόνικου αρκετά καταβεβλημένη.
«Δεν το θέλω, το απαιτώ. Το διατάζω!» του είπε φωνάζοντας.
Αφού είπε αυτά ο βασιλιάς, απομακρύνθηκε από τον χώρο και μπήκε στο βασιλικό δωμάτιο. Από πίσω του τον ακολούθησε αμέσως το επιτελείο από τους συμβούλους του. Στον διάδρομο έμειναν σαστισμένα τα δυο παιδιά, μαζί με τον Εύδημο.
«Σας περιμένει η βασιλική άμαξα» τους είπε ο δάσκαλος.« Κατεβείτε στην παραλία και θα έρθω να σας βρω σε λίγο. Πρέπει πρώτα να πω κάτι στον βασιλιά».
Τα παιδιά κατέβηκαν στην αυλή, μπήκαν στην βασιλική άμαξα και κατευθύνθηκαν προς την παραλία. Είχαν πολύ καιρό να βρεθούν μόνοι τους και εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία για να μιλήσουν για προσωπικές τους ανησυχίες.
«Έχω κουραστεί, Αριστόνικε. Ο πατέρας δεν με αφήνει σε ησυχία» είπε ξεφυσώντας ο Άτταλος.« Με τραβάει συνεχώς μαζί του, όπου πηγαίνει. Σε συμβούλια με τους πέντε στρατηγούς, σε επισκέψεις στα σπίτια των αυλικών του. Τους ακούω να μιλούν συνεχώς για χίλια δυο άσχετα θέματα. Λέει ότι θέλει να με σκληραγωγήσει, εσύ όμως είσαι ο διάδοχος του θρόνου. Δεν καταλαβαίνω γιατί παίρνει μαζί του εμένα και όχι εσένα».
«Γιατί εγώ Άτταλε...» προσπάθησε να του εξηγήσει ο Αριστόνικος, αλλά ο μικρός συνέχισε να μιλάει.
«Ξέρω πολύ καλά γιατί, Αριστόνικε. Ο πατέρας δεν αφήνει μέρα που να μην μου το υπενθυμίσει. Εσύ τα ξέρεις όλα αυτά, αυτό λέει συνέχεια. Ότι εσύ δεν χρειάζεσαι πια άλλη εκπαίδευση, αφού έχεις φτάσει στο σημείο να διαβάσεις μόνος σου φιλοσοφία».
«Αυτό σου λέει;» τον ρώτησε έκπληκτος.
«Ο πατέρας σε αγαπάει, Αριστόνικε. Δεν τα εννοούσε αυτά που είπε προηγουμένως. Ποτέ δεν θα σου έκανε κακό, απλά έχει τον δικό του τρόπο να αγαπάει».
«Τον έχω διακρίνει τόσα χρόνια αυτόν τον τρόπο» σχολίασε πικραμένος εκείνος.
«Σε αγαπάει κατά βάθος, απλά ...»
«Απλά δεν είμαι αυτό που περίμενε, Άτταλε» εξεράγη ο Αριστόνικος.« Περίμενε έναν γιο ατίθασο που να λιώνει τα κεφάλια των εχθρών του στους βράχους, που να μπορεί να κλωτσά τους δούλους και να τους συμπεριφέρεται σαν να είναι σκύλοι. Δεν είμαι κάτι τέτοιο, Άτταλε. Δεν είμαι κάτι τέτοιο».
Τα παιδιά δεν μίλησαν άλλο, σιγή απλώθηκε ανάμεσα τους. Μετά από λίγη ώρα, έφτασαν στην παραλία. Κάθισαν κάτω από την σκηνή που ήταν στημένη στην αμμουδιά και περίμεναν τον Εύδημο. Μετά από λίγο έφτασε και εκείνος, μπήκε κάτω από την σκιά της τέντας και ξεκίνησε το μάθημα.
«Η Πέργαμος ευημερεί. Το βασίλειο βρίσκεται στην μεγαλύτερη ακμή του, γιατί ο βασιλιάς έχει πάρει τις κατάλληλες αποφάσεις. Συνεργαζόμαστε με όλες τις εμπορικές πόλεις της Μεσογείου. Την Αθήνα, την Αλεξάνδρεια, την Κύπρο, αλλά πάνω από όλα με την πιο δυνατή από όλες, με

την Δημοκρατία της Ρώμης. Έτσι, ο λαός ζει ευτυχισμένος κάτω από αυτές τις ευνοϊκές συνθήκες. Την ευτυχία του την χρωστάει σε αυτόν, στον βασιλιά Άτταλο. Από αυτόν ξεκινούν και σε αυτόν καταλήγουν τα πάντα. Αυτό θα πρέπει να κάνετε και εσείς αύριο, όταν θα γίνεται βασιλιάδες και θα κληθείτε να συνεχίσετε το έργο του πατέρα σας. Για αυτό θα πρέπει να είστε κατάλληλα προετοιμασμένοι. Είναι βαρύ το καθήκον της εξουσίας και δεν αντέχουν όλοι την πίεση. Οι προκλήσεις που θα αντιμετωπίσετε, δεν είναι ίδιες με εκείνες που αντιμετωπίζουν οι απλοί άνθρωποι. Θα είναι πολύ πιο σκληρές και θα πρέπει να δείξετε ανάλογο χαρακτήρα. Θα πρέπει να είστε ανελέητοι με τους εχθρούς σας, διαφορετικά θα είστε ανίκανοι να τους αντιμετωπίσετε. Η ευαισθησία στους χώρους εξουσίας αντιμετωπίζεται σαν αδυναμία, όχι σαν αρετή». Όταν το είπε αυτό έριξε μια αυστηρή ματιά στη πλευρά του Αριστόνικου.« Θα πρέπει να φέρεστε πονηρά στους συμμάχους σας, γιατί μόνο αν σας φοβούνται θα μπορούν να σας σέβονται. Επίσης, θα πρέπει να είστε προνοητικοί και έξυπνοι σαν τον πατέρα σας. Έχετε δει πως έχει συγκεντρώσει εκείνος στην αυλή του, τους πιο ισχυρούς άντρες της Περγάμου. Συνεργάζεται μαζί τους και διατηρεί την συνοχή του βασιλείου. Φυσικά υπάρχουν και μερικά ανταλλάγματα μεταξύ τους».

«Όπως το ότι επέτρεψε στον Εύβουλο τον κτηματία, να εκμεταλλεύεται τα χωράφια των χωρικών στην μεγάλη κακοκαιρία, αφού εκείνοι αδυνατούσαν να το κάνουν» σχολίασε ο Αριστόνικος.

«Ακριβώς. Μπράβο σου που το κατάλαβες, Αριστόνικε» τον συνεχάρη ο διδάσκαλος.« Με αυτόν τον τρόπο, ο βασιλιάς κατόρθωσε να βοηθήσει τους αγρότες».

«Επίσης, βοήθησε τους φίλους του να κλέψουν τα χωράφια από τους φτωχούς αγρότες» συνέχισε ο Αριστόνικος.« Η κακοκαιρία πέρασε, αλλά ο Εύβουλος δεν έχει επιστρέψει ακόμα τα χωράφια στους ιδιοκτήτες τους. Συνεχίζει να τα εκμεταλλεύεται ο ίδιος και χρησιμοποιεί τους κανονικούς ιδιοκτήτες τους σαν εργάτες, να δουλεύουν για εκείνον».

«Τι; Πού το άκουσες αυτό, μα τον Απόλλωνα;» τον ρώτησε έκπληκτος ο Εύδημος.

«Το σχολίαζαν κάποιοι άντρες στην βιβλιοθήκη τις προάλλες» του απάντησε πονηρά εκείνος. «Δεν το γνωρίζω αυτό που λες. Όχι, δεν νομίζω ότι ισχύει. Ψέματα θα είναι, φήμες» απάντησε προβληματισμένος ο βασιλικός διδάσκαλος.« Όπως έλεγα προηγουμένως, ο βασιλιάς υπάρχει προκειμένου να διατηρεί τις ισορροπίες. Οι άνθρωποι είναι άστατοι, δεν μπορούν να δουν πέρα από το προσωπικό τους συμφέρον. Παρασύρονται από τα μεγαλεία, από το χρυσαφί και την δόξα. Είναι αδύναμοι μπροστά στους πειρασμούς και για αυτό εσείς, πρέπει να τους καθοδηγείτε αθόρυβα. Νομίζουν ότι είναι ελεύθεροι, ενώ στην πραγματικότητα ανήκουν στον πιο ισχυρό. Αν αφήναμε ελεύθερους τους ανθρώπους της Περγάμου, θα αλληλοτρώγονταν μεταξύ τους σαν τα άγρια ζώα της ζούγκλας. Για αυτό χρειάζονται βασιλιά πάνω από το κεφάλι τους, για να εξομαλύνει αυτές τις ακραίες καταστάσεις. Εσείς είστε γεννημένοι βασιλιάδες, για αυτό έχετε γεννηθεί και αυτό πρέπει να κάνετε».

«Τι εννοείς όταν λες, ότι για αυτό έχουμε γεννηθεί;» απόρησε ο Άτταλος.

«Να μια πολύ καλή ευκαιρία για να αναφερθούμε στο έργο, του μεγαλύτερου φιλοσόφου που έχει μιλήσει μέχρι σήμερα» είπε χαρούμενος ο Εύδημος και ένα χαμόγελο επιτυχίας ξεπρόβαλε στο πρόσωπό του.« Ο Αριστοτέλης, μικρέ πρίγκιπα, έλεγε ότι κάποιοι άνθρωποι γεννιούνται για να εξουσιάζουν και κάποιοι άλλοι για να εξουσιάζονται. Οι δούλοι από την φύση τους δεν ανήκουν στους εαυτούς τους. Δεν μπορούν να αυτοκυβερνηθούν και για αυτό χρειάζονται έναν αφέντη πάνω από το κεφάλι τους για να επιβιώνουν. Εσείς γεννηθήκατε για να...»

«Έκανε λάθος ο Αριστοτέλης...» τον διέκοψε ο Αριστόνικος.

«...ασκείται εξουσία» ολοκλήρωσε την πρόταση του ο Εύδημος, χωρίς να ακούσει καθαρά τον σχολιασμό του Αριστόνικου.« Με συγχωρείς, Αριστόνικε. Τί είπες; Δεν σε άκουσα καθαρά».

«Είπα, ότι έκανε λάθος ο Αριστοτέλης» επανέλαβε κοιτώντας αδιάφορα προς την θάλασσα. «Με συγχωρείς νεαρέ πρίγκιπα, αλλά και πάλι δεν άκουσα. Μάλλον η ηλικία μου έχει εξασθενήσει πρόωρα τις δυνάμεις μου. Μού φάνηκε ότι άκουσα να λες, πως ο Αριστοτέλης έκανε λάθος» του είπε χαμογελώντας ειρωνικά.

«Δεν άκουσες λάθος, Εύδημε. Αυτό ακριβώς είπα. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε τους δούλους κατώτερους, ενώ αυτό δεν ισχύει. Οι δούλοι δεν είναι παρά απλοί άνθρωποι, που...»

«Μα τον Δια, μα την Ήρα, μα όλους τους θεούς του Ολύμπου, πώς τολμάς να τα λες αυτά νεαρέ μου;» ξέσπασε ο διδάσκαλος χάνοντας την ψυχραιμία του. « Πώς τολμάς να αμφισβητείς τον μεγαλύτερο των φιλοσόφων;». Ο Εύδημος δεν πίστευε στα αυτιά του, δεν μπορούσε να δεχτεί ότι ένα απλό αγόρι τολμούσε να αμφισβητεί τα λόγια του μεγάλου φιλοσόφου. « Έκανε λάθος ο Αριστοτέλης...» επανέλαβε χωρίς να μπορεί να χωρέσει στο στόμα του τα προσβλητικά λόγια του παιδιού. « Ανήκουστο! Στον Αριστοτέλη χρωστάς την βασιλεία σου, την βασιλική σου καταγωγή. Αν όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, τότε δεν θα χρειάζεται ο βασιλιάς για να επιβάλλει την τάξη. Ευτυχώς όμως Αριστόνικε, δεν είναι έτσι τα πράγματα. Δεν είμαστε όλοι ίδιοι σε αυτόν τον κόσμο. Άλλοι έχουμε γεννηθεί για να γράφουμε τραγωδίες, να κτιζουμε μνημεία, να στήνουμε ολόκληρες πολιτείες και όχι να τριγυρνάμε γυμνοί σαν τα ζώα. Αν αμφιβάλλεις για τον διαχωρισμό που κάνει ο Αριστοτέλης στους ανθρώπους, μήπως αμφισβητείς και την ύπαρξη των θεών; Μήπως είναι επινοήματα της φαντασίας μας, Αριστόνικε; Μήπως υπάρχει γη πέρα από την μεγάλη θάλασσα, που εκτείνεται πέρα από τις Ηράκλειες στήλες; Μήπως ακόμα και ο ήλιος δεν γυρίζει γύρω από την Γη, αλλά εκείνη γυρίζει γύρω του; Όχι Αριστόνικε, ο Αριστοτέλης είχε δίκιο σε όλα όσα έλεγε. Διαφορετικά ο βασιλιάς δεν είναι, παρά ένας χαζός άνθρωπος με ένα χρυσό στέμμα στο κεφάλι του».

Ο διδάσκαλος σταμάτησε το παραλήρημα του, η ανάσα του είχε λαχανιάσει από το πάθος και δεν μπορούσε να συνεχίσει άλλο. Κρατήθηκε από την καρεκλά για να ξεκουραστεί, καθώς κοιτούσε επίμονα τον Αριστόνικο. Εκείνος δεν άντεξε το σκληρό βλέμμα του, χαμήλωσε το κεφάλι και δεν ξαναμίλησε. Δεν είχε δύναμη να αντισταθεί στα επιχειρήματα του σοφού συμβούλου του βασιλιά.

Ξαφνικά ο Εύδημος αποχώρησε χωρίς να πει τίποτα. Δεν είχε καμία όρεξη να συνεχίσει το μάθημα. Πώς θα μπορούσε άλλωστε, όταν άκουγε έναν από τους μαθητές του, τον γιο του βασιλιά, να λέει αυτές τις προσβλητικές ασυναρτησίες; Πλησίασε στην άμαξα και αποχώρησε για τα ανάκτορα. Όταν έφτασε κατευθύνθηκε αμέσως στο βασιλικό δωμάτιο, μπήκε μέσα αλαφιασμένος και είδε τον βασιλιά καθισμένο στο γραφείο του. Γύρω του υπήρχαν οι σύμβουλοι του και οι πέντε στρατηγοί.

«Πώς πήγε το μάθημα;» τον ρώτησε ο βασιλιάς Άτταλος. « Θα μάθουν κάποια στιγμή να συμπεριφέρονται σαν σωστοί βασιλιάδες;»

«Βασιλιά μου, έχουμε πρόβλημα» του είπε ανήσυχος εκείνος. Ο βασιλιάς διέκρινε μια ανησυχία στην χροιά της φωνής του. Παράτησε τα έγγραφα που εξέταζε και τον κοίταξε προβληματισμένος.

«Τι συμβαίνει, Εύδημε;» τον ρώτησε. Εκείνος κοίταξε γύρω του θέλοντας να του πει ότι έπρεπε να μείνουν μόνοι τους για να συζητήσουν. « Αφήστε μας...» φώναξε ο βασιλιάς και αμέσως όλοι βγήκαν από το δωμάτιο.

«Βασιλιά μου, νομίζω πως πρέπει να αλλάξουμε την πολιτική που ακολουθούμε, με το ζήτημα του Αριστόνικου» είπε ο Εύδημος με λαχανιασμένη φωνή.

«Μα την Ήρα, τί έκανε πάλι αυτό το παιδί;» ρώτησε αγανακτισμένος ο βασιλιάς.

«Τους δίδασκα στην παραλία διδάγματα του Αριστοτέλη για την ανωτερότητα των ελεύθερων ανθρώπων έναντι των δούλων και ξέρεις τί μου είπε; Ότι ο Αριστοτέλης, έκανε λάθος!».

«Τι;» φώναξε ο βασιλιάς και η φωνή του γέμισε την αίθουσα.

«Η τακτική που ακολουθούμε τόσα χρόνια να τον απομονώσουμε, ώστε να στεναχωρηθεί και να αυτοκτονήσει δεν αποδίδει. Θα πρέπει να βρούμε άλλο τρόπο να τον ξεφορτωθούμε. Αν δεν κάνουμε κάτι, ίσως να κινδυνεύει το μέλλον του βασιλείου».

«Μην υπερβάλλεις, Εύδημε» σχολίασε ήρεμος ο βασιλιάς.« Δεν μπορεί ολόκληρη Πέργαμος να αντιμετωπίσει πρόβλημα, εξαιτίας ενός διαδόχου. Χρειάζεται κάτι πολύ πιο ισχυρό, για να κλονιστούν τα θεμέλιά της».

«Βασιλιά μου, ο Αριστόνικος μετά το καλοκαίρι ενηλικιώνεται. Κλείνει τα δεκαοκτώ του χρόνια και θα πρέπει να τον χρήσετε διάδοχο του θρόνου».

«Το ξέρω, μα τον Δια. Λες να το έχω ξεχάσει;» του φώναξε αγανακτισμένος.« Τί προτείνεις να κάνουμε;»

«Η δυναστεία των Πτολεμαίων, είχε συναντήσει πολλά προβλήματα διαδοχής. Θα μπορούσαμε ίσως να...»

«Όχι! Δεν μπορώ να το κάνω αυτό» αρνήθηκε έντονα ο βασιλιάς και σηκώθηκε από την θέση του.« Δεν πρόκειται να τον δηλητηριάσω, Εύδημε».

«Μα γιατί, βασιλιά μου; Κάνεις δεν θα υποψιαστεί πώς τον δηλητηρίασε ο ίδιος του ο πατέρας».

«Το ξέρω, αλλά δεν μπορώ. Δεν μπορώ να το κάνω αυτό...» είπε με σιγανή φωνή.

Ο Εύδημος προβληματίστηκε από την διστακτικότητα του βασιλιά. Ήταν γνωστός για την σκληρότητα που έδειχνε στους αντιπάλους του και όμως τώρα, δεν μπορούσε να βγάλει από την μέση αυτό το εμπόδιο. Ο βασιλιάς περπάτησε προβληματισμένος στο δωμάτιο και στάθηκε στην άκρη του παραθύρου. Κοιτούσε έξω τους δούλους που πότιζαν τα λουλούδια.

«Κάτι πρέπει να κάνεις όμως, βασιλιά μου. Το ξέρεις πολύ καλά, ότι η αυλή σου δεν θα δεχτεί σε καμία περίπτωση να δει τον Αριστόνικο συνεχιστή του θρόνου. Κανείς δεν τον εμπιστεύεται. Δεν μπορείτε να χάσετε την στήριξη τους για έναν τέτοιο χαζό λόγο, τους χρειάζεστε δίπλα σας πάση θυσία».

«Και πολύ καλά κάνουν, που δεν τον εμπιστεύονται. αυτό το παιδί είναι το μεγαλύτερο λάθος της ζωής μου» είπε ο βασιλιάς αναστενάζοντας.« Δεν πρόκειται να γίνει βασιλιάς, δεν θα αφήσω να συμβεί αυτό».

Ήσυχια απλώθηκε για λίγο μέσα στην βασιλική αίθουσα, οι δυο άντρες στεκόντουσαν αμίλητοι και προσπαθούσαν να σκεφτούν μια λύση. Ο βασιλιάς Άτταλος στεκόταν ακίνητος στο παράθυρο, ενώ ο Εύδημος καθόταν στην καρέκλα.

«Το βρήκα! Βρήκα τον τρόπο για να ξεφορτωθείς τον Αριστόνικο, βασιλιά μου» φώναξε ξαφνικά ο Εύδημος και πετάχτηκε από την καρέκλα. Ο βασιλιάς αμέσως έστριψε το κορμί του και τον κοίταξε έκπληκτος. Ο Εύδημος τον πλησίασε στο παράθυρο, έσκυψε στο μέρος του και του είπε ψιθυριστά.« Υπάρχει ένα παλιό έθιμο, που κρατάει από όταν πρωτοδημιουργήθηκε η Πέργαμος. Αυτό το πανάρχαιο έθιμο ορίζει, ότι...»

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ

Μετά από εκείνη την γεμάτη ένταση ημέρα με τον βασιλιά και τον Εύδημο, όλα άλλαξαν ξαφνικά στην ζωή του Αριστόνικου. Ως δια μαγείας, οι σχέσεις του με τον πατέρα του έφτιαξαν. Ο βασιλιάς περνούσε από το δωμάτιό του κάθε βράδυ για να δει τί έκανε, τον έπαιρνε στα βασιλικά δείπνα και καθόταν δίπλα του. Μάλιστα, τού επέτρεψε να τον αποκαλεί και πάλι πατέρα. Αυτό έδωσε μεγάλη χαρά στον Αριστόνικο, αφού μετά από πολλά χρόνια έβρισκε ξανά την πατρική φιγούρα που τόσο έλειπε από την ζωή του. Έμοιαζε να ζει σε ένα όνειρο. Όλα άλλαξαν από την μια στιγμή στην άλλη, και μάλιστα όταν έδειχναν ότι χειροτέρευαν. Δεν μπορούσε να δώσει καμία εξήγηση σε αυτό που συνέβαινε, απλά πίστευε ότι οι θεοί εισάκουσαν τις προσευχές του για πρώτη φορά.

Εκείνον τον καιρό, η καινούργια γυναίκα του βασιλιά ταξίδευε στην Μεσόγειο. Πήγαινε επισκεφτεί τους Δελφούς, για να πάρει χρησμό από το μαντείο και να προσφέρει θυσίες στους θεούς. Όλο αυτό το διάστημα, ο Αριστόνικος με τον μικρό Άτταλο και τον πατέρα τους είχαν βρει την ευκαιρία να περνούν μαζί τον χρόνο τους όπως παλιά. Πήγαιναν για κυνήγι στο δάσος, έτρεχαν στην παραλία και έκαναν μπάνιο στη θάλασσα. Τα απογεύματα γυρνούσαν στην πόλη σαν ευτυχισμένη οικογένεια και παρακολουθούσαν θεάματα στον ιππόδρομο και στο θέατρο. Ο Αριστόνικος πήρε τον μικρό Άτταλο μερικές φορές μαζί του στην βιβλιοθήκη, για να του δείξει τις φιλοσοφίες που διάβαζε.

Ο κόσμος χαιρόταν που τους έβλεπε και πάλι όλους μαζί. Είχαν εντυπωσιαστεί επίσης, με την αλλαγή του Αριστόνικου. Οι υπήκοοι είχαν να τον δουν, από τότε που είχε πεθάνει η βασίλισσα. Τώρα έδειχνε πολύ διαφορετικός, σωστός άντρας έτοιμος να κυβερνήσει. Είχε ψηλώσει, το κορμί του έδειχνε δυνατό, το πιο εντυπωσιακό όμως από όλα, ήταν η έκφραση του προσώπου του. Τον είχε εγκαταλείψει η χλομάδα που τον χαρακτήριζε τα προηγούμενα χρόνια. Τώρα έλαμπε από ζωηράδα και από χαρά. Και αυτή ήταν η πραγματικότητα. Μετά από πολύ καιρό, ένιωθε επιτέλους κανονικό μέλος της οικογένειας και όχι ένας παρείσακτος όπως ένιωθε πάντα. Ο πατέρας δεν του φώναξε ούτε μια φορά. Δεν του έκανε καμία παρατήρηση, όπως συνήθιζε. Ένα βράδυ που ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του και διάβαζε κομμάτια από τη Πολιτεία του Ηλίου, άκουσε βήματα να έρχονται από τον διάδρομο. Τού φάνηκε αρκετά περίεργο, αφού κανείς δεν συνήθιζε να τριγυρνά τέτοια ώρα στα ανάκτορα. Τα βήματα σταμάτησαν έξω από το δωμάτιό του.

«Πάλι κοιμάσαι όρθιος;» ακούστηκε εξοργισμένη η φωνή του βασιλιά, που φώναζε στον φρουρό. Μόλις επανήλθε η ησυχία, άρχισε να ανοίγει σιγά σιγά η πόρτα. Ο Αριστόνικος έκρυψε αμέσως το βιβλίο μέσα στα σεντόνια του και παρίστανε τον κοιμισμένο.

«Αριστόνικε αγόρι μου, κοιμάσαι;» τον ρώτησε καλοσυνάτα ο βασιλιάς.

«Όχι, πατέρα. Δεν έχω ύπνο» του απάντησε εκείνος.

«Πάλι καλά γιε μου, γιατί σε ήθελα. Έχω να σου ανακοινώσω κάτι πολύ ευχάριστο» του είπε, ενώ ένα τεράστιο χαμόγελο διαγραφόταν στο πρόσωπό του. Πλησίασε το κρεβάτι του και στάθηκε δίπλα του. «Εδώ και πολλά χρόνια Αριστόνικε, η συμπεριφορά μου προς τα σένα ήταν απαράδεκτη. Το ξέρω ότι δεν σου φέρθηκα σαν πραγματικός πατέρας. Ήμουν πολύ σκληρός και ψυχρός μαζί σου, αλλά ...»είπε και σάστισε. Δίστασε να συνεχίσει, έκατσε καλύτερα στο κρεβάτι και χάιδεψε το χέρι του παιδιού. «...Αλλά αυτή είναι η μοίρα όλων των βασιλιάδων παιδί μου. Δεν μπορούν οι ζωές μας να είναι, όπως των απλών και ταπεινών ανθρώπων. Μέσα στις φλέβες σου κυλά βασιλικό αίμα, έχεις μια τεράστια κληρονομιά να κουβαλήσεις στην πλάτη σου και για να τα καταφέρεις, έπρεπε να σου φέρομαι με αυτόν τον σκληρό τρόπο. Δεν θα

τα κατάφερνες διαφορετικά, εάν ήσουν αδύναμος όπως παλιότερα. Οι σκληρές καταστάσεις που θα αντιμετώπιζες σαν βασιλιάς, θα σε τσάκιζαν».

«Το καταλαβαίνω, πατέρα» είπε κατανόηση το παιδί. Έβλεπε στο πρόσωπο του πατέρα του σχηματισμένη την απόγνωση και την δυσκολία να παραδεχτεί τα λάθη του παρελθόντος, μα δεν τον ένοιαζε πια. Τού έφτανε μόνο που είχε βρει πάλι χώρο στην αγκαλιά του.

«Χαίρομαι που καταλαβαίνεις, γιε μου. Χαίρομαι πάρα πολύ, γιατί αυτό δείχνει το πόσο έχει ωριμάσει ο χαρακτήρας σου. Δεν μπορεί ο οποιοσδήποτε να το κάνει αυτό, Αριστόνικε. Θα δεις, ότι δεν μπορεί ο οποιοσδήποτε να κυβερνήσει ένα βασίλειο. Δεν έχουν όλοι το ψυχικό σθένος και την ικανότητα να τα καταφέρουν, παρά μόνο αυτοί που ξεχωρίζουν. Για αυτό αποφάσισα αύριο στα γενέθλια σου, να σε χρήσω βασιλιά».

Ο Αριστόνικος μαρμάρωσε με το άκουσμα του απρόσμενου νέου, δεν μπορούσε να πιστέψει στα αυτιά του. Κοιτούσε σύζυλος τον πατέρα του. προσπαθώντας να καταλάβει αν αστειευόταν ή όχι.

«Τί;» κατάφερε να ψελίσει με δυσκολία.

«Γιε μου, τώρα που ενηλικιώνεσαι είναι η κατάλληλη στιγμή, δεν νομίζεις;» τον ρώτησε χαμογελαστός ο πατέρας του και τον έσφιξε στην αγκαλιά του.

«Πατέρα, εγώ δεν, πώς θα...» προσπάθησε να πει ο Αριστόνικος, αλλά έχανε τα λόγια του. Δεν περίμενε ποτέ ότι θα ερχόταν αυτή η στιγμή. Χρόνια ολόκληρα ο πατέρας του φερόταν τελειώς απαξιωτικά και τώρα τού πρόσφερε τη διαδοχή της εξουσίας. Πώς μπορούσε να το αντέξει αυτό; «Έλα, Αριστόνικε. Ηρέμησε...» προσπάθησε να τον καθησυχάσει ο βασιλιάς, που τον έβλεπε να ανασαίνει με δυσκολία. «Το ξέρω ότι αυτή η τιμή που σου προσφέρω είναι πολύ βαριά, αλλά δεν μπορώ να κυβερνώ για πάντα. Το σώμα μου θα αρχίσει να εξασθενεί σιγά σιγά με το πέρασμα του χρόνου. Κάποιος από τους γιους μου θα πρέπει να αναπληρώσει στην θέση του, κάποιος θα πρέπει να αναλάβει τα ηνία της εξουσίας. Έχουμε ιερό καθήκον στους θεούς, στον λαό μας, στους ανθρώπους της Περγάμου. Έχεις δουλέψει τόσο σκληρά, όλα αυτά τα χρόνια. Χαιρόμουν πολύ που σε έβλεπα να ανεβαίνεις καθημερινά στην βιβλιοθήκη και να διαβάζεις. Με την φιλοσοφία και με τις άλλες γνώσεις, διαμόρφωσες έναν χαρακτήρα συγκροτημένο που δεν υποτάσσεται στο συναίσθημα, αλλά στην λογική. Η δικαιοσύνη είναι το βασικό συστατικό που πρέπει να διαθέτει ένας σωστός βασιλιάς και εσύ την έχεις ατόφια μέσα σου, γιε μου. Θαύμαζα τις προσπάθειές σου να διορθώσεις τον ελαττωματικό χαρακτήρα σου και να ξεφορτωθείς τις αδυναμίες του παρελθόντος. Ήθελα τόσο πολύ να σε αγκάλιαζα και να σε φυλούσα, αλλά δεν μπορούσα».

«Γιατί, πατέρα; Γιατί δεν μπορούσες να το κάνεις;» τον ρώτησε με παράπονο ο Αριστόνικος. Τα μάτια του είχαν βουρκώσει και ένα δάκρυ κύλησε στα ρόδινα μάγουλά του. Είχε συγκινηθεί από τα όμορφα λόγια που του έλεγε ο πατέρας του.

«Γιατί δεν ήθελα να σε ξεμυαλίσω, Αριστόνικε. Ήθελα να παραμείνεις εκεί και να συνεχίσεις να προετοιμάζεις καθημερινά, για το δύσκολο καθήκον που σε περίμενε. Και τα κατάφερες, γιε μου. Τα κατάφερες. Κοίτα πώς έγινες! Ψήλωσες, μεγάλωσες, ωρίμασες. Έγινες σωστός άντρας. Αφού κατάφερες να αντέξεις την πίεση που σου ασκούσα τόσο καιρό, δεν υπάρχει πρόκληση που να μην μπορείς να διαχειριστείς. Είσαι έτοιμος για να κυβερνήσεις πια, αγόρι μου». Ενώ ο βασιλιάς μιλούσε όλο θαυμασμό για τα κατορθώματα του γιου του, εκείνος είχε χαμηλώσει το βλέμμα του σαν να είχε στεναχωρηθεί για κάτι.

«Τι έπαθες, Αριστόνικε;» τον ρώτησε προβληματισμένος. «Κανονικά θα έπρεπε να χαίρεσαι αυτή τη στιγμή».

«Πατέρα...» προσπάθησε να μιλήσει, αλλά μόλις κοίταξε τον βασιλιά στα μάτια δίστασε να συνεχίσει. Χαμήλωσε ξανά το βλέμμα του και τελικά ψέλλισε με δυσκολία μετά από λίγο.« Δεν...δεν θέλω να γίνω βασιλιάς».

«Πώς;» φώναξε έξαλλος ο βασιλιάς και σηκώθηκε από το κρεβάτι.

«Το μόνο που ήθελα τόσα χρόνια, ήταν να φανώ άξιος στα μάτια σου πατέρα. Δεν με ένοιαζαν οι διαδοχές και οι βασιλείες. Ήθελα μόνο να...»

«Μα είμαι περήφανος για εσένα, γιε μου. Δεν άφησες την τύχη και τους θεούς να καθορίσουν το πεπρωμένο σου. Πήρες την τύχη στα χέρια σου και με σκληρή δουλειά, πέτυχες το ακατόρθωτο. Είσαι έτοιμος να εκπληρώσεις τον λόγο για τον οποίο έχεις γεννηθεί. Οι φουρτούνες της ζωής, οι δυσκολίες, οι πειρασμοί, σε σκληραγώγησαν. Σκέψου πόσο περήφανη θα έκανες την μητέρα σου, αν σε έβλεπε με το δάφνινο στεφάνι κρεμασμένο στο κεφάλι σου».

Ο Αριστόνικος συγκινήθηκε στο άκουσμα της μητέρας του. Δεν μπόρεσε να συγκρατηθεί και δάκρυα κύλησαν από τα αναποκοκκινισμένα μάγουλα του.

«Αύριο ενηλικιώνεται παιδί μου, γίνεσαι δεκαοκτώ χρονών» συνέχισε ο βασιλιάς μιλώντας με το ίδιο πάθος.« Αύριο θα είναι η σπουδαιότερη μέρα της ζωής σου. Θα έχεις κλείσει τα δεκαοκτώ, θα έχεις ξαπλώσει με γυναίκα και έτσι θα μπορείς να φορέσεις στο κεφάλι το βασιλ...»

«Πατέρα» τον διέκοψε διστακτικά ο Αριστόνικος. Είχε χαμηλώσει ξανά το κεφάλι του, σαν να ντρεπόταν για κάτι.« Εγώ δεν... δεν έχει τύχει να βρεθώ με...» έλεγε με μισόλογα χωρίς να βγάζουν κάποιο νόημα τα λόγια του.

«Τί, Αριστόνικε; Μην μου πεις, ότι δεν έχεις ξαπλώσει ακόμα με γυναίκα;» τον ρώτησε ο βασιλιάς με τον πιο άβολο τρόπο. Το παιδί ένωσε τέτοια ντροπή που κοκκίνισε ολόκληρος.« Έλα τώρα, Αριστόνικε. Δεν υπάρχει λόγος να ντρέπεσαι. Αντιθέτως, θα έπρεπε να χαιρέσαι που περιμένεις τόσο καιρό και δεν έχεις χαράμισει την παρθενιά σου, όπως κάνουν οι περισσότεροι. Η στάση σου να μην ακολουθήσεις το πλήθος, αλλά να μείνεις πιστός στις θέσεις σου δείχνει ότι έχεις μεγάλη αυτοπεποίθηση και αξιοπρέπεια για τον εαυτό σου».

Ο Αριστόνικος πήρε θάρρος από τα όμορφα λόγια του πατέρα του, τον κοίταξε στα μάτια και βούτηξε μέσα στην αγκαλιά του. Χάρηκε πάρα πολύ που τον υποστήριζε για μια φορά.

«Δεν υπάρχει λόγος να αγχώνεσαι, Αριστόνικε. Υπάρχουν αρκετές σκλάβες μέσα στο παλάτι που, μπορείς να...»

«Όχι, πατέρα» τον διέκοψε ξανά με ένταση.« Δεν πρόκειται να πειράξω καμία κοπέλα, που δεν θέλει να...»

«Σκλάβες είναι, γιέ μου. Αυτή είναι η δουλειά τους, να καλύπτουν τις ανάγκες των αφεντάδων τους. Εξάλλου, δεν γίνεται διαφορετικά. Ο διάδοχος του θρόνου θα πρέπει να είναι ενήλικος και να μην είναι παρθένος. Το ορίζουν οι παραδόσεις μας αυτό, Αριστόνικε». Το παιδί δεν μιλούσε, κοιτούσε αφηρημένα το σκοτεινιασμένο ουρανό έξω από το παράθυρο και σκεπτόταν.« Πάω να φέρω την σκλάβα. Εσύ ετοιμάσου, γιε μου» είπε ο βασιλιάς βγαίνοντας βεβιασμένα από το δωμάτιο.

Ο Αριστόνικος έμεινε μόνος του στο κρεβάτι, βρισκόταν σε υπερένταση. Δεν περίμενε να συμβούν όλα αυτά τα περιεργα, που συνέβαιναν εκείνη τη νύχτα. Αναρωτιόταν τι μπορούσε να κάνει. Δεν ήθελε να χαλάσει την σχέση που είχε κτίσει τους τελευταίους μήνες με τον πατέρα του. Αν δεν έκανε ότι τού πρόσταζε, θα απογοητευόταν ξανά και θα του συμπεριφερόταν όπως παλιά. Από την άλλη όμως, δεν μπορούσε και να ξαπλώσει με μια σκλάβα. Με μια ξένη γυναίκα. Θα ήταν σαν να την βιάζε.

Μέσα στην απόλυτη ησυχία των ανακτόρων, βήματα ακουστήκαν να πλησιάζουν ξανά από τον διάδρομο. Η πόρτα άνοιξε και φάνηκε ο βασιλιάς, που έσερνε μαζί του μια από τις σκλάβες. Ο

Αριστόνικος την αναγνώρισε κατευθείαν, ήταν μια από τις ασιάτισσες υπηρέτριες της βασίλισσας. Δεν πρέπει να ήταν μεγαλύτερη από είκοσι χρονών. Στο πρόσωπό της ήταν ζωγραφισμένη η απόγνωση.

«Λουπόν, φεύγω εγώ τώρα...» είπε ο βασιλιάς με ένα πονηρό χαμόγελο και εξαφανίστηκε.

Μόλις βγήκε από το δωμάτιο, η σκλάβα πλησίασε τον Αριστόνικο, στάθηκε μπροστά του και έριξε από πάνω της το χιτώνα που φορούσε. Εκείνος σάστισε από το μαγικό θέαμα που αποκαλύφθηκε μπροστά του και κατέβασε από ντροπή το κεφάλι του. Όταν η κοπέλα έκανε κίνηση να τον πλησιάσει, εκείνος σηκώθηκε από το κρεβάτι και απομακρύνθηκε από κοντά της. «Σε... σε παρακαλώ, ντύσου. Δεν χρειάζεται να το κάνεις αυτό» προσπάθησε να της πει, αλλά έχανε τα λόγια του από την ταραχή.

«Μα, ο βασιλιάς είπε πως εμείς θα...» προσπάθησε να δικαιολογηθεί εκείνη, ο Αριστόνικος όμως την διέκοψε.

«Ντύσου, σε παρακαλώ» της επανέλαβε. «Εγώ είμαι ο βασιλιάς σε αυτό το δωμάτιο».

Η σκλάβα έπιασε από κάτω τον χιτώνα της, τον έριξε πάνω της και κάθισε ταραγμένη στο κρεβάτι. Ο Αριστόνικος κάθισε δίπλα της. Σκεπτόταν τί μπορούσε να κάνει, για να ξεφύγει από αυτό το μαρτύριο. Διάφορες σκέψεις περνούσαν τώρα από το μυαλό του, όταν ξαφνικά ένωσε το χέρι της σκλάβας να χαϊδεύει το πόδι του. Αμέσως τινάχτηκε από το κρεβάτι.

«Σου είπα, δεν μπορώ να το κάνω» της είπε.

«Μα δεν γίνεται διαφορετικά, ο βασιλιάς διάταξε. Ας το κάνουμε νεαρέ πρίγκιπα, ας ξαπλώσουμε στο κρεβάτι να αγκαλιαστούν τα σώματά μας. Μην ανησυχείς για εμένα, είμαι συνηθισμένη σε αυτό. Δεν είναι η πρώτη φορά, που...».

«Το έχεις ξανακάνει;» την ρώτησε με κομμένη την ανάσα.

«Σκλάβα είμαι» του απάντησε με απaráμιλλη φυσικότητα. «Αυτή είναι η χρησιμότητά μου σαν άνθρωπος. Να καλύπτω τις ανάγκες των αφεντών μου και ...»

«Σταμάτα!» της φώναξε με αγανάκτηση. Δεν μπορούσε να ακούει αλλο αυτά τα λόγια. Τα βάρβαρα λόγια, που δικαιολογούσαν την βάνουση εκμετάλλευση μιας αθώας ψυχής. Τα είχε ακούσει χιλιάδες φορές από τον πατέρα του, από τον Εύδημο, από τον Αριστοτέλη.

Η ανάσα του είχε βαρύνει, η ώρα περνούσε και από στιγμή σε στιγμή μπορούσε να εμφανιζόταν ο πατέρας του στο δωμάτιο. Σίγουρα η αντίδρασή του θα ήταν πολύ αγρία, αν έβλεπε ότι ο Αριστόνικος δεν είχε εκτελέσει την εντολή του. Την βασιλική του εντολή.

Ξαφνικά, ένα δροσερό αεράκι ένωσε να του χαϊδεύει το πρόσωπο. Πήρε το βλέμμα του από την σκλάβα και κοίταξε έξω από το παράθυρο. Στο βάθος του σκοτεινού ορίζοντα, φαίνονταν τα φώτα από τα απομακρυσμένα χωριά της ανατολής. Έμεινε ακίνητος για λίγη ώρα κοιτάζοντας αφηρημένα προς τα εκεί.

«Μην γίνεις σαν αυτούς, Αριστόνικε. Μην γίνεις σαν αυτούς...» μονολόγησε ψιθυριστά.

«Τι είπες;» απόρησε η σκλάβα.

Πήρε την ματιά του από το παράθυρο και την κοίταξε με ένα μυστηριώδες βλέμμα.

«Είσαι κάτι άλλο, κάτι διαφορετικό, κάτι ανώτερο» συνέχισε να παραμιλά. «Μην γίνεις σαν αυτούς. Ακολούθησε τον δικό σου δρόμο».

Η σκλάβα δεν καταλάβαινε τις αινιγματικές κουβέντες του νεαρού πρίγκιπα και τον κοιτούσε με απορία. Ο Αριστόνικος πλησίασε το κρεβάτι του, άνοιξε την ξύλινη κασέλα και έβγαλε από μέσα μια τσάντα από δέρμα γουρουνιού. Άρχισε να την γεμίζει με ρούχα. Έριξε μέσα μερικά χρυσά νομίσματα, τη Πολιτεία του Ηλίου και την έκλεισε.

«Ξάπλωσε μέσα» είπε στην σκλάβα και την έχωσε με το ζόρι κάτω από τα σκεπάσματα. «Σε διατάζω, κάτσε εδώ και μην βγάλεις άχνα».

Άνοιξε την πόρτα του δωματίου του πολύ προσεκτικά, για να βεβαιωθεί ότι δεν ήταν εκεί κοντά ο πατέρας του. Έβγαλε προσεκτικά το κεφάλι του και είδε ότι ο διάδρομος ήταν άδειος. Μόνο ο φρουρός στεκόταν όρθιος και ροχάλιζε. Περπάτησε στις μύτες των ποδιών του και έφτασε στο δωμάτιο του αδελφού του. Ο μικρός Άτταλος κοιμόταν του καλού καιρού. Τον σκούνηξε αδύναμα στην πλάτη για να μην τον τρομάξει .

«Άτταλε...» του ψιθύρισε γλυκά στο αυτί.« Μικρέ μου αδελφέ, ξύπνα. Ο Αριστόνικος είμαι». «Τί έγινε, Αριστόνικε,; Γιατί με ξυπνάς τέτοια ώρα;» παραπονέθηκε το παιδί και άλλαξε πλευρό. «Ξύπνα, Άτταλε. Δεν έχω πολύ χρόνο. Θέλω να σου πω κάτι σημαντικό» του είπε, αλλά ο μικρός δεν έδειχνε να ανταποκρίνεται στο κάλεσμα.« Θα φύγω από τα ανάκτορα».

«Τι είπες;» φώναξε ο Άτταλος και σήκωσε απότομα το σώμα του.

«Μην φωνάζεις» προσπάθησε να τον καθησυχάσει εκείνος.« Δεν ήθελα να φύγω χωρίς να σου πω αντίο, αδελφέ μου».

«Γιατί, Αριστόνικε; Γιατί το κάνεις τώρα αυτό; Γιατί χαλάς τα πάντα και πάλι;» του παραπονέθηκε.« Κοίτα τι έχουμε καταφέρει τους τελευταίους μήνες, είμαστε μια αγαπημένη οικογένεια. Είδες ότι τελικά ο πατέρας σε αγαπάει, όπως σου έλεγα. Σε νοιάζεται. Τί άλλο θέλεις επιτέλους; Σκέψου τί πας να κάνεις».

«Το ξέρω, Άτταλε. Το ξέρω» του απάντησε προβληματισμένος εκείνος.

«Πώς θα τα βγάλεις πέρα μόνος σου;»

«Πάντα ήμουν μόνος μου...»

Το μικρό παιδί προσπαθούσε να βρει λόγια για να τον κρατήσει κοντά του, ήταν ο μεγάλος του αδελφός. Ακόμα και αν είχαν απομακρυνθεί και αν είχαν ψυχρανθεί οι σχέσεις τους, πάντα τον είχε μέσα στην ψυχή του. Ήξερε πως ήταν πάντα εκεί, σε ένα από τα δωμάτια των ανακτόρων. Πώς θα μπορούσε να ζήσει τώρα, χωρίς εκείνον κοντά του;

Ο Αριστόνικος κοίταζε το πρόσωπο τού απελπισμένου αδελφού του, λυγμοί ξεκίνησαν να το πνίγουν. Είχε λυγίσει από το αναπάντεχο νέο και τα μάτια του είχαν δακρύσει. Ξαφνικά σταμάτησε να κλαίει, σκούπισε τα δάκρυά του με το σεντόνι και κοίταζε τον Αριστόνικο θυμωμένος.

«Φύγε από το παλάτι, Αριστόνικε. Φύγε, αλλά να ξέρεις. Θα είμαι και εγώ ένας από τους εχθρούς σου!»

«Άτταλε, εμείς είμαστε αδέρφια. Κάνης δεν μπορεί να μπει ανάμεσά μας» είπε γλυκά ο Αριστόνικος και προσπάθησε να χαϊδέψει το κεφάλι του αδελφού, εκείνος όμως του χτύπησε το χέρι. Σηκώθηκε όρθιος, πάτησε γερά στα πόδια του και του είπε με σοβαρότητα βασιλιά. «Δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτή τη προδοσία σου, Αριστόνικε. Την προδοσία στον βασιλιά σου, στον λαό σου, στον αδελφό σου. Αν φύγεις τώρα από τα ανάκτορα, ποτέ ξανά δεν θα είσαι ευπρόσδεκτος εδώ. Είχε δίκιο τελικά ο πατέρας όταν έλεγε, ότι δεν τρέχει το βασιλικό αίμα των Ατταλιδών μέσα στις φλέβες σου».

Ο Αριστόνικος αποκαρδιωμένος από την εχθρική αντιμετώπιση του αδελφού του, πλησίασε το παράθυρο. Έριξε την τσάντα του στην αυλή και μετά, με προσεκτικές κινήσεις, ξεκίνησε να κατεβαίνει. Η εξωτερική πλευρά των ανακτόρων ήταν διακοσμημένη με χοντρές πέτρες και από τα παιδικά τους χρόνια, είχαν ανακαλύψει τα κατάλληλα πιασίματα για να βγαίνουν από τα δωμάτιά τους χωρίς να γίνονται αντιληπτοί από τους φρουρούς.

Όταν πάτησε τα πόδια του στο χορτάρι σήκωσε ψηλά το κεφάλι του, είδε τον Άτταλο που είχε σκύψει και τον παρακολουθούσε. Τα βλέμματά τους συναντήθηκαν κάπου στο μέσο της διαδρομής. Παρέμειναν για λίγο έτσι, κοιτάζοντας ο ένας τον άλλο, χωρίς να μιλάει κανείς. Ξαφνικά ο Αριστόνικος ένωσε μια σταγόνα στο χέρι του, αλλά ο ουρανός ήταν καθαρός από σύννεφα. Έσκυψε, πήρε την τσάντα από κάτω και κατευθύνθηκε προς την μάντρα. Σκαρφάλωσε

επάνω στο δέντρο που παλιά έφτιαχναν καστράκι με τον αδελφό του και από το μεγάλο κλαδί, πήδηξε έξω από την αυλή των ανατόρων. Ήταν πια ελεύθερος.

ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ

Ο αέρας φυσούσε δυνατά, έσπαγε τα ξεραμένα κλαδιά των δέντρων και παρέσερνε τα πάντα στο πέρασμά του. Γύρω στην γη δεν φαινόταν τίποτα. Όλα ήταν καλυμμένα από σκοτεινιά και πυκνή ομίχλη. Ψηλά στον ουρανό γκρίζα σύννεφα είχαν καλύψει το φεγγάρι. Δεν είχε συναντήσει άλλη φορά στη ζωή του, έναν τόσο περίεργο και τρομακτικό περιβάλλον.

Ο Αριστόνικος δεν είχε σταματήσει να τρέχει, από την στιγμή που τό 'σκασε από τα ανάκτορα. Απομακρύνθηκε από τα φώτα που μπορούσαν να τον φανερώσουν. Κρυβόταν στην σκιά των θάμνων και των χοντρών κορμών των δέντρων. Ούτε θεοί, ούτε δαίμονες μπορούσαν να τον βρουν στη σκοτεινιά που ήταν χωμένος. Τα πρωινά κοιμόταν μέσα στις κουφάλες των δέντρων και την νύχτα συνέχιζε το δρόμο του. Είχε χάσει τον προσανατολισμό που ακολουθούσε επί τρεις μέρες και τώρα απλά γυρνούσε στα δάση του βασιλείου.

Ξαφνικά μέσα στην σαγήνη της νύχτας, ένας ψίθυρος τού φάνηκε να τον περικυκλώνει. Ακουγόταν πίσω από μερικά δέντρα και όλο και πλησίαζε κοντά του. Κοίταξε γύρω του ανάστατος, αλλά δεν διέκρινε τίποτα. Η ανάσα του βάρυνε από τον τρόπο. Πήρε μερικές ανάσες στην προσπάθειά του να ηρεμήσει και συνέχισε το δρόμο του, μη δίνοντας άλλη σημασία.

Σκέφτηκε ότι θα ήταν η ονειροπαρμένη φαντασία του.

Αφού απομακρύνθηκε λίγο, διέκρινε στο βάθος του κρυφού μονοπατιού σταματημένη μια σκιά. Από την σκοτεινιά που κυριαρχούσε δεν μπορούσε να διακρίνει καθαρά τα χαρακτηριστικά της, αναγνώριζε όμως την σιλουέτα μιας γυναίκας. Στεκόταν μόνη της ανάμεσα από τα δέντρα, φορούσε ένα μαύρο μανδύα επάνω της και είχε το πρόσωπό της καλυμμένο. Εκείνος χαμήλωσε το βλέμμα του τρομαγμένος. Προσπάθησε να περάσει απαρατήρητος, η σκιά όμως ξεκίνησε να τον πλησίαζει με αργό βήμα. Όταν έφτασε σε μέση της διαδρομής, σταμάτησε και του μίλησε. «Γιε μου, τι γυρεύεις τέτοια ώρα μέσα στο δάσος;» ακούστηκε να τον ρωτά η γεροντίστικη φωνή της. Ο Αριστόνικος πάγωσε στο άκουσμα των λόγων της, έτρεμε ολόκληρος από φόβο. «Έχω μια δουλειά να ολοκληρώσω, κυρία μου. Σας παρακαλώ, αφήστε με να περάσω» απάντησε με φωνή τρεμάμενη. Είχε το βλέμμα του κατεβασμένο, δεν τολμούσε να την κοιτάξει στα μάτια.

«Αριστόνικε, γιατί δεν με κοιτάς;» ρώτησε ξανά η σκιά.

«Πώς ξέρετε το όνομά μου;» την ρώτησε με ένταση. Σήκωσε το κεφάλι του, μα δεν μπορούσε να διακρίνει ακόμα το πρόσωπό της. «Ποια είστε; Αποκαλυφτείτε επιτέλους από τη σκιά» της φώναξε αγριεμένος.

«Δεν καταλαβαίνεις πια ούτε την φωνή μου, γιε μου; Την ξέχασες φαίνεται...»

«Ποια είστε;» ρώτησε ξανά ο Αριστόνικος προβληματισμένος.

Η σκιά τότε κατέβασε την κουκούλα από το κεφάλι της και φανερώθηκε το πρόσωπο της.

«Δεν είναι δυνατόν, μα τον Δια» είπε ο Αριστόνικος έκπληκτος από το θέαμα. «Μητέρα; Εσύ είσαι; Μπορεί να είσαι στα αλήθεια εσύ;»

Έτρεμαν τα χείλη του. Δεν πίστευε ότι μετά από τόσο καιρό, θα την έβλεπε ξανά μπροστά του.

Το πρόσωπο της ήταν μέσα στις ρυτίδες, το κρέας της έπεφτε από τα μαγούλα και τα μαλλιά της είχαν ασπρίσει.

«Πού πηγαίνεις μέσα στα σκοτάδια, γιε μου; Πού πας, μέσα στα άγρια χαράματα;» τον ξαναρώτησε εκείνη, μην δίνοντας σημασία στις ερωτήσεις του.

«Κάνω αυτό που μου έλεγες πάντα, μητέρα. Ακολουθώ τον δρόμο μου» της απάντησε με ένα τεράστιο χαμόγελο στα χείλη του. Η μητέρα τότε χαμογέλασε και εκείνη από ικανοποίηση, αλλά

διατήρησε μια απόσταση από τον γιο της. Ο Αριστόνικος έκανε κίνηση να την πλησιάσει, μα εκείνη απομακρύνθηκε από κοντά του.

«Γιατί κοιμάσαι στο χωράφι μου;» τον ρώτησε ξαφνικά με απάθεια, ο Αριστόνικος όμως δεν κατάλαβε τι εννοούσε.

«Τι είπες, μητέρα;» απόρησε με τα παράξενα λόγια της.

«Γιατί κοιμάσαι μέσα στο χωράφι μου;» του επανέλαβε την ερώτηση και το πρόσωπο της αγρίεψε.

«Δεν σε καταλαβαίνω, μητέρα. Δεν κοιμάμαι, προσπαθώ να σε αγκαλιάσω και να σε φιλ...»

«Σε ρωτώ για τελευταία φορά. Ποιός είσαι και γιατί κοιμάσαι μέσα στο χωράφι μου;» επανέλαβε αγριεμένη εκείνη.

Ο Αριστόνικος ένιωσε ξαφνικά έναν δυνατό πόνο στο στομάχι του, σαν κάποιος να τον κλωτσούσε. Λύγησε, έβαλε τα χέρια του στην κοιλιά του και έπεσε κάτω. Όταν σήκωσε το κεφάλι του από το χώμα, η σκιά της μητέρας του είχε εξαφανιστεί. Ο κόσμος γύρω του είχε ξημερώσει για τα καλά και από πάνω του στέκονταν δυο άγνωστοι άντρες. Ο ένας τόν κλώτσησε στα πλευρά και συνέχιζε να τού φωνάζει.

«Σε ρώτησα, ποιός είσαι. Δεν ακούς; Μα την Ήρα λέγε γρήγορα. Κλέφτης είσαι;».

«Όχι, όχι κύριε. Δεν είμαι κλέφτης, είμαι ο...» κατάφερε να ψελλίσει με δυσκολία ο Αριστόνικος, αλλά σταμάτησε. Δεν μπορούσε να τους πει ποιός ήταν, αφού αν τους αποκάλυπτε την βασιλική του καταγωγή, η είδηση θα έφτανε γρήγορα στην Πέργαμο και δεν θα αργούσαν να φτάσουν οι στρατιώτες του βασιλιά.

«Θα μου πεις τελικά; Πρόσεχε, γιατί όσο περνά η ώρα, τόσο μού μοιάζεις για κλέφτης από την Βιθυνία» του φώναζε ξανά ο άντρας που στεκόταν από πάνω του. Ο άλλος που στεκόταν λίγη απόσταση μακριά παρακολουθούσε αμέτοχος.

Ο Αριστόνικος έπρεπε να απαντήσει στον εξοργισμένο άντρα. Ήδη τα χτυπήματά του ήταν πολύ δυνατά και αν αργούσε λίγο ακόμα, σίγουρα θα δυνάμωναν ακόμη περισσότερο.

«Δεν είμαι κλέφτης από την Βιθυνία» κατάφερε να πει με δυσκολία. «Είμαι ο...»

«Ξέρω εγώ πολύ καλά ποιός είναι, αυτός ο πεσμένος άντρας» ακούστηκε μια τρίτη φωνή στον αέρα. Οι δυο άντρες γύρισαν τα σώματά τους και είδαν έναν βοσκό να πλησιάζει προς τα 'κεί. «Δεν ήμουν σίγουρος όσο τον κοιτούσα από μακριά, αλλά τώρα τον αναγνώρισα μα τον Δια».

Ο Αριστόνικος ανησυχούσε από αυτήν την αινιγματική κουβέντα του βοσκού. Τον κοίταξε στα μάτια, αλλά δεν τού θύμιζε τίποτα το πρόσωπό του. Ήταν σίγουρος, ότι τον έβλεπε για πρώτη φορά.

«Ποιός είναι;» τον ρώτησε ο εξοργισμένος άντρας, που είχε λαχανιάσει από τα πολλά χτυπήματα.

«Δεν άκουσες τα νέα, που έφτασαν από την πόλη;» τον ρώτησε έκπληκτος ο βοσκός.

«Ποια νέα;» απόρησε εκείνος.

«Ο μεγάλος γιος του βασιλιά εξαφανίστηκε από το παλάτι».

«Άντε;» είπε αδιάφορα εκείνος.

«Γιατί;» ρώτησε ο απομακρυσμένος άντρας, που για πρώτη φορά ακούστηκε η φωνή του.

«Κανείς δεν ξέρει. Άλλοι λένε επειδή ήταν δειλός και δεν ήθελε να γίνει βασιλιάς».

«Τον ηλίθιο...» σχολίασε ο θυμωμένος άντρας.

«Άλλοι πάλι λένε ότι έχει τίμιο χαρακτήρα, φερόταν φιλικά στους δούλους και δεν μπορούσε να γίνει καταπιεστικός με τον λαό του. Και για αυτό το έσκασε».

«Όχι, κύριε. Εγώ δεν είμαι ο...» προσπάθησε να τους εξηγήσει ο Αριστόνικος, αλλά μάταια. Οι δυο άντρες τον κοίταξαν απειλητικά και το παιδί τρομοκρατήθηκε.

«Το φταίξιμο για την φυγή του διάδοχου, τήν έριξαν στον υπεύθυνο της βιβλιοθήκης, ένας Έρατος» συνέχισε την εξιστόρηση ο βοσκός.« Αυτός λένε διέφθειρε την ψυχή του μικρού, με λόγια συμπόνιας για τους αδύνατους και για αυτό ο βασιλιάς τον κρέμασε έξω από την βιβλιοθήκη».

«Τι; Τον κρέμασε;» φώναξε έκπληκτος ο Αριστόνικος, από το άκουσμα του αποτρόπαιου νέου.« Κρέμασε τον Έρατο;»

«Σταμάτα επιτέλους να υποκρίνεσαι, ότι δεν τα ξέρεις όλα αυτά!» του φώναξε ο βοσκός.« Ο Έρατος είχε έναν βοηθό στην βιβλιοθήκη, τον Αγησίλαο. Αυτός ήταν το δεξί του χέρι, μα όσο και αν έψαξαν μέσα στην Πέργαμο δεν τον βρήκαν πουθενά. Λένε ότι πρόλαβε να το σκάσει και χάθηκε στα χωράφια».

Τότε ο βοσκός σταμάτησε την εξιστόρηση και έριξε ένα πονηρό βλέμμα στον Αριστόνικο.

«Κάνετε λάθος, δεν είμαι αυτός ο φυγάς. Εγώ έφτασα σήμερα από την Αθήνα, με ένα καράβι. Ήρθα για να δω από κοντά την ξακουστή Πέργαμο και...»

«Έλα, ηρέμησε. Μην φοβάσαι...» τον διέκοψε απότομα ο άντρας, που τόση ώρα τον χτυπούσε. Η χροιά της φωνής του άλλαξε σε πιο φιλική.« Δεν πρόκειται να σε προδώσουμε στον βασιλιά».

«Τι;» απόρησε ο Αριστόνικος.

«Μα τον Δια, γιατί να το κάνουμε; Επειδή είναι τόσο καλός μαζί μας; Όχι, ο εχθρός του εχθρού μας είναι ένας από εμάς» συνέχισε στον ίδιο ήρεμο τόνο. Τού πρόσφερε το χέρι του για να σηκωθεί και τον σκούπισε από την άμμο και τα αγκάθια που είχε στον χιτώνα του.

«Εγώ είμαι ο Αλέξανδρος και αυτός εκεί, είναι ο Δημήτριος ο αδελφός μου» του είπε και έδειξε πίσω τον άντρα που δεν μιλούσε. Εκείνος σήκωσε το χέρι του και τον χαιρέτησε.

«Εγώ είμαι ο Αγησίλαος» είπε αμήχανα ο Αριστόνικος.

«Έλα, πάρε τα πράγματα σου και πάμε» του πρότεινε ο Αλέξανδρος.

«Πού να πάμε;» απόρησε εκείνος.

«Θα σε κρύψουμε στο χωριό μας» είπε ο Αλέξανδρος, ανεβαίνοντας στο κάρο του.

«Δεν μπορώ να φύγω από εδώ» του έφερε αντίρρηση ο Αριστόνικος.« Πρέπει να κρυφτώ, πρέπει να μείνω στα χωράφια και...»

«Δεν χρειάζεται να κάθεται μόνος σου μέσα στο κρύο. Στις αποθήκες μας, δεν πρόκειται να σε βρει κανείς» είπε ο Δημήτριος. Η φωνή του έκρυβε μια παιδική αφέλεια μέσα της.

«Και εάν έρθουν οι φρουροί του βασιλιά και ψάξουν για μένα;» τους ρώτησε έντρομος.« Δεν θα με καταδώσει κανείς;».

Τότε οι τρεις χωριάτες κοιτάχτηκαν μεταξύ τους και ξεράθηκαν σε δυνατά γέλια. Ο Αριστόνικος τούς κοιτούσε απορημένος, αλλά εκείνοι δεν σταματούσαν να γελάνε.

«Αλέξανδρε, άκουσε; Λέει, αν έρθουν οι φρουροί του βασιλιά στο χωριό μας» επανέλαβε κοροϊδευτικά ο βοσκός.

«Μήπως να έρθει και να μας επισκεφτεί, ο ίδιος ο βασιλιάς;» του απάντησε στο ίδιο ειρωνικό ύφος εκείνος και ξεράθηκαν πάλι στα γέλια. Τα τσοπανόσκυλα είχαν τρομάξει από τα γέλια τους και γαύγιζαν.«Όχι, Αγησίλαε. Κανείς δεν πρόκειται να έρθει έως εδώ» του είπε ο Αλέξανδρος αλλάζοντας απότομα την διάθεση του.« Ούτε ο βασιλιάς, ούτε οι πέντε στρατηγοί, ούτε κανείς. Οι μόνοι που φτάνουν στο άσημο χωριό μας, είναι φυγάδες σαν εσένα».

«Και οι Βιθύνιοι...» τον συμπλήρωσε ο Δημήτριος.

«Ω, μα φυσικά. Οι Βιθύνιοι. Πώς τους ξέχασα, μα τον Δια;» αναρωτήθηκε ειρωνικά.

«Οι Βιθύνιοι;» αναρωτήθηκε ο Αριστόνικος ανεβαίνοντας στο κάρο.« Αυτούς τους έδιωξε από αυτά τα μέρη, ο πατέρ... ο βασιλιάς πριν δέκα χρόνια» διόρθωσε γρήγορα την απροσεξία της γλώσσας του. Παρίστανε ότι φτερνιζόταν και έτσι οι χωριάτες δεν έδωσαν σημασία.

«Κάνεις λάθος, άνθρωπε της πόλης» του είπε θυμωμένος ο Αλέξανδρος. «Ο βασιλιάς κατάφερε να τους απομακρύνει, όχι όμως και να σταματήσει τις επιδρομές που κάνουν στα χωράφια μας». «Για αυτό ήμασταν τόσο καχύποπτοι μαζί σου προηγουμένως» του εξήγησε με ήρεμη φωνή ο Δημήτριος. «Περνούν τα σύνορα και κλέβουν τα σιτάρια μας».

Μέχρι να φτάσουν στο χωριό, ο Αριστόνικος τούς αφηγήθηκε την ιστορία του. Σκαρφίστηκε διάφορες προφάσεις για να δικαιολογήσει την θέση του στην Πέργαμο και για το πως αναγκάστηκε να το σκάσει. Ο Δημήτριος που τον είδε αποδυναμωμένο, τού έδωσε ένα μπουκάλι με αγελαδινό γάλα να πιει. Εκείνος μόλις το πήρε στα χέρια του, ήπια ακόρεστα. Δεν είχε βάλει τίποτα στο στόμα του, από τη νύχτα που το 'χε σκάσει από τα ανάκτορα.

«Να το και το χωριουδάκι μας, η Ελαία» είπε ο Δημήτριος. Ο Αριστόνικος σήκωσε τα μάτια του, κοίταξε γύρω του και διέκρινε τα πρώτα σπίτια ενός χωριού. «Θα ήταν προτιμότερο να κρυβόσουν τώρα κάτω από τα άχυρα. Οι συχωριανοί μας είναι πολυλογάδες και θα αρχίσουν να αναρωτιούνται ποιός είσαι αν σε δουν» του πρότεινε στη συνέχεια. Σηκώθηκε αμέσως από τη θέση του, πέρασε στο πίσω μέρος του κάρου και κρύφτηκε κάτω από τα στάχνα.

Μετά από λίγο, έμπαιναν μέσα στο χωριό. Το κάρο περνούσε μέσα από τα στενά δρομάκια. Ο Αριστόνικος δεν έβλεπε πολλά, μόνο όσα κατάφερνε να κρυφοκοιτάξει με την άκρη του ματιού του. Άκουγε αρκετή κίνηση γύρω του, χωρικούς να συνομιλούν για τον καιρό και φωνές από μικρά παιδάκια που έπαιζαν.

Ξαφνικά το κάρο σταμάτησε την πορεία του, ένας από τους δυο αδελφούς κατέβηκε κάτω και ακούστηκε το τρίξιμο μιας πόρτας που άνοιγε. Το κάρο προχώρησε λίγα μέτρα μπροστά και σταμάτησε ξανά. Ο Αριστόνικος διέκρινε πυκνό πράσινο χορτάρι να απλώνεται γύρω από το κάρο.

«Εγώ πάω μέσα να απασχολήσω τους γονείς» άκουσε να λέει ο Αλέξανδρος στον αδελφό του. «Εσύ περίμενε μέχρι να αδειάσει ο δρόμος και οδήγησε τον Αγησίλαο στην αποθήκη. Πρόσεξε κακομοίρη μου μην τον δει κανείς, γιατί...». Αφού είπε αυτά ακούστηκαν τα βήματά του να απομακρύνονται από το κάρο.

Ησυχία επικράτησε για λίγο, ο Αριστόνικος έμενε ασάλευτος κάτω από τα στάχνα και περίμενε το έναυσμα του Δημητρίου για να κατέβει. Μετά από λίγο, άκουσε τη φωνή του να τον καλεί ψιθυριστά να βγει έξω. Με γρήγορες κινήσεις πετάχτηκε μέσα από τα στάχνα και τον ακολούθησε στην αποθήκη. Αγχώθηκε τόσο πολύ από την μικρή περιπέτεια που η ανάσα του λαχάνιασε. Όταν μπήκαν μέσα, ο Δημήτριος έκλεισε την ξύλινη πόρτα και για κάποιον λόγο ξεκίνησε να γελάει. Ο Αριστόνικος παρατήρησε την περίεργη αντίδρασή του, αλλά δεν είπε κάτι. Ξεκίνησε να εξερευνεί τον χώρο γύρω του.

Η αποθήκη είχε ορθογώνιο σχήμα, μέσα υπήρχαν πολλά και διάφορα αντικείμενα. Στην μια γωνία υπήρχαν πολλά εργαλεία, φτυάρια, τσουγκράνες, δρεπάνια, σφυριά και πολλά άδεια τελάρα. Στην άλλη πλευρά υπήρχαν αφημένα στάχνα, τα οποία ήταν πιασμένα με χοντρό σχοινί. Επίσης υπήρχαν στον χώρο χαλασμένες σέλες αλόγων, μια μεγάλη ρόδα κάρου και μερικά κομμένα ξύλα. Ο Αριστόνικος πλησίασε το παράθυρο που έβλεπε στην αυλή και κοίταξε έξω.

«Πώς σου φαίνεται;» τον ρώτησε ο Αλέξανδρος που μόλις μπήκε μέσα.

«Πολύ ωραία» απάντησε χαμογελαστός ο Αριστόνικος.

«Μπορεί να μην είναι ο πιο άνετος χώρος που υπάρχει, αλλά τουλάχιστο οι τοίχοι είναι χοντροί και θα σε προστατέψουν από το κρύο του χειμώνα. Στα χωράφια δεν θα επιβίωνες, πίστεψε με». «Για κρεβάτι μπορείς να ενώσεις αυτά εκεί τα στάχνα» είπε ο Δημήτριος και έτρεξε στην άλλη πλευρά της αποθήκης. Πήρε μερικά από τα δέματα, τα ένωσε μεταξύ τους το ένα δίπλα στο άλλο και δημιούργησε ένα αχυρένιο κρεβάτι. «Αν βάλεις από πάνω μια κουβέρτα, μπορείς να

κοιμάσαι πολύ άνετα εδώ πάνω. Αυτό έκανα εγώ παλιά, όταν κρυβόμουν στην αποθήκη από τους γονείς μου για να μην πάω στο χωράφι».

«Δεν έχω κουβέρτα μαζί μου, θα βολευτώ έτσι» είπε ο Αριστόνικος και ξάπλωσε επάνω στα στάχνα.

«Θα σου φέρω εγώ μια δική μου» είπε ο Δημήτριος.

«Όχι, δεν χρειάζεται. Ήδη σας έχω βάλει σε μεγάλο κόπο και...» προσπάθησε να φέρει αντίρρηση, αλλά μάταια. Ο Δημήτριος είχε ανοίξει ήδη την πόρτα και έτρεχε προς το σπίτι. «Είναι πολύ καλό παιδί» είπε αφηρημένα ο Αλέξανδρος, κοιτάζοντας από το παράθυρο τον αδελφό του να τρέχει. «Αυτό τον κάνει αρκετά αδύναμο όμως, αφελή. Δεν σκέφτεται τόσο πολύ, αλλά αντιδράει περισσότερο από συναίσθημα».

«Εσύ;» τον ρώτησε ο Αριστόνικος.

«Εγώ...» είπε αναστενάζοντας ο Αλέξανδρος και άφησε την κουβέρτα του στην μέση. «Ας με κρίνει ο χρόνος και οι πράξεις μου, όχι τα λόγια. Εύκολα ειπώνονται, αλλά δύσκολα υποστηρίζονται».

Ο Δημήτριος επέστρεψε κρατώντας στα χέρια του δυο χοντρές κουβέρτες. Στάθηκε στην κάσα της πόρτας και τις έδειξε στους άλλους δυο, σαν να είχε καταφέρει κάποιο σπουδαίο κατόρθωμα.

«Μπες μέσα, ηλίθιε!» του φώναξε ο αδελφός του και τράβηξε τις κουβέρτες από τα χέρια του. «Αν σε δει κανένας, θα μας υποψιαστεί»

Ο Αριστόνικος έστρωσε τις κουβέρτες πάνω από τα στάχνα και ξάπλωσε. Δεν ήταν το πιο αναπαυτικό κρεβάτι που είχε ξαπλώσει ποτέ, αλλά ήταν πολύ καλύτερα από τις δυο μέρες που κοιμόταν στο χώμα. Άλλωστε μέσα στην αποθήκη, δεν θα ανησυχούσε για την κακοκαιρία. Θα μπορούσε να είναι εξασφαλισμένος για ένα διάστημα, από τις απρόβλεπτες καταστάσεις της άγριας φύσης.

«Αγησίλαε, ας ξεκαθαρίσουμε κάτι από τώρα...» του είπε ο Αλέξανδρος με σοβαρή φωνή. «Σου προσφέρουμε αυτό το κατάλυμα, για να ξεφύγεις από την λύσσα του βάνανου βασιλιά Ατταλου. Θα κάτσεις εδώ μέσα δυο εβδομάδες, μέχρι να ξεχαστούν όλα αυτά. Αυτό το διάστημα εμείς θα σου προσφέρουμε φαγητό, ζεστό νερό για να πλένεσαι, ξύλα για να...»

«Όχι, δεν μπορώ να τα δεχτώ όλα αυτά» τον διέκοψε ο Αριστόνικος και σηκώθηκε έξαλλος από το κρεβάτι.

«Άκουμε προσεκτικά, Αγησίλαε» επέμεινε με σοβαρότητα ο Αλέξανδρος. Η φωνή του ακούστηκε τόσο δυνατά, που τρόμαξε τον αφηρημένο αδελφό του. «Μα την θεά Δήμητρα, είναι καθήκον μας να σε προσέξουμε. Αύριο μπορεί εμείς να βρισκόμαστε στη θέση σου, να είσαι σίγουρος για αυτό. Δεν θέλω να...».

«Δεν θέλουμε να μας φερθούν απρόσωπα και με αδιαφορία, οι άλλοι» πρόσθεσε κάπως κεκίζοντας ο Δημήτριος.

«Καταλαβαίνω» είπε ο Αριστόνικος. «Σας ευχαριστώ πάρα πολύ».

«Δεν φτάνει μόνο αυτό...» του είπε ο Αλέξανδρος κοιτάζοντας το πάτωμα, σαν να μην μπορούσε να τον αντικρίσει στα μάτια. «Για όλα αυτά που θα σου προσφέρουμε αυτές τις δυο εβδομάδες, θέλουμε στην συνέχεια να μείνεις μαζί μας και να μας βοηθήσεις στην δουλειά στο χωράφι». Ο Αριστόνικος έμεινε έκπληκτος από την πρόταση του χωρικού, δεν περίμενε να ακούσει κάτι τέτοιο.

«Οι γονείς μας είναι μεγάλοι άνθρωποι. Ο πατέρας μου δεν μπορεί να περπατήσει πια και η μητέρα μου τον προσέχει όλη μέρα» πήρε τον λόγο ο Δημήτριος και συνέχισε την σκέψη του αδελφού του. «Εμείς οι δυο δουλεύουμε μόνοι μας το χωράφι, μέσα στο οποίο κοιμόσουν».

Είμαστε φτωχοί, δεν έχουμε χρήματα για να αγοράσουμε δούλους και για αυτό θα θέλαμε να καθόσουν εδώ για λίγο καιρό και να μας βοηθήσουν».

«Τί λες, μα τον Δία; Τί σκεπτόσουν να έκανες στην συνέχεια, αν δεν σε μαζεύαμε εμείς από το χωράφι;» τον ρώτησε ο Αλέξανδρος.

«Στην συνέχεια;» αναρωτήθηκε αφηρημένα ο Αριστόνικος. Δεν είχε σκεφτεί τίποτα, κανένα σχέδιο για το τί θα έκανε. Το μόνο που είχε στο μυαλό του, ήταν να το σκάσει από τα ανάκτορα. « Δεν υπάρχει συνέχεια για εμένα πια. Έφυγα μια και καλή από την Πέργαμο, δεν μπορώ να ξαναγυρίσω πίσω. Είμαι αναγκασμένος να γυρίζω στην ύπαιθρο και να κρύβομαι. Άρα...». Σταμάτησε για μια στιγμή τον λόγο του, κοίταξε τα πρόσωπα των δύο αδελφών .

Περίμεναν με ανυπομονησία να ακούσουν την απόφαση του. «Άρα, λέω να μείνω».

«Πολύ ωραία» είπε χαρούμενος ο Αλέξανδρος και τον χτύπησε στον αδύναμο ώμο. Ο Δημήτριος τον πλησίασε χαμογελαστός και του έσφιξε το χέρι. « Εμείς τώρα πρέπει να φύγουμε. Θα επιστρέψουμε στο χωράφι να συνεχίσουμε τη δουλειά. Εσύ ξεκουράσου. Μείνε ήσυχος, κανείς δεν πρόκειται πλησιάσει προς τα εδώ».

Αφού έφυγαν τα δυο αδέρφια, έμεινε ξανά μόνος του. Σηκώθηκε από το αχυρένιο κρεβάτι, πλησίασε προς το παράθυρο και κοίταξε έξω την αυλή. Κοτούλες έτρεχαν από εδώ και από εκεί σκάβοντας φωλιές μέσα στο χώμα. Προσπάθησε να συνειδητοποιήσει τί είχε συμβεί, σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα. Από εκεί που το πρωί πλανιόταν ολομόναχος μέσα στην ερημιά και στα σκοτάδια, τώρα είχε βρεθεί σε αυτό το ζεστό μέρος. Μπορεί να μην ήταν άνετο και καθαρό σαν τα δωμάτια των ανακτόρων, αλλά ήταν αρκετό για να επιβιώσει. Αυτοί οι ξένοι άνθρωποι που είχαν κάθε λόγο να είναι εχθρικοί μαζί του, τόν πήραν κοντά τους, τού έδωσαν ένα κατάλυμα και το μόνο που του ζήτησαν σαν αντάλλαγμα, ήταν να τους βοηθήσει στη δουλειά του χωραφιού. Τί άλλο θα μπορούσε να ζητήσει από τους θεούς;

ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ

Για δυο εβδομάδες, ο Αριστόνικος έμεινε κλεισμένος μέσα στην αποθήκη. Τα δυο αδέρφια τού έφερναν κάθε μέρα φαγητό και ότι άλλο χρειαζόταν. Τού έκαναν παρέα όταν επέστρεφαν από το χωράφι και συζητούσαν ώρες ολόκληρες για διάφορα θέματα.

Μέσα από την συζήτηση, ο Αριστόνικος έμαθε ότι τα δυο αδέρφια, ήταν δίδυμα, αν και δεν τους φαινόταν καθόλου. Ο Αλέξανδρος ήταν ψηλός με μακριά μαλλιά και πυκνά μούσια, ενώ αντίθετα ο Δημήτριος ήταν μικροκαμωμένος και με ένα απλανές βλέμμα φορεμένο στο πρόσωπό του.

Ο Αριστόνικος στην αρχή δυσκολεύτηκε να συνηθίσει το καινούργιο του όνομα, μετά από μερικές μέρες όμως τού ακουγόταν σαν το κανονικό του. Επίσης, για να διώξει κάθε ενοχοποιητικό στοιχείο που μπορεί να αποκάλυπτε την αληθινή του ταυτότητα, είπε ψέματα στα δυο αδέρφια για την ηλικία του και τους είπε ότι ήταν εικοσιτριών χρονών. Ο Αλέξανδρος παραξενεύτηκε αφού δεν του φαινόταν τόσο μεγάλος, αλλά τελικά πείστηκε από την ωριμότητα των απαντήσεων που τους έδινε.

Ο Δημήτριος ήταν πολύ περιέργος. Ρωτούσε συνεχώς για την Πέργαμο, πώς ήταν η ζωή εκεί, πώς ήταν το λιμάνι και τα μεγάλα μνημεία. Την είχε επισκεφτεί μια φορά παλιότερα, όταν ήταν μικρός και του είχε κάνει μεγάλη εντύπωση. Με τον καιρό, τα δυο αδέρφια γνωρίστηκαν καλά με τον άγνωστο που μάζεψαν μέσα από το χωράφι τους. Τον εμπιστευόντουσαν περισσότερο και έγιναν στενοί φίλοι. Οι πρώτοι που είχε ποτέ στην ζωή του ο Αριστόνικος...

Σιγά σιγά αναγκάστηκε να επινοήσει διάφορες ψεύτικες ιστορίες, για να διηγηθεί για την ζωή του. Τους είπε ότι δεν είχε γονείς, η μητέρα του πέθανε στην γέννα και τον πατέρα του δεν τον γνώρισε ποτέ. Από μικρό, τον πήρε κοντά του ο Έρατος, ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης, ο οποίος τον ανέθρεψε και τον μεγάλωσε σαν παιδί του.

Τόσα χρόνια ήταν συνηθισμένος να μην εκμυστηρεύεται τα προσωπικά του σε κανέναν. Από την ζωή στα ανάκτορα, είχε μάθει να κρατά μέσα του όλες τις σκέψεις και τις ανησυχίες του. Τα δυο αδέρφια δεν άργησαν πολύ να το καταλάβουν και άρχισαν να τον πιέζουν για να τους διηγηθεί ιστορίες από την βιβλιοθήκη και τη Πέργαμο. Τον ρωτούσαν αν είχε επισκεφτεί ποτέ τα ανάκτορα, πόσο μεγάλα ήταν, αν είχε δει από κοντά τον βασιλιά ή τον τρελό πρίγκιπα που το έσκασε από τα ανάκτορα. Εκείνος τρώμαζε από τον καταγισμό των ερωτήσεων και προσπαθούσε να τις αποφεύγει.

Μετά από πολλές πιέσεις, δέχτηκε να τους διηγηθεί μερικές εμπειρίες του από τα ανάκτορα, προσαρμοσμένες όμως στα μέτρα των περιστάσεων. Τους είπε ότι ζούσε μαζί με τον Έρατο σε μια έπαυλη, που τού είχε παραχωρήσει ο βασιλιάς. Εκεί μέσα, όλα κυλούσαν ρόδινα. Εκείνος δεν έκανε τίποτα, αλλά τον υπηρετούσαν οι δούλοι. Εκείνοι μεριμνούσαν για όλα. Κυνηγούσαν θηράματα, ετοίμαζαν το φαγητό, έκοβαν ξύλα για το τζάκι, έστρωναν τα κρεβάτια, έπλεναν τα πιάτα και τα ρούχα. Μοναδική του αρμοδιότητα ήταν να παρακολουθεί τα διδάγματα του Έρατου, ώστε κάποια ημέρα να τον αντικαθιστούσε στην θέση της βιβλιοθήκης.

Τα δυο αδέρφια εντυπωσιάστηκαν, μόλις άκουσαν τις ανέσεις που απολάμβανε στην έπαυλη, την ξέγνοιαστη ζωή, τα ζεστά λουτρά και τα καθαρά ρούχα. Η εκδοχή της ζωής που είχαν γνωρίσει εκείνοι, ήταν πολύ διαφορετική από αυτήν που άκουγαν από το στόμα του πρώην προστατευόμενου του βασιλιά. Ο Αλέξανδρος τις περισσότερες φορές αγανακτούσε με αυτά που άκουγε, τον κυριέυε ένα συναίσθημα ζήλειας και θυμού και γινόταν έξαλλος. Ο Δημήτριος από την άλλη, παρακολουθούσε με χαρά τις όμορφες εξιστορήσεις του Αριστόνικου. Τού ακούγονταν σαν όμορφα παραμυθάκια, που τον απομάκρυναν από τις καθημερινές σκοτούρες και τους προβληματισμούς της σκληρής ζωής που ζούσε.

Μετά από δυο εβδομάδες, ο Αριστόνικος βγήκε από την αποθήκη. Οι φήμες για τη δίωξη του βοηθού του Έρατου, είχαν ξεχαστεί από όλους. Αν είχαν φτάσει φυσικά μέχρι εκεί... Τα νέα μεταδίδονταν κυρίως από τους εμπόρους, που ερχόντουσαν στο χωριό από την Πέργαμο για να αγοράσουν σιτάρι από τους αγρότες. Ήταν πολύ αμφίβολο, αν είχε ακούσει κανείς αυτές τις φήμες. Ακόμα περισσότερο μάλιστα, να είχε δώσει σημασία. Οι χωρικοί έμοιαζαν να είχαν ξεχάσει, ότι ήταν μέρος τους βασιλείου της Περγάμου.

Τα δυο αδέρφια σύστησαν τον Αριστόνικο στους ηλικιωμένους γονείς τους. Τους είπαν την αλήθεια που γνώριζαν, ότι δηλαδή ο ξένος που περιμάζεψαν από το χωράφι τους, ήταν ένας φυγάς από την Πέργαμο και ήθελαν να τον βοηθήσουν. Ο ηλικιωμένος πατέρας τους, όταν άκουσε ότι τον κυνηγούσε ο βασιλιάς Άτταλος, δέχτηκε με χαρά να τον φιλοξενήσουν. Μισούσε θανάσιμα τον βασιλιά. Έλεγε ότι είχε ξεχάσει τους πιστούς υπηκόους του που κατοικούσαν στα σύνορα του βασιλείου και νοιαζόταν μόνο για το μεγαλείο της πόλης του.

Από εκείνη τη μέρα και μετά, ο Αριστόνικος ξεκίνησε να ακολουθεί τα δυο αδέρφια στο χωράφι. Η ξαφνική του εμφάνιση, δεν πέρασε απαρατήρητη. Οι περισσότεροι χωρικοί αναρωτήθηκαν για την ταυτότητα του ξένου, που δούλευε μαζί με τα δυο αδέρφια. Τον κοιτούσαν εξονυχιστικά προσπαθώντας να καταλάβουν ποιός ήταν και αν είχαν ξαναδεί ποτέ. Τελικά, μέσα από τις πολλές φήμες που κυκλοφόρησαν στο χωριό, έμαθαν ότι ονομαζόταν Αγησίλαος. Ήταν μακρινός εξάδελφος των δυο αδελφών, που είχε έρθει για να τους βοηθήσει στο χωράφι. Κανείς δεν υποψιάστηκε την αληθινή του ταυτότητα, ούτε συσχέτισε την ξαφνική του εμφάνιση με τη φυγή του καταζητούμενου από την Πέργαμο. Τα νέα φαίνεται δεν έφτασαν ποτέ, μέχρι το μακρινό χωριό της Ελαίας.

Η εργασία στο χωράφι, ήταν μια εντελώς καινούργια εμπειρία για τον Αριστόνικο. Κάθε πρωί ξυπνούσαν από τα άγρια χαράματα, προτού ακόμα ξημερώσει η μέρα. Στην αρχή ήταν μαρτύριο για εκείνον, μετά από σύντομο χρονικό διάστημα όμως συνήθισε. Έχοντας ξυπνήσει από τα άγρια χαράματα και δουλεύοντας όλη μέρα στο χωράφι, κουραζόταν τόσο που ήταν αδύνατο να μην κοιμηθεί από νωρίς το βράδυ. Άλλωστε, δεν υπήρχε και τίποτα άλλο να κάνει. Δεν υπήρχαν τα θεάματα των ανακτόρων στο χωριό, δεν υπήρχαν ιππόδρομοι, ούτε βιβλιοθήκες γεμάτες περγαμηνές. Οι χωρικοί μαζεύονταν τα βράδια, στην μοναδική ταβέρνα του χωριού. Έπιναν κρασιά, χόρευαν και τραγουδούσαν. Δεν είχε αποκτήσει ακόμα την οικειότητα να διασκεδάζει μαζί τους, καθόταν μόνος του στην αποθήκη και ξεκουραζόταν.

Η δουλειά στο χωράφι ήταν κοπιαστική. Ο Αριστόνικος ήταν τελείως άπειρος στα αγροτικά θέματα. Δεν είχε τσαπίσει ποτέ, ούτε είχε ασχοληθεί άλλη φορά με το χωράφι. Αυτό φάνηκε πολύ αστείο στα δυο αδέρφια, τα οποία θεωρούσαν κάτι το δεδομένο τις απλοϊκές γνώσεις τους. Ο Αλέξανδρος γελούσε με την ανικανότητα του να τσαπίσει, αλλά ο Δημήτριος που ήταν πάντα περισσότερο συνετός, πήρε τον Αριστόνικο από κοντά και τού έμαθε τα μυστικά του οργώματος. Ήταν φθινόπωρο εκείνη την εποχή και έσπερναν τους σπόρους στα χωράφια. Τού έδειξε λοιπόν πώς να ανοίγει αυλάκια στην γη με το αλέτρι, πόσους σπόρους έπρεπε να ρίχνει μέσα και πώς να τους σκεπάζει σωστά με το χώμα.

Ο Αριστόνικος απορροφούσε όλες τις γνώσεις με βουλιμία. Ήθελε το συντομότερο δυνατό να ήταν έτοιμος, για να βοηθήσει τα δυο αδέρφια. Δεν ήθελε να κάθεται αμέτοχος, όσο εκείνοι δούλευαν σκληρά με το χώμα. Στην αρχή έκανε απλές εργασίες. Τσάπιζε γύρω από το χωράφι, σκάλιζε με την τσουγκράνα και καθάριζε τα αγριόχορτα που ξεφύτρωναν τριγύρω. Έκανε ότι του ζητούσαν τα δυο αδέρφια με χαρά και χωρίς αντίρρηση. Ήταν για εκείνον μια πρόκληση να καταφέρει να επιβιώσει, κάτω από αυτές τις πρωτόγνωρες και σκληρές συνθήκες.

Τα μεσημέρια σταματούσαν τη δουλειά. Καθόντουσαν κάτω από τη σκιά των δέντρων, έβγαζαν τις μπότες τους και ξεκουράζονταν. Πολλές φορές, ερχόντουσαν οι αγρότες από τα διπλανά

χωράφια και έτρωγαν όλοι μαζί. Ο καθένας έφερνε το φαγητό του, πρόσφερε στους άλλους αυτά που είχε και έτσι απολάμβαναν όλοι ένα πλούσιο γεύμα. Δεν τους έλειπε τίποτα, έτρωγαν σαν βασιλιάδες.

Από εκεί ο Αριστόνικος, γνώρισε τούς περισσότερους χωρικούς. Τον Έκτορα, τον Καλλικλή, τον Ερμογένη. Συνήθως μιλούσαν για αγροτικά θέματα, για τις σοδιές, για τα πρόβατα. Εκείνος έπινε το κρασί του και τούς άκουγε χωρίς να παρεμβαίνει. Άλλες φορές προσπαθούσαν να μαντέψουν την πορεία του καιρού, μέσα από τα σημάδια των θεών. Όλες οι κουβέντες τους όμως, είχαν σχέση με το χωράφι και την αγροτική ζωή.

Αργά το απόγευμα μάζευαν τα πράγματά τους, τα φόρτωναν στο κάρο και επέστρεφαν στο σπίτι κατάκοποι. Εκεί τους περίμεναν άλλες αγγαρείες. Η μητέρα των δυο αδελφών ήταν πολύ αδύναμη και έτσι είχε αναλάβει ο καθένας τους από μερικές δουλειές. Ο Αριστόνικος έπρεπε να πηγαίνει στο ρυάκι, που υπήρχε έξω από το χωριό και φέρνει πόσιμο νερό. Όσο ζούσε στα ανάκτορα, ποτέ δεν τον είχε απασχολήσει ποιός έφερνε το νερό. Το θεωρούσε δεδομένο να το βρίσκει σερβιρισμένο στις μεγάλες κανάτες. Τώρα ήταν αναγκασμένος να κάνει ο ίδιος αυτή τη δουλειά, που μέχρι τότε την έκαναν οι δούλοι για εκείνον.

Για έναν μήνα δούλευε καθημερινά στο χωράφι, όταν ξαφνικά το σώμα του δεν άντεξε την πίεση και λύγησε. Το κεφάλι του κόντευε να σπάσει και όλοι οι μυς του σώματός του πονούσαν αβάστακτα. Δεν είχε ξαναανιώσει τόσο πόνο στη ζωή του. Η δουλειά εξάντλησε το αδύναμο κορμί του και τον άφησε για μια εβδομάδα στο κρεβάτι. Η μητέρα των αδελφών τον επισκεπτόταν καθημερινά στην αποθήκη, τον έλουζε με ένα μαύρο υγρό το όποιο βρωμούσε απαίσια. Καθώς τον έλουζε, σιγοψιθύριζε συγχρόνως μερικά λόγια που δεν μπορούσε να καταλάβει. Του έφεραν στο μυαλό τα ξόρκια που ψιθύριζε η μητέρα του, όταν καμιά φορά τον ξεμάτιαζε.

Μετά από μια εβδομάδα, ήταν ξανά περδίκι. Σηκώθηκε από το κρεβάτι και επέστρεψε στο χωράφι και στην δουλειά. Ο Αλέξανδρος τού είπε ότι δεν υπήρχε λόγος να βιαστεί να επιστρέψει, εκείνος όμως δεν μπορούσε να κάθεται άλλο κλεισμένος μέσα στην αποθήκη. Ήταν κάτι τελείως πρωτόγνωρο για εκείνον να χώνεται μέσα στα στάχνα, να βρωμίζονται οι μπότες του με λάσπες, να τσαπίζει, να σπέρνει, να ιδρώνει στο χωράφι κάτω από τον καυτό ήλιο. Δεν είχε δουλέψει άλλη φορά στη ζωή του και η εργασία είχε ανοίξει τα πνευμόνια του.

Οι συχωριανοί είχαν εντυπωσιαστεί με την ζωντάνια του και απορούσαν, που τον έβλεπαν να δουλεύει με τέτοιο πάθος. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν ποιο ήταν το κίνητρο του. Πίστευαν ότι το έκανε για να βοηθήσει την οικογένεια. Τα δυο αδέρφια πάλι, πίστευαν ότι με την αφοσίωση του αυτή, ήθελε να τους δείξει την ευγνωμοσύνη του που τον είχαν βοηθήσει. Καμία από αυτές όμως, δεν ήταν η πραγματική αιτία...

Ο Αριστόνικος για πρώτη φορά στην ζωή του, έκανε αυτό που ήθελε. Ήταν ελεύθερος, δεν ήταν κλεισμένος μέσα σε ένα μαρμάρινο φρούριο. Κανείς δεν τον περιόριζε πια, μπορούσε να κάνει ότι ήθελε. Όλη μέρα τριγυρνούσε μέσα στα χώματα και τις λάσπες, έτρεχε ελεύθερος στα χωράφια και χανόταν στα καταπράσινα λιβάδια. Όταν σήκωνε ψηλά το κεφάλι του, αγνάντευε τον ατελείωτο ουρανό. Γύρω του πουλάκια τιτίβιζαν και πετούσαν στις φωλιές τους, καθώς αυτός έσπερνε. Όλα αυτά είχαν επηρεάσει πολύ θετικά την πεσμένη ψυχολογία του και αυτό μετασηματιζόταν σε ζωηράδα και θέληση για δουλειά. Έβρισκε πολύ συναρπαστικό το να προσφέρει βοήθεια στους άλλους. Ένιωθε επιτέλους χρήσιμος σε κάτι και πολύτιμος. Αυτό το πρωτόγνωρο συναίσθημα τον είχε συνεπάρει και τον έκανε να τα δίνει όλα.

Όλη την ημέρα, την περνούσε στο χωράφι μαζί με τους χωρικούς. Δούλευαν, έτρωγαν τα μεσημέρια όλοι μαζί και συζητούσαν. Είχε γίνει πια ένας από αυτούς. Τον ένιωθαν δικό τους

άνθρωπο και όχι έναν ξένο, που είχε έρθει από την πόλη. Όταν τον γνώρισαν καλύτερα, τον κερνούσαν κρασιά στην ταβέρνα και γελούσαν με τον άνθρωπο που χαιρόταν να δουλεύει. Αυτή η απότομη αλλαγή στην ζωή του Αριστόνικου, τον είχε μπερδέψει. Από εκεί που ήταν συνηθισμένος να ζει στα ανάκτορα κλεισμένος στον εαυτό του, τώρα βρισκόταν ανάμεσα σε ένα τσούρμο ανθρώπους. Όχι ότι δεν του άρεσε, αλλά του έλειπε που και που λίγο η παλιά μοναξιά του. Έτσι είχε μεγαλώσει, είχε φυτρώσει μέσα του για τα καλά και είχε γίνει βασικό στοιχείο του χαρακτήρα του.

Μια μέρα, ο Δίας έβρεχε καταρρακτωδώς. Δεν πήγαν στο χωράφι, αλλά εκείνος έβαλε τις μπότες του, βγήκε από την αποθήκη και ξεκίνησε να περπατάει μέσα στο χωριό. Όλα τα χωμάτινα μονοπάτια είχαν λασπώσει για τα καλά, δεν τον αποθάρρυνε αυτό όμως. Αντιθέτως, τού άρεσε πολύ να λερώνεται από τα χώματα. Οι χωρικοί τον κοιτούσαν από τα παράθυρα να περπάτα μόνος του και απορούσαν, πού πήγαινε κάτω από τέτοια βροχή. Φυσικά αυτός, δεν έδινε σημασία στα λόγια τους και στις παράξενες ματιές τους. Είχε αντέξει τα κουτσομπολιά των ανακτόρων, δεν είχαν να του πουν τίποτα αυτά τα αθώα βλέμματα.

Η βροχή συνέχιζε να πέφτει, τα ρούχα του είχαν γίνει μούσκεμα πια, μα δεν τον ένοιαζε.

Συνέχιζε να περπάτα, μέχρι που έφτασε έξω από το χωριό. Γύρω του ακούγονταν μόνο οι σταγόνες, που έσταζαν επάνω στους θάμνους και στις φυλλωσιές των δέντρων. Τα μπουμπουνητά μαρτυρούσαν, πως οι κερανοί που έριχνε ο Δίας δεν ήταν πολύ μακριά.

Αναρωτιόταν με ποιον μπορεί να ήταν ξανά θυμωμένος, αυτός ο περίεργος θεός. Βγήκε από τον δρόμο και περπάτησε για λίγο μέσα στο δασός. Πατούσε μέσα στις λάσπες και στο βρεγμένο γρασίδι. Όλα τα ζώα ήταν κρυμμένα στις φωλιές τους.

«Τι ησυχία...» σκέφτηκε από μέσα του και σταμάτησε το βήμα του. «Τι μαγεία!».

Η αναπνοή του ήταν βαριά, αλλά δεν είχε κουραστεί από το περπάτημα. Ήταν αρκετά σκληραγωγημένος πια από τη δουλειά στο χωράφι. Στεκόταν εκεί, μόνος του. Χαμένος μέσα στο τίποτα. Σήκωσε ψηλά το κεφάλι του και ανάμεσα από τα κλαδιά των δέντρων, αντίκρισε τον ουρανό. Μερικές ψιχάλες χάιδεψαν το πρόσωπο του και καθώς κύλησαν στο μάγουλο, γαργάλησαν όμορφα τον λαιμό του. Η βροχή σταμάτησε ξαφνικά, τα μαύρα σύννεφα χάθηκαν και φανήκαν στον καταγάλανο ουρανό τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Φαίνεται ότι ο Δίας δεν ήταν θυμωμένος μαζί του αυτήν την φορά.

ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΩΝ

Το καλοκαίρι έφτασε και ξεκίνησε ο θερισμός. Μετά ήρθε πάλι το φθινόπωρο και στη συνέχεια ο χειμώνας. Ο καιρός κυλούσε ευχαρίστα και γρήγορα για τον Αριστόνικο, που συνέχιζε να ζει μέσα στην αποθήκη σαν μέλος της νέας του οικογένειας. Η ζωή του είχε αποκτήσει πια περιεχόμενο και ουσία. Μπορεί να έκρυβε την αληθινή του ταυτότητα, αλλά τουλάχιστο μπορούσε να ζει και αναπνέει ελεύθερα. Άλλωστε, δεν είναι το όνομα ούτε η καταγωγή που χαρακτηρίζουν ένα άτομο, αλλά οι πράξεις του. Πλέον δεν μπορούσε να θυμηθεί ούτε ένα θετικό στοιχείο από την ζωή στα ανάκτορα. Μπορεί να ήταν πιο άνετα εκεί, αλλά αυτές οι ανέσεις και οι πολυτέλειες είναι που διαφθείρουν τα ήθη των αντρών και τους κάνουν υποτακτικούς στα πάθη.

Όλα κυλούσαν υπέροχα, όταν ένα τραγικό γεγονός ήρθε να διαταράξει τα ήρεμα νερά της ζωής της οικογένειας. Ο χειμώνας που ακολούθησε ήταν βαρύς, το κρύο πάγωσε τα εδάφη και όλοι τρόμαζαν μήπως επακολουθούσε χιονόπτωση. Αυτό θα ήταν καταστροφικό, αφού αν στρωνόταν το χιόνι θα έκαιγε τις σοδιές των αγροτών. Αμέσως έφυγαν αντιπρόσωποι για την Πέργαμο, πήραν μαζί τους πολλά ζώα και τα θυσίασαν στο βωμό του Δια.

Τελικά οι θεοί εισάκουσαν τις δεήσεις των ανθρώπων, ο παγετός υποχώρησε χωρίς να πέσει καθόλου χιόνι. Το χωριό ήταν χαρούμενο με την ευχάριστη εξέλιξη, όχι όμως όλοι. Ο πατέρας της οικογένειας έτρεμε ολόκληρος από το τσουχτερό κρύο. Επάνω στο σώμα του, δεν είχε απομείνει πια καθόλου σάρκα. Μπορούσε να διακρίνει κανείς καθαρά όλα τα κόκαλά του. Ήταν ένας σκελετός που η ψυχή του είχε εγκλωβιστεί μέσα στα πλευρά και στην σπονδυλική στήλη. Το σώμα τού γέρου ήταν εξαντλημένο από τον πόνο και τον αγώνα που έδινε τόσο καιρό, για να κρατηθεί στην ζωή. Ξεκίνησε να φτύνει αίμα και ένα πρωινό που ήταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι του, η γριά γυναίκα του παρατήρησε ότι δεν κουνιόταν καθόλου. Τον πλησίασε, τού μίλησε γλυκά, αλλά εκείνος δεν αντιδρούσε καθόλου στις παρακλήσεις της. Η ψυχή του τελικά, βρήκε διέξοδο από το κοκάλινο σύμπλεγμα. Βγήκε από το σώμα του ανώδυνα καθώς κοιμόταν, μετά από μερικές μέρες. Ο γέρος έφυγε από τον έναν ύπνο και πήγε σε έναν άλλο...

Η μητέρα από τότε, έπεσε σε βαριά στενοχώρια. Όλα τα χρόνια της ζωής της, τα είχε περάσει δίπλα του. Πώς θα μπορούσε τώρα να συνεχίσει μόνη της; Δεν άντεξε πολύ την στενοχώρια της και μετά από μερικούς μήνες, ακολούθησε και εκείνη τα βήματα του άντρα της. Τα αδέρφια στεναχωρήθηκαν πολύ, που μέσα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα έχασαν και τους δυο γονείς τους. Ο Αριστόνικος αντιθέτως, έμενε ατάραχος. Δεν ήταν ασυναίσθητος. Αγαπούσε πολύ τους δυο ηλικιωμένους ανθρώπους, αλλά βλέποντάς τους να τυραννιούνται τόσο καιρό, πίστευε ότι ήταν προτιμότερο που αναπαύτηκε η ψυχή τους. Άλλωστε, οι ψυχές δεν χάνονται. Όπως το σώμα, απλά επιστρέφουν εκεί όπου πραγματικά ανήκουν. Το σώμα στο χώμα και η ψυχή στους ουρανούς.

Έθαψαν την μητέρα, ακριβώς δίπλα από τον τάφο του πατέρα τους. Οι γονείς τους είχαν επιθυμήσει να θαφτούν εκεί που είχαν ζήσει όλη τους την ζωή, στον κήπο τους. Έτσι και έγινε. Ο πατέρας έλεγε ότι αν θαβόταν εκεί, δεν θα φοβόταν την σκοτεινιά του άλλου κόσμου, αφού θα έφταναν στα αυτιά του οι φωνές των παιδιών του. Σε μια γωνιά του κήπου έθαψαν και τους δυο, ο Δημήτριος φύτεψε πάνω από τον τάφο λουλούδια που πάντα άρεσαν στην μητέρα του. Τώρα θα γινόντουσαν ένα και θα συνέχιζαν να ζουν, μέσα στα πέταλα των τριαντάφυλλων. Μια μέρα που έβγαινε ο Αριστόνικος από την αποθήκη, είδε τον Δημήτριο γονατιστό πάνω από τον τάφο των γονιών του. Είχε σκυμμένο το κεφάλι, το σώμα του ήταν χαμηλωμένο και το πρόσωπό του ακουμπούσε σχεδόν το γρασίδι. Έμοιαζε σαν να χάιδευε το μάγουλο του επάνω

στα λουλούδια. Τον πλησίασε αθόρυβα, στάθηκε από πάνω του χωρίς να τον ενοχλήσει και τον κοιτούσε. Εκείνος αντιλήφθηκε μετά από λίγο την παρουσία του και σήκωσε απότομα το σώμα του.

«Μου λείπουν τόσο πολύ, Αγησίλαε...» του είπε, χωρίς να πάρει το βλέμμα του από τα λουλούδια. Η χροιά της φωνής του ήταν σπαρακτική. «Από τότε που έφυγαν, νιώθω τελείως μόνος. Πάντα είχα τους γονείς μου δίπλα μου. Όταν είχα κάποιο πρόβλημα, τούς το εξηγούσα. Με βοηθούσαν, με στήριζαν. Τώρα; Τώρα πώς θα συνεχίσω μόνος μου, σε αυτόν τον σκληρό κόσμο; Πώς θα τα καταφέρω; Νιώθω τόσο μόνος μου, Αγησίλαε...»

Ο Αριστόνικος άκουγε τα απελπισμένα λόγια του και ερχόντουσαν στο μυαλό του πολλές περασμένες αναμνήσεις. Θυμήθηκε την μητέρα του. Πόσος καιρός πήγαινε, από τότε που την είχε χάσει από κοντά του; Είχε ξεχάσει πια. Δεν την σκεπτόταν τόσο, όσο παλαιότερα που ζούσε στα ανάκτορα. Τώρα, η ζωή του είχε αλλάξει. Ήταν γεμάτη υποχρεώσεις και καθήκοντα. «Καταλαβαίνω τον πόνο σου, Δημήτριε» του είπε και τον ακούμπησε στον ώμο. «Ξέρω ακριβώς πως αισθάνεσαι. Έχασες την ζεστή αγκαλιά, που πάντα μέσα της έβρισκες την ηρεμία και την ασφάλεια. Νιώθεις πελαγωμένος στην σκοτεινή απεραντοσύνη του κρύου κόσμου, χωρίς κανένα στήριγμα γύρω σου. Θέλεις να αφηθείς στον πόνο και να σε οδηγήσει όπου θέλει εκείνος. Δεν έχεις δυνάμεις πια. Δεν έχεις καμία όρεξη για ζωή, χωρίς εκείνους που την γέμιζαν με χαρά. Μην φοβάσαι όμως, Δημήτριε. Θα τους κουβαλάς πάντα μέσα στην ψυχή σου. Θα θυμάσαι τις όμορφες στιγμές που ζήσατε μαζί και έτσι θα παίρνεις δύναμη, για να αντέχεις όλες τις αντιξοότητες τις ζωής».

Ο Δημήτριος εντυπωσιάστηκε από τα όμορφα λόγια του Αριστόνικου, σήκωσε το κεφάλι του και κοίταξε έκπληκτος. Εκείνος είχε στρέψει το βλέμμα του στον ορίζοντα και μιλούσε αφηρημένος. Τα μάτια και των δυο τώρα είχαν υγρανθεί από συγκίνηση για τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

«Ήμουν ακριβώς στην ίδια θέση με σένα, Δημήτριε. Ήμουν τόσο συντετριμμένος, όταν έχασα την μητέρα μου. Ήταν το μοναδικό στήριγμα που είχα, στον διεφθαρμένο κόσμο των πολυτελειών και των απολαύσεων».

Ο Δημήτριος τότε έδειξε να παραξενεύεται από τα λόγια του Αριστόνικου. Σκούπισε τα δάκρυα από τα μάτια του και σηκώθηκε όρθιος.

«Μα Αγησίλαε, μάς είχες πει ότι δεν είχες γνωρίσει την μητέρα σου. Είχες πει ότι είχε πεθάνει πάνω στην γέννα...» είπε μπερδεμένος ο Δημήτριος. Ο Αριστόνικος σάστισε. Είχε επηρεαστεί τόσο από το δυνατό συναίσθημα της ανάμνησης της μητέρας του, που η γλώσσα του παρασύρθηκε.

«Όχι, Δημήτριε. Εννοούσα ότι θα ήμουν στην ίδια κατάσταση με εσένα, εάν είχαν γνωρίσει την μητέρα μου και την έχανα» απάντησε αμήχανα εκείνος. Ο Δημήτριος τον κοιτούσε με ένα βλέμμα απορίας ζωγραφισμένο επάνω στο πρόσωπο του. Αφού επεξεργάστηκε για λίγο την δικαιολογία που επινόησε ο Αριστόνικος, φάνηκε να τον καλύπτει και τού χαμογέλασε.

«Δεν υπάρχει λόγος να με παρηγορείς, Αγησίλαε. Κάποτε οι άνθρωποι φτάνουν στην ώρα τους και πεθαίνουν» του είπε σε φιλικό τόνο. «Αναπόφευκτα, πεθαίνουμε κάποια στιγμή. Αλλά... απλά ποτέ δεν περιμένεις, ότι θα συμβεί σε εσένα».

Από την στιγμή που χάθηκε η μητέρα των παιδιών, τα πράγματα δυσκόλεψαν ακόμα περισσότερο. Εκτός από τις δουλειές στο χωράφι, τώρα έπρεπε να ασχολούνται και με τις δουλειές του σπιτιού. Έπρεπε να φτιάχνουν μόνοι τους το ψωμί στον φούρνο, να μαγειρεύουν, να πλένουν τα ρούχα και όλες τις υπόλοιπες εργασίες που τόσο καιρό έκανε η μητέρα. Μοίρασαν ξανά τα καθήκοντα και αποφάσισαν ότι ο Δημήτριος θα μαγείρευε, ο Αλέξανδρος θα

κυνηγούσε και θα έκοβε ξύλα και ο Αριστόνικος θα έπλενε τα ρούχα και θα έφερνε νερό από την πηγή.

Αρκετές φορές δεν προλάβαιναν να γίνουν όλες οι δουλειές και έτσι το σπίτι έμενε βρώμικο για μέρες. Τα λουλούδια της μητέρας ξεράθηκαν με τον καιρό, αφού κανείς δεν πότιζε τον κήπο. Τα αγριόχορτα δεν άργησαν να καλύψουν όλη την αυλή. Όλη την ημέρα την περνούσαν στο χωράφι και όταν επέστρεφαν στο σπίτι, κανείς δεν είχε όρεξη να ασχοληθεί με αυτές τις εργασίες. Η ζωή τους είχε καταντήσει να είναι μόνο δουλειά.

Αυτή η κατάσταση απογοήτευσε πολύ τον Αλέξανδρο. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να συμπεριφέρεται πιο νευρικά και απότομα. Ακόμα και ο Δημήτριος, που τις περισσότερες φορές έμενε απαθείς, είχε δυσαρεστηθεί από την κατάσταση που αντιμετώπιζε χωρίς τους γονείς τους. Μόνο ο Αριστόνικος δεν έδειχνε να χάνει την διάθεσή του. Είχε περάσει τόσες δύσκολες καταστάσεις στα ανάκτορα, που τώρα δεν τον άγγιζαν αυτές οι περιστασιακές κακουχίες. Συνέχιζε να δουλεύει με αφοσίωση στο χωράφι, χωρίς να χάνει το κέφι του από τις δυσκολίες της καθημερινότητας. Όταν επέστρεφε στο σπίτι έπαιρνε τους κουβάδες όπως πάντα, πήγαινε στο ρυάκι και έφερνε πόσιμο νερό. Έπλενε τα βρώμικα ρούχα, τα άπλωνε στο σύρμα και βοηθούσε τότε τον Δημήτριο στο μαγείρεμα και τότε τον Αλέξανδρο στο κόψιμο των ξύλων. Από την στιγμή που οι γονείς των δυο αδελφών έφυγαν από την ζωή, τού επέτρεψαν να εγκατασταθεί μέσα στο σπίτι. Εκεί μπορούσε να είναι ακόμα πιο άνετα, σε σύγκριση με την αποθήκη. Το δωμάτιο που του έδωσαν ήταν μια παλιά αποθηκούλα, που διέθετε κανονικό κρεβάτι και μια μικρή σόμπα για να ζεσταίνεται τον χειμώνα. Τον θεωρούσαν πλέον κανονικό μέλος της οικογένειάς τους.

Η σκληρή πραγματικότητα που αντιμετώπιζαν, τούς έκανε να ξεχάσουν γρήγορα τον χαμό των γονιών και να αφοσιωθούν στη δουλειά του χωραφιού. Ήδη ο χειμώνας είχε περάσει, είχε έρθει ξανά η άνοιξη και προετοιμάζονταν για το θερισμό του καλοκαιριού.

ΝΥΧΤΕΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΑΣΤΡΑ

Τα χρόνια κύλησαν γρήγορα στο χωριό της Ελαίας, με χαρούμενες και δυσάρεστες στιγμές. Πολλοί χειμώνες ήρθαν και πέρασαν, ο θερισμός έδινε την θέση του στο αλέτρι και ούτω καθεξής. Ο Αριστόνικος είχε γίνει πια τριάντα χρονών, είχε μεγαλώσει μαζί με τους αγρότες μέσα στα χωράφια. Το σώμα του είχε σκληραγωγηθεί από την δουλειά, μούσια κάλυπταν το πρόσωπό του και τον έκαναν να δείχνει πιο σκληρός και μεγάλος από ότι ήταν στην πραγματικότητα. Οι αντιξοότητες της ζωής είχαν ωριμάσει τον χαρακτήρα του. Δεν ήταν πια το ντροπαλό παιδί, που είχαν βρει μπροστά τους οι δυο αγρότες πριν πολλά χρόνια. Τώρα ήταν σωστός άνδρας και για αυτό σκεπτόταν από καιρό, ότι θα έπρεπε να φύγει από το σπίτι των αδελφών. Ήταν μεγαλύτεροι από εκείνον και σιγά σιγά θα ξεκινούσαν να δημιουργούν τις δικές τους οικογένειες. Ήδη ο Αλέξανδρος είχε παντρευτεί την Αγαθόκλεια, την κόρη του Αιακίδη του πεταλωτή. Η Αγαθόκλεια ήταν έγκυος, δεν θα αργούσε να γεννήσει και θα χρειάζονταν χώρο για τα παιδιά τους. Κουβέντιασε τις σκέψεις του αυτές μαζί με τα δυο αδέρφια, αλλά εκείνοι ήταν τελειώς αντίθετοι. Έλεγαν ότι πλέον ήταν μέλος της οικογένειάς τους και δεν θα έφευγε ποτέ από το σπίτι.

Ο Αριστόνικος επέμεινε στην θέση του. Δεν ήταν ότι δεν περνούσε καλά μαζί τους, αλλά μετά από τόσο καιρό στο χωριό ήθελε να δημιουργήσει το δικό του παλάτι όπου θα μπορούσε να νιώθει σαν βασιλιάς. Ήθελε να δει εάν μπορούσε να τα καταφέρει, χωρίς την βοήθεια κανενός. Τα αδέρφια στεναχωρήθηκαν όταν κατάλαβαν ότι δεν μπορούσαν να του αλλάξουν άποψη. Δέχτηκαν την πρότασή του με την προϋπόθεση όμως, ότι θα συνέχιζε να δουλεύει μαζί τους στο χωράφι επί πληρωμή. Εκείνος δέχτηκε με χαρά και έτσι μετά από δέκα χρόνια φιλοξενίας έφυγε από το σπίτι.

Τον βοήθησαν να κατασκευάσει μια ξύλινη καλύβα λίγο έξω από το χωριό, κοντά στο ρυάκι. Πλέον, ήταν τελειώς ανεξάρτητος από όλους. Πήγαινε στο χωράφι μαζί με τα αδέρφια, αλλά όταν επέστρεφε έκανε ότι ήθελε. Περιπατούσε μόνος του στο δάσος τις πιο περιέργες ώρες κάτω από το φως του φεγγαριού, κοιμόταν πάνω στο γρασίδι, απολάμβανε την ελευθερία του.

«Πότε πέρασε ο χρόνος;» αναρωτήθηκε ένα βράδυ, που καθόταν μόνος του γύρω από τη φωτιά. «Πότε ήταν που ήμουν μικρό παιδί και έπαιζα στην παραλία μαζί με τον Άτταλο;» Οι αναμνήσεις τον έκαναν να ανατριχιάσει. Δεν μπορούσε να πιστέψει, ότι είχε περάσει τόσος καιρός από τότε. Πήγαιναν τώρα κοντά δεκαπέντε χρόνια. Τού φαινόταν σαν χθες, όταν σκαρφάλωνε στην πέτρινη μάντρα του παλατιού και το 'σκαγε μια και καλή από τα ανάκτορα. Τότε πίστευε ότι ήταν αδύναμος και ανίκανος, όπως τον κατηγορούσαν όλοι οι αυλικοί, αλλά τελικά αποδείχτηκε ότι είχαν άδικο. Δεν μπορούσε να ήταν αδύναμος, αφού είχε καταφέρει να επιβιώσει μέσα στις κακουχίες που αντιμετώπισε στο χωριό.

Είχε καλοκαιριάσει ξανά και η πεδιάδα ήταν όλη κατακίτρινη από τα στάχνα. Καθώς περνούσε ο άνεμος από πάνω τους, τα έκανε να μοιάζουν με κύματα χρυσής θαλάσσης. Η περίοδος τού θερισμού έφτασε και όλη μέρα την περνούσαν στο χωράφι. Όλα γύρω ήταν ανθισμένα. Τα λουλούδια, οι θάμνοι, η πρασινάδα. Τα βράδια οι αγρότες δεν επέστρεφαν στα σπίτια, αλλά έμεναν στα χωράφια και κοιμόντουσαν εκεί. Η δουλειά ήταν πολύ και δεν είχαν χρόνο για χάσιμο. Μαζευόντουσαν όλοι μαζί και καθόντουσαν γύρω από τις φωτιές που άναβαν. Έψηναν, έπιναν κρασιά και γελούσαν. Τα ξημερώματα, τούς ξυπνούσε το όμορφο κελάηδισμα των αηδονιών και ξεκινούσαν με ευχαρίστηση την δουλειά.

Ένα βράδυ που έψηναν και συζητούσαν για τις καθημερινές τους σκοτούρες, ο Αριστόνικος κρατούσε στα χέρια του ένα βιβλίο. Είχε ανακαλύψει μετά από πολλά χρόνια, την Πολιτεία του Ηλίου και την ξαναδιάβαζε.

«Πρέπει να πάω στην Πέργαμο» έλεγε ξινισμένος ο Πείσανδρος, ένας αγρότης που καλλιεργούσε σιτάρι. «Έχει χαλάσει το αλέτρι μου και πρέπει να αγοράσω καινούργιο». «Καλά θα κάνεις. Προβλέπω ότι ο επόμενος χειμώνας, θα είναι πιο βίαιος από τους προηγούμενους» πετάχτηκε ο Ερμοκλής, ένας άλλος αγρότης.

«Γιατί το λες αυτό; Έχουμε πολύ καιρό να αντιμετωπίσουμε βαρύ χειμώνα» του έφερε αντίρρηση ο Πέρδικας, ένας γέρος που είχε αντιμετωπίσει πολλές κακουχίες στην ζωή του. «Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, Πέρδικα. Μου φαίνεται πολύ περίεργο που οι θεοί είναι ήρεμοι τόσο καιρό. Έτσι ήταν και πριν ξεσπάσει η βαρυχειμωνιά πριν από δεκαπέντε χρόνια, θυμάσαι;» Ο Αριστόνικος ξαφνιάστηκε μόλις άκουσε την αναφορά στην βαρυχειμωνιά, που είχε ξεσπάσει όταν ήταν μικρός. Είχε τόσο άσχημες αναμνήσεις από εκείνη την περίοδο, που ένιωσε αμέσως ένα κόμπο να πιέζει το στομάχι του.

«Αν το θυμάμαι λέει;» του απάντησε ρητορικά ο Πέρδικας. «Μα την Ήρα, δεν έχω τρομάξει τόσο πολύ άλλη φορά στην ζωή μου. Πίστευα ότι ο πάγος δεν θα έλιωνε ποτέ. Είχαν καταστραφεί τα πάντα, οι σοδιές, τα μηχανήματα, τα ζώα. Το χώμα είχε παγώσει και δεν μπορούσαμε να καλλιεργήσουμε τίποτα για ένα χρόνο».

«Ευτυχώς που ο θάνατος της βασίλισσας Στρατονίκης συγκίνησε τους θεούς και σταμάτησαν την οργή τους» είπε ο Φαίδων, ένας άλλος ηλικιωμένος αγρότης. Ο Αριστόνικος γύρισε απότομα το βλέμμα του και τον κοίταξε κατάπληκτος. Δεν μπορούσε να πιστέψει ότι ακόμα και αυτοί οι άσημοι αγρότες, αναγνώριζαν την καλή ψυχή της μητέρας του. Η ξαφνική ανάμνησή της τον λύγισε και ένα δάκρυ κύλησε από το μάγουλο του.

«Αγησίλαε, είσαι καλά;» τον ρώτησε ψιθυριστά ο Δημήτριος, που καθόταν δίπλα του. Ο Αριστόνικος του έγνεψε θετικά χωρίς να μιλήσει και σκούπισε γρήγορα τα δάκρυα από τα μάτια του.

«Ευτυχώς που είχαμε και έναν τόσο καλό βασιλιά» φώναξε ο Αρχίδαμος. «Μην το ξεχνάμε και αυτό. Εκείνες τις μέρες έκανε πολλά για εμάς, που...»

«Τί καλό έκανε για εμάς ο βασιλιάς, Αρχίδαμε;» τον διέκοψε αγριεμένος ο Αλέξανδρος, που ήταν ξαπλωμένος πάνω στα χορτάρια. «Τίποτα δεν έκανε για μας».

«Πώς δεν έκανε, Αλέξανδρε;» επέμεινε ο αγρότης. «Δεν μας είχε βοηθήσει οικονομικά να αντέξουμε την μεγάλη οργή των θεών;»

«Όχι, Αρχίδαμε. Δεν έκανε αυτό. Ζήτησε από τον Εύβουλο και τους άλλους πλουσίους γαιοκτήμονες της αυλής, να μας βοηθήσουν. Εκείνοι δέχτηκαν, όχι επειδή ήθελαν να μας βοηθήσουν αληθινά, αλλά επειδή ήξεραν ότι με αυτό το τρόπο θα μας έκλεβαν νόμιμα τα χωράφια μας».

«Ναι, αλλά ο βασιλιάς εκεί που τον χρειαζόμασταν, μάς βοήθησε. Κάτι είναι και αυτό, Αλέξανδρε. Μα την θεά Δήμητρα, θα είχαμε πεθάνει εάν δεν ήταν εκείνος, το καταλαβαίνεις; Δεν θα ήμασταν τώρα εδώ ξαπλωμένοι πάνω σε αυτό το χώμα, αλλά θα γυρνούσαμε νεκροί στον Άδη».

Ο Αλέξανδρος εκνευρίστηκε με την επίμονη του συχωριανού του, που δεν έλεγε να καταλάβει την απλοϊκή αλήθεια. Σηκώθηκε όρθιος και έκανε μερικούς κύκλους εκνευρισμένος ανάμεσα από τους ξαπλωμένους άντρες. Η αναπνοή του ακούγονταν να βγαίνει με δυσκολία από τα ρουθούνια του. Είχε κοκκινίσει για τα καλά και όλα έδειχναν πως δεν θα αργούσε να ξεσπάσει. Ο Δημήτριος κοίταξε το ποτήρι του και το είδε ότι ήταν άδειο.

«Έχεις δίκιο, Αρχίδαμε. Δεν πεθάναμε τότε, αλλά καταφέραμε να επιβιώσουμε» του είπε τελικά μετά από λίγο. «Μήπως όμως, σου φαίνεται ζωή αυτή που κάνουμε εδώ και τόσα χρόνια; Δουλεύουμε συνεχώς μέσα στα χωράφια, δεν ξεκουραζόμαστε ποτέ, ούτε προλαβαίνουμε να χαρούμε τη ζωή μας. Μα τον Δια, δουλεύουμε τόσα χρόνια σαν τα ζώα. Σαν τους

αναθεματισμένους σκλάβους των πλούσιων γαιοκτημόνων, εμείς όμως δεν είμαστε δούλοι. Δεν ήμαστε βάρβαροι, Αρχίδαμε. Μήπως το ξέχασες; Είμαστε έλληνες, απόγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου! Είμαστε πολιτισμένοι, δεν μπορούν να μας μεταχειρίζονται όπως μεταχειρίζονται τους βαρβάρους ανατολίτες». Γύρω ακουστήκαν πολλές φωνές που συμφωνούσαν με μαζί του. Οι περισσότεροι αγρότες ήταν απογοητευόμενοι από την ζωή τους και είχαν τα ίδια παραπόνια με αυτά που περιέγραφε ο Αλέξανδρος. «Τόσα χρόνια ήμαστε αναγκασμένοι να υπομένουμε αυτήν την κατάσταση για να επιβιώσουμε και εσύ μου λες, ότι θα πρέπει να νιώθω ευγνωμοσύνη για τον βασιλιά; Ε, όχι! Με την ζωή που κάνουμε από τότε που μας έσωσε, πεθαίνουμε σιγά σιγά μέρα μέρα με την μέρα. Αν μας είχε αφήσει να πεθάνουμε τότε, θα είχαμε γλυτώσει τουλάχιστο αυτό το αργό βασανιστήριο».

Απόλυτη ησυχία απλώθηκε ανάμεσα από τους άντρες, ακουγόταν μόνο η βαριά ανάσα του Αλέξανδρου που είχε λαχανιάσει από το πάθος των λόγων του. Πέταξε μακριά μια πέτρα που κρατούσε στα χέρια του, χώθηκε μέσα στους θάμνους και απομακρύνθηκε από την παρέα. Ο Αρχίδαμος κατέβασε το κεφάλι του, σαν να ντρεπόταν για τις σκέψεις που είχε φανερώσει. Τα λόγια του Αλέξανδρου επηρέασαν όλους τους άντρες, στεκόντουσαν βουβοί και αναστέναζαν. Στην συνέχεια, η κουβέντα κύλησε σχετικά με τις κακουχίες που συναντούσαν στην καθημερινότητα τους. Ο Έκτορας έλεγε για την έλλειψη τροφίμων που αντιμετώπιζε η οικογένειά του, ο Ηγήσιππος ότι το βόδι του είχε τραυματιστεί και ότι δεν θα είχε χρήματα για να αγοράσει καινούργιο. Επικράτησε μια μίζερη ατμόσφαιρα. Ο Αριστόνικος δεν ασχολούνταν φυσικά με όλα αυτά. Είχε ακουμπήσει την πλάτη του στον κορμό ενός δέντρου και κοιτούσε το λαμπερό φεγγάρι.

«Αχ και να 'μουν βασιλιάς...» άκουσε να λέει κάποια στιγμή ο Έκτορας. «Δεν θα ξαναπατούσα το πόδι μου σε αυτό το αναθεματισμένο χωράφι. Δεν θα ξανάμπλεκα με λάσπες, με χώματα και με κρύα. Δεν θα έκανα τίποτα. Θα ήμουν αραχτός στα ανάκτορα, ενώ οι μαύροι δούλοι θα ετοιμάζαν τα φαγητά που θα τους πρόσταζα».

Ο Αριστόνικος χαμογέλασε με την σκέψη του συχωριανού του, αφού του έφερε στο μυαλό αναμνήσεις από τη ζωή στα ανάκτορα.

«Εγώ θα γέμιζα το παλάτι με γυναίκες» πήρε τον λόγο ο Κύριλλος, ένας άλλος φτωχός αγρότης. «Θα έβγαινα με την βασιλική άμαξα στους δρόμους της Περγάμου και όποια μού γυάλιζε θα την έβαζα μέσα και θα την πηδούσα».

Όλοι οι άντρες ξέσπασαν σε δυνατά γέλια. Άρχισαν να βρίσκουν ξανά τη χαμένη τους διάθεση. Τα σάλια του Κύριλλου έσταζαν από το στόμα και κόντεψε να πνίγει από το γέλιο.

«Με τέτοια φάτσα δεν νομίζω πως θα σου καθόταν καμία γυναίκα, Κύριλλε» τον πείραξε ο Αλκαμένης.

«Δεν πειράζει, θα ήμουν βασιλιάς και θα τις βίαζα. Όταν είσαι βασιλιάς κάνεις ότι θέλεις και κανείς δεν σου λέει τίποτα».

«Δεν ξέρω τι λέτε εσείς, εγώ πάντως θα κατέστρεφα ολοσχερώς τους Βιθύνιους. Αυτούς τους βάρβαρους που κλέβουν τις σοδειές μας» είπε αγριεμένα ο Τιμαγόρας. «Τότε ήθελα να δω, αν θα ξαναπλησίαζαν κοντά στα χωράφια μας».

«Εγώ αν ήμουν βασιλιάς, θα ταξίδευα όλο τον κόσμο» πήρε τον λόγο ο Μνησικλής. «Σιγά να μην καθόμουν εδώ, να ασχολούμαι με την διακυβέρνηση του βασιλείου. Θα άφηνα στο πόδι μου τους συμβούλους μου και θα αρμένιζα για όλες στις πόλεις της Μεσογείου. Αθήνα, Σπάρτη, Ρώμη, Καρχηδόνα. Θα έφτανα μέχρι την άκρη του κόσμου, στις Ηράκλειες στήλες».

Όλοι είχαν κοκκινίσει από το πολύ κρασί, γελούσαν με τις περίεργες ιδέες που ακούγονταν γύρω από την φωτιά και τα μεθυσμένα γέλια τους χαλούσαν την ησυχία που επικρατούσε στο δάσος. Μια κουκουβάγια που καθόταν στο κλαρί ενός κοντινού δέντρου, κουράστηκε από την φασαρία

των ανθρώπων και πέταξε για αλλού. Οι εικόνες τής παρέας έφεραν στη μνήμη του Αριστόνικου ξεχασμένες αναμνήσεις από την παιδική του ηλικία, όταν καθόταν τα βράδια με τους δούλους. Έτσι μαζεύονταν και εκείνοι μετά τη δουλειά. Κάθονταν γύρω από την φωτιά, χαζογελούσαν και συζήταγαν. Μοιράζονταν τις σκέψεις, τα όνειρά τους, τις ανησυχίες τους. Η παρέα, τούς έκανε πιο δυνατούς. Γινόντουσαν όλοι μια γροθιά και ο ένας έπαιρνε δύναμη από τον άλλο.

«Εσύ τι θα έκανες Αγησίλαε, εάν γινόσουν βασιλιάς;» τον ρώτησε ξαφνικά ο Έκτορας, που τώρα είχε μεθύσει για τα καλά. Ο Αριστόνικος κοιτούσε τα αστέρια στον ουρανό και ήταν αφηρημένος στις ανεμίσσεις του. Έδειξε να τα χάνει για λίγο από την ερώτηση. Παρέμενε σκεπτικός, μην μπορώντας να δώσει κάποια απάντηση.

«Δεν ξέρω...» είπε διστακτικά, προσπαθώντας να αποφύγει την κουβέντα. Άνοιξε γρήγορα το βιβλίο του και παρίστανε ότι διαβάζει.

«Ω, έλα τώρα, Αγησίλαε. Βρες κάτι» επέμεινε ο μεθυσμένος χωρικός. «Έχεις ζήσει μαζί μας όλη αυτή την δυστυχία. Τί θα έκανες, εάν ήσουν βασιλιάς και μπορούσες να κάνεις ότι ήθελες;» Ο Αριστόνικος αναστέναξε. Ήξερε πως έπρεπε να βρει κάτι να πει, διαφορετικά ο Έκτορας δεν θα σταματούσε να τον πιέζει. Σήκωσε το κεφάλι του, πήρε το βλέμμα του από το βιβλίο και κοίταξε ξανά τον ουρανό.

«Αν ήμουν βασιλιάς...» αποκρίθηκε μιλώντας ψιθυριστά, «...θα έφευγα από τα ανάκτορα».

Ο Έκτορας έμεινε έκπληκτος από την απάντηση του Αριστόνικου. Κοίταξε τους άλλους γύρω του και ξεκαρδίστηκε στα γέλια. Αμέσως τον ακολούθησαν και εκείνοι, που δεν μπορούσαν να πάρουν στα σοβαρά την απάντηση του Αριστόνικου. Ο Δημήτριος είχε σαστίσει με την απάντηση του στενού του φίλου.

«Θα έφευγε από τα ανάκτορα λέει, το ακούσατε;» φώναζε γελώντας ο Έκτορας. «Θα είχε στην διάθεσή του όλα τα πλούτη του κόσμου, θα μπορούσε να ζει ξέγνοιαστος χωρίς να ταλαιπωρείτε καθόλου, θα τον υπηρετούσαν οι δούλοι, αλλά εκείνος θα έφευγε. Μα τον, Δια είχα πολύ καιρό να γελάσω τόσο πολύ Αγησίλαε. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ, που μου έφτιαξες την διάθεση». Μετά από λίγη ώρα, τα πνεύματα ηρέμισαν. Οι μεθυσμένοι άντρες έγειραν στο πλάι και κοιμήθηκαν.

Δεν πέρασαν πολλές μέρες από τότε και ένα πρωινό, καθώς ο Αριστόνικος θέριζε τα στάχνα με το δρεπάνι, τόν πλησίασε αθόρυβα ο Δημήτριος. Ήθελε να του μιλήσει εδώ και καιρό, όμως με τους ρυθμούς της δουλειάς δεν έβρισκε την κατάλληλη στιγμή. Τώρα που ήταν μόνοι τους στο χωράφι, άρπαξε την ευκαιρία. Τον πλησίασε, στάθηκε δίπλα του και θέρισε μαζί του τα στάχνα.

«Πώς μπορείς να είσαι τόσο χαρούμενος;» τον ρώτησε ξαφνικά.

Εκείνος τρόμαξε από την ξαφνική του εμφάνιση. Σταμάτησε να θερίζει και στάθηκε όρθιος.

«Τί εννοείς;» τον ρώτησε λαχανιασμένος.

«Αναρωτιέμαι, πως μπορείς να είσαι πάντα χαμογελαστός και ευδιάθετος; Τόσα χρόνια δεν σε έχω ακούσει ούτε μια φορά να παραπονεθείς, για τις δυσκολίες που μας στέλνουν οι θεοί. Πώς μπορείς να μην θλίβεσαι, από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζούμε; Όλα σου φαίνονται όμορφα. Είμαι σίγουρος πως θα μπορούσες ακόμα να κοιμάσαι στην αποθήκη, εάν δεν σου προτείναμε εμείς να μείνεις μαζί μας στο σπίτι».

Ο Αριστόνικος δεν μιλούσε, απλά συνέχιζε να τον κοιτά σκεπτικός μέσα στα μάτια. Στο τέλος χαμογέλασε και επέστρεψε στην δουλειά του, χωρίς να του δώσει καμία απάντηση. Ο Δημήτριος δεν αποθαρρύνθηκε, είχε πολύ καιρό να μείνει μόνος του μαζί του και είχε όρεξη για κουβέντα.

«Όταν είχες πρωτοξεκινήσει να δουλεύεις στο χωράφι μας Αγησίλαε, δεν πίστευα ότι θα τα έβγαζες πέρα. Δεν μπορούσες να θερίσεις με το δρεπάνι, δεν ήξερες να χειρίζεσαι το αλέτρι, δεν άντεχες καν να σκάβεις για πολύ ώρα. Όταν είχες μείνει στο κρεβάτι για δυο εβδομάδες, λέγαμε με τον αδελφό μου ότι δεν είχες καμία τύχη να επιβιώσεις. Πιστεύαμε ότι δεν θα άντεχες τις

σκληρές συνθήκες της υπαίθρου, εσύ όμως τα κατάφερες. Κανένας άλλος που θα είχε μεγαλώσει μέσα στις ανέσεις και πολυτέλειες, δεν θα ανεχόταν έναν τόσο σκληρό τρόπο ζωής, μα εσύ δεν έχεις παραπονεθεί ποτέ. Μήπως μας κρύβεις κάτι, Αγησίλαε;»

Ο Αριστόνικος σάστισε με τον λόγο του Δημήτριου. Σταμάτησε να θερίζει, γύρισε το σώμα του και τον κοίταξε έκπληκτος. Ο Δημήτριος διατηρούσε στο πρόσωπο του ένα απλανές βλέμμα, σαν να γνώριζε κάποιο τρομερό μυστικό.

«Τί θες να πεις;» τον ρώτησε αγχωμένος.

«Είχα κάνει αυτήν την σκέψη μετά τον πρώτο χρόνο που έμεινες μαζί μας, αλλά δεν την έχω μοιραστεί με κανέναν. Σε είχα συμπαθήσει πολύ από τότε και δεν ήθελα να βάλω υποψίες.

Κανείς που θα είχε μεγαλώσει μέσα στις ανέσεις και πολυτέλειες, δεν θα άντεχε τέτοιες σκληρές συνθήκες ζωής όπως αυτές του χωραφιού. Κανείς, παρά μόνο ένας δούλος. Μήπως ήσουν δούλος που το έσκασες από την Πέργαμο και απλά χρησιμοποίησες την ιστορία του φυγά, για να μην σε επιστρέψουμε στον αφέντη σου; Θυμάμαι ότι είχες δυσκολευτεί πολύ να μας πεις ποιός είσαι, όταν σε είχαμε βρει εκείνο το πρωινό στο χωράφι μας».

Ο Αριστόνικος χαμογέλασε με την αφελή σκέψη του Δημήτριου. Ξελάφρωσε μέσα του, αφού τρόμαξε ότι είχε ανακαλύψει το μεγάλο του μυστικό.

«Όχι, Δημήτριε. Δεν ήμουν δούλος στην Πέργαμο. Ότι σας έχω πει για το παρελθόν μου, είναι αλήθεια. Καταλαβαίνω ότι σου φαίνεται περίεργο, πώς ένας άνθρωπος που μεγάλωσε μέσα στις ανέσεις, μπορεί να παραμένει ευδιάθετος σε τόσο σκληρές συνθήκες ζωής, σου διαφεύγει όμως κάτι φίλε μου. Δεν ξέρεις πως ήταν η ζωή μέσα στην έπαυλη. Δεν την έχεις ζήσει, απλά την ονειρεύεσαι. Την φαντάζεσαι όπως θέλεις εσύ, δεν είναι όμως έτσι. Πίστεψε με Δημήτριε. Εδώ στα χωράφια, είμαστε πολύ καλύτερα από εκεί μέσα».

«Καλύτερα εδώ από ότι στην έπαυλη; Μα την θεά Δήμητρα, τί είναι αυτά που λες, Αγησίλαε;» φώναξε έκπληκτος ο Δημήτριος. «Μέσα στην έπαυλη, κοιμόσουν επάνω σε αχυρένιο κρεβάτι; Έτρεχες κάθε μέρα στο ρυάκι για να φέρεις παγωμένο νερό; Δούλευες μήπως όλη μέρα στα χωράφια, μέσα στο κρύο και την ζέστη; Όχι, αποκλείετε να είμαστε καλύτερα εδώ, από τις ανέσεις και τις πολυτέλειες της έπαυλης».

«Αληθεύουν αυτά που λες, Δημήτριε. Χρόνια τώρα αντιμετωπίζω και εγώ μαζί σας όλες αυτές τις δυσκολίες. Έχω νιώσει στο πετσί μου τις στερήσεις, αλλά τί σημασία έχουν όλα αυτά όταν είσαι ελεύθερος; Όταν ορίζεις μόνος σου την ζωή σου; Μπροστά στην ελευθερία, όλα τα αγαθά και οι πολυτέλειες δεν έχουν καμία αξία».

Ο Δημήτριος άκουγε σαστισμένος τα λόγια του Αριστόνικου, ένα βλέμμα απορίας σχηματίστηκε στο πρόσωπο του. Προσπαθούσε να καταλάβει τα περίεργα λόγια του ανθρώπου από την Πέργαμο, αλλά δεν έβγαζε κανένα νόημα. Οι σκέψεις μέσα του είχαν μπερδευτεί.

Ο Αριστόνικος δεν συνέχισε την κουβέντα του, αντιλήφθηκε την σύγχυση του χωρικού και δάγκωσε τα χείλη του. Αναρωτήθηκε πώς θα μπορούσε να του εξηγήσει την αλήθεια που ένιωθε μέσα του, εάν δεν ζούσε ο ίδιος μέσα στα ανάκτορα. Μόνο τότε θα αναγνώριζε την αποπνικτική αίσθηση του εγκλεισμού στο μαρμάρινο άντρο, την απαξιωτική αντιμετώπιση της αυλής, την απόλυτη απουσία του πατέρα...

«Δημήτριε, δεν μπορείς να αντιληφτείς την σπουδαιότητα τού να ζούμε στην ύπαιθρο. Δεν μπορείς και είναι απόλυτα λογικό» του είπε στη συνέχεια. «Δεν μπορείς να αναγνωρίσεις την αξία της ελευθερίας, γιατί έχεις γεννηθεί μέσα σε αυτήν. Ποτέ δεν σου έλειψε. Ποτέ κανείς δεν σου είπε να μην τρέχεις στα χωράφια, ούτε σε είχε κλειδωμένο μέσα σε ένα πέτρινο σπίτι. Θεωρείς δεδομένα όλα τα πλεονεκτήματα της αγροτικής ζωής, όπως... όπως το χέρι σου».

«Το χέρι μου;» απόρησε ο Δημήτριος και κοίταξε τον καρπό του. «Τί έχει τα χέρι μου;».

«Το χέρι σου δεν είναι παρά ένα απλό μέρος του σώματός σου. Δεν νιώθεις χαρά για αυτό, ούτε το κοιτάς με θαυμασμό, όπως θα κοιτούσες τον βωμό του Δια, σωστά;» τον ρώτησε ο Αριστόνικο και εκείνος του απάντησε θετικά κουνώντας το κεφάλι του. «Το θεωρείς κάτι δεδομένο, όταν το χάσεις όμως σε κάποιον πόλεμο ή σε κάποια εργασία στο χωράφι, τότε θα κλαις γιατί τότε θα αναγνωρίσεις πόσο σπουδαίο ήταν τελικά».

Ένα βλέμμα απορίας σχηματίστηκε στο πρόσωπο του Δημήτριου, καθώς προσπαθούσε να καταλάβει την σκέψη του Αριστόνικου. Είχε τεντώσει το χέρι του και το κοιτούσε προβληματισμένος, σαν να το έβλεπε για πρώτη φορά. Τελικά αφού σκέφτηκε λίγο, σήκωσε το βλέμμα του και κοίταξε τον Αριστόνικο χαμογελαστός.

«Έχεις δίκιο, Αγησίλαε» του είπε εντυπωσιασμένος.

«Το ίδιο ισχύει για όλα τα πράγματα, Δημήτριε» συνέχισε ο Αριστόνικος. Η φωνή του τώρα ακουγόταν πολύ διαφορετική, πολύ πιο ζωντανή από ότι συνήθως. «Ποτέ δεν είμαστε ευχαριστημένοι με αυτά που έχουμε, αφού από την στιγμή που τα συνηθίσουμε χάνουν την αξία τους και ψάχνουμε να τα αντικαταστήσουμε με άλλα. Όταν οι άνθρωποι συνηθίσουν την καλοπέραση, δεν μπορούν να διακρίνουν την αληθινή αξία των πραγμάτων. Τα θεωρούν όλα δεδομένα. Το μαλακό κρεβάτι, το ζεστό νερό, τα εύγευστα φαγητά. Μόνο όταν ιδρώσεις για να τα αποκτήσεις αντιλαμβάνεσαι την αληθινή τους αξία, δηλαδή αυτό που κάνουμε εμείς εδώ στα χωράφια. Για αυτό με βλέπεις χαρούμενο παρά τις όποιες κακουχίες, Δημήτριε» του είπε και τον έπιασε δυνατά από τους ώμους. «Όλα αυτά, είναι προϊόντα των κόπων μου. Κρύβουν μέσα τους ένα κομμάτι από εμένα. Έχω κουραστεί για να δημιουργήσω το ψωμί που τρώω και για αυτό το απολαμβάνω. Όταν ζούσα στην έπαυλη, όλα ήταν έτοιμα. Κυριαρχούσε η άνεση και η καλοπέραση, και όταν οι άνθρωποι συνηθίσουν στην καλοπέραση Δημήτριε, βαλτώνουν. Βαλτώνουν και διαφθείρονται. Δεν μπορούν να δουν καθαρά, μοιάζουν σαν να υπάρχουν μόνο για να καταναλώνουν αγαθά. Γίνονται αχόρταγοι, γιατί μόνο αυτό έχουν μάθει να κάνουν στις ζωές τους. Να τρώνε τους κόπους των άλλων. Είναι εθισμένοι στις ανέσεις, στις πολυτέλειες και παρασύρονται από τις ηδονές. Δεν μπορούν να επιλέξουν, είναι δούλοι των παθών και των αισθήσεων. Είναι δούλοι και δεν το ξέρουν. Ευτυχώς, εμείς είμαστε ελεύθεροι Δημήτριε και αυτό είναι αρκετό. Είμαστε ...»

«Ελεύθεροι...» ακούστηκε ξαφνικά η άγρια φωνή του Αλεξάνδρου. Στεκόταν από πίσω τους τόση ώρα και άκουγε τι έλεγαν, χωρίς εκείνοι να αντιληφτούν την παρουσία του. «Ποιός είναι ελεύθερος, Αγησίλαε; Ποιον βλέπεις να κάνει την ζωή που θέλει; Λες να δουλεύουμε όλη μέρα στα χωράφια, επειδή μας αρέσει; Όχι φυσικά. Είμαστε αναγκασμένοι να το κάνουμε, διαφορετικά θα πεθάνουμε. Δουλεύουμε σαν τα ζώα, για τους πλούσιους γαιοκτήμονες της Περγάμου. Δουλεύουμε σαν τα ζώα και δεν ήμαστε καν δούλοι, αλλά πιστοί υπήκοοι του βασιλιά». Ο Αλέξανδρος είχε κοκκινίσει ολόκληρος, ήταν εξοργισμένος με την απάθεια του Αριστόνικου και τον κοιτούσε τόσο άτονα στα μάτια που νόμιζε ότι θα του ορμούσε. «Όχι, Αγησίλαε. Δεν είμαστε ελεύθεροι. Αν δουλεύεις όλη μέρα χωρίς καθόλου χρόνο να ξεκουραστείς, χωρίς να μπορείς να κάνεις αυτά που θέλεις, τότε είσαι σκλάβος. Εσύ μπορεί να παριστάνεις τον χαρούμενο όλα αυτά τα χρόνια. Να υποκρίνεσαι ότι όλα είναι όμορφα και ωραία γύρω σου για να αντέχεις πιο εύκολα αυτήν την καταπίεση, εμείς όμως δεν μπορούμε να το κάνουμε αυτό. Εμείς βλέπεις, δεν μεγαλώσαμε μέσα σε επαύλεις όπως εσύ. Εμείς βιώνουμε αυτό το μαρτύριο, όλη μας την ζωή. Η καταπίεση έχει γίνει η ζωή μας και ξέρουμε ότι θα είναι έτσι μέχρι το τέλος της. Εσύ νομίζεις ότι είναι κάτι παροδικό, αλλά κάνεις λάθος. Η ελπίδα σε τυφλώνει και σε κάνει να ζεις μέσα σε όμορφες ψευδαισθήσεις. Πάρ'το απόφαση, σταμάτα να υποκρίνεσαι ότι όλα είναι ωραία και ξεκίνα να αντιμετωπίζεις την πραγματικότητα όπως είναι. Σταμάτα να την αποφεύγεις όλη την ώρα, Σε κάνει να δείχνεις τόσο αξιολύπητος».

Μετά από αυτό το ξέσπασμα, ο Αλέξανδρος έφυγε. Ο Αριστόνικος τον κοιτούσε προβληματισμένος, καθώς απομακρυνόταν μέσα από τα χρυσαφιά στάχια. Αντιλαμβανόταν την οργή του αλλά...

Ο Δημήτριος έστεκε δίπλα του αγχωμένος. Είχε τρομάξει από τις δυνατές φωνές και δεν μπορούσε να μιλήσει. Ίσα που ακουγόταν η αναπνοή του. Έριξε μια κλεφτή ματιά στον Αριστόνικο και στην συνέχεια ακολούθησε τρέχοντας τα βήματα του αδελφού του.

Ο Αριστόνικος έμεινε ξανά μόνος του, πήρε στα χέρια του το δρεπάνι και συνέχισε να θερίζει. Δούλεψε ακούραστα μέχρι το βράδυ, οι υπόλοιποι χωρικοί καθόντουσαν γύρω από την φωτιά και τον έβλεπαν να θερίζει, μέχρι που πήρε να σκοτεινιάζει. Μια ξαφνική ζοηράδα είχε φουντώσει μέσα του και του ανανέωσε την όρεξη για δουλειά. Το βράδυ κοιμήθηκε σαν πουλάκι.

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΤΤΑΛΟΣ Γ

Οι μήνες πέρασαν. Ο θερισμός τελείωσε για ακόμα μια φορά και σειρά είχε ξανά το βόδι και το αλέτρι. Έπρεπε να ανοίξουν αυλάκια στα χωράφια και να σπείρουν τους σπόρους για την επόμενη σοδιά. Χρόνος πολύς δεν υπήρχε, όμως εκείνο το φθινόπωρο έφτασε στο χωριό της Ελαίας ένα νέο που τους χαροποίησε όλους. Όλους, εκτός από τον Αριστόνικο. Ο βασιλιάς Άτταλος πέθανε και στον θρόνο τον διαδέχτηκε ο γιος του, ο Άτταλος ο Γ΄.

Οι έμποροι που κατέφθαναν καθημερινά από την Πέργαμο, έλεγαν στους χωρικούς για τα θεάματα που πρόσφερε ο νέος βασιλιάς για να τιμήσει τον πατέρα του. Όλοι χαιρόντουσαν με την ευχάριστη εξέλιξη, αφού κανείς στο χωριό δεν συμπαθούσε τον βασιλιά. Τα βράδια που έπιναν κρασιά στην ταβέρνα, γελούσαν και χόρευαν για τον θάνατό του. Μιλούσαν με τα χειρότερα λόγια, τον κατηγορούσαν ότι τους είχε ξεχάσει και ότι τους είχε αφήσει στο έλεος των Βιθυνίων.

Ο Αριστόνικος άκουγε τις συζητήσεις τους, μα για κάποιον λόγο δεν ένιωθε καλά. Ενώ κανονικά θα έπρεπε να χαίρεται και εκείνος μαζί τους για την κατάληξη του κακού πατέρα του, δεν το έκανε. Μια πικρία τον είχε καταβάλει. Προσπάθησε να το κρύψει από τους υπολοίπους, όμως του ήταν αδύνατο. Είπε στα δυο αδέρφια ότι ήταν άρρωστος και δεν πήγε μια εβδομάδα στο χωράφι. Καθόταν μόνος του στην καλύβα και έκλαιγε.

Η διακυβέρνηση του νέου βασιλιά, διέφερε πολύ από εκείνην του πατέρα του. Ο Άτταλος, από τις πρώτες κιόλας μέρες που ανέλαβε την εξουσία, κυβερνούσε άστατα και σκληρά. Κρεμούσε πολύ πιο συχνά δούλους έξω από τον βωμό του Δια και μάλιστα, ξεκίνησε να κρεμά και υπηκόους που δημιουργούσαν προβλήματα. Ο λαός της Περγάμου τρόμαξε πολύ από το θέαμα, αφού δεν είχαν ξαναδεί δικούς τους ανθρώπους να τιμωρούνται με τέτοιο βάνανσο τρόπο. Είχαν συνηθίσει να εφαρμόζεται αυτή η αποτρόπαιη τιμωρία, μόνο στους δούλους. Λίγους μήνες αργότερα αύξησε τους φόρους. Αυτό αύξησε ακόμα περισσότερο τη δυσαρέσκεια στο βασίλειο. Πολλοί υπήκοοι δεν άργησαν να απογοητευτούν από την στάση του νέου βασιλιά. Τα οικονομικά τους ήταν σε άθλια κατάσταση και ήδη επιβίωναν με πολλές δυσκολίες.

Όσο περνούσε ο καιρός, όλο και περισσότεροι Ρωμαίοι στρατιώτες κατέφθαναν καθημερινά στο λιμάνι της Περγάμου. Ήταν εμφανές πια από όλους, ότι η Ρώμη αύξανε σιγά σιγά την επιρροή της στο βασίλειο. Μαζί με τους ρωμαίους, κατέφθαναν επίσης και πολλοί δούλοι. Άλλοι ήταν μαύροι από την Καρχηδόνα, άλλοι ήταν παράξενοι Γαλάτες και Κέλτες. Όλοι προέρχονταν από τις χώρες που κατακτούσαν συνεχώς οι ρωμαίοι. Τους έστελναν στο βασιλιά της Περγάμου, σαν δείγμα ευγνωμοσύνης για τις χρόνιες σχέσεις που διατηρούσαν μεταξύ τους οι δυο πόλεις. Ο βασιλιάς Άτταλος έστελνε αυτές τις ομάδες δούλων στα περίχωρα, να δουλεύουν στα απέραντα χωράφια των γαιοκτημόνων. Οι αγρότες έβλεπαν για πρώτη φορά στη ζωή τους, τόσο μεγάλα σύνολα ανθρώπων να συνεργάζονται μεταξύ τους. Γύρω από τους δούλους υπήρχαν οι επόπτες, ρωμαίοι στρατιώτες που τους επιτηρούσαν και τούς πρόσεχαν. Εάν έβλεπαν κάποιον να μην δουλεύει, τόν μαστίγωναν με τα μαστίγια που κρατούσαν στα χέρια τους. Οι Ρωμαίοι ονόμαζαν αυτές τις ομάδες λατιφούντια. Ένα τέτοιο λάτιφο στήθηκε στα χωράφια, έξω από το χωριό της Ελαίας.

Το φθινόπωρο είχε φτάσει, ήταν η εποχή που τιμούσαν στο χωριό τη θεά Δήμητρα με θυσίες και γιορτές. Οι αγρότες δεν είχαν πάει στα χωράφια τους εκείνη την ημέρα, καθόντουσαν στην ταβέρνα του χωριού και έπιναν κρασιά από το πρωί. Ο καιρός ήταν θεσπέσιος, ο ήλιος έλαμπε δυνατός πάνω από τα κεφάλια τους. Πουλάκια πετούσαν στον καθαρό ουρανό και με τα κελιάδισμά τους δημιουργούσαν μια πολύ όμορφη ατμόσφαιρα. Τα μικρά παιδιά κρατούσαν

ξύλινα σπαθιά στα χέρια τους και έπαιζαν. Είχαν χωριστεί σε δυο ομάδες, η μια παρίστανε τους Περγαμινούς στρατιώτες και η άλλη τους Βιθύνιους. Έκαναν πολύ φασαρία καθώς τσακόνονταν μεταξύ τους και μερικοί από τους άντρες τούς πετούσαν πέτρες για να τα διώξουν. Ο Αριστόνικος καθόταν σε ένα τραπεζάκι κάτω από την σκιά μιας φλαμουριάς. Κρατούσε στα χέρια του την Πολιτεία του Ηλίου και διάβαζε αφοσιωμένος. Όλοι τον έβλεπαν με το βιβλίο στο χέρι και γελούσαν.

«Ακούσατε;» είπε κάποια στιγμή δυνατά ο Αισχίνης. «Μερικοί από τους δούλους που δουλεύουν στα λατιφούντια, είναι Μακεδόνες...»

«Μακεδόνες;» έκανε έκπληκτος ο Στήλιος. «Αποκλείετε, μα τον Δια».

«Και όμως... Το χωράφι μου συνορεύει με το χωράφι που δουλεύουν και μίλησα λίγο μαζί τους. Ένας από αυτούς μού έπιασε κουβέντα, όταν δεν κοιτούσε ο ρωμαίος επιστάτης. Σιγά μην μιλούσα εγώ ποτέ σε ένα δούλο» είπε με υπεροπτικό ύφος.

«Και τί σου είπε;» τον ρώτησε ο Ευθύδημος.

«Ο Ρωμαϊκός στρατός λέει, κατέλαβε πλέον ολόκληρη την Μακεδονία. Ο βασιλιάς Αλέξανδρος, ο γιος του βασιλιά Περσέα, δεν κατάφερε να τους αντισταθεί και έχασε τη μάχη μετά από δυο μήνες».

«Δηλαδή, οι Ρωμαίοι έχουν φτάσει στα σύνορα με το βασίλειο μας;» αναρωτήθηκε ο Στήλιος.

«Ναι, αλλά εμείς δεν έχουμε λόγο να φοβόμαστε. Είμαστε χρόνια σύμμαχοι μαζί τους, από τότε που πολεμούσαν με την Καρχηδόνα. Άρα, δεν...»

«Μα τον Δια, αυτό σε νοιάζει εσένα;» φώναξε με αγανάκτηση ο Αλέξανδρος. «Δούλοι οι Μακεδόνες; Οι σπουδαίοι απόγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου; Σκλάβοι οι έλληνες, να δουλεύουν στα χωράφια μαζί με τους βάρβαρους;»

Όλοι μαρμάρωσαν στο άκουσμα της παρατήρησης του Αλέξανδρου. Ήταν πραγματικά ένα μεγάλο πλήγμα για εκείνους, αφού όταν καταντούσαν σκλάβοι οι σπουδαίοι Μακεδόνες, ποιός ξέρει ποιο μπορεί να ήταν το δικό τους μέλλον. Κανείς δεν μίλησε για λίγη ώρα, όλοι είχαν σκύψει τα κεφάλια τους και έπιναν ήσυχα το κρασί τους.

«Τι διαβάζεις εκεί;» ρώτησε ο Έκτορας τον Αριστόνικο.

«Ένα βιβλίο. Λέει για ένα μέρος, όπου όλοι οι άνθρωποι είναι όσοι μεταξύ τους» του απάντησε χωρίς πάρει το βλέμμα του από το βιβλίο.

«Για την Αθήνα μιλάει;» ρώτησε ο Δημήτριος.

«Σιγά μην είναι ίσοι στην Αθήνα...» σχολίασε ο Έκτορας και όλοι που μέχρι τότε ήταν μουντοί ξεράθηκαν στα γέλια.

«Για ένα μέρος που βρίσκεται πέρα από τις στήλες του Ηρακλή» απάντησε ο Αριστόνικος.

«Πέρα από τις στήλες του Ηρακλή;» απόρησε έκπληκτος ο Έκτορας. «Μα τον Δια, τί σαχλαμάρες είναι αυτές που διαβάζεις; Δεν υπάρχει τίποτα, πέρα από την μεγάλη θάλασσα. Εκεί είναι το τέρμα του κόσμου».

«Και πού το ξέρεις εσύ;» τον ρώτησε ενοχλημένος ο Δημήτριος. Ο Αριστόνικος ξαφνιάστηκε από το πέταγμα του φίλου του, όπως και οι υπόλοιποι άντρες. Είχαν συνηθίσει τον Δημήτριο πολύ ήρεμο και λιγομίλητο.

«Πού ξέρεις εσύ, ότι ο ήλιος κινείται γύρω από την Γη;» του έφερε αντίρρηση εκείνος.

«Το βλέπω με τα ίδια μου τα μάτια» του απάντησε δυναμικά ο Δημήτριος.

«Και πού ξέρεις, ότι οι θεοί κατοικούν στον Όλυμπο; Μήπως έχει τολμήσει κανείς να ανέβει εκεί ψηλά; Όχι βέβαια, απλά το ξέρουμε. Εκτός και αν το αμφισβητείς φυσικά». Ο Δημήτριος δεν απάντησε τίποτα στον επίμονο χωριάτη, το επιχείρημά του τον αποστόμωσε.

Ξαφνικά, μια φασαρία διέκοψε την συζήτηση τους. Τα ποτήρια άρχισαν να κουνιούνται μόνα τους πάνω στα τραπεζάκια και όλοι ένιωσαν τη γη κάτω από τα πόδια τους να σείεται. Νόμιζαν

ότι γινόταν κάποιος σεισμός. Η φασαρία πού όλο και δυνάμωνε, ερχόταν από το δρόμο που οδηγούσε στα χωράφια. Τα παιδιά τρόμαξαν από τον ήχο, σταμάτησαν αμέσως το παιχνίδι και απομακρύνθηκαν. Εκείνη τη στιγμή, φάνηκαν στην πλατεία δυο έφιπποι ρωμαίοι στρατιώτες. Ήταν οι επιστάτες από τα λατιφούντια. Μετά από λίγο, εμφανιστήκαν πίσω τους οι δούλοι σε παράταξη. Ο εκκωφαντικός ήχος προερχόταν από το βάδισμά τους. Οι χωρικοί σάστισαν, μόλις αντίκρισαν την άσχημη κατάστασή τους. Ήταν όλοι τους μέσα στις σκόνες, τα ρούχα τους ήταν βρώμικα, περπατούσαν με δυσκολία και φαινόταν εξαντλημένοι από την κούραση. Καθώς περνούσαν μπροστά από την ταβέρνα, ένα μικρό παιδί λιποθύμησε από την εξάντληση και έπεσε κάτω στο χώμα. Μόλις το είδε ο Αριστόνικος παράτησε το βιβλίο του, πήρε ένα ποτήρι με νερό και του έδωσε να πει. Το παιδί έδειχνε να βρίσκει ξανά τις αισθήσεις του, άνοιξε τα μάτια του και ανέπνευσε κανονικά.

«Ευχαριστώ πολύ, κύριε» είπε στα ελληνικά και του χαμογέλασε.

Αμέσως ένας ρωμαίος φρουρός που είδε το σκηνικό, πλησίασε αμέσως προς τα εκεί. Στάθηκε πάνω από τον Αριστόνικο και του φώναξε κάτι στα λατινικά.

«Λιποθύμησε και του έδωσα λίγο νερό...» του αποκρίθηκε ήρεμα εκείνος και του έδειξε το πρόσωπο του εξαντλημένου παιδιού. Ο ρωμαίος δεν έδειξε να συγκινείται από την σκηνή, παρέμενε από πάνω του και συνέχιζε να του φωνάζει. Ο Αριστόνικος δεν τού έδινε σημασία, αλλά συνέχιζε να προσφέρει νερό στο παιδί. Τότε εκείνος, έβγαλε από το ζωνάρι του το μαστίγιο και τον χτύπησε στην πλάτη. Ο Αριστόνικος όρμισε κατά πάνω του με λύσσα για να τον χτυπήσει, μα ο στρατιώτης ήταν πιο δυνατός και τον ακινητοποίησε εύκολα. Οι υπόλοιποι χωρικοί κοιτούσαν αποσβολωμένοι το συμβάν, χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν. Ο Αλέξανδρος έκανε κίνηση να πιάσει ένα τσεκούρι που υπήρχε κοντά του, αλλά ο Αριστόνικος τού έγνεψε να παραμείνει στην θέση του.

Πολύ σκόνη είχε σηκωθεί από την πάλη των δυο αντρών. Ο ρωμαίος κρατούσε από τον λαιμό τον Αριστόνικο, τόν έδειχνε στους συναδέλφους του και γελούσαν μαζί του. Του έριξε μια δυνατή γροθιά στο στομάχι και έπεσε αναίσθητος στο χώμα. Καθώς οι ρωμαίοι γελούσαν, ένας θόρυβος ακούστηκε ξανά να πλησιάζει στο χωριό. Αυτή τη φορά ο ήχος έμοιαζε με σπλές αλόγων. Τότε εμφανιστήκαν στην πλατεία πολλά άλογα, με ρωμαίους έφιππους στρατιώτες επάνω τους. Οι χωρικοί τρόμαξαν ότι δεχόντουσαν επίθεση, σηκώθηκαν από τις καρέκλες τους και άρπαξαν στα χέρια τους οτιδήποτε μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν σαν όπλο. Ο Αλέξανδρος έπιασε το τσεκούρι στα χέρια του, ο Έκτορας κρατούσε ένα μεγάλο ξύλο. Όταν τα άλογα περικύκλωσαν όλο το χωριό, ένας άντρας με κίτρινο χιτώνα εμφανίστηκε μπροστά. Πλησίασε τους χωρικούς που ήταν συγκεντρωμένοι στην ταβέρνα και τούς μίλησε.

«Άντρες της Ελαίας, πιστοί υπήκοοι του βασιλιά Αττάλου, μην φοβάστε. Μην φοβάστε μα τον Δια και κατεβάστε τα όπλα σας. Οι Ρωμαίοι στρατιώτες δεν θα σας πειράζουν. Είναι εδώ μονάχα για να σας προστατεύουν».

Ο Αριστόνικος από την συγχυση που προκλήθηκε, κατάφερε να ξεφύγει από τον ρωμαίο στρατιώτη. Έτρεξε προς το δάσος και κρύφτηκε πίσω από το κορμό ενός δέντρου. Η φωνή του άντρα τού φάνηκε γνώριμη, αλλά δεν μπορούσε να διακρίνει καθαρά το πρόσωπό του.

«Υπήκοοι του ένδοξου βασιλείου της Περγάμου, ο βασιλιάς για να δείξει την εκτίμησή στις προσπάθειές σας, θέλησε να σας προσφέρει μια μεγάλη χαρά. Από εδώ και στο εξής, θα έχετε την τιμή να τροφοδοτείται με τα προϊόντα που παράγεται στα χωράφια σας, τα βασιλικά ανάκτορα. Από εδώ και μπρος θα λέγεστε «άνθρωποι του βασιλιά». Υπάρχει μεγαλύτερη τιμή από αυτήν;».

Η φωνή του άντρα ακουγόταν γέριμη, αλλά όχι αδύναμη. Ένας δυναμισμός κρυβόταν μέσα στην χροιά του. Ο Αριστόνικος ακόμα δεν μπορούσε να καταλάβει ποιός ήταν ο άντρας, μα όταν

καταλάγιασε κάπως η σκόνη κατάφερε να διακρίνει το πρόσωπό του. Δεν πίστευε στα μάτια του. Δεν μπορούσε να το πιστέψει ότι ηλικιωμένος άντρας που μιλούσε, ήταν ο Εύδημος, ο παλιός του δάσκαλος στα ανάκτορα. Είχε να τον δει πολλά χρόνια και είχε αλλάξει τόσο πολύ από τότε. Τα μαλλιά του τώρα ήταν κάτασπρα, διατηρούσε όμως ανέπαφη την δυναμικότητα και την αποφασιστικότητα που πάντα τον χαρακτήριζε.

Μόλις ολοκλήρωσε τον λόγο του, αποχώρησε από την πλατεία μαζί με την συνοδεία των έφιππων φρουρών. Ο Αριστόνικος κατευθύνθηκε γρήγορα στο σπίτι των δυο αδελφών. Εκεί βρήκε τον Δημήτριο και τον Αλέξανδρο να συζητούν με τον Έκτορα και μερικούς άλλους αγρότες. Αμέσως όλοι έπεσαν επάνω του και τον αγκάλιασαν. Χάρηκαν που είχε καταφέρει να ξεφύγει από τον ρωμαίο φρουρό. Όλοι τους ήταν ανήσυχοι με τα άσχημα νέα που τους ανήγγειλε το δεξί χέρι του βασιλιά.

«Δεν είναι καλό αυτό που μας βρήκε, μα τον Δια. Δεν είναι καθόλου καλό» είπε αγανακτισμένος ο Έκτορας.

«Δεν θα μας αφήνουν τίποτα να τρώμε. Θα τα παίρνουν όλα για τα ανάκτορα» είπε με μανία ο Αλέξανδρος και χτύπησε το χέρι του στο τραπέζι. «Η πόλη της Φώκαιας τροφοδοτούσε παλιότερα τα ανάκτορα. Οι αγρότες μού είχαν πει τα χειρότερα. Οι περισσότεροι άνθρωποι πέθαιναν από αστία».

Από εκείνη την μέρα, τα πράγματα άρχισαν να γίνονται συνεχώς και πιο δύσκολα. Οι αγρότες δούλευαν όλη μέρα στα χωράφια και στο τέλος, έδιναν όλες τις σοδιές τους στους στρατιώτες που κατέφθαναν κάθε μέρα από την Πέργαμο. Τους τα έπαιρναν όλα, σιτάρι, φρούτα, ντομάτες. Όλα όσα χρειάζονταν τα ανάκτορα, για να προσφέρει ο βασιλιάς πλούσια δείπνα στους συνεργάτες του. Οι στρατιώτες ξεχώριζαν τα καλά προϊόντα από τα σάπια. Τα καλά τα έπαιρναν μαζί τους, ενώ τα σάπια τα άφηναν στους αγρότες για να συντηρούνται.

Ακόμα και ο Αριστόνικος, που τόσα χρόνια δεν είχε παραπονεθεί ούτε μια φορά, τώρα αντιλαμβανόταν την σκληρή πραγματικότητα. Έβλεπε τους συχωριανούς του να ταλαιπώριούνται όλη μέρα στα χωράφια, να βασανίζονται από την ανέχεια, χωρίς να μπορούν να τα βγάλουν πέρα. Οι αδύναμοι γέροι δεν άντεχαν από την αστία και πέθαιναν. Ο Αλέξανδρος που είχε παντρευτεί την κόρη του σιδερά και ζούσε μαζί της στο σπίτι, είχε κάνει μαζί της δυο παιδιά. Το ένα αρρώστησε εκείνο τον χειμώνα και πέθανε. Από τότε ο Αλέξανδρος δεν μίλησε σε κανένα για μήνες. Είχε πειστώσει από το κακό που τον βρήκε και βλαστημούσε όλη την ώρα τους θεούς. Έγινε περισσότερο οξύθυμος από πριν, φώναζε και τα έβαζε με όλους. Με τον αδελφό του, με τον Έκτορα, ακόμα και με την γυναίκα του. Όλα πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο. Έμοιαζε σαν να αντιμετώπιζαν ξανά κάποια βαρυχειμωνιά, μόνο που αυτήν την φορά δεν οφειλόταν στην μανία των θεών αλλά των ανθρώπων.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΤΤΑΛΟ

Είχαν περάσει δυο χρόνια από τότε που ο Άτταλος έλαβε την εξουσία από τον πατέρα του. Σε αυτό το χρονικό διάστημα, οι καταστάσεις που αντιμετώπιζαν οι αγρότες ήταν σκληρές και δυσβάστακτες. Όλοι ήταν απογοητευμένοι με τον βασιλιά τους. Εκείνος είχε απομακρύνει από κοντά του όλους τους παλιούς συμβούλους, τους πέντε στρατηγούς τούς διατηρούσε κοντά του σαν εκτελεστικά όργανα, χωρίς να ακούει καθόλου τις απόψεις τους. Υποψιαζόταν τους πάντες γύρω του και κυβερνούσε αυταρχικά σαν τύραννος. Μόνο τον Εύδημο εμπιστευόταν. Ήταν ο μόνος που άκουγε, αν και τις περισσότερες φορές αψηφούσε ακόμα και τις δικές του συμβουλές. Το χωριό της Ελαιάς έμοιαζε να βρίσκεται υπό κατοχή. Ρωμαίοι στρατιώτες κατέφθαναν καθημερινά, με έναν από τους πέντε στρατηγούς και έπαιρναν προμήθειες για τα ανάκτορα. Οι αγρότες είχαν ξεπέσει στην χειρότερη κατάσταση που είχαν βρεθεί ποτέ στην ζωή τους, από την στιγμή που ξεκίνησαν να προμηθεύουν τα ανάκτορα με τους καρπούς των χωραφιών τους. Ήταν εξουθενωμένοι από την δουλειά, την ανέχεια και τις δυσκολίες. Οι στρατιώτες, τούς έπαιρναν όλες τις προμήθειες και τους άφηναν νηστικούς. Εκείνοι αναγκάζονταν να παίρνουν στο χωράφι τα μικρά παιδιά τους, προκειμένου να καλύπτουν τις συνεχώς και μεγαλύτερες απαιτήσεις των ανακτόρων. Εκείνα έκλαιγαν, δεν ήθελαν να ακολουθήσουν τους γονείς τους στο χωράφι, αλλά ήταν αδύνατο.

Βλέποντάς τα ο Αριστόνικος επανήλθαν στην σκέψη του μνήμες από το παρελθόν. Θυμήθηκε τα πρόσωπα των παιδιών που έβλεπε, όταν καθόταν τα απογεύματα στα σκαλοπάτια της βιβλιοθήκης. Εκείνη την στιγμή συνειδητοποίησε για ποιον λόγο οι αγρότες, δεν ανέβαιναν ποτέ στην βιβλιοθήκη να διαβάσουν φιλοσοφία. Δεν ήταν ότι δεν ήθελαν, δεν ήταν ότι προτιμούσαν πίνουν κρασιά στις ταβέρνες, όπως πίστευε ο Έρατος. Δεν είχαν τον χρόνο για να το κάνουν. Όλη μέρα βρίσκονταν στα χωράφια και δούλευαν σκληρά για να καλύπτουν τις ανάγκες του παλατιού.

«Ποιός θα 'χε όρεξη μετά από τέτοια κούραση να σκαρφαλώσει ψηλά στο λόφο και να διαβάσει Αριστοτέλη;» αναρωτιόταν, κοιτώντας την απόγνωση στα νεανικά πρόσωπα των παιδιών. «Κανένας, Έρατε. Κανένας δεν θα είχε την δύναμη να το κάνει. Η γνώση είναι μόνο για τους ευκατάστατους φιλοσόφους, που είναι προστατευόμενοι των βασιλιάδων και των ευγενών». Όλοι οι αγρότες ζούσαν μέσα στην απελπισία και στην απόγνωση. Όταν ξεκουράζονταν τα μεσημέρια, έλεγαν στον Αριστόνικο να τους διαβάσει κομμάτια από το παράξενο βιβλίο που κρατούσε. Τούς άρεσε πολύ να ακούν για εκείνα τα μακρινά μέρη που δεν υπήρχε ούτε φτώχεια, ούτε βασιλιάδες, ούτε καταπίεση. Όλα ήταν όμορφα εκεί, σε εκείνη την μακρινή Πολιτεία του Ηλίου.

Η αποτρόπαια κατάσταση που αντιμετώπιζαν ήταν τέτοια, που ακόμα και ο Αριστόνικος, εκείνος που πάντα ήταν χαμογελαστός και χαρούμενος, είχε πάψει πια να είναι τόσο ευδιάθετος. Είχε χαθεί το χαμόγελο από το πρόσωπό του, ένας σκεπτικισμός είχε πάρει την θέση του. Τον είχαν λυγίσει οι δυσκολίες και οι στερήσεις της ζωής.

Ένα βράδυ που ήταν συγκεντρωμένοι όλοι στην ταβέρνα του χωριού, είχε εμφανιστεί ο Ευμένης ο κτηνοτρόφος. Όλοι χαμογέλασαν μόλις τον είδαν, αφού ήταν λίγο περίεργος και φερόταν παράξενα. Είχε χάσει την γυναίκα του πριν μερικά χρόνια, παιδιά δεν πρόλαβε να κάνει και τώρα ζούσε μόνος του μαζί με τα κατσίκια του. Είχε μια στάνη λίγο πιο έξω από χωριό, έκτρεφε τα κατσίκια και έδινε το γάλα στους στρατιώτες του βασιλιά. Σχεδόν ποτέ δεν έφευγε από την στάνη του, στο χωριό κατέβαινε μόνο για να προμηθευτεί τα απαραίτητα. Μιλούσε με τα κατσίκια του. Τούς είχε δώσει μάλιστα και κανονικά ονόματα. Πολλοί πίστευαν ότι έκανε και άλλα απερίγραπτα πράγματα μαζί τους. Στην πραγματικότητα, τον θεωρούσαν όλοι παλαβό.

«Ει, βασιλιά Ευμένη. Πού γυρίζεις μακριά από την στάνη σου;» του φώναξε κοροϊδευτικά ο Έκτορας και όλοι ξεράθηκαν στα γέλια. Ο κτηνοτρόφος τον κοίταξε λοξά, αλλά δεν του απάντησε. Πλησίασε αθόρυβα τον ταβερνιάρη και τού ζήτησε ψιθυριστά μερικά κιλά λευκό κρασί. Ο Έκτορας όμως είχε πει αρκετά ως συνήθως. Τον πλησίασε, τον έπιασε από το χιτώνα και τον τράβηξε στο τραπέζι του. Τον κάθισε με το ζόρι σε μια καρέκλα δίπλα από τον Αριστόνικο και του έβαλε κρασί να πει.

«Αυτό το ποτήρι, θα το πιούμε στη υγεία σου» του είπε και τσούγκρισε το ποτήρι του. Ήπιαν μονορούφι το κρασί τους και ο περίεργος άνθρωπος που δεν είχε τίποτα άλλο να κάνει ή να πει, έστρεψε το βλέμμα του στο πάτωμα. «Έλα, λοιπόν, μην διστάζεις. Πες μας, πού ήσουν; Τί σε έφερε εδώ κάτω;»

Ο Ευμένης κοίταξε ανήσυχος γύρω του και διέκρινε ότι τα βλέμματα όλων μέσα στην ταβέρνα έπεφταν επάνω του. Τελικά μετά από λίγη παύση πήρε δύναμη και ξεκίνησε.

«Ήμουν στην Πέργαμο και...»

«Στην Πέργαμο;» τον διέκοψε έκπληκτος ο Έκτορας. «Μα τον Δια, είσαι τρελός και πήγες τέτοια εποχή εκεί;»

Μια βουή αναπτύχτηκε μέσα στην ταβέρνα. Όλοι σχολίαζαν την απρόσμενη κίνηση του κτηνοτρόφου.

«Γιατί, τί έχει η εποχή;» ρώτησε ήρεμα εκείνος.

«Δεν έχεις ακούσει για τις ταραχές που γίνονται εκεί πέρα;» τον ρώτησε ο Δημήτριος.

«Το άκουσα, αλλά τί να έκανα; Πάντα γίνονται συμπλοκές στον κόσμο, δεν θα σταματάμε και τις δουλειές μας όμως. Εγώ χρειαζόμουν κατσίκια. Πέθαναν μερικά που είχα και έπρεπε να τα αναπληρώσω. Οι στρατιώτες θέλουν να τους δίνω κάθε μέρα τουλάχιστο δέκα μπουκάλες γάλα, αλλά οι κατσίκες δεν μπορούν να το παράγουν τόσο γρήγορα. Έχουν ματώσει οι ρόγες τους από την πίεση. Προσπαθώ να τους το εξηγήσω, αλλά δεν με καταλαβαίνουν,. Αυτοί οι παλιορωμαίοι ξέρουν να μιλούν μόνο λατινικά. Έτσι λοιπόν πήγα, τα πήρα και ησύχασα».

«Και τί είδες να συμβαίνει εκεί;» τον ρώτησε ο Αλέξανδρος.

«Συμπλοκές, πολλές συμπλοκές. Πολλά σπίτια κατεστραμμένα και φωτιές παντού. Όλη η πόλη είναι γεμάτη από στρατιώτες του βασιλιά και ρωμαίους, που προσπαθούν να επιβάλλουν την τάξη» συνέχιζε να απαντά με ηρεμία ο παράξενος κτηνοτρόφος. «Ο βασιλιάς είναι αμπαρωμένος στα ανάκτορα και δεν βγαίνει καθόλου. Η αρρώστια τον έχει κάνει τελείως υποτονικό. Φαίνεται πως οι προσευχές των ανθρώπων προς τους θεούς, έπιασαν».

«Ποιά αρρώστια;» ρώτησε ξανά ο Αλέξανδρος.

«Μην μου πεις ότι δεν ξέρεις...;» απόρησε μαζί του ο Ευμένης.

«Εδώ στο χωριό ξέρουμε μόνο, ότι γίνονται πολλές συγκρούσεις μέσα στην πόλη. Τίποτα παραπάνω».

«Μα τον Ερμή, μα τον Ποσειδώνα, πραγματικά δεν το ξέρετε ή αστειεύεστε; Γιατί λέτε να είναι όλοι στους δρόμους; Γιατί λέτε όλοι να μάχονται με τον στρατό; Γιατί λέτε να...»

«Θα μας πείς;» του φώναξε ο Αλέξανδρος και χτύπησε με δύναμη το χέρι του στο τραπέζι.

Εκείνος χαμήλωσε ξανά το βλέμμα του σαν να παραδεχόταν το λάθος του και είπε με ψιθυριστή φωνή.

«Ο βασιλιάς είναι βαριά άρρωστος. Πάσχει λένε από μια πολύ σπάνια ασθένεια του δέρματος.

Είναι κλεισμένος εδώ και ένα μήνα στα ανάκτορα και δεν δέχεται να τον επισκεφτεί κανένας. Έχουν φτάσει στην Πέργαμο οι κορυφαίοι γιατροί του κόσμου. Από την Ρώμη, από την Ελλάδα, ακόμα και ανατολίτες φυσιοδίφες. Όλη μέρα στέκονται από πάνω του. Τον παρακολουθούν, τον εξετάζουν, αλλά τίποτα. Ψάχνουν να βρουν από τι πάσχει, κανείς όμως δεν μπορεί να βρει κάποια γιατρεία».

Οι χωρικοί δεν πίστευαν στα αυτιά τους. Είχαν μείνει με το στόμα ανοικτό, καθώς άκουγαν τα νέα που δεν είχαν φτάσει μέχρι την Έλαια. Ο Αριστόνικος δεν έδωσε ενδιαφέρον στα λεγόμενα του γέρου. Τον είχε δει αρκετές φορές να χαϊδεύει περίεργα μια κατσίκα που της είχε δώσει το όνομα της γυναίκας του και δεν πίστευε στα λεγόμενά του.

«Αυτό το γεγονός, έχει ανησυχήσει πολύ την αυλή» συνέχισε ο περίεργος βοσκός. «Ο Άτταλος είναι νέος, μόλις τριαντατριών χρόνων και δεν έχει απογόνους. Το βασίλειο εκτός από τα αλλά προβλήματα, ταλανίζεται και για την διαδοχή της βασιλείας. Οι γιατροί ενημερώνουν συνεχώς ότι ο Άτταλος δεν έχει τίποτα το σοβαρό, αλλά αυτά είναι ψέματα για να ηρεμήσουν τον κόσμο. Η αλήθεια είναι ότι πεθαίνει».

Μόλις το άκουσε ο Αριστόνικος, στραβοκάταπτε το κρασί του και άρχισε να βήχει. Όλοι όσοι βρίσκονταν μέσα στην ταβέρνα σάστισαν με την τελευταία κουβέντα του περιέργου χωριάτη και έμειναν άναυδοι.

«Άκουσα καλά;» τον ρώτησε έκπληκτος ο Έκτορας. «Είπες ότι ο βασιλιάς πεθαίνει; Ο βασιλιάς Άτταλος πεθαίνει;»

«Μα ναι, σου λέω. Δεν τα ξέρετε όλα αυτά; Γιατί με κοιτάτε έτσι όλοι σας;»

«ΤρελοΕυμένη...» του είπε ο Αλέξανδρος που σηκώθηκε απότομα από την θέση του και τον έπιασε από τον χιτώνα. «Είσαι σίγουρος για αυτά που λες; Σίγουρα αληθεύουν και δεν είναι παραμύθια;»

«Ναι σου λέω. Άσε με, άσε με ήσυχο» του αντιστάθηκε ο περίεργος άντρας και απομακρύνθηκε από κοντά του. «Όσα σας είπα, είναι αλήθεια. Τα ξέρουν όλοι σε όλα τα χωριά του βασιλείου».

Ο Αλέξανδρος τον κοιτούσε με ένα βλέμμα έτοιμο να τον πάρουν τα κλάματα χαράς. Η καρδιά του χτυπούσε δυνατά και ένιωθε τις φλέβες του έτοιμες να σκάσουν. Γύρισε απότομα το σώμα του και κοίταξε τον αδελφό του. Έτρεξε κοντά του και τον αγκάλιασε με δύναμη. Τότε όλοι μέσα στην ταβέρνα σηκώθηκαν από τις καρέκλες τους και ξεκίνησαν να φωνάζουν δυνατά.

«Πεθαίνει ο βασιλιάς! Πεθαίνει ο βασιλιάς!». Όλοι ήταν χαρούμενοι με τα νέα που είχαν ακούσει. Επιτέλους, έφτανε το τέλος των προβλημάτων τους. «Να πεθάνει! Να πάει στα τσακίδια, μα τον Δια».

Πανζουρλισμός κυριάρχησε μέσα στην ταβέρνα. Οι χωρικοί αγκαλιάζονταν μεταξύ τους, χόρευαν και τραγουδούσαν ευτυχισμένοι. Ο Αλέξανδρος με τον Έκτορα και με τον αδελφό του φώναζαν και χοροπηδούσαν σαν μικρά παιδιά. Τα χαρμόσινα νέα είχαν φτάσει πολύ απότομα. Μετά από λίγο, τα πνεύματα ηρέμισαν. Ο παράξενος κτηνοτρόφος αποχώρησε, οι χωρικοί κάθισαν στις θέσεις τους και μιλούσαν για τον βάνουσο βασιλιά Άτταλο.

«Ας πεθάνει, μα τον Δια. Κανένας δεν μπορεί να είναι χειρότερος από αυτόν» ευχήθηκε ο Βρασίδας.

«Κανένας άλλος βασιλιάς δεν κρεμούσε τους υπηκόους του» συμφώνησε μαζί του ο Κλέων. «Μπορεί ο προηγούμενος βασιλιάς κρεμούσε μόνο τους βάρβαρους ανατολίτες για να διατηρεί την τάξη στο βασίλειο. Δεν το έκανε από κακιά».

«Λένε για τον Άτταλο ότι από μικρός ήταν τόσο βάνουσος, όσο είναι σήμερα» σχολίασε ο Άπαλος. «Λένε ότι βασάνιζε όλους τους δούλους στα ανάκτορα, όταν ήταν μικρός. Τους έκοβε τις γλώσσες όταν τους άκουγε να μιλούν ανατολίτικα και τους έκοβε τα δάχτυλα με μαχαίρι, όταν τους έπιανε να κλέβουν τα χρυσαφικά της μητέρας του».

Ο Αριστόνικος άκουγε τις ιστορίες των χωρικών και γελούσε με τις υπερβολές τους. Όλα αυτά δεν ήταν παρά φήμες, που γύριζαν από στόμα σε στόμα. Ο Άτταλος μπορεί να ήταν απείθαρχο παιδί, αλλά δεν ήταν τόσο βάνουσος όπως τον περιέγραφαν.

Ξαφνικά, μια περίεργη αίσθηση ένιωσε να τον κυριεύει. Έβλεπε τα χαμόγελα πάνω στα πρόσωπα τον ανθρώπων, άκουγε τις χαρούμενες φωνές καθώς τραγουδούσαν για τον επικείμενο

θάνατο του βασιλιά και ζαλιζόταν. Δεν ήταν ο βασιλιάς του που πέθαινε, αλλά ο αδελφός του. Ο μικρός Άτταλος... Μπορεί να είχε πολλά χρόνια να τον δει, μπορεί οι σχέσεις τους να μην είχαν λήξει υπό τις καλύτερες συνθήκες, δεν έπαυαν όμως να είναι αδέρφια, και η φλόγα των αδελφών δεν σβήνει ποτέ.

Προσπάθησε να απομακρυνθεί από τους μεθυσμένους χωρικούς. Εκείνοι τον έβλεπαν να προσπαθεί να περάσει ανάμεσα τους και γελούσαν μαζί του. Με δυσκολία κατάφερε να φτάσει στην πόρτα και να βγει έξω. Εκεί συνάντησε τον Ευμένη. Ο παράξενος βοσκός καθόταν μόνος του πάνω σε ένα χοντρό κούτσουρο και κοιτούσε τα αστέρια. Τρόμαξε μόλις διάκρινε την παρουσία του Αριστόνικου, αλλά εκείνος τού έκανε νόημα να ηρεμήσει. Τον πλησίασε, κάθισε δίπλα του και κοίταξε μαζί του τον ουρανό.

«Όλα αυτά τα περίεργα που μας είπες, σίγουρα αληθεύουν;» τον ρώτησε με ήρεμη φωνή, χωρίς να πάρει το βλέμμα του από τα άστρα.

«Ξέρω τί πιστεύεις για μένα. Νομίζεις ότι είμαι τρελός και ότι δεν ξέρω τί λέω, αλλά ξέρω πολύ καλά τί λέω» του απάντησε απότομα εκείνος. Δεν μίλησαν για μια στιγμή, παρέμειναν βουβοί κοιτάζοντας τα άστρα. Μέσα στην πηχτή νύχτα, ακουγόταν μόνο η φασαρία που ερχόταν από την ταβέρνα. «Όλα αυτά που είπα, ισχύουν. Δεν θα τα έλεγα για να πάρω πάνω μου την προσοχή του κόσμου. Μου αρέσει να ζω ήσυχα, μέσα στην ηρεμία της φύσης. Δεν με νοιάζει αν πεθάνει ο Άτταλος, ένας άλλος Άτταλος θα έρθει να τον διαδεχτεί. Εμένα με νοιάζουν μόνο τα κατσίκια μου. Αυτά είναι η ζωή μου». Ο Αριστόνικος άκουγε το γέρο χωρίς να σχολιάζει. Στεκόταν αμίλητος δίπλα του και κοιτούσε αφηρημένος τον ουρανό. «Σε βλέπω προβληματισμένο. Κοιτάς τα αστέρια σαν να ψάχνεις για κάποια λύση, μα δεν υπάρχει λύση γιατί δεν υπάρχει πρόβλημα. Όλα είναι όπως πρέπει να είναι, διαφορετικά δεν θα ήταν έτσι αλλά αλλιώς. Θα ήταν όπως οι θεοί θα τα ήθελαν να είναι, αλλά για να είναι έτσι, σημαίνει ότι έτσι τα θέλησαν. Μην ανησυχείς λοιπόν, σήμερα τελειώνουν όλα και μια νέα μέρα ξεκινά αύριο. Είσαι έτοιμος να την αντέξεις; Είσαι έτοιμος να αντέξεις τις ευθύνες που σου αναλογούν;»

«Ποιες ευθύνες;» απόρησε ο Αριστόνικος από τον αινιγματικό λόγο τού παράξενου κτηνοτρόφου.

«Αυτές από τις οποίες κρύβεσαι τόσο καιρό. Αυτές οι οποίες σου αρμόζουν».

«Σε τί αναφέρεσαι; Δεν σε καταλαβαίνω» του είπε αγχωμένος ο Αριστόνικος.

«Ξέρεις πολύ καλά σε τι αναφέρομαι, μην προσπαθείς να ξεφύγεις από μένα. Πάντα το ήξερες αλλά το έκρυβες από τον εαυτό σου, γιατί ήταν πιο εύκολο να ζεις έτσι ανέμελα. Χωρίς ευθύνες, χωρίς να χρειάζεται να κάνεις κάτι ή να επεμβαίνεις. Το μόνο που έκανες όλη σου την ζωή ήταν να αφήνεις στον τεράστιο ποτάμι της ζωής να σε οδηγεί όπου θέλει εκείνο, χωρίς εσύ να χρειάζεται να κουνάς ούτε το μικρό σου δαχτυλάκι. Πόσο ξεκούραστο ήταν αυτό, έτσι; Πόσο βολικό; Πόσο ξέγνοιαστο; Αύριο όμως, όλα αυτά τελειώνουν. Αύριο ξεκινά μια καινούργια μέρα για σένα, μια καινούργια μέρα για όλους μας. Σήμερα, πεθαίνει ένας βασιλιάς...»

«Σήμερα;» απόρησε ο Αριστόνικος.

«Αν θες να ξέρεις, κυκλοφόρησε μια φήμη που λέει ότι ο βασιλιάς είναι στα τελευταία του.

Ψυχοραγεί μόνος του πάνω στο κρεβάτι του πόνου και δεν δέχεται κανέναν δίπλα του. Ούτε τους γιατρούς, ούτε αυλικούς, ούτε καν τον Εύδημο που πάντα τού στεκόταν σαν πατέρας. Λένε ότι η αρρώστια τον τρέλανε τελείως. Έχει αφήσει μόνο τους φρουρούς του να τον προστατεύουν και περιμένει τον Χάροντα να έρθει να τον πάρει για τον άλλο κόσμο. Δεν θα αντέξει άλλο, το σημερινό βράδυ είναι το τελευταίο του».

Μόλις το άκουσε αυτό ο Αριστόνικος, τού κόπηκε η αναπνοή. Ο Άτταλος, ο μικρός του αδελφός πέθαινε. Πέθαινε μόνος του σε ένα άδειο δωμάτιο, παραδομένος στον φόβο και την απόγνωση

που φέρνει μαζί του ο θάνατος. Και ο μεγάλος του αδελφός, τί έκανε; Τον άφηνε μόνο του, να περάσει αυτό το μαρτύριο; Όχι, δεν μπορούσε να το κάνει αυτό. Ήταν ο αδελφός του. Σηκώθηκε αμέσως από το κούτσουρο και ξεκίνησε να τρέχει προς την καλύβα του. Εκείνη την στιγμή, έτυχε να βγαίνει από την ταβέρνα ο Δημήτριος. Τον είδε να τρέχει και να χάνεται στο βάθος του δρόμου. Προσπάθησε να του φωνάξει, μα ο Αριστόνικος δεν τον άκουγε. Έφτασε γρήγορα στην καλύβα του, φόρεσε μερικά ξεφτισμένα ρούχα που είχε για το χωράφι και ανέβηκε στο κάρο του. Η Πέργαμος δεν απείχε περισσότερο από δυο ώρες. Όταν βγήκε στον δρόμο, η πηχτή νύχτα είχε πλακώσει τα πάντα. Το φεγγάρι ήταν καλυμμένο κάτω από πυκνά σύννεφα και δεν φαινόταν τίποτα μπροστά του. Το κάρο έπεφτε σε πέτρες και λακκούβες και η οδήγηση ήταν πολύ δύσκολη. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής, ο Αριστόνικος ξαναθυμόταν αναμνήσεις από το παρελθόν. Στιγμές που έπαιζε με τον Άτταλο στην παραλία ή που τσακώνονταν στα ανάκτορα. Δεν είχε ξεχάσει τις απειλές που τού είχε αφήσει ο μικρός Άτταλος, όταν το έσκαγε από τα ανάκτορα. Τού είχε πει τότε πως δεν θα ήταν ποτέ ξανά ευπρόσδεκτος, δεν μπορούσε όμως λόγω αυτών των παιδικών παρεξηγήσεων να κάτσει με σταυρωμένα τα χέρια και να τον αφήσει να ξεψυχήσει μόνος του. Μετά από μερικές ώρες, διάκρινε στο βάθος του ορίζοντα τον λόφο της Περγάμου. Πάνω πάνω φαίνονταν οι φωτιές του ναού του Δια και απέναντί του έστεκε η μεγάλη βιβλιοθήκη. Ένα ρίγος τον έπιασε και τα μάτια του βούρκωσαν από την συγκίνηση. Αναρωτήθηκε πόσα χρόνια είχε να δει αυτά τα πανέμορφα οικοδομήματα, στα οποία είχε μεγαλώσει. Εγκατάλειψε τον κεντρικό δρόμο και πέρασε σε έναν παράδρομο που περνούσε μέσα από τα χωράφια. Δεν ήθελε να γίνει αντιληπτός από τους φρουρούς, αφού τέτοια ώρα σίγουρα θα τον σταματούσαν για έλεγχο. Κινήθηκε για λίγο σε ένα χωματόδρομο που ήταν γεμάτος λακκούβες και πέτρες. Μετά από λίγη ώρα κατάλαβε ότι ήταν ο δρόμος που είχε διασχίσει πριν πολλά χρόνια με τον Έρατο. Όταν έφτασε κάτω από τις φυλλωσιές των δέντρων παράτησε το κάρο, ξεκίνησε να σκαρφαλώνει τον απόκρημνο λόφο και βρέθηκε μπροστά στον περιμετρικό φράκτη της βιβλιοθήκης. Τα κάτασπρα μάρμαρα τού έφεραν αμέσως στο μυαλό πολλές αναμνήσεις που είχε ζήσει εκεί. Συνέχισε γρήγορα το δρόμο του, δεν είχε καθόλου καιρό για χάσιμο αφού από στιγμή σε στιγμή μπορεί να εμφανιζόταν φρουροί στον δρόμο του. Μπήκε στο πλακόστρωτο μονοπάτι που οδηγούσε στα ανάκτορα και κινήθηκε σαν σκιά. Η πόλη κοιμόταν του καλού καιρού. Όλοι οι δρόμοι ήταν άδειοι και το μόνο που ακουγόταν ήταν το παίξιμο της φλόγας στις δάδες που φώτιζαν τις πλατείες. Καθώς κατηφόριζε το μονοπάτι, έφτασε στην κεντρική αγορά. Έμεινε έκπληκτος όταν την είδε τελείως άδεια. Εκείνος την είχε συνηθίσει πνιγμένη από ανθρώπους και φασαρία. Τώρα όλοι οι πάγκοι ήταν άδειοι και επάνω τους ξάπλωναν γάτες. Ξάφνου, διέκρινε στο βάθος της πλατείας δυο σκιές να κινούνται προς το μέρος του. Ήταν δυο φρουροί που έκαναν βραδινή περίπολο. Αμέσως έπεσε στα γόνατα και κρύφτηκε κάτω από έναν πάγκο. Στάθηκε για λίγο παρακολουθώντας με κομμένη την ανάσα τα πόδια των φρουρών να τον πλησιάζουν. Τελικά τον προσπέρασαν, χωρίς να τον πάρουν χαμπάρι. Μόλις απομακρύνθηκαν, κινήθηκε ανάμεσα από τους άδειους πάγκους, έτρεξε μέσα στην σκοτεινιά και μετά από λίγο βρέθηκε έξω από τον μαντρότοιχο των ανακτόρων. Τού φαινόταν απίστευτο να στέκεται και πάλι εκεί, μετά τόσα χρόνια. Πολλές θύμισες ξεσηκώθηκαν μέσα του, αλλά δεν είχε χρόνο για χάσιμο. Αφού βεβαιώθηκε ότι δεν υπήρχαν φρουροί τριγύρω, σκαρφάλωσε σε ένα δέντρο και με ένα πήδο βρέθηκε μέσα στη αυλή. Πλησίασε γρήγορα τα τοιχώματα των ανακτόρων. Το εξωτερικό περίβλημα διατηρούνταν ακόμα τρακτερωτό, όπως παλιά. Έψαξε να βρει τα πιασίματα που είχε χρησιμοποιήσει, όταν το έσκαγε. Μόλις τα εντόπισε ξεκίνησε να σκαρφαλώνει και βρέθηκε μέσα στο παλιό δωμάτιο του Αττάλου. Τώρα υπήρχαν μέσα μόνο ξύλινα βαρέλια. Το χρησιμοποιούσαν σαν αποθήκη. Άνοιξε την πόρτα με προσοχή

και κοίταξε με την άκρη του ματιού του στον διάδρομο. Ήταν άδειος. Βγήκε και περπάτησε στις μύτες των ποδιών του. Παρατήρησε ότι γύρω του είχαν τοποθετηθεί πολλά καινούργια αγάλματα που δεν υπήρχαν παλιότερα, ενώ στους τοίχους υπήρχαν κρεμασμένα πολλά σπαθιά και ασπίδες ρωμαίων στρατιωτών. Το δωμάτιο τού βασιλιά βρισκόταν στην άλλη πλευρά του διαδρόμου. Κατευθύνθηκε αθόρυβα προς τα εκεί και όταν έφτασε, διέκρινε απ' έξω έναν φρουρό. Για να μην το αντιληφτεί, κρύφτηκε αμέσως πίσω από ένα άγαλμα του Άρη. Αυτό ήταν το μοναδικό άγαλμα που δεν το είχαν μετακινήσει από την θέση του και υπήρχε ένας πολύ σοβαρός λόγος. Ήταν η μυστική είσοδος που οδηγούσε στο δωμάτιο του βασιλιά. Ο Αριστόνικος στάθηκε από πίσω όπως παλιά και πέρασε μέσα.

Σκοτεινιά κυριαρχούσε στην βασιλική αίθουσα, το λιγιστό φως που έμπαινε από το παράθυρο αποκάλυπτε αμυδρά τον χώρο. Στο πάτωμα υπήρχαν πεταμένα χρυσά νομίσματα, βραχιόλια, δαχτυλίδια και μερικά σπασμένα ποτήρια. Η αναστάτωση δεν θύμιζε σε τίποτα την μεγαλοπρέπεια ενός βασιλικού δωματίου. Η ατμόσφαιρα που επικρατούσε ήταν αποπνικτική, μια μυρωδιά από εμετό και κρασί κυριαρχούσε στον χώρο. Καθώς ο Αριστόνικος προχωρούσε στο εσωτερικό του δωματίου, πάτησε κατά λάθος ένα γυαλί που υπήρχε πεταμένο στο πάτωμα. Ο θόρυβος τού ραγίσματος ακούστηκε αισθητά στην απόλυτη ησυχία.

«Ποιός είναι εκεί;» ακούστηκε μια αδύναμη φωνή, που θαρρούσες ότι ανήκε σε γέροντα εκατό χρόνων. Η φωνή είχε ακουστεί από την πλευρά του κρεβατιού, δίπλα από το παράθυρο. Ο Αριστόνικος πλησίασε προς τα εκεί και στάθηκε μπροστά από το κρεβάτι. «Ήρθες τελικά, Χάροντα; Χαίρομαι πολύ για αυτό...» συνέχισε η σπαραγμένη φωνή. «Σε περίμενα ξέρεις. Οι άλλοι με έλεγαν τρελό, αλλά εσύ ήρθες τελικά να με πάρεις».

Το φως του φεγγαριού που έμπαινε από το ανοιχτό παράθυρο έπεφτε επάνω στο κρεβάτι και έλουζε το σώμα του ανήμπορου βασιλιά. Το πρόσωπό του ήταν γεμάτο γένια, το μέτωπό του ήταν ιδρωμένο, σάλια έτρεχαν από τα χείλη του, τα μάτια του ήταν κοκκινισμένα και στα ρουθούνια του υπήρχε ξεραμένο αίμα. Τίποτα δεν θύμιζε πάνω σε αυτόν τον γλοιώδη άνθρωπο, τον μικρό Άτταλο. Ο Αριστόνικος στεκόταν έκπληκτος από πάνω του, χωρίς να μπορεί να μιλήσει. Τού ήταν αδύνατο να πιστέψει ότι αυτό το έκτρωμα, ήταν ο μικρός του αδελφός. «Πάρε με σου λέω, Χάροντα. Πάρε με στο βασίλειό σου. Δεν αντέχω άλλο εδώ. Δεν αντέχω άλλο τη ζωή» είπε ξανά με αδύναμη φωνή ο Άτταλος.

«Δεν είμαι ο Χάροντας» του απάντησε συντετριμμένος ο Αριστόνικος, ενώ δάκρυα κυλούσαν από τα μάτια του.

«Δεν είσαι;» είπε έκπληκτος εκείνος και ξεκίνησε να βήχει. Άνοιξε με δυσκολία τα μάτια του τα οποία ήταν γεμάτα τσίμπλες, αλλά δεν μπορούσε να τον δει. Το φως του φεγγαριού σταματούσε λίγο πιο κάτω από το πρόσωπό του. «Πες μου ποιός είσαι, γιατί θα αρχίσω να φωνάζω και θα σε πιάσουν οι φρουροί μου».

«Οι δυνάμεις που διαθέτεις Άτταλε, δεν θα σου επιτρέψουν να ξυπνήσεις τον φρουρό που κοιμάται όρθιος έξω από την πόρτα σου» του απάντησε με ψυχραιμία.

«Τί θέλεις από μένα, μα τον Δια; Πώς μπήκες εδώ μέσα;» τον ρώτησε ο Άτταλος εκνευρισμένος. «Δεν υπάρχει λόγος να φοβάσαι Άτταλε. Ένας βασιλιάς άλλωστε, δεν φοβάται τίποτα. Ένας βασιλιάς μπορεί να κάνει ότι θέλει, θυμάσαι;» του υπενθύμισε τα λόγια που τού είχε πει όταν ήταν μικροί.

«Ποιός είσαι; Σταμάτα να με τυραννάς άλλο, δεν βλέπεις την κατάστασή μου; Αν ήρθες να με σκοτώσεις, κάντο γρήγορα. Το μόνο που θα καταφέρεις, είναι να με λυτρώσεις από τη δυστυχία μου. Έλα, βγες από την σκιά. Αποκαλύψου επιτέλους! Σε διατάζω».

«Δεν μπορείς να διακρίνεις καν την φωνή μου, Άτταλε;» τον ρώτησε αποκαρδιωμένος ο Αριστόνικος. «Ποιός άλλος θα μπορούσε να εισέρθει στο βασιλικό δωμάτιο, χωρίς να το

πιάσουν οι φρουροί; Ποιός μπορεί να είμαι, όταν τόσοι λίγοι ξέρουν τις μυστικές πόρτες των ανακτόρων;»

Ο Άτταλος ταραχτήκε ακούγοντας τα τελευταία λόγια του αγνώστου. Τα χείλη και τα χέρια του άρχισαν να τρέμουν.

«Αποκλείεται, δεν είναι δυνατόν να είσαι εσύ. Δεν μπορείς να είσαι ο...» είπε με αγχωμένη φωνή ο πληγωμένος βασιλιάς.

«Και όμως...» του απάντησε ήρεμα ο Αριστόνικος. Πλησίασε κι άλλο το κρεβάτι και άφησε τις ακτίνες του φεγγαριού να φωτίσουν το πρόσωπό του. Τα ευαίσθητα μάτια του Αττάλου τυφλώθηκαν από την δυνατή λάμψη που ακτινοβόλησε πάνω στην επιδερμίδα του. Δεν μπορούσε να δει καθαρά λόγο της καταπονημένης κατάστασης του. Νόμιζε ότι έβλεπε μπροστά του κάποιο ολύμπιο θεό.

«Δεν μπορεί, δεν μπορεί σου λέω να είσαι εκείνος» του είπε με αγανάκτηση. «Εκείνος ήταν ένα ευαίσθητο παιδάκι με όμορφα χαρακτηριστικά, το σώμα του ήταν αδύναμο και καλαίσθητο. Τα χαρακτηριστικά του δεν ήταν άγρια σαν τα δικά σου. Δεν είχε τέτοιους τεραστίους μυς όπως εσύ, ούτε κάλυπταν το πρόσωπό του τέτοια πυκνά μούσια. Εκείνος ήταν ένας βασιλιάς, εσύ είσαι ένας αγροίκος».

«Και όμως, Άτταλε. Εγώ είμαι, ο αδελφός σου ο Αριστόνικος. Το δέρμα μου σκλήρυνε από τις δουλειές στο χωράφι, από τις λάσπες και τα κρύα. Οι μυς μου δυνάμωσαν από το αλέτρι. Θέλει πολύ προσπάθεια ξέρεις για να κατευθύνεις το βόδι. Τα γένια μου μεγάλωσαν, σταμάτησε να με απασχολεί η εξωτερική ομορφιά μου και το πώς φαίνομαι στους άλλους. Όταν ζεις αληθινά αδελφέ μου, όταν ζεις ελεύθερος, όλα αυτά δεν είναι παρά τρίχες. Ναι, δεν είμαι ο βασιλιάς. Είμαι ένας ελεύθερος άνθρωπος».

«Τι βλακείες είναι αυτές που λες, μα τον Δια» είπε αγανακτισμένος ο Άτταλος. «Φύγε από μπροστά μου, δεν πιστεύω τα ψέματά σου. Είσαι ένας απατεώνας».

«Μα και εσύ μήπως δεν άλλαξες, Άτταλε; Ο χρόνος δεν άφησε επάνω στο κορμί σου, τα ανεξίτηλα σημάδια του περάσματός του;» είπε ο Αριστόνικος και πλησίασε περισσότερο κοντά του. «Το σώμα σου έχει μεγαλώσει τόσο πολύ, εγώ σε θυμάμαι τόσο δα μικρούλη. Τα μαλλιά σου έχουν μακρύνει. Δεν είναι τόσο ξανθά όσο παλιά, αλλά σκούρυναν».

«Εμένα, δεν με άλλαξαν οι καιροί. Με κατέστρεψαν...» είπε με ευδιάκριτη κούραση στην χροιά της φωνής του. Ο τραυματισμένος βασιλιάς κοιτούσε επίμονα μέσα στα μάτια τον περίεργο άντρα, που είχε εισβάλει κρυφά στο δωμάτιό του. Λένε ότι όλα τα μέρη του ανθρώπινου σώματος αλλάζουν με τον χρόνο και φθείρονται. Μόνο τα μάτια μένουν αναλλοίωτα, αφού είναι οι καθρέπτες της ψυχής. «Τα μάτια σου. Τα πανέμορφα καταπράσινα μάτια σου, που πάντα ζήλευα. Ναι, εσύ είσαι. Εσύ είσαι, Αριστόνικε. Τώρα σε αναγνωρίζω».

Ο Άτταλος δεν έδειξε να χαίρεται που έβλεπε ξανά μετά από τόσα χρόνια τον μεγάλο του. Του μιλούσε αδιάφορα. Ήταν καταβεβλημένος από την αρρώστια του και δεν μπορούσε να χαρεί πια για τίποτα στην ζωή. Ο θάνατος κοντοζύγωνε όλο και περισσότερο και αυτή η κατάσταση κάνει πάντα τον άνθρωπο ψυχρό και αναισθητό. Ο Αριστόνικος αντιθέτως, χάρηκε που επιτέλους τον αναγνώρισε ο αδελφός του και ένα τεράστιο χαμόγελο εμφανίστηκε στο πρόσωπο του. Έκανε κίνηση για να πιάσει το χέρι του, μα εκείνος το τράβηξε.

«Νομίζεις ότι με μια αγκαλιά ξεχνιούνται όλα;» τον ρώτησε οργισμένος.

«Τι εννοείς, Άτταλε; Είμαστε αδέρφια και ...»

«Δεν ήμαστε αδέρφια, Αριστόνικε. Δεν ήμαστε καθόλου αδέρφια. Σε είχα προειδοποιήσει από την ημέρα που έφυγες από τα ανάκτορα, πως δεν θα ήσουν ποτέ ξανά ευπρόσδεκτος στην Πέργαμο». Ο Αριστόνικος δεν περίμενε τέτοια αντίδραση από τον μικρό του αδελφό. Πίστευε ότι μετά από τόσα χρόνια, θα είχαν ξεχαστεί αυτές οι παιδικές έχθρες. «Με εγκατέλειψες,

Αριστόνικε. Το θυμάσαι; Με εγκατέλειπες, αυτή είναι η αλήθεια. Έφυγες από τα ανάκτορα και εμένα με άφησες να μεγαλώσω στα χέρια του πατέρα».

«Άτταλε, ήσουν πολύ μικρός για να σε έπαιρνα μαζί μου. Δεν μπορούσα να σε πάρω στο λαιμό μου» προσπάθησε να δικαιολογηθεί.« Δεν ήμουν σίγουρος αν θα κατόρθωνα να επιβιώσω εγώ ο ίδιος. Δεν μπορούσα να...»

«Και με παράτησες στα ανάκτορα» τον διέκοψε απότομα.« Δεν ξέρεις τί πέρασα, Αριστόνικε. Δεν ξέρεις πως ήταν εδώ μέσα, αφού έφυγες. Δεν είχα κανέναν δίπλα μου, είχα απομείνει τελείως μόνος μου. Πρώτα έχασα την πολυαγαπημένη μου μητέρα, μετά έχασα εσένα και στο τέλος έμεινα μόνος μου με τον πατέρα. Ο πατέρας, αυτό το ρεμάλι... Ω θεά Αθηνά, τί απάνθρωπα πράγματα με έβαλε να κάνω αυτός ο παράλογος άνθρωπος».

Ο Άτταλος αναστέναξε, καθώς παραμιλούσε μονάχος του. Είχε πάρει το βλέμμα του πάνω από τον Αριστόνικο και κοιτούσε έξω από το παράθυρο το ολόγιομο φεγγάρι. Ιδρώτας κυλούσε από το μέτωπο του και τα χέρια του έτρεμαν από την ένταση της στιγμής.

«Πόσα δάχτυλα έκοψα και πόσες γλώσσες δούλων, επειδή απλά γελούσαν τις νύχτες; Έγινα άγριος, Αριστόνικε. Πολύ άγριος. Έγινα σκληρός για να αντέξω τον παραλογισμό που επικρατούσε εδώ μέσα. Ο πατέρας με χτυπούσε όταν δεν υπάκουγα στις εντολές του. Μού έλεγε να κρεμώ δούλους χωρίς λόγο, έτσι για εντυπωσιασμό. Δεν το καταλάβαινα τότε, αλλά συνειδητοποίησα στην συνέχεια πόσο δίκιο είχε. Η ζωή είναι σκληρή και βάνουση. Δεν μπορείς να επιβιώσεις, αν δεν γίνεις άγριος για να την αντέξεις. Έκανα ότι έκανα, γιατί έπρεπε. Γιατί έτσι είναι η ζωή. Βίαιη, σκληρή και βάνουση».

Ο Αριστόνικος άκουγε κατάπληκτος τις τρομακτικές εκμυστηρεύσεις του αδελφού του, χωρίς να μπορεί να πει τίποτα. Είχε ανατριχιάσει όλο του το σώμα από τις αποκαλύψεις. Πόσα πολλά είχε περάσει αυτή η άμοιρη ψυχή; Τώρα καταλάβαινε για ποιον λόγο ήταν θυμωμένος μαζί του μετά από τόσα χρόνια.

«Όλα αυτά τα πέρασα εξαιτίας σου, Αριστόνικε. Εσύ ευθύνεσαι για όλα αυτά» του είπε στο τέλος με βάνουση φωνή.« Θα μπορούσα να μην τα είχα βιώσει, εάν με έπαιρνες τότε μαζί σου. Και θα επιβιώναμε, Αριστόνικε. Όλα τα κατάφερνες εσύ, όλα τα κατόρθωνες. Πάντα είχες δίκιο σε ότι και αν έλεγες ή έκανες. Σε όλα, είχες δίκιο. Εσύ, Αριστόνικε. Εσύ κανονικά, εσύ κανονικά έπρεπε να...».

Ο Άτταλος μπερδεύε τα λόγια του από την συγχυση που είχε πάρει και άφησε την πρότασή του στη μέση.

«Τί εγώ, Άτταλε;» τον ρώτησε ο Αριστόνικος.

«Προσπάθησα να σε βρω...» συνέχισε ο Άτταλος μετά από λίγο χωρίς να του εξηγήσει τι εννοούσε.« Μόλις ενηλικιώθηκα, διέταξα τους πέντε στρατηγούς να ψάξουν όλο το βασίλειο για να σε βρουν. Μου είπαν ότι όσο και αν έψαξαν, δεν βρήκαν πουθενά κανένα ίχνος σου. Θεώρησα ότι είχες πεθάνει ή ότι είχες φύγει από το βασίλειο, αλλά εσύ ήσουν εδώ. Πες μου πού ήσουν κρυμμένος, Αριστόνικε;»

«Εγκαταστάθηκα σε ένα χωριό κοντά στα σύνορα με την Βιθυνία. Ελαιά λέγεται, αν το έχεις ακουστά».

«Ελαιά;» αναρωτήθηκε προβληματισμένος ο Άτταλος.« Μα από αυτό το χωριό προμηθευόμαστε προμήθειες για τα ανάκτορα».

«Ακριβώς, αδελφέ μου. Ότι έσπερνα στα χωράφια, ότι θέριζα, ότι καλλιεργούσα, το έτρωγες εσύ. Στην πραγματικότητα, εγώ σε τάζα».

Ο Άτταλος τόν κοιτούσε εντυπωσιασμένος μέσα στα μάτια.

«Έφυγες από τα ανάκτορα, πλανήθηκες μόνος σου στην σκοτεινιά του κόσμου, έμεινες ανάμεσα σε ξένους ανθρώπους και όμως, παρά τις όποιες δυσκολίες, κατάφερες να επιβιώσεις. Εσύ έπρεπε να είσαι κανονικά βασιλιάς της Περγάμου, Αριστόνικε. Εσύ το άξιζες, παρ' όλο που...» «...που ήμουν αδύναμος χαρακτήρας» τον διέκοψε χαμογελαστά ο Αριστόνικος. «Βαρέθηκα να ακούω συνέχεια αυτή τη πρόφαση. Ευτυχώς, με τις δυσκολίες που αντιμετώπισα στα χωράφια, απέδειξα στον εαυτό μου ποιός είμαι πραγματικά και τί είμαι ικανός να καταφέρω».

Ο Ατταλος τον κοίταξε προβληματισμένος και αναστέναξε.

«Αριστόνικε, δεν είναι αυτός ο πραγματικός λόγος που δεν έγινες βασιλιάς» του είπε και χαμήλωσε το βλέμμα του. «Ο λόγος είναι πολύ πιο σοβαρός από αυτόν. Μού τον αποκάλυψε ο πατέρας όταν με όρισε διάδοχο του στο θρόνο, αλλά σου υπόσχομαι στην τιμή της μητέρα μου, ότι δεν γνώριζα τίποτα πιο πριν». Η φωνή του Αττάλου άλλαξε. Δεν ακουγόταν τώρα σκληρή όπως προηγουμένως, αλλά σαν να λυπόταν για κάτι. «Είσαι θετός γιός του βασιλιά, Αριστόνικε» του είπε απότομα. Ο Αριστόνικος σάστισε με την κουβέντα του Αττάλου.

«Τί είπες;» τον ρώτησε με ένα χαμόγελο αμηχανίας στο πρόσωπο του. Ο Ατταλος βαριανάσαινε, ήξερε πως αυτό που έπρεπε να πει ήταν πολύ δύσκολο για να το ακούσει κάποιος.

«Αριστόνικε, δεν έγινες βασιλιάς, όχι γιατί δεν ήσουν ικανός ή επειδή ήσουν αδύναμος, αλλά επειδή δεν κυλά βασιλικό αίμα στις φλέβες σου. Ο πατέρας σε έκανε με μια δούλη από τα ανάκτορα. Όταν το έμαθε η μητέρα εκνευρίστηκε πολύ μαζί του, αλλά δεν μπορούσε να τιμωρήσει εσένα για το δικό του λάθος. Ήταν μόλις είκοσι χρονών τότε και δεν μπορούσε να σκοτώσει ένα μωρό. Ο πατέρας την κατηγορούσε συνέχεια για αυτό το λάθος της να σε κρατήσει ζωντανό, αφού δημιουργούσες πρόβλημα στην διαδοχή. Βλέπεις, δεν μπορούσε να γίνει βασιλιάς κάποιος που έρεε στις φλέβες του αίμα δούλης. Θα καταστρεφόταν η δυναστεία των Ατταλιδών. Αυτός ήταν ο λόγος που ο πατέρας ήταν πάντα σκληρός μαζί σου και σου φερόταν τόσο άσχημα. Δεν είχε σχέση με το ότι ήσουν αδύναμος ή οτιδήποτε άλλο. Σου φερόταν με αυτόν τον τρόπο για να σε αναγκάσει να φύγεις από τα ανάκτορα. Και το έκανες...»

Ο Αριστόνικος είχε σατίσει με τις αποκαλύψεις που του Αττάλου, το πρόσωπό του είχε χλομιάσει τελείως. Πλησίασε στο περβάζι του παράθυρου και στάθηκε μια στιγμή να τον χτυπήσει το αεράκι. Έδειχνε να τα 'χει χαμένα.

«Δηλαδή, δεν ήμαστε αδέρφια, Άτταλε;» κατάφερε να τον ρωτήσει συντετριμμένος.

«Τα αδέρφια δεν είναι κάποιος τίτλος ευγενείας, Αριστόνικε. Είναι μια σχέση μεταξύ δυο ανθρώπων που ο ένας νοιάζεται για τον άλλο, όπως για τον ίδιο του τον εαυτό. Δεν χρειαζόμαστε ετικέτες να μας αποδείξουν την αγάπη μας» είπε με εξαντλημένη φωνή ο Άτταλο. «Συγγνώμη για τα άσχημα νέα που σου μετέφερα, αδελφέ μου. Και εμένα μου 'χαν ακουστεί απίστευτα, όταν μου τα αποκάλυπτε ο πατέρας. Μην απελπίζεσαι όμως, Αριστόνικε.

Άντεξες τις δυσκολίες της ζωής, δεν τα παράτησες, ούτε κατάντησες παρτάλι σαν εμένα.

Κοίταξε με, κατάντησα ένας χοντρός άνθρωπος που δεν μπορεί να κουνηθεί πια μόνος του.

Πύον τρέχει από όλο μου το σώμα και σταγόνες αίμα στάζουν από το πέος μου. Παραπαίω, οι ανέσεις και οι πολυτέλειες με κατέστρεψαν. Δεν είχα ζωή εδώ μέσα. Μπεκρόπινα από το πρωί έως το βράδυ, για να ξεχνώ τα βάσανά μου. Το ξέρω ότι ακούγεται τρελό, αλλά αν γνώριζα ότι θα ήταν έτσι η ζωή του βασιλιά, δεν θα την επέλεγα ποτέ. Δεν μπορούσα να βγω μια μέρα από το παλάτι, όλοι ήθελαν να με σκοτώσουν. Όλοι ήθελαν κάτι από εμένα, ενώ εγώ δεν ήθελα τίποτα από αυτούς. Έχω κουραστεί να φοβάμαι, Αριστόνικε. Καλύτερα να πεθάνω. Έχω κάνει απίστευτα πράγματα. Έχω σκοτώσει, έχω δηλητηριάσει την ίδια μου την οικογένεια, τα ξαδέλφια μου, τους θείους μου για να τους προλάβω να μην με δηλητηριάσουν εκείνοι. Δεν το μπορώ άλλο, δεν τον μπορώ άλλο όλο αυτό... Για αυτό σου λέω Αριστόνικε, εσύ έπρεπε να γίνεις βασιλιάς της Περγάμου. Εσύ έπρεπε να γίνεις από την αρχή, γιατί εσύ το άξιζες.

Συγγνώμη που δεν τα κατάφερα και σε απογοήτευσα, αδελφέ μου. Να πάρε, πάρε αυτό» του είπε προσπαθώντας με δύναμη να βγάλει από το δάχτυλο του το βασιλικό δαχτυλίδι.

«Τι κάνεις εκεί, Άτταλε; σταμάτα!» διαμαρτυρήθηκε ο Αριστόνικος. «Δεν θέλω να γίνω βασιλιάς. Δεν μπορώ να γίνω ούτε και...»

«Είσαι ήδη βασιλιάς Αριστόνικε, αλλά δεν το ξέρεις. Περιμένεις τα στέμματα να στο αποδείξουν. Από την στιγμή που κατάφερες να κουμαντάρεις τον εαυτό σου και να τιθασεύσεις τα πάθη σου, δεν υπάρχει αποστολή που να μην μπορείς να φέρεις σε πέρας».

«Ποτέ δεν με ένοιαζε να γίνω βασιλιάς, Άτταλε. Ούτε τώρα με νοιάζει. Εγώ απλά θέλω να ζω την ζωή μου ευχαρίστα, τα στέμματα και οι εξουσίες ποτέ δεν με άγγιξαν».

«Αριστόνικε, δεν καταλαβαίνεις. Έχω κάνει τρομερά πράγματα» του είπε ταραγμένος. «Αν νοιάζεσαι για τους ανθρώπους που τόσο καιρό έζησες μαζί τους, πρέπει να το κάνεις αυτό. Ο λαός της Περγάμου θα σε χρειαστεί περισσότερο από ποτέ».

«Τί έχεις κάνει, Άτταλε;» τον ρώτησε τρομαγμένος και ο Άτταλος χαμήλωσε ξανά το πρόσωπό του από ντροπή.

«Δεν φταίω εγώ, Αριστόνικε. Οι καταστάσεις φταίνε. Δεν ορίζουμε εμείς τις τύχες μας, αλλά οι θεοί από τον Όλυμπο. Δεν ήμουν καλά, ακόμα δεν είμαι, αλλά... Αλλά έπρεπε να γίνει. Έπρεπε, γιατί...». Ο Άτταλος ήταν πανικοβλημένος, παραμιλούσε και παραπονιόταν αφηρημένα στον αέρα. Όταν τελικά ηρέμισε, πήρε μερικές ανάσες και συνέχισε με αδύναμη φωνή. «Υπέγραψα μια διαθήκη που μετά τον θάνατό μου, κληρονομεί τη κυριότητα του βασιλείου στην Ρώμη».

«Τί είπες;» φώναξε έξαλλος ο Αριστόνικος.

«Σκέφτηκα ότι αν έμενε το βασίλειο χωρίς βασιλιά, η Πέργαμος θα ξέπεφτε στον απόλυτο χάος και στην αναρχία. Δεν μπορώ να παρατήσω το βασίλειο του πατέρα μου στην αναρχία, Αριστόνικε. Οι ρωμαίοι τουλάχιστο θα επιβάλλουν την τάξη και...»

«Και θα βασανίσουν όλους τους ανθρώπους!» τον διέκοψε ο Αριστόνικος με μίσος. «Θα τους κάνουν όλους σκλάβους, θα τους εκμεταλλευτούν και θα κλέψουν τα χωράφια τους. Πώς μπόρεσες να κάνεις κάτι τέτοιο, Άτταλε; Πώς μπόρεσες να προδώσεις την ίδια σου πατρίδα;».

«Δεν ξέρω τί με έπιασε και σκέφτηκα έτσι, Αριστόνικε. Σου είπα, δεν είμαι καλά. Είμαι άρρωστος, βαριά άρρωστος. Σταμάτα να με κατηγορείς...» του είπε και ξεκίνησε να κλαίει σαν μικρό παιδί.

Ο Αριστόνικος είχε εξοργιστεί, αλλά μπροστά στο θλιβερό θέαμα που αντίκριζε συγκινήθηκε. Κάθισε στο κρεβάτι, δίπλα στον άλλοτε σκληρό και απάνθρωπο βασιλιά, για να τον ηρεμίσει. Τότε διέκρινε έξω από το παράθυρο, τις πρώτες ακτίνες του ηλίου να σκίζουν τον ουρανό. Η ώρα είχε περάσει, χωρίς να το καταλάβει. Έπρεπε να φύγει.

«Αδελφέ μου, πρέπει να φύγω. Αν ξημερώσει και ξυπνήσουν οι φρουροί, δεν θα μπορώ να το σκάσω από τα ανάκτορα». Ο Άτταλος σήκωσε το κεφάλι του και τον κοίταξε με ένα απεγνωσμένο βλέμμα. «Συγχώρησέμε που σε εγκατέλειψα τότε μόνος σου. Δεν μπορούσα να...» «Εμένα να συγχωρέσεις αδελφέ μου, που δεν κατόρθωσα να σταθώ στο δικό σου ύψος» του είπε με συγκλονισμένη φωνή ο Άτταλος και του έδωσε το βασιλικό δαχτυλίδι. «Αυτό σου ανήκει, όπως και αν 'χει. Εσύ είσαι ο αληθινός βασιλιάς της Περγάμου».

«Δείξε δύναμη, αδελφέ μου» του είπε ο Αριστόνικος παίρνοντας το δαχτυλίδι στο χέρι του. Δεν το φόρεσε, αλλά το έβαλε στην τσέπη του. «Δώσε τα χαιρετίσματά μου στην μητέρα. Στην βασίλισσα Στρατονίκη ήθελα να πω» διόρθωσε τη σκέψη του.

«Θα δώσω τα χαιρετίσματά σου στην μητέρα μας, αδελφέ μου» του απάντησε ο Άτταλος.

Ο Αριστόνικος σηκώθηκε από το κρεβάτι, πλησίασε το παράθυρο και κοίταξε κάτω. Η αυλή ήταν άδεια. Γύρισε το σώμα του, κοίταξε για τελευταία φορά τον αδελφό του και ξεκίνησε το κατέβασμα. Δάκρυα κυλούσαν από τα μάτια του.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Όταν Αριστόνικος επέστρεψε στο χωριό, η μέρα είχε ξημερώσει για τα καλά. Οι αγρότες βρίσκονταν ήδη στα χωράφια τους και δούλευαν. Σκέφτηκε πως ο Δημήτριος και ο Αλέξανδρος θα είχαν ανησυχήσει σίγουρα, που δεν θα τον βρήκαν το πρωί έξω από την καλύβα του να τους περιμένει. Δεν τον ένοιαζε, ήταν συγκλονισμένος από την προηγούμενη νύχτα. Στη διαδρομή, τριβέλιζε συνεχώς στο μυαλό του η εικόνα του εξαθλιωμένου Αττάλου.

«Οι θεοί τόν τιμώρησαν για τα καμώματά του ή μήπως τού κάνουν τη χάρη που τον παίρνουν κοντά τους;» αναρωτιόταν. Πολλοί σοφοί πίστευαν ότι η ζωή είναι ένα βάσανο, ένα μαρτύριο από το οποίο μπορούμε να γλυτώσουμε μόνο με τον θάνατο. Σταματάμε να πονάμε και η δυστυχία μας πνίγεται. Η προσέγγιση αυτή ποτέ δεν άρεσε στον Αριστόνικο, αλλά ταιριαζε απόλυτα στην κατάσταση του Αττάλου.

Οι πολυτέλειες και οι ανέσεις των ανακτόρων, τόν σακάτεψαν. Αφέθηκε στην κάλπικη μαγεία των υλικών αγαθών, αλλά αυτά προσφέρουν μονάχα υλική ευημερία και όχι ψυχική. Όταν η ψυχή ενός ανθρώπου είναι άρρωστη, οι απολαύσεις δεν μπορούν να την γιατρέψουν.

«Δυστυχώς ο Ατταλος, δεν διάβασε ποτέ τα συγγράμματα του Επίκουρου. Ποτέ δεν βρήκε το χρόνο να γαλουχήσει τον χαρακτήρα του, όπως ο ίδιος θα ήθελε. Δεν του δόθηκε η ευκαιρία, αφού ο πατέρας είχε ορίσει άλλες προτεραιότητες για εκείνον. Δεν ήθελε ο γιος του να γίνει σωστός άνθρωπος, αλλά ανελέητος βασιλιάς».

Πέρα από την αποτρόπαιη κατάσταση του Αττάλου, τόν είχε συγκλονίσει η απίστευτη αποκάλυψη που του είχε κάνει. Δεν ήταν κανονικό παιδί του βασιλιά, αλλά θετός του γιος. Η βασίλισσα Στρατονίκη δεν ήταν η αληθινή του μητέρα, αλλά κάποια άλλη. Μια δούλη από τα ανάκτορα που ο βασιλιάς βίασε μια φορά. Η ζωή του δεν ήταν παρά το αποτέλεσμα ενός λάθους, μια απόδειξη της κυριαρχία τους δυνατού έναντι του αδυνάτου. Η σκληρή συμπεριφορά τού πατέρα του δεν οφειλόταν στον αδύναμο χαρακτήρα του, όπως πίστευε όλα αυτά τα χρόνια, αλλά στο γεγονός ότι δεν κυλούσε στις φλέβες του το βασιλικό αίμα της δυναστείας των Ατταλιδών.

«Αυτός είναι τελικά ο λόγος, που από παλιά ένιωθα οικεία με τους δούλους των ανακτόρων » συνειδητοποίησε έκπληκτος και ένα χαμόγελο φάνηκε στο πρόσωπό του. Πάντα απολάμβανε την παρέα τους και για αυτό τους έψαχνε όποτε μπορούσε. Στην πραγματικότητα ήταν ένας από αυτούς, μόνο που δεν το γνώριζε.

Τριγυρνούσε για ώρες μέσα στο δάσος κάνοντας όλες αυτές τις σκέψεις. Ξαφνικά, σταμάτησε το βήμα του και παρέμεινε να κοιτάζει αφηρημένος το καταπράσινο χορτάρι που απλωνόταν γύρω από τα σανδάλια του. Ξαναθυμόταν όλες εκείνες τις υπέροχες στιγμές που είχε περάσει με την βασίλισσα Στρατονίκη και δεν μπορούσε να το χωνέψει ότι δεν ήταν εκείνη η πραγματική του μητέρα. Δεν ήταν γιος της, δεν τον είχε γεννήσει η ίδια από τα σπλάχνα της. Ήταν απλά ένα παιδί που είχε βρεθεί τυχαία μπροστά της. Αναρωτιόταν πως τον είχε κρατήσει κοντά της αφού για εκείνη, δεν ήταν παρά μια άσχημη ανάμνηση μιας εφήμερης σχέσης του βασιλιά.

Οποιαδήποτε άλλη γυναίκα στη θέση της θα απαιτούσε να πετάξουν το μπάσταρδο παιδί στη θάλασσα, όχι να το κρατήσουν στην ζωή. Οποιαδήποτε άλλη γυναίκα θα τον μισούσε θανάσιμα, θα τον χτυπούσε και θα τον απέφευγε. Δεν θα του στεκόταν σαν αληθινή μητέρα. Σε εκείνη χρωστούσε το γεγονός ότι στεκόταν όρθιος και να ανάπνεε. Και όχι μόνο αυτό... Της χρωστούσε επίσης τον όμορφο χαρακτήρα που είχε αναπτύξει. Την ευαισθησία που τον έκανε να σέβεται την αξία της ζωής σε όλες της μορφές της. Από το δροσερό γρασίδι που πατούσε στα πόδια του, μέχρι το σκούρο χρώμα του δέρματος των σκλάβων.

Η βασίλισσα ήξερε ότι δεν κυλούσε βασιλικό αίμα μέσα στις φλέβες του. Ήξερε ότι δεν ήταν μέρος της δυναστείας των Ατταλιδών και ότι δεν επρόκειτο να γίνει βασιλιάς. Μπορούσε εύκολα να προβλέψει το σκληρό μέλλον που τον περίμενε και για αυτό προσπαθούσε από μικρό, να του εμφυσήσει αρετές που θα τον βοηθούσαν να αντέξει το άγνωστο μέλλον.

Τις περισσότερες φορές τού μιλούσε αινιγματικά. Δεν καταλάβαινε τα λόγια της, τα έλεγε όμως με τόσο τρυφερό τρόπο που είχαν χαραχτεί βαθιά μέσα στην ψυχή του. Τώρα που τα επανέφερε στην μνήμη του, αντιλαμβανόταν απόλυτα τα νοήματα που ήθελε να του περάσει.

«Αριστόνικε παιδί μου» του έλεγε, «μην απογοητεύεσαι από τα λόγια που ακούς γύρω σου. Οι άνθρωποι είναι σκληροί και τους είναι πιο εύκολο να μισούν από το να αγαπάνε. Δεν είσαι σαν αυτούς εσύ, δεν είσαι απολίτιστος και αγροίκος για να φέρεσαι με βάνανσο τρόπο στους καημένους ανθρώπους που κατάντησαν δούλοι. Οι θεοί τούς έφεραν στην ζωή για να ζουν ελεύθεροι, όπως εμείς. Οι βλάσφημοι άνθρωποι όμως, με την δύναμη και τα όπλα τους αλλοιώνουν το έργο των θεών. Μην χάσεις ποτέ την πίστη σου στους θεούς, γιε μου. Αν πιστεύεις σε αυτούς, μπορείς πάντα να ελπίζεις για κάτι καλύτερο».

Αυτές οι σκέψεις τον βασάνιζαν όλη μέρα, δεν μπορούσε να ακολουθήσει τούς άλλους στο χωράφι. Το βραδύ, δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Μια ενοχλητική υπερένταση τον είχε κυριεύσει και γυρνούσε συνεχώς μέσα στα σκεπάσματά του. Κάποια στιγμή, σηκώθηκε από το κρεβάτι του αγανακτισμένος και έκανε βόλτες μέσα στην καλύβα του. Η ματιά του έπεσε στον χιτώνα του, που ήταν αφημένος επάνω στην καρέκλα. Έψαξε αγχωμένος μέσα στις τσέπες του και έβγαλε το δαχτυλίδι που του είχε δώσει ο Άτταλος. Αμέσως το φτωχικό δωμάτιο φωτίστηκε από την δυνατή λάμψη του. Το μεγαλείο και η αίγλη τού δαχτυλιδιού φάνερωνε, ότι δεν είχε καμία θέση μέσα στην τρώγλη. Έδειχνε τελείως ξένο ανάμεσα στις σπασμένες καρέκλες και τα ξύλινα τοιχώματα της καλύβας του. Η ανάσα του Αριστόνικου βάρυνε, μόλις το αντίκρισε. Κρύος ιδρώτας έλουσε στην πλάτη του. Τού φάνηκε σαν να έβλεπε μπροστά του, το φάντασμα του βασιλιά. Το επέστρεψε γρήγορα στην θέση του και βρέθηκε ξανά ξαπλωμένος στο κρεβάτι του. Στριφογύρισε για λίγο μέσα στα σκεπάσματα και μετά ξέσπασε σε κλάματα. Αποκοιμήθηκε νωρίς το ξημέρωμα, με το γλυκό κελάηδισμα των αηδονιών.

Το πρωί πέρασαν τα δυο αδέλφια να τον πάρουν για το χωράφι, αλλά δεν έδωσε πάλι σημασία στις φωνές τους. Όταν σηκώθηκε αργότερα, είχε ανανεωθεί μέσα του η δύναμη και η διάθεσή του. Ανέβηκε στο άλογό του, έκανε βόλτες μέσα στο δάσος, μέχρι που έφτασε κοντά στο ρέμα. Μετά κατευθύνθηκε προς τα χωράφια, κρυβόταν πίσω από τους πυκνούς θάμνους και παρατηρούσε τους αγρότες. Τους έβλεπε που δούλευαν ξέγνοιαστοι, χωρίς να τους απασχολούν αυτά που συνέβαιναν υπόγεια. Αυτά τα τρομερά που ερχόντουσαν κατά πάνω τους, χωρίς οι ίδιοι να γνωρίζουν τίποτα. Εκείνος γνώριζε, αλλά δεν μπορούσε να μιλήσει με κανένα. Γύριζε μόνος του και έψαχνε για την λύση μέσα στην ψυχή του. Σκεπτόταν, τί έπρεπε να κάνει. Τί μπορούσε να κάνει, με το δαχτυλίδι που έκρυβε μέσα στην τσέπη του...

Χωρίς να το αντιληφτεί, πλησίασε στα λατιφούντια. Καθώς περνούσε με το άλογό του δυο δούλοι σταμάτησαν την δουλειά, σήκωσαν τα κεφάλια τους και τον κοίταξαν. Ήταν δυο νεαρά παιδιά, δεν τα έκανε μεγαλύτερα από δεκαπέντε χρονών. Τον κοιτούσαν επίμονα για κάποιον λόγο. Ο ρωμαίος επιστάτης που στεκόταν πιο εκεί τα εντόπισε και τα μαστίγωσε στο πρόσωπο. Τα παιδιά πόνεσαν και επέστρεψαν στην δουλειά τους τρομαγμένα. Ο ρωμαίος έριξε ένα θυμωμένο βλέμμα στον Αριστόνικο και εκείνος που δεν ήθελε μπλεξίματα, χαμήλωσε το κεφάλι του και τον προσπέρασε σαν να μην συνέβαινε τίποτα.

Άφησε πίσω του τα μεγάλα λατιφούντια, προχώρησε το δρόμο προς τα κάτω και κατευθύνθηκε στα χωράφια των συχωριανών του. Το πρώτο χωράφι που συνάντησε ήταν του Έκτορα. Τον είδε κάπου στο βάθος να ανοίγει αυλάκια με το αλέτρι, ενώ τα παιδιά και η γυναίκα του σκάλιζαν το

χώμα από τα αγριόχορτα. Χαμήλωσε το κεφάλι του και τους προσπέρασε, χωρίς να τους πει καλημέρα. Περπάτησε ανάμεσα από τα αλλά χωράφια περνώντας σαν σκιά.

Οι αγρότες δούλευαν με ένταση όπως οι δούλοι στα λατιφούντια, μόνο που δεν είχαν ρωμαίους επιστάτες πάνω από τα κεφάλια τους να τους μαστιγώνουν. Δεν ήταν σκλάβοι φυσικά, αλλά πιστοί υπήκοοι του βασιλιά. Δούλευαν όμως ασταμάτητα, γιατί γνώριζαν πως αν δεν παρήγαγαν τις σοδιές που τους είχαν παραγγείλει τα ανάκτορα, τότε οι στρατιώτες θα έπαιρναν από τα δικά τους αποθέματα. Η πείνα ήταν ο δικό τους αόρατος επιστάτης.

Αφού προχώρησε λίγο παρακάτω, βρέθηκε μπροστά από το χωράφι των δυο αδελφών. Το χωράφι στο οποίο δούλευε και εκείνος δεκαπέντε χρόνια τώρα. Δεκαοκτώ χρονών ήταν όταν τον είχαν φέρει για πρώτη φορά τα δίδυμα αδέρφια και τώρα είχε γίνει τριάντα πέντε. Πόσο αδύναμος ήταν τότε, πόσο άπειρος και ευάλωτος... Αναρωτιόταν πως είχε καταφέρει να επιβιώσει, σε τέτοιες σκληρές συνθήκες.

Στάθηκε για λίγο στο χωμάτινο μονοπάτι και κοιτούσε τα δυο αδέρφια που δούλευαν χωρίς να τον έχουν πάρει χαμπάρι. Ο Αλέξανδρος άνοιγε με το αλέτρι αυλάκια στο μαλακό χώμα και ο Δημήτριος έδειχνε στον Αντίγονο, τον μεγάλο γιο του Αλέξανδρου, πώς να σκαλίζει τα αγριόχορτα. Το παιδί ήταν γύρω στα δώδεκα, παρακολουθούσε τον θείο του και χαμογελούσε. Ήταν πολύ χαρούμενο που μπορούσε να βοηθά και να προσφέρει στην οικογένεια. Πήρε στα χέρια του την τσουγκράνα, εκείνη όμως ήταν διπλάσια από το μπόι του και έπεσε από τα χέρια του. Έσκυψε να την σηκώσει και ασυναίσθητα, διέκρινε έξω από το χωράφι τον Αριστόνικο.

«Γεια σου, Αγησίλαε» του φώναξε εύθυμα και έτρεξε προς το μέρος του. Ο Δημήτριος χάρηκε πολύ όταν τον είδε πάνω στον άλογό του, αφού είχε δυο μέρες να βγει από την καλύβα του.

Έκανε κίνηση να τον πλησιάσει, αλλά ο Αριστόνικος απομακρύνθηκε. Ο Δημήτριος και ο μικρός Αντίγονος τον κοιτούσαν απορημένοι, καθώς χανόταν στον βάθος του δρόμου.

Ο Αριστόνικος έτρεχε αλαφιασμένος, μια ταραχή τον είχε καταλάβει και η ανάσα του έβγαινε με δυσκολία. Μετά από λίγο, σταμάτησε. Έριξε μια ματιά γύρω του και διέκρινε ότι ήταν μόνος του. Είχε τρομοκρατηθεί, γιατί στο πρόσωπο του μικρού παιδιού είχε διακρίνει τον ίδιο του τον εαυτό. Έτσι ήταν και εκείνος όταν ξεκινούσε να βοηθά γεμάτος ζωντάνια και ευχαρίστηση την οικογένεια που τον είχε σώσει. Είχε βρει ένα σπίτι και μια οικογένεια μέσα στην οποία ένιωθε επιτέλους σημαντικός. Πού είχε οδηγήσει όμως όλο αυτό;

Δεν μπορούσε να αντέξει το γεγονός ότι το μικρό παιδί θα μεγάλωνε όπως εκείνος, μέσα στην ανέχεια και τις δυσκολίες του χωραφιού, την ίδια στιγμή που κάποιος άλλος διεφθαρμένος βασιλιάς, όπως ο πατέρας του ή ο αδελφός του, θα απολάμβανε τους καρπούς της δουλειάς του. Ξαφνικά, ένιωθε μέσα του υπεύθυνος για όλα εκείνα που συνέβαιναν γύρω του. Για την ανέχεια των φίλων του, για την βάνανυση μεταχείρισή τους από τον βασιλιά. Αναρωτιόταν πώς δεν είχε καταφέρει να διακρίνει τόσα χρόνια, την εκμετάλλευση και την καταπίεση που υπήρχε μπροστά στα μάτια του.

«Πού ήταν το μυαλό μου, μα την θεά Αθηνά;» αναρωτήθηκε έξαλλος και η φωνή του έκανε αντίλαλο ανάμεσα από τα πεύκα. «Τί ευτυχία είναι αυτή, όταν μπορεί να συνυπάρχει με την δυστυχία των άλλων; Πώς μπορεί να ευτυχεί μια ψυχή, όταν μια άλλη δίπλα της υποφέρει και βασανίζεται;»

Όλο αυτό τον καιρό, ήταν αφημένος στην προσωπική του ευχαρίστηση. Ζούσε μαζί με τους αγρότες, αλλά δεν έβλεπε τα προβλήματά τους. Ήταν τυφλωμένος από την όμορφη αίσθηση της πρωτόγνωρης ελευθερίας, που απολάμβανε μακριά από τα ανάκτορα. Είχε δίκιο τελικά ο Αλέξανδρος όταν τον κατηγορούσε, ότι εθελουφλούσε και παρίστανε τον χαρούμενο για να μην αναγνωρίζει την κατάντια της ζωής του.

Δεν μπορούσε να πιστέψει πόσο εύκολα χαραμιζόταν τέτοιες ψυχές, μόνο και μόνο για να επιβιώνουν οι δυνατοί και οι αδίστακτοι. Είχε ζήσει μαζί με τους αγρότες χρόνια ολόκληρα. Ήξερε την καθαρότητα της ψυχής τους και δεν τους άξιζε να περνούν αυτές τις ταλαιπωρίες, προκειμένου να ζουν οι βασιλιάδες μέσα στις ανέσεις και στις πολυτέλειες. Δεν μπορούσε να το δεχτεί, δεν μπορούσε να μείνει με σταυρωμένα τα χέρια. Τα χέρια του έτρεμαν.

Ήταν τόσο αφημένος στις σκέψεις του, που χωρίς να το καταλάβει, έφτασε στην είσοδο του χωριού. Όλα τα χωμάτινα μονοπάτια ήταν άδεια, αφού οι αγρότες ήταν στα χωράφια τους. Πλησίασε την ταβέρνα, ήταν άδεια και εκείνη. Μόνο ένα τραπεζάκι ήταν γεμάτο από μερικούς άντρες. Ο ταβερνιάρης ξαφνιάστηκε όταν τον είδε να μπαίνει μέσα μελαγχολικό. Τόσα χρόνια τον είχαν συνηθίσει όλοι στο χωριό της Ελαίας με ένα τεράστιο χαμόγελο ζωγραφισμένο στο πρόσωπο. Του σέρβιρε μια κανάτα με λευκό κρασί, χωρίς να του μιλήσει καθόλου. Κατάλαβε ότι κάτι τον απασχολούσε. Στην ταβέρνα επικρατούσε ησυχία και χωρίς να το θέλει ο Αριστόνικος, άκουγε την κουβέντα της διπλανής παρέας.

«...Δεν νομίζω ο βασιλιάς να αυξήσει κι άλλο την φορολογία, Αύγουστε» ακούστηκε να λέει ο ένας από τους άντρες.« Πόσο ακόμα να την ανεβάσει, μα τον Δια;»

«Δεν ξέρω» του απάντησε ο άντρας που καθόταν απέναντί του.« Πάντως οι φήμες λένε, ότι οι ρωμαίοι τον εκβιάζουν».

«Γιατί τον εκβιάζουν; Αφού μια χαρά πάνε οι δουλειές τους με τα λατιφούντια που έχουν στήσει σε όλη την επικράτεια».

«Δεν το ξέρεις; Οι περισσότεροι γαιοκτήμονες της Περγάμου μαζί και ο βασιλιάς, έχουν δανειστεί πολλά χρήματα από τους ρωμαίους τραπεζίτες. Εκείνοι έχουν δυναμώσει πάρα πολύ στην Ρώμη. Τους ζητούν τώρα να ξεπληρώσουν τα δάνεια, αλλά αυτοί δεν διαθέτουν τα ποσά και για αυτό καταπιέζουν τόσο πολύ τους αγρότες της Περγάμου. Οτι παράγεται, το στέλνουν στην Ρώμη και στην Πέργαμο επικρατεί...»

«Πέθανε!» τους διέκοψε ξαφνικά μια φωνή, που ακούστηκε από την είσοδο της ταβέρνας.

Ο Αριστόνικος και η παρέα ξαφνιάστηκε, κοίταξαν προς τα εκεί και είδαν ένα άντρα. Εκείνος κατευθύνθηκε προς το τραπέζι της παρέας και κάθισε μαζί τους.

«Πέθανε...» επανέλαβε λαχανιασμένος.

«Ποιός πέθανε;» τον ρώτησε ο άντρας που μιλούσε.

«Ο βασιλιάς. Πέθανε ο βασιλιάς Άτταλος, σήμερα τα ξημερώματα. Τον βρήκαν νεκρό μέσα στα σεντόνια του».

«Άντε, καιρός του ήταν» σχολίασε ένας άλλος με ανακούφιση.

«Και τώρα τί θα γίνει; Άκουσες τίποτα;» τον ρώτησε ο άλλος με αγωνία.

«Το μόνο που ξέρω είναι ότι η αυλή, οι πέντε στρατηγοί και η σύγκλητος είναι στη βασιλική αίθουσα και συνεδριάζουν από το πρωί. Άλλοι λένε ότι θα πάρει την εξουσία κάποιος από τους πέντε στρατηγούς. Άλλοι λένε ο Εύδημος».

Ο Αριστόνικος σάστισε από το άκουσμα του συγκλονιστικού νέου. Σηκώθηκε από την θέση του αγανακτισμένος, πλήρωσε τον ταβερνιάρη και κατευθύνθηκε στην έξοδο.

«Πηγαίνεις στα χωράφια;» τον ρώτησε ο ταβερνιάρης χαμογελαστός.

«Όχι, στη Πέργαμο» του απάντησε ψυχρά.

«Στην Πέργαμο;» απόρησε εκείνος.«Τι πας να κάνεις εκεί;»

«Πάω να γίνω βασιλιάς».

Καθώς ανέβαινε στο άλογό του, άκουσε γέλια να ξεσπούν μέσα στην ταβέρνα.

ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΠΕΡΓΑΜΟΥ

Όταν έφτασε στην Πέργαμο, πέρασε τα μεγάλα τοίχοι και πλανήθηκε στο εσωτερικό της πόλης. Οι δρόμοι ήταν πλημμυρισμένοι από ανθρώπους, που κατέφταναν από όλη την επικράτεια. Ακολουθώντας το πλακόστρωτο μονοπάτι, έφτασε στην προκυμαία που ήταν γεμάτη από εμπορικά πλοία, ναύτες και ψαράδες. Στη συνέχεια, βρέθηκε μπλεγμένος στην κίνηση της κεντρικής αγοράς. Μια αποπνικτική αίσθηση από ιδρωτίλα και σκόνη απλώνονταν στην ατμόσφαιρα.

Απομακρύνθηκε από την πολυκοσμία και κατευθύνθηκε προς τα ανάκτορα. Όταν έφτασε εκεί, επικρατούσε αναστάτωση. Ένα μπουλούκι από εξοργισμένους άντρες ήταν συγκεντρωμένο απ' έξω, φώναζαν διάφορα συνθήματα και χτυπούσαν με τα χέρια τους τα κάγκελα. Αρκετοί φρουροί με όπλα στα χέρια στέκονταν μπροστά από την πύλη και την προφύλασσαν από το αγανακτισμένο πλήθος. Αυτό βόλεψε πολύ τον Αριστόνικο, αφού κατάφερε με ευκολία να πεηδήξει στην πίσω αυλή που ήταν απροστάτευτη. Σκαρφάλωσε, μπήκε μέσα στο παλάτι και κατευθύνθηκε αμέσως στη βασιλική αίθουσα. Χρησιμοποίησε ξανά την μυστική είσοδο για να μπει στο δωμάτιο και κρύφτηκε αμέσως πίσω από ένα μεγάλο αγάλματα του Δια.

Το δωμάτιο ήταν γεμάτο από άντρες που στέκονταν γύρω από το νεκροκρέβατο του βασιλιά. Ο Άτταλος κείτονταν νεκρός πάνω στο κρεβάτι, που ήταν στολισμένο με γαρύφαλλα και τριαντάφυλλα. Ένας κομψός τρόπος για να απομάκρυναν την αποπνικτική μυρωδιά του σαπισμένου σώματός του. Ο Αριστόνικος κοιτούσε τα πρόσωπα των αντρών, αλλά δεν αναγνώριζε κανένα από την αυλή του πατέρα του. Ο Άτταλος πρέπει να τους είχε αλλάξει με συμβούλους που μπορούσε να εμπιστευτεί.

«Δεν μπορούμε να ανακηρύξουμε νέο βασιλιά. Δεν έχει μείνει ζωντανό κανένα άλλο μέλος της βασιλικής οικογενείας. Όλους τους δηλητηρίασε ο βασιλιάς Άτταλος» ακούστηκε να λέει ένας χοντρός άντρας με μακριά άσπρη γενειάδα που θύμιζε φιλόσοφο. Φορούσε επάνω του έναν άσπρο χιτώνα, όπως και οι περισσότεροι μέσα στο δωμάτιο. Την παραδοσιακή φορεσιά των συγκλητικών της Περγάμου.

«Έχεις δίκιο, Αγαθοκλή. Δεν μπορούμε να επιλέξουμε εμείς κανέναν διάδοχο. Μόνο ο βασιλιάς διαθέτει αυτή την δυνατότητα» συμφώνησε μαζί του ένας από τους άντρες που φορούσαν μαύρους μανδύες. Εκείνος ανήκε στην αυλή του βασιλιά. Δεν είχε ίχνος γενιών στο δέρμα του και τα χαρακτηριστικά του προσώπου του ήταν σκληρά.

«Τί θα κάνουμε όμως, Παρμενίδη;» τον ρώτησε ένας από τους συγκλητικούς. «Δεν μπορούμε να αφήσουμε ακυβέρνητο το βασίλειο. Πρέπει να...»

«Φυσικά δεν μπορούμε να το αφήσουμε ακυβέρνητο! Δεν θα αφήσουμε την τύχη της Περγάμου, στην αναρχία του πλήθους που έχει ξεσπάσει».

«Τότε, τί προτείνεις;» τον ρώτησε ο συγκλητικός Αγαθοκλής.

«Θα εκτελέσουμε την τελευταία επιθυμία του βασιλιά Άτταλου...» του απάντησε με αποφασιστικότητα.

«Την τελευταία επιθυμία του Αττάλου;» επανέλαβε έκπληκτος ο Αγαθοκλής. «Μόνο οι θεοί ξέρουν πάνω σε ποια τρέλα, έγραψε αυτήν την διαθήκη». Πλησίασε το νεκροκρέβατο και κοίταξε το πρόσωπο του νεκρού βασιλιά. «Δεν μπορούμε να εκτελέσουμε την τελευταία εντολή του βασιλιά. Θα προδίδαμε με αυτόν τον τρόπο τον λαό που εκπροσωπούμε».

«Δεν μπορούμε να κάνουμε διαφορετικά, Αγαθοκλή. Μόνο οι Ρωμαίοι μπορούν να συγκρατήσουν την ορμή του εξαγριωμένου πλήθους» του έφερε αντίρρηση ο Παρμενίδης.

«Σκέψου για μια στιγμή Παρμενίδη τί θα λένε για εμάς οι άνθρωποι στο μέλλον, όταν θα διαβάζουν την ιστορία μας. Σκέψου πόσο θα μας...»

«Δεν με νοιάζει καθόλου τί θα λένε οι άνθρωποι του μέλλοντος, Αγαθοκλή. Με νοιάζει μόνο πως θα ξεφύγω από τα χέρια του εξαγριωμένου όχλου, που έχει ξεχυθεί μέσα στην πόλη. Χίλιες φορές να παραδοθούμε στους ρωμαίους, παρά στα χέρια τους».

Οι δυο άντρες σταμάτησαν για λίγο την αντιμαχία τους και συνομίλησαν με τους συναδέλφους τους. Μια έντονη μουρμούρα αναπτύχθηκε μέσα στο δωμάτιο. Ευτυχώς, όλοι ήταν πολύ απασχολημένοι με το θέμα της διαδοχής και κανένας δεν εντόπισε την παρουσία του Αριστόνικου πίσω από το μεγάλο άγαλμα. Εκείνος παρακολουθούσε σιωπηλός την συζήτηση. Η ματιά του έπεσε στο γραφείο, στο οποίο συνήθιζε να κάθεται ο πατέρας του στα συμβούλια.

Τώρα καθόταν ένας άλλος άντρας. Κοίταξε καλύτερα και είδε ότι ήταν ο Εύδημος. Καθόταν ατάραχος και άκουγε προσεκτικά τους αντιπροσώπους των συγκλήτων και των ευγενών. Εκείνη την στιγμή, τόν πλησίασε ο Παρμενίδης. Έσκυψε στο αυτί του και του είπε ψιθυριστά.

«Εύδημε, δεν πρέπει να επιτρέψουμε σε καμία περίπτωση να πάρουν οι συγκλητικοί την εξουσία. Ξέρεις πολύ καλά τί είναι ικανοί να κάνουν οι πολιτικοί, προκειμένου να διατηρήσουν την κυριαρχία τους. Δεν θα διστάσουν να δώσουν ελευθερίες και δικαιώματα στον λαό, για να καλοπιάνουν. Τους έχω ακούσει στις συνεδριάσεις τους να ξεετάζουν σοβαρά το ενδεχόμενο, να δώσουν πολιτικά δικαιώματα στους μέτοικους και τους απελεύθερους».

«Πολιτικά δικαιώματα στους παλιούς δούλους;» επανέλαβε έκπληκτος ο Εύδημος.« Μα τον Δια, ποτέ δεν θα τολμούσαν να κάνουν κάτι τόσο ατιμωτικό».

«Θα το κάνουν Εύδημε, για να τους πάρουν μαζί τους. Ξέρεις πόσο καταστροφικό θα είναι για εμάς αυτό, αν οι αμόρφωτοι και βρώμικοι φτωχοί άνθρωποι της υπαίθρου μπορούν να ψηφίζουν. Θα επικρατήσει χάος».

«Δεν θα επιτρέψω να γίνει η Πέργαμος δημοκρατία Παρμενίδη και να έχει την ίδια κατάληξη με την Αθήνα. Δεν θα αφήσω την τύχη τού βασιλείου στα ευάλωτα και επικίνδυνα χέρια του λαού» του απάντησε αγανακτισμένος.« Τί προτείνεις να κάνουμε;»

«Να καλέσουμε σε βοήθεια τους Ρωμαίους. Να τιμήσουμε την διαθήκη του βασιλιά Άτταλου».

«Είναι πολύ επικίνδυνο αυτό, Παρμενίδη» είπε προβληματισμένος.

«Μην ξεχνάς Εύδημε, πως το σώμα των συγκλητικών της Ρώμης αποτελείται από ολιγαρχικούς και αριστοκράτες σαν εμάς. Δεν πρόκειται να μας κάνουν κακό, ηρεμία θέλουν οι ρωμαίοι. Αυτό προσπαθούν να κατορθώσουν με τους επεκτατικούς πολέμους που πραγματοποιούν. Ηρεμία, ώστε να μπορούν να εμπορεύονται με τους άλλους λαούς. Δεν θα μας συντρίψουν, γιατί μας χρειάζονται. Εμείς θα διατηρούμε την τάξη μέσα στο βασίλειο και αυτοί θα προωθούν υπόγεια τα συμφέροντά τους μέσα από εμάς. Ο λαός θα συνεχίσει να κάνει φυσιολογικά την ζωή του χωρίς να επαναστατεί για τον ξένο παράγοντα που θα έχει εισβάλει μέσα την πόλη του, αφού ούτε που θα τον υποψιάζεται».

Ο Εύδημος άκουγε προσεκτικά τα λόγια τού άντρα, αλλά δεν έδειχνε να πείθετε από τα επιχειρήματά του. Μπορεί να ανησυχούσε και εκείνος με την έκρυθμη κατάσταση που επικρατούσε στο βασίλειο, ποτέ όμως δεν είχε δει με καλό μάτι την επιρροή των ρωμαίων στα εσωτερικά της Περγάμου. Κάτι τόν έκανε να νιώθει αμφιβολία για τις προθέσεις τους. Σίγουρα η Ρώμη αντιμετώπιζε εσωτερικά προβλήματα και θα την βόλευε να κυριαρχεί υπόγεια χωρίς να χρειάζεται να στείλει στρατό, αλλά κάτι δεν τού πήγαινε καλά.

«Κοίτα μια στιγμή την ιστορία» επέμεινε ο Παρμενίδης.« Η Σπάρτη πολεμούσε με την Αθήνα τριάντα χρόνια, κατά τη διάρκεια του πελοποννησιακού πολέμου. Όταν έγινε πολύ δυνατή, αντί να καταστρέψει συθέμελα την αντίπαλό της τήν βοήθησε να ορθοποδήσει. Έδωξε από την Αθήνα τους δημοκρατικούς, που είχαν πάρει την εξουσία με την βοήθεια του στρατού της

Θήβας και τοποθέτησε ολιγαρχικούς να ελέγχουν τα πράγματα. Γιατί το έκανε αυτό, Εύδημη; Γιατί οι ολιγαρχικοί δεν γνωρίζουμε από σύνορα, δεν γνωρίζουμε από πατρίδες. Έχουμε μόνο τα κοινά συμφέροντα να μας ενώνουν. Καθοδηγούμε τους λαούς να ζουν ειρηνικά μέσα στις πόλεις και επωφελομαστε από αυτήν την υπηρεσία που τους προσφέρουμε. Για αυτόν τον λόγο λοιπόν, οι ρωμαίοι δεν πρόκειται να μας πειράξουν».

Ο Εύδημος τον άκουγε προβληματισμένος, χωρίς να σχολιάζει. Η ανάσα του είχε βαρύνει. Τότε πλησίασε τους δυο άντρες ο συγκλητικός Αγαθοκλής. Προσπάθησε να τους πει κάτι, αλλά τον διέκοψε μια φωνή που ακούστηκε ξαφνικά.

«Εγώ θα αναλάβω την εξουσία» ακούστηκε ξαφνικά η φωνή του Αριστόνικου, που βγήκε πίσω από το άγαλμα και εμφανίστηκε μπροστά στους άντρες. Εκείνοι τον κοίταξαν έκπληκτοι, αφού δεν περίμεναν να ήταν κάποιος εκεί.

«Ποιός είσαι εσύ, μα την Ήρα;» τον ρώτησε ήρεμα ο Αγαθοκλής. «Πώς μπήκες εδώ μέσα;» «Δεν βλέπεις το σκληραγωγημένο σώμα του, Αγαθοκλή; Κάποιος δούλος των ανακτόρων πρέπει είναι που ξέμεινε εδώ μέσα» του απάντησε αδιάφορα ο Παρμενίδης. «Άντρες, ας μην χασομεράμε. Έχουμε πολύ σοβαρότερα θέματα να λύσουμε και όσο κωλυσιεργούμε, η Πέργαμος κινδυνεύει από τους ταραξίες. Λοιπόν, εγώ λέω ότι οι Ρωμαίοι είναι φίλοι μας και...» «Δεν είμαι δούλος...» τον διέκοψε ψυχρά ο Αριστόνικος. Ο Παρμενίδης σάστισε, γύρισε το σώμα του και τον κοίταξε με ένα τρομερό βλέμμα. «Είμαι ο Αριστόνικος, ο μεγάλος αδελφός του αποθανόντα βασιλιά. Εγώ είμαι ο δικαιωματικός διάδοχος του θρόνου».

«Τί ανοησίες είναι αυτές που λες, σκλάβε; Έχεις τρελαθεί τελείως; Ο Αριστόνικος έχει πεθάνει εδώ και πολλά χρόνια» του φώναξε έξαλλος ο Παρμενίδης. «Εξαφανίσου από μπροστά μου, μη βάλω τους φρουρούς να σε κρεμάσουν».

«Και αυτό εδώ τότε, τί είναι;» είπε ο Αριστόνικος και τέντωσε μπροστά το χέρι του. Στο δάχτυλο του φορούσε το βασιλικό δαχτυλίδι. Το δωμάτιο φωτίστηκε αμέσως από την λάμψη του καθαρού χρυσού και όλοι μαρμάρωσαν στη θέα του. Δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι αυτός, ένας δούλος, φορούσε το βασιλικό δαχτυλίδι. Ο Εύδημος που μέχρι τότε καθόταν ατάραχος, σηκώθηκε από την θέση του και κοίταξε έντρομος το πρόσωπο του παράξενου δούλου. Ο Αγαθοκλής πλησίασε τον αποθανόντα βασιλιά, κοίταξε το χέρι του και διέκρινε ότι το δαχτυλίδι έλειπε από την θέση του.

«Μα τον Δια, πού είναι τι δαχτυλίδι;» αναρωτήθηκε.

«Θα πρέπει να τού το έκλεψε» φώναξε ο Παρμενίδης. «Θα μπήκε μέσα στο δωμάτιο αφού πέθανε ο Άτταλος και θα έκλεψε το δαχτυλίδι. Φρουροί, φρουροί έχουμε έναν κλεφτή εδώ μέσα. Πιάστε τον αμέσως!»

Από τις δυνατές φωνές, η πόρτα του δωματίου άνοιξε και μπήκαν μέσα δυο φρουροί. Κινήθηκαν προς την μεριά του Αριστόνικου, αλλά εκείνος έτρεξε κοντά στο παράθυρο. Έσπρωξε μερικούς συγκλητικούς που στέκονταν μπροστά και ξεκίνησε να κατεβαίνει γρήγορα τα εξωτερικά τοιχώματα. Μόλις πάτησε τα πόδια του στην αυλή έτρεξε στην μάντρα, πήδηξε από πάνω και χάθηκε μέσα στο δάσος. Οι αυλικοί στεκόντουσαν αμίλητοι στο παράθυρο και παρακολουθούσαν τον περίεργο άντρα, καθώς απομακρυνόταν μέσα στην πυκνή βλάστηση. Είχαν σαστίσει από το απρόσμενο συμβάν.

«Τί ήταν αυτό, μα τον Δια;» αναρωτήθηκε ανήσυχος ο Αγαθοκλής.

«Κάποιος τρελός θα ήταν...» του απάντησε αδιάφορα ο Παρμενίδης.

«Ναι, αλλά φορούσε το δαχτυλίδι του βασιλιά στο χέρι του» συνέχισε μιλώντας σιγανά ο Αγαθοκλής.

«Θα το έκλεψε από τον βασιλιά το βράδυ που θα πέθανε».

«Και πώς μπήκε εδώ μέσα, Παρμενίδη; Πώς κατάφερε να μην τον καταλάβουν οι φρουροί των ανακτόρων;»

«Δεν ξέρω, Αγαθοκλή. Ξέρω μόνο ότι έχουμε να ασχοληθούμε με πολύ σοβαρότερα θέματα. Άκου...» του είπε και τον κάλεσε να αφουγκραστεί την ατμόσφαιρα που επικρατούσε έξω από τα ανάκτορα. Μέσα στην ησυχία της βασιλικής αίθουσας, ακούστηκαν οι φωνές και τα συνθήματα του εξεγερμένου πλήθους. «Μόνο αυτό με νοιάζει αυτή τη στιγμή. Πώς θα ξεφύγω από την μανία του πλήθους. Δεν πρόκειται να χαραμίσω τον χρόνο μου για τα ψέματα ενός ονειροπαρμένου».

«Δεν έλεγε ψέματα...» έσπασε τη σιωπή του ο Εύδημος. «Αυτός ήταν ο Αριστόνικος, ο μεγάλος γιος του προηγούμενου βασιλιά».

«Πού το ξέρεις;» τον ρώτησε ο Παρμενίδης.

«Διέκρινα το πρόσωπό του. Όλα τα παιδικά του χρόνια, εγώ τον γαλούχησα. Ο βασιλιάς τον είχε αφήσει σε εμένα για να διαμορφώσω τον χαρακτήρα του, μα αυτός δεν έλεγε να μάθει με τίποτα. Το αίμα της μητέρας του που κυλούσε στις φλέβες του, ήταν πιο δυνατό από την λογική και από την μάθηση».

«Το αίμα της μητέρας του;» απόρησε ο Αγαθοκλής. «Της βασίλισσα Στρατονίκης, εννοείς;»

«Όχι, ο Αριστόνικος είναι θετός γιος του βασιλιά. Δεν τον συνέλαβε με την βασίλισσα, αλλά με μια δούλα μια νύχτα που ήταν μεθυσμένος».

Όλοι μέσα στην αίθουσα έμειναν έκπληκτοι από την αποκάλυψη του σοφού άντρα, δεν γνώριζαν τίποτα για όλα αυτά. Εκείνοι πίστευαν ότι ο Αριστόνικος ήταν ένα αδύναμο παιδί που το είχε σκάσει από τα ανάκτορα και είχε πεθάνει στην ύπαιθρο από το κρύο.

«Ακόμα και έτσι να είναι Εύδημε...» πρόσθεσε ο Παρμενίδης. «Ακόμα και αν ο Αριστόνικος ήταν θετός γιος, ο βασιλιάς ποτέ δεν θα ρίσκαρε την διαδοχή της βασιλείας εξαιτίας ενός παιδιού. Ήταν τόσο βάνουσος και ανελέητος, που δεν θα δίσταζε στιγμή να τον σκότωνε για να τον βγάλει από την μέση».

«Όσο βάνουσος και ανελέητος κι αν ήταν, είχε ορκιστεί. Είχε ορκιστεί στην βασίλισσα ότι δεν θα τον έβλαπτε ποτέ, όταν εκείνη ήταν στο νεκροκρέβατο. Δεν μπορούσε να παραβεί τον όρκο του. Μπορεί να μην φοβόταν κανέναν άνθρωπο στο κόσμο, αλλά τρόμαζε από την εκδίκηση των θεών και της μοίρας. Για αυτό τον λόγο, επινόησε ένα κόλπο για να διώξει τον μικρό Αριστόνικο από το παλάτι...» Ο Εύδημος σταμάτησε την εξιστόρηση, πλησίασε το παράθυρο και κοίταξε αφηρημένα τον ορίζοντα.

«Τί λες να κάνουμε;» τον ρώτησε τρομαγμένος ο συγκλητικός Αγαθοκλής.

«Στείλτε στρατιώτες σε όλα τα χωριά που συνορεύουν με την Βιθυνία, να τον συλλάβουν» του απάντησε.

«Τι σε κάνει να πιστεύεις ότι θα είναι εκεί πέρα;» απόρησε ο συγκλητικός.

«Εκεί καταφεύγουν όλοι οι φυγάδες» μουρμούρισε αφηρημένος.

«Και με την διάδοχη; Τί θα κάνουμε, Εύδημε; Θα στείλουμε την διαθήκη του Αττάλου στη Ρώμη;» ρώτησε ο Παρμενίδης. Ο Εύδημος γύρισε έντρομος και τον κοίταξε στα μάτια.

Όταν ο Αριστόνικος επέστρεφε στο χωριό της Ελαιάς, ο ήλιος έπαιρνε να δύει. Τα χωράφια ήταν άδεια και οι περισσότεροι αγρότες είχαν επιστρέψει στα σπίτια τους. Μόλις έφτασε στην πλατεία, άκουσε φασαρία να 'ρχεται από την ταβέρνα. Ήταν σίγουρος πως θα τους έβρισκε όλους μαζεμένους εκεί. Πλησίασε και τελικά δεν έπεσε έξω. Τους βρήκε όλους, τον Αλέξανδρο, το Δημήτριος, τον Έκτορα και τους υπόλοιπους να πίνουν κρασιά και να γελάνε. Τα πρόσωπά τους ήταν κατακόκκινα από το κρασί, αλλά διατηρούσαν ακόμα τα λογικά τους. Όταν τον είδαν να μπαίνει, ξαφνιαστήκαν. Σταμάτησαν να μιλούν, τον κοιτούσαν με περιέργεια, αφού όλοι

είχαν παρατηρήσει την αλλαγή στην συμπεριφορά του τις τελευταίες μέρες. Ένας ψίθυρος ξεκίνησε να αναπτύσσεται γύρω του, που συνοδευόταν από ειρωνικά γέλια.

«Τί έχει γίνει με αυτόν;» αναρωτήθηκε ο Έκτορας που τον έβλεπε χαμένο.

«Δεν ξέρω, αλλά κάτι τού έχει συμβεί» απάντησε ο Δημήτριος με ένα ίχνος στενοχώριας στη φωνή του.

«Φαίνεται θα βαρέθηκε να χαμογελά συνεχώς σαν ηλίθιος» σχολίασε ο Αλέξανδρος.

«Πού χάθηκες εσύ, χαρούμενε άνθρωπε;» του φώναξε ο μεθυσμένος Έκτορας, ο Αριστόνικος όμως δεν αντέδρασε καθόλου στο πείραγμά του. Πήρε ένα ποτήρι από τον ταβερνιάρη και κάθισε στο τραπέζι με τον Έκτορα και τα δυο αδέρφια.

«Πού ήσουν;» τον ρώτησε ο Αλέξανδρος. « Σε είδαν να φεύγεις για την Πέργαμο».

«Έχω να σας πω κάτι πολύ σημαντικό» του απάντησε χωρίς να δώσει σημασία στην ερώτησή του. Φαινόταν αλλαγμένος, δεν θύμιζε η συμπεριφορά του σε τίποτα τον χάλαρο άνθρωπο που ήταν. Πήρε την κανάτα, έβαλε κρασί στο ποτήρι του και το κατάπιε μονορούφι. Ήταν σίγουρο ότι κάτι συνέβαινε.

«Αγησίλαε, πες μας τι συμβαίνει; Τί έχεις πάθει τις τελευταίες μέρες και φέρεσαι τόσο παράξενα;» τον ρώτησε ο Δημήτριος. Ο Αριστόνικος τον κοίταξε, βαριαναστέναξε για μια στιγμή και άφησε το ποτήρι του στο τραπέζι.

«Έχω κάτι πολύ σημαντικό να σας εκμυστηρευτώ» είπε και σταμάτησε. Σηκώθηκε από τη καρέκλα του, στάθηκε όρθιος για να τον βλέπουν όλοι και ξεκίνησε να μιλά. « Εδώ και πολλά χρόνια, ζω μαζί σας. Με έχετε δεχτεί σαν δικό σας άνθρωπο. Το ξέρω ότι ποτέ δεν ήμουν ανοιχτός μαζί σας, μην νομίσετε όμως πως αυτό συνέβαινε επειδή δεν σας εκτιμούσα. Υπήρχε λόγος που ήμουν τόσο κλειστός και απόμακρος. Βλέπετε...» είπε και σάστισε για μια στιγμή. «... Δεν είμαι πραγματικά ξάδελφος του Αλέξανδρου και του Δημήτριου».

«Δεν είσαι ξάδελφός τους;» είπε έκπληκτος ο Έκτορας. Τα δυο αδέρφια κοιταχτήκαν έντρομα. « Τότε, ποιός είσαι;».

Όλοι μέσα στην ταβέρνα είχαν μείνει άναυδοι με την αποκάλυψη του περίεργου άντρα.

«Θα σας εξηγήσω εγώ, καλοί μου συχωριανοί» πετάχτηκε και είπε ο Αλέξανδρος. « Λέει την αλήθεια, δεν είναι ξάδελφος μας. Είναι ένας άνθρωπος που τον βρήκαμε αβοήθητο, πριν πολλά χρόνια στο χωράφι μας. Από φιλευσπλαχνία αποφασίσαμε να τον κρατήσουμε κοντά μας και να τον φροντίσουμε».

«Γιατί όμως μας είπατε ψέματα ότι ήταν ξάδελφός σας; Γιατί δεν μας είπατε απλά την αλήθεια;» διαμαρτυρήθηκε ο Θεογένης.

Ιδρώτας άρχισε να καλύπτει το μέτωπο του Αλέξανδρου από την ταραχή. Δεν ήξερε πώς να εξηγήσει στους συχωριανούς του ότι ο Αγησίλαος ήταν φυγάς από την Πέργαμο. Από την άλλη, ο Αριστόνικος δίπλα του έδειχνε τελείως ψύχραιμος σαν να μην συνέβαινε τίποτα.

«Θα σας εξηγήσω και θα καταλάβετε τον λόγο. Ο Αγησίλαος από εδώ...» είπε ο Αλέξανδρος και έδειξε τον Αριστόνικο.

«Δεν με λένε Αγησίλαο» τον διέκοψε ψυχρά εκείνος. Ο Αλέξανδρος τον κοίταξε άναυδος, μέσα στα μάτια. Δεν πίστευε αυτό που άκουγε από τον άνθρωπο, που είχε ζήσει τόσα χρόνια μέσα στο σπίτι του.

«Τι είπες;» τον ρώτησε με ξεψυχισμένη φωνή.

«Δεν σε λένε Αγησίλαο;» αναρωτήθηκε έκπληκτος ο Έκτορας. « Τότε, πώς σε λένε; Ποιός είσαι;»

«Ο Αγησίλαος ήταν ένας φυγάς από την Πέργαμο» ξεκίνησε να τους αποκαλύπτει ατάραχος το μυστήριο ο Αριστόνικος. « Το είχε σκάσει από την πόλη, επειδή ο βασιλιάς Άτταλος ο Β΄ τον κυνηγούσε για να τον κρεμάσει. Ξεσήκωσα αυτήν την ιστορία, όταν με είχαν βρει ο Αλέξανδρος

και ο Δημήτριος να κοιμάμαι στο χωράφι τους. Τούς είχα δώσει αυτήν την ψεύτικη ταυτότητα, γιατί φοβόμουν ότι αν τους αποκάλυπτα ποιός πραγματικά ήμουν, τότε θα με σκότωναν επί τόπου».

Εκείνη τη στιγμή ο Αριστόνικος παρατήρησε πως ο Δημήτριος χαμήλωσε το κεφάλι του με απογοήτευση. Ο άνθρωπος που τόσο καιρό είχε δίπλα του και τον συμπαθούσε τόσο πολύ, είχε αποδειχθεί τελικά μια ψεύτικη επινόηση της στιγμής. Ο Αριστόνικος στεναχωρήθηκε από την αντίδραση του αγαπημένου του προσώπου, αλλά ήταν αναγκασμένος να τον πληγώσει. Έπρεπε να τους πει την αλήθεια.

«Άρα δεν είσαι ούτε ο ξάδελφος των δίδυμων όπως σε ξέρουμε τόσα χρόνια, αλλά δεν είσαι ούτε αυτός ο Αγησίλαος ο φυγός, που είχες πει στα δυο αδελφια. Τότε, ποιός είσαι πραγματικά;» τον ρώτησε έξαλλος ο Έκτορας.

«Αγησίλαε ή όποιο είναι το αληθινό σου όνομα, πρόσεξε! Πρόσεξε καλά τί θα πεις» του είπε μανιασμένος ο Αλέξανδρος. «Μην μου πεις ότι τόσο καιρό βοηθάω και έχω σπίτι μου έναν κλέφτη Βιθύνιο, γιατί το ορκίζομαι στους θεούς του Ολύμπου, ότι θα σε κρεμάσω ζωντανό». Η αντίδραση του Αλέξανδρου ήταν πολύ απότομη. Στεκόταν απέναντί του και του φώναζε εξοργισμένος, ο Αριστόνικος όμως παρέμενε ψυχραιμός. Τον κοιτούσε με ένα ψυχρό βλέμμα μέσα στα μάτια.

«Όχι, Αλέξανδρε. Δεν είμαι Βιθύνιος κλέφτης. Είμαι κάτι πολύ χειρότερο από αυτό» του απάντησε.

«Δεν υπάρχει χειρότερο από αυτό» σχολίασε ο Έκτορας.

«Και όμως, υπάρχει...» μουρμούρισε χαμηλόφωνα ο Αριστόνικος. Σάστισε για μια στιγμή, σκεπτόταν πώς να τους αποκαλύψει το μεγάλο του μυστικό, που χρόνια ολόκληρα έκρυβε. Το βλέμμα του ταξιδέψε στον χώρο, κοιτούσε τα γνώριμα πρόσωπα των χωρικών που τόσα χρόνια ζούσε μαζί τους. «Είμαι ο Αριστόνικος, ο μεγάλος γιος του βασιλιά Άτταλου του Β΄ και ο αδελφός του αποθανόντα βασιλιά Άτταλου του Γ΄» τους είπε.

Ησυχία επικράτησε στην ταβέρνα, όλοι οι μεθυσμένοι χωρικοί κοιτάχτηκαν μεταξύ τους και ξέσπασαν σε δυνατά γέλια.

«Τί είπες;» αναρωτήθηκε έκπληκτος ο Αλέξανδρος.

«Τί αηδίες είναι αυτές που λες, μα τον Δια;» του είπε κοροϊδευτικά ο Έκτορας. «Σίγουρα κάτι πρέπει να έχει το κρασί για να λες τέτοιες βλακειές».

Ο Αριστόνικος παρέμενε ψυχραιμός, χωρίς να επηρεάζεται από τα γέλια των χωρικών. Έβαλε το χέρι του στην τσέπη και μόλις το έβγαλε, το έστρεψε προς τους καθισμένους άντρες γύρω του. Αμέσως η ταβέρνα φωτίστηκε με τον μαγευτικό φωτισμό των ανακτόρων. Το ξεφτισμένο ταβάνι έμοιαζε με τις υπέροχες οροφές του παλατιού και τα σπασμένα ξύλινα παράθυρα έλαμπαν σαν να ήταν χρυσά. Η περίεργη λάμψη θάμπωσε τα μάτια του Έκτορα και πλησίασε για να κοιτάξει από κοντά τί ήταν αυτό που έλαμπε τόσο μαγευτικά.

«Μα την Ήρα, είναι το βασιλικό δαχτυλίδι» ξεστόμισε έκπληκτος διακρίνοντας στην πρόσοψη το προσωπίο του Φιλέταιρου, του πρώτου βασιλιά της Περγάμου. Αμέσως όλοι έτρεξαν κοντά για να το κοιτάξουν και δεν πίστευαν στα μάτια τους. Έστεκαν αμήχανοι μπροστά στον Αριστόνικο χωρίς να ξέρουν, εάν έπρεπε να πέσουν στα γόνατα να τον προσκυνήσουν.

«Είμαι ο δικαιωματικός διάδοχος του θρόνου, μα δεν είμαι βασιλιάς. Ποτέ δεν ένιωσα έτσι και για αυτό έφυγα πριν από χρόνια από τα ανάκτορα. Ήρθα εδώ σε εσάς, εδώ όπου είναι η αληθινή ζωή. Τόσα χρόνια ζω ανάμεσά σας, εσείς είστε για μένα η οικογένειά μου, αλλά έχω ένα καθήκον. Ένα καθήκον προς εσάς, ένα καθήκον προς τον λαό της Περγάμου. Έρχονται μαύρες μέρες μπροστά μας εάν δεν δράσουμε».

«Τί θες να πεις;» τον ρώτησε ο Αλέξανδρος.

Ο Αριστόνικος σάστισε για λίγο, δεν ήξερε πώς να τους αποκάλυπτε τα τραγικά σχέδια που είχε καταστρώσει ο αδελφός του.

«Ο βασιλιάς Άτταλος έγραψε μια διαθήκη πριν από τον θάνατό του, με την οποία κληροδοτεί όλο το βασίλειο στους Ρωμαίους»

«Τί είπες;» φώναξε αγανακτισμένος ο Αλέξανδρος.

«Πήγα σήμερα στην Πέργαμο, παρουσιάστηκα μπροστά στην αυλή του βασιλιά και τους είπα ότι είμαι ο διάδοχος του θρόνου για να μην εκτελεστεί η διαθήκη. Εκείνοι όμως δεν με πίστεψαν και με εδίωξαν».

«Αποκλείετε να σε εμπιστευτούν, Αριστόνικε. Δεν το έκαναν στην παιδική σου ηλικία, δεν θα το κάνουν ούτε τώρα που μεγάλωσες μακριά από τα ανάκτορα» σχολίασε ο Έκτορας. Ο Αριστόνικος κούνησε συγκαταβατικά το κεφάλι του, σαν να συμφωνούσε μαζί του.

«Έχεις δίκιο, ποτέ δεν με εμπιστεύονταν. Δεν πίστευα όμως ότι θα μπορούσαν να κινηθούν τόσο προδοτικά. Δεν πίστευα ότι ο Εύδημος, που αγαπούσε τον πατέρα μου και το βασίλειο θα προτιμούσε να αμαυρωθεί για πάντα το όνομά του στην αιωνιότητα, μόνο και μόνο για να γλυτώσει. Πίστευα πως μια τόσο σημαντική στιγμή θα έκαναν πίσω οι εγωισμοί, αλλά εκείνοι είναι παλιάνθρωποι. Συγκλητικοί, αυλικοί, γαιοκτήμονες, δουλοκτήτες και τοκογλύφοι που σκέπτονται μοναχά τα προσωπικά τους συμφέροντα. Ποτέ δεν νοιάστηκαν πραγματικά για τους ανθρώπους και για το βασίλειο. Δεν θα κάτσω όμως με σταυρωμένα τα χέρια να παρακολουθώ τη διαφθορά των ανακτόρων. Θα παλέψω για να σταματήσει αυτή παράδοση, που θέλει τον κάθε βασιλιά να καταδυναστεύει τον λαό του. Είστε μαζί μου;»

«Ναι, Αριστόνικε» ακούστηκε από όλα τα στόματα. Τώρα οι παλμοί είχαν ανέβει μέσα στην ταβέρνα. Δυνατές φωνές ξέσπασαν, όλοι οι άντρες σηκώθηκαν όρθιοι και τον αγκάλιαζαν σφιχτά.

«Αριστόνικε, πρέπει να φύγεις από την Ελαία. Δεν είναι ασφαλές μέρος εδώ για εσένα» του είπε ο Αλέξανδρος μόλις ηρέμησαν τα πνεύματα. «Είσαι πολύ κοντά στο στρατόπεδο των Ρωμαίων που έχουν στήσει για να ελέγχουν τους δούλους στα λατιφούντια και σίγουρα θα τούς διατάξουν να ψάξουν στο χωριό. Πρέπει να φύγεις».

«Πού να πάω;» αναρωτήθηκε σκεπτικός.

«Στην Φώκαια» πετάχτηκε μέσα από την βαβούρα και είπε ο Διόδωρος. Αυτός ήταν έμπορος που έπαιρνε το σιτάρι και το πουλούσε στην αγορά της Περγάμου. «Άκουσα πριν μερικές μέρες, ότι εκεί εξεγέρθηκαν οι ναύτες μαζί με μερικούς αγρότες. Αν πας εκεί και τους μιλήσεις, σίγουρα θα σε υποστηρίξουν».

Η ιδέα άρεσε πολύ στον Αριστόνικο, δεν μπορούσε να μείνει άλλο εκεί και η Φώκαια φάνταζε ιδανικό μέρος. Για να αποφύγει τη μετακίνηση με το κάρο και τους ελέγχους που θα έκαναν οι ρωμαίοι στρατιώτες στους δρόμους, ο γεροΛύσανδρος προσφέρθηκε να τον πάει με το καϊκι του. Το πρόσωπο του γέρου φαινόταν αποφασισμένο να αναλάβει οποιοδήποτε ρίσκο για να τον βοηθήσει.

Ο Αριστόνικος αποχώρησε από την ταβέρνα, πήγε τρέχοντας στην καλύβα του και ξεκίνησε να ετοιμάζει τα πράγματά του. Μαζί του είχαν μείνει μόνο τα δυο αδέλφια. Μόλις γέμισε την τσάντα του με τα απαραίτητα, στάθηκε για μια στιγμή και τούς κοίταξε μέσα στα μάτια.

«Συγγνώμη που σας έλεγα ψέματα τόσο καιρό, αλλά ήμουν αναγκασμένος να το κάνω» τους είπε με ένοχη φωνή.

Ο Δημήτριος τον πλησίασε και τον έσφιξε στην αγκαλιά του. Δεν αγκάλιαζε έναν βασιλιά, αλλά τον παλιό του φίλο που πάντα θαύμαζε και αγαπούσε. Μετά τον αγκάλιασε ο Αλέξανδρος. Εκείνος τον έσφιξε ακόμα πιο δυνατά με τα χέρια του και τού ευχήθηκε οι θεοί να τον προστατεύουν. Ο Αριστόνικος πέρασε στην πλάτη του την δερμάτινη τσάντα του, την ίδια

τσάντα που είχε χρησιμοποιήσει όταν το έσκαγε από τα ανάκτορα. Έριξε μια τελευταία ματιά στην καλύβα του, στο δικό του παλάτι και στη συνέχεια χάθηκε μαζί με τον γεροΛύσανδρο μέσα στην σκοτεινία.

ΣΤΗΝ ΦΩΚΑΙΑ

Η Φώκαια ήταν μια παραθαλάσσια πόλη στην ανατολική πλευρά του βασιλείου, κοντά στα σύνορα με την πόλη της Εφέσου. Οι περισσότεροι κάτοικοι ήταν κατεστραμμένοι οικονομικά από την πολική που ακολουθούσαν χρόνια τώρα οι βασιλιάδες και ζούσαν μέσα στην φτώχεια και την ανέχεια. Ο μεγάλος αριθμός των απογοητευμένων βοηθούσε, ώστε να ξεσπούν συχνά συμπλοκές με τους στρατιώτες του βασιλιά. Οι αναταραχές αυτές πνίγονταν εύκολα και οι ταραξίες μεταφέρονταν στην Πέργαμο, όπου και καταδικάζονταν σε θάνατο από τον βασιλιά Ατταλο.

Αυτήν την περίοδο είχαν ξεσπάσει πολλές αναταραχές στην πόλη της Περγάμου και έτσι όλες οι στρατιωτικές δυνάμεις είχαν μεταβεί εκεί, ώστε να προστατέψουν τα ανάκτορα από τον όχλο. Στην Φώκαια είχε παραμείνει μόνο μια μικρή ομάδα φρουρών, την οποία οι εξοργισμένοι αγρότες κατάφεραν χωρίς μεγάλη προσπάθεια να αιχμαλωτίσουν. Με συνοπτικές διαδικασίες κρέμασαν τους στρατιώτες στο δέντρο της πλατείας και κράτησαν τα όπλα και τις ασπίδες τους. Εκείνη την ταραχώδη περίοδο, εισήρθε στην πόλη της Φώκαιας ο Αριστόνικος. Κατέβηκε στο μικρό λιμάνι, αποχαιρέτησε τον γεροΛύσανδρο και παρουσιάστηκε μπροστά στους κατοίκους που ήταν συγκεντρωμένοι στην αγορά. Τους είπε ποιός ήταν, αλλά εκείνοι στην αρχή ήταν καχύποπτοι μαζί του. Υποψιάζονταν ότι ήταν κατάσκοπος των αυλικών, αφού δεν μπορούσαν να πιστέψουν πως ήρθε μαζί τους ο πραγματικός διάδοχος του θρόνου. Όταν όμως τούς έδειξε το δαχτυλίδι της διαδοχής, τόν πίστεψαν και τον δέχτηκαν φιλικά στην πόλη τους. Χάρηκαν πολύ με αυτήν την απρόσμενη εξέλιξη, αφού ποτέ δεν περίμεναν ότι οι θεοί θα έστελναν κοντά τους τον διάδοχο του θρόνου για να πολεμήσει μαζί τους.

Γνωρίστηκε γρήγορα με τους περισσότερους ανθρώπους της Φώκαιας, όλοι τον χαιρετούσαν στον δρόμο τον σέβονταν σαν αρχηγό τους. Οι άντρες, οι γυναίκες, τα μικρά παιδιά. Ο ερχομός του τούς έκανε να μην νιώθουν τόσο μόνοι ενάντια στο στρατό των αυλικών. Η παρουσία του φώτιζε τα ταπεινά πρόσωπά τους με τη δυνατή λάμψη του φανταστικού στέμματός του και τους δυνάμωνε. Πρώτη φορά στην ζωή τους, ένιωθαν σπουδαίοι. Δίπλα του δεν ήταν απλοί υπήκοοι που ξεσηκώθηκαν κατά των καταπιεστών τους, αλλά αγωνιστές που μάχονταν για το δίκαιο και την ελευθερία στο πλευρό του εξορισθέντος βασιλιά.

Και ο ίδιος όμως, έπαιρνε δύναμη από εκείνους. Δεν ήταν μόνος του πια στον αγώνα κατά των διαφθαρμένων συγκλητικών και της αυλής του βασιλιά, αλλά είχε για συμπαραστάτες τούς απλούς ανθρώπους. Έβλεπε την φτώχεια μέσα στην οποία ζούσαν και καταλάβαινε πως αυτή η άσχημη κατάσταση δεν επικρατούσε μόνο στο χωριό της Ελαίας. Δεν ευθύνονταν οι αγρότες εκείνου του απομακρυσμένου χωριού για τα πρόβλημα που αντιμετώπιζαν. Δεν ήταν αργόσχολοι ή χαζοί, αφού σε όλο το βασίλειο επικρατούσε η ίδια κατάσταση. Σε όλο το βασίλειο εκτός από τα ανάκτορα. Μονάχα εκεί μέσα επικρατούσε η άνεση και η ευμάρεια. Εκεί μέσα είχαν μαζευτεί όλα τα αγαθά που έλειπαν από τους υπόλοιπους ανθρώπους. Από εκεί μέσα έπρεπε να τα πάρουν και να τα μοιράσουν ξανά πίσω στο λαό.

Οι κάτοικοι της Φώκαιας τού επέτρεψαν να μείνει στο μέγαρο, που υπήρχε έξω από την πόλη. Εκεί ήταν εγκατεστημένος ο διοικητής του στρατού της περιοχής, ο οποίος όμως τώρα ήταν κρεμασμένος στο δέντρο της πλατείας. Ο Αριστόνικος αρνήθηκε την προσφορά των κατοίκων και επέμεινε να μείνει στο σπίτι του Αντίπατρου. Αυτός ήταν ένας φτωχός ψαράς, που πρωτοστατούσε στις περισσότερες αναταραχές που ξεσπούσαν στην Φώκαια. Από την πρώτη στιγμή που είχε φτάσει ο Αριστόνικος, βρισκόταν συνεχώς δίπλα του και τον βοηθούσε σε ότι χρειαζόταν. Ο Αντίπατρος είχε ζήσει μια σκληρή ζωή μέσα στα προβλήματα και στις ελλείψεις,

τώρα όμως στο πρόσωπο του Αριστόνικου έβλεπε αυτό που περίμενε τόσα χρόνια. Ένα καλύτερο αύριο. Μια ζωή με αξιοπρέπεια, όπου θα μπορούσε να χαίρεται τα παιδιά του, τα δυο πανέμορφα κορίτσια του που ποτέ δεν τους είχε σταθεί σαν πραγματικός πατέρας. Για αυτό αγαπούσε τόσο πολύ τον Αριστόνικο. Από την πρώτη στιγμή που τον αντίκρισε, μαγεύτηκε από το δυναμικό του παρουσιαστικό.

Ήταν αλήθεια πως ο Αριστόνικος είχε αλλάξει πολύ. Από την στιγμή που είχε αποκαλύψει την πραγματική του ταυτότητα στους χωρικούς της Ελαίας, είχε ξαναβρεί τον χαμένο του εαυτό. Άκουγε να τον αποκαλούν ξανά με τον αληθινό του όνομα και ένιωθε να ξαναγίνεται μικρό παιδί. Το παιδάκι εκείνο που όλοι μέσα στα ανάκτορα το κατηγορούσαν για την αδυναμία και την ευαισθησία του χαρακτήρα του. Πόσες δυσκολίες όμως είχε καταφέρει να αντέξει τόσα χρόνια στην ύπαιθρο; Ο χρόνος έμοιαζε να είχε περάσει μέσα σε μια στιγμή.

Ο Αντίπατρος τόν γνώρισε με τους άλλους άντρες, που ήθελαν να αντισταθούν στην καταπίεση του βασιλιά και των αυλικών. Μερικοί από αυτούς ήταν ο Μητρόδωρος, ο Λεωχάρης και ο Κλέωνας. Όλοι αυτοί καλούσαν εδώ και χρόνια τούς άντρες της Φώκαιας να ξεσηκωθούν, αλλά εκείνοι δεν τολμούσαν. Τώρα όμως, είχε έρθει το πλήρωμα του χρόνου. Ο Αριστόνικος γνωρίστηκε καλά μαζί τους και σε σύντομο χρονικό διάστημα ξεκίνησαν να οργανώνουν μαζί το στρατό.

Από φήμες που έφταναν από την Πέργαμο γνώριζαν, ότι ο Εύδημος είχε ξεκινήσει ήδη για την Ρώμη κρατώντας στα χέρια του την διαθήκη του Αττάλου. Ήξεραν ότι δεν είχαν πολύ χρόνο στην διάθεσή τους, αφού οι αυλικοί δεν θα περίμεναν τους ρωμαίους για να τους χτυπήσουν. Κύριο μέλημά του Αριστόνικου ήταν να συγκεντρώσει μια στρατιωτική δύναμη, ικανή να συγκρουστεί με τον στρατό της Περγάμου. Οι περισσότεροι άντρες που στρατολογήσε ήταν φτωχοί αγρότες, εργάτες και ναυτικοί που δεν είχαν λάβει στρατιωτική εκπαίδευση, διέθεταν όμως μέσα τους μία ψυχή που έβραζε. Η απόγνωση από τις στερήσεις και την ανέχεια, τούς είχε σκληρύνει. Το μόνο που σκέπτονταν, ήταν η εκδίκηση. Όταν μάλιστα τούς πληροφόρησε ο Αριστόνικος για την πρόθεση των συγκλητικών να τιμήσουν την διαθήκη του βασιλιά Ατταλου και να παραδώσουν την Πέργαμο στους ρωμαίους, τότε έγιναν ασυγκράτητοι. Δεν μπορούσαν να πιστέψουν πως το πολιτικό σώμα ξεπουλούσε τον λαό, που τούς υποστήριζε και τούς ανεδείκνυε με την ψήφο του. Ήταν εξαγριωμένοι μαζί τους, αφού πίστευαν ότι τους είχαν εξαπατήσει. Εκείνοι που τους μιλούσαν για ελευθέρια και ψήφους, τώρα τους ξεπουλούσαν στους εχθρούς.

«Είναι διεφθαρμένοι, τελείως διεφθαρμένοι» έλεγαν μεταξύ τους ένα βράδυ που κάθονταν γύρω από την φωτιά. Μιλούσε ο Πausanias, ένας βοσκός που είχε αφήσει την στάνη του μόλις έμαθε για τον ερχομό του Αριστόνικου. Φώναζε δυνατά και συγχρόνως πετούσε με οργή πέτρες μέσα στην θάλασσα. «Από τον βασιλιά μπορούσα να περιμένω κάτι τέτοιο. Θα μπορούσε να προδώσει τούς υπηκόους του χωρίς ενδοιασμό, όχι όμως από τους συγκλητικούς. Εκείνοι υπερασπιζόντουσαν εμάς, τον λαό. Θυμάμαι κάποτε που παρακολουθούσα μερικές συνελεύσεις τους, μιλούσαν συνεχώς γεμάτοι πάθος και ενθουσιασμό για τα δικαιώματά μας. Μας παρότρυναν μάλιστα να συμμετέχουμε και εμείς σε αυτές τις συνελεύσεις και να προσφέρουμε τις απόψεις μας στον βασιλιά, ώστε να μπορούσε να κρίνει πιο αντικειμενικά τις ανάγκες του βασιλείου».

«Λες και μας πήρε ποτέ στα σοβαρά, μα τον Δια. Πάντα έκανε ότι ήθελε, χωρίς να δίνει καμία σημασία» σχολίασε ένας μέσα από τη σκιά.

«Δεν μπορούν να το κάνουν αυτό, όχι δεν μπορούν να μας προδώσουν έτσι» συνέχισε έξαλλος ο Pausanias. «Είναι έλληνες, απόγονοι των σπουδαίων Μακεδόνων που κατέκτησαν όλη την ανατολή. Τί θα έλεγε ο βασιλιάς Αλέξανδρος για την προδοσία τους;»

«Το κάνουν για να γλυτώσουν» του απάντησε με εκνευριστική ψυχραιμία ο Μητρόδωρος. «Χρειάζονται την στρατιωτική δύναμη των Ρωμαίων, αφού γνωρίζουν πως εάν πέσουν στα χέρια μας δεν θα έχουν καμία τύχη. Ο αγανακτισμένος λαός δεν αναγνωρίζει χλωρά και ξερά, όταν είναι τυφλωμένος από το μίσος. Θέλει μόνο να σκοτώσει, για να νιώσει καλύτερα. Το ξέρουν, το ξέρουν πολύ καλά και για αυτό μας προδίδουν».

«Δεν καταλαβαίνω κάτι...» αναρωτήθηκε ο Φιλογένης, ένας ψαράς που καθόταν γύρω από την φωτιά. «Από την στιγμή που δεν υπάρχει διάδοχος, θα μπορούσαν να κρατήσουν την εξουσία οι συγκλητικοί και να κυβερνήσουν εκείνοι. Γιατί δεν το κάνουν όμως;»

«Γιατί θα αναγκαστούν να εκδημοκρατίσουν την Πέργαμο» του απάντησε ο Μητρόδωρος.

«Και πού είναι το κακό, μα τον Δια;» απόρησε ξανά ψαράς. «Ποιός δεν θέλει την δημοκρατία έναντι της βασιλείας;»

«Εκείνοι που ελέγχουν υπόγεια την Πέργαμο» ακούστηκε ξαφνικά η φωνή του Αριστόνικου. Τόση ώρα δεν συμμετείχε στην κουβέντα της παρέας, ακόνιζε το μαχαίρι του σε ένα ξύλο και ήταν αφημένος στις σκέψεις του.

«Υπόγεια;» αναρωτήθηκε ο Φιλογένης. «Μα την θεά Αθηνά, τί είναι αυτά που λες; Ο βασιλιάς κυβερνούσε μέχρι τώρα το βασίλειο. Μην προσπαθείς να αποκρύψεις τις ευθύνες που βαραίνουν το αδελφό σου και τον πατ...»

«Οι γαιοκτήμονες, οι πλούσιοι έμποροι, οι δουλοκτήτες και οι τοκογλύφοι» τον διέκοψε με ένα αδιάφορο τόνο στη φωνή του ο Αριστόνικος. «Αυτοί ήταν που κυβερνούσαν τόσο καιρό την Πέργαμο και κρύβονταν πίσω από τον βασιλιά. Ο Γλαύκος ο δουλοκτήτης, ο Διότιμος ο γαιοκτήμονας, ο Νησαίης ο έμπορος. Εκείνοι άφηναν να φαίνεται ότι κυβερνά ο βασιλιάς, γιατί ανεχόσασταν πιο εύκολα την εξουσία του. Ο βασιλιάς χωρίς αυτούς, δεν είναι παρά ένας ηλίθιος με χρυσό στέμμα στο κεφάλι του».

Όλοι έμειναν έκπληκτοι από τον λόγο του Αριστόνικου. Εκείνος ένιωσε να πνίγεται από την ροή της κουβέντας, σηκώθηκε από την άμμο και απομακρύνθηκε από την φασαρία της παρέας.

Περπάτησε για λίγο στην σκοτεινή παραλία και ένιωσε στο δέρμα του να πέφτουν σταγόνες από τα κύματα.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΠΕΡΝΑΕΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΡΟΟΠΤΑ

Πέρασαν αρκετοί μήνες από την στιγμή που ο Αριστόνικος είχε μεταβεί στην Φώκαια, αλλά τίποτα δεν συνέβη. Τα νέα που έφταναν συνεχώς από την Πέργαμο, έλεγαν ότι είχαν ξεσπάσει πολλές εξεγέρσεις μέσα στην πόλη και οι συμπλοκές ήταν ένα καθημερινό συμβάν. Οι κάτοικοι είχαν μάθει για την προδοτική απόφαση των συγκλητικών να παραδώσουν την πόλη τους στους Ρωμαίους και είχαν ξεσηκωθεί. Ο στρατός της Περγάμου ήταν συγκεντρωμένος γύρω από τα ανάκτορα και προστάτευε τους αυλικούς και τους συγκλητικούς που είχαν βρει καταφύγιο πίσω από την πέτρινη μάντρα.

Αυτή η αναμονή έδωσε την δυνατότητα στους επαναστάτες της Φώκαιας να κερδίσουν χρόνο και να μεγαλώσουν την στρατιωτική τους δύναμη. Η φήμη του Αριστόνικου διαδόθηκε από στόμα σε στόμα σε όλα τα γύρω χωριά. Όλοι μιλούσαν για τον τρελό διάδοχο του θρόνου, που παράτησε τις πολυτέλειες των ανάκτορων και ήρθε κοντά στον λαό για να τον απελευθερώσει από τα δεινά του.

Σιγά σιγά άρχισαν να καταφθάνουν στην Φώκαια πολλοί άντρες, που ήθελαν να πολεμήσουν μαζί του. Οι περισσότεροι ήταν αποτυχημένοι βιοτέχνες που είχαν χάσει τις δουλειές τους, απογοητευμένοι εργάτες και κατεστραμμένοι κτηνοτρόφοι. Ο Αριστόνικος τους δέχτηκε με χαρά και τους ενέταξε κατευθείαν στην στρατιωτική του δύναμη. Στην συνέχεια μάλιστα κατέφθαναν στο στρατόπεδο και πολλοί δούλοι, που είχαν ακούσει την φήμη του δίκαιου βασιλιά και ήθελαν να πολεμήσουν στο πλευρό του για την ελευθερία. Οι περισσότεροι το είχαν σκάσει από τους αφέντες τους και άλλοι από τα ρωμαϊκά λατιφούντια που υπήρχαν διάσπαρτα σε όλη την επικράτεια του βασιλείου. Ο Αριστόνικος τους δέχτηκε και εκείνους κοντά του. Χαιρόταν που θα μπορούσε να πολεμήσει με τους ανθρώπους, που τον είχαν στηρίξει τόσο πολύ στην παιδική του ηλικία.

Η απόφασή του αυτή όμως προξένησε πολλές διαμαρτυρίες ανάμεσα στους ελεύθερους ανθρώπους. Δεν μπορούσαν να αντιληφτούν, με ποιο σκεπτικό ο βασιλιάς τους δεχόταν τους δούλους σαν ισότιμους με εκείνους. Μουρμούρες ξεκίνησαν να αναπτύσσονται και να διαδίδονται μέσα στο στρατόπεδο που είχε στηθεί κοντά στην παραλία. Ένα μεσημέρι που ο Αριστόνικος παρακολουθούσε μαζί με τον Αντίπατρο την άσκηση των δούλων, τον πλησίασε διστακτικά μια ομάδα από απογοητευμένους άντρες και του μετέφερε τα παράπονά τους. «Δίκαιε βασιλιά, θα θέλαμε να σου μιλήσουμε για την απόφασή σου να δεχτείς του δούλους να πολεμήσουν μαζί μας» είπε ευγενικά ο Ετεοκλής, ένας βοσκός από το χωριό της Πιτάνης. Ο Αριστόνικος παράτησε την εξάσκηση και άκουσε με προσήλωση τον άντρα.

«Ω, ναι. Και εγώ χαίρομαι όσο και εσύ μα τον Δια, με αυτήν την απρόσμενη εξέλιξη» του είπε χαμογελαστός. «Είναι φανερό ότι η έλευσή τους κοντά μας είναι ένα δώρο των θεών, αφού μεγαλώσαμε τα στρατεύματά μας και...»

«Δίκαιε βασιλιά, δεν εννοούσα αυτό» τον διέκοψε απότομα εκείνος. «Σκεπτόμασταν πως οι δούλοι θα μπορούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα στον αγώνα μας».

«Προβλήματα;» αναρωτήθηκε ο Αριστόνικος. «Με ποιόν τρόπο;»

«Η ψυχολογία τού δούλου είναι άστατη. Μπορεί να στραφούν εναντίον μας και να μας σκοτώσουν, προκειμένου να το σκάσουν ελεύθεροι» πετάχτηκε ένας άλλος άντρας από την ομάδα των απογοητευμένων.

«Μα, το έσκασαν από τους αφέντες τους και ήρθαν εδώ για να πολεμήσουν μαζί μας» είπε προβληματισμένος ο Αριστόνικος. «Εάν ήθελαν, θα το είχαν σκάσει ήδη από το βασίλειο. Θα είχαν περάσει τα σύνορα ή θα επιβιβάζονταν σε ένα καράβι. Δεν θα ερχόντουσαν σε μας».

Ο άντρας που πετάχτηκε χαμήλωσε ντροπιασμένος το κεφάλι του μπροστά στο επιχείρημα του Αριστόνικου και δεν ξαναμίλησε. Ένας άλλος πήρε τον λόγο.

«Βασιλιά μου, και πάλι όμως δεν μπορούμε να εμπιστευτούμε τούς δούλους. Αυτοί οι άνθρωποι είναι απολίτιστοι, φτωχοί, βρώμικοι. Δεν γνωρίζουν τί πάει να πει αρετή, σαν εμάς τους Έλληνες».

«Μα και οι συγκλητικοί που σας πρόδωσαν στους Ρωμαίους, έλληνες ήταν σαν και εσάς και μάλιστα από τους πιο πολιτισμένους. Μορφωμένοι όλοι τους και διαβασμένοι. Γνώριζαν φιλοσοφία, ιστορία, μαθηματικά. Σας μιλούσαν χρόνια ολόκληρα για δημοκρατία και στο τέλος δεν δίστασαν να σας ξεπουλήσουν για να διατηρήσουν τα συμφέροντά τους».

Και αυτός ο άντρας με την σειρά του χαμήλωσε ταπεινωμένος το κεφάλι του. Όσο μιλούσε ο Αριστόνικος, τόσο παθιαζόταν περισσότερο η χροιά της φωνής του. Έδειχνε να χάνει σιγά σιγά την ψυχραιμία του.

«Υποψιάζομαι ότι κάτι άλλο είναι αυτό που σας προβληματίζει» τους είπε και τους κοίταξε με ένα αγριεμένο βλέμμα. Σιωπή απλώθηκε για λίγο ανάμεσα στους άντρες, κανείς δεν τολμούσε να πάρει τον λόγο και να μιλήσει όπως πριν. «Εμπρός λοιπόν, μιλήστε μου ανοιχτά» τους φώναξε αγριεμένος.

«Βασιλιά μου...» ξεκίνησε να λέει ο Ετεοκλής διστακτικά, «Δεν μπορούμε να πολεμήσουμε δίπλα δίπλα με τους δούλους. Είμαστε έλληνες, δεν ήμαστε βάρβαροι».

«Ακριβώς» συμφώνησε μαζί του ένας άλλος. «Τους δούλους τούς έχουμε για να μας βοηθούν στα χωράφια, να μας βόσκουν τα πρόβατά μας, να καθαρίζουν τα ρούχα μας. Δεν ήμαστε σύμμαχοι με αυτούς, είναι οι υπηρέτες μας».

Τώρα οι άντρες έβρισκαν το θάρρος τους και μιλούσαν ανοιχτά στον Αριστόνικο. Μόλις ο ένας σταματούσε κάποιος άλλος έπαιρνε τον λόγο και ανέπτυσε τα επιχειρήματά του. Βαβούρα επικράτησε, ο καθένας πεταγόταν και έλεγε την δική του σχέση εκμετάλλευσης που διατηρούσε με τους δούλους. Ο Αριστόνικος έστεκε και τους άκουγε ψυχρός χωρίς να αντιδρά καθόλου.

Τους άφηνε να μιλήσουν μέχρι που τους έκανε νόημα να ηρεμήσουν.

«Άντρες, όλοι οι άνθρωποι έχουν έρθει από τους ουρανούς» τους είπε με ψυχραιμία. «Μόνο οι θεοί που έχουν δημιουργήσει τα πάντα, το νερό, τη φωτιά, τα βουνά, μπορούν να θεωρούν κάποιον κατώτερό τους. Δεν μας χωρίζει τίποτα με τους δούλους, γιατί και εκείνοι δεν είναι παρά ταλαιπωρημένοι άνθρωποι όπως εμείς. Μα την Αθηνά, κοιτάξτε τους...» τους κάλεσε να κοιτάξουν στο βάθος. Ήταν δυο μαύροι που είχαν σκαρφαλώσει σε ένα δέντρο και έκοβαν τους καρπούς του από τα κλαδιά. «Απεγνωσμένοι άνθρωποι σαν εμάς, ταλαιπωρημένοι από την κακομεταχείριση και την εκμετάλλευση».

«Μα Αριστόνικε, δεν παύουν να είναι δούλοι» επέμεινε ο Ετεοκλής.

«Και εσείς ήσασταν δούλοι του βασιλιά, μα τον Δια!» φώναξε αγανακτισμένος ο Αριστόνικος. «Αυτό σας κάνει αδέρφια στον κοινό αγώνα εναντία στη καταπίεση και την εκμετάλλευση». Μετά από αυτήν την ένταση, ο Αριστόνικος αποχώρησε εκνευρισμένος από κοντά τους. Οι άντρες παρέμειναν προβληματισμένοι στις θέσεις τους και τον κοιτούσαν να απομακρύνεται. Δεν είχαν καταλάβει τον συλλογισμό του ανθρώπου που το είχε σκάσει από τα ανάκτορα για την ελεύθερη ζωή της υπαίθρου.

Με τον καιρό δεχτήκαν τους δούλους κοντά τους, αφού δεν μπορούσαν να διαφωνήσουν με τον βασιλιά τους. Τον εμπιστεύονταν σαν αρχηγό τους και σέβονταν απόλυτα τις επιλογές του. Στην αρχή είχαν ξινίσει να δουλεύουν μαζί τους, αλλά σιγά σιγά συνεργάζονταν κανονικά χωρίς προβλήματα. Έκοβαν ξύλα μαζί, μετέφεραν νερό, μαγείρευαν και εξασκούνταν με το σπαθί.

Μαύροι, άσπροι και σκουρόχρωμοι ανατολίτες για πρώτη φορά συνεργάζονταν όλοι μαζί, χωρίς να υπάρχει δούλος και αφέντης ανάμεσα τους. Όλοι μέσα στο στρατόπεδο ήταν ίσοι.

Ένα πρωινό που γυμνάζονταν όλοι μαζί στην παραλία ,εμφανιστήκαν πέντε πειρατικά καράβια στον ορίζοντα. Οι άντρες τρόμαξαν, έτρεξαν αμέσως να πάρουν θέσεις μάχης για να αντιμετωπίσουν την επιδρομή των πειρατών. Όταν τα καράβια προσάραξαν στο λιμάνι, φωνές ακούστηκαν από μέσα που έλεγαν ότι ερχόντουσαν ειρηνικά. Οι αρχηγοί των πειρατικών ζήτησαν ακρόαση από τον Αριστόνικο και παρουσιάστηκαν μπροστά του. Είχαν ακούσει και εκείνοι την παράξενη ιστορία του και ερχόντουσαν για να τον βοηθήσουν στον αγώνα του. Τού είπαν ότι αν και ο κόσμος τούς θεωρούσε κλέφτες, εκείνοι δεν έκλεβαν απλούς ανθρώπους αλλά μόνο ρωμαϊκές γαλέρες. Ήταν αντίπαλοι με τα θρασύδειλα τέρατα της Ρώμης που ήθελαν να επεκταθούν σε όλο τον κόσμο και για αυτό έθεταν τις υπηρεσίες τους κάτω από τις διαταγές του. Ο Αριστόνικος χάρηκε πολύ με αυτήν την απρόσμενη εξέλιξη, αφού βρήκε τον στόλο που χρειαζόταν για να αντιμετωπίσει τις πολεμικές τριήρεις της Περγάμου. Οι ναυτικοί της Φώκαιας επιβιβάστηκαν αμέσως στα καράβια, γνωρίστηκαν με το πλήρωμα των πειρατών και βρήκαν τις θέσεις τους.

Ο Αριστόνικος είχε μαζέψει πια κοντά του μια δύναμη που συγκαταλεγόταν από αγρότες, ναυτικούς, εργάτες, δούλους και πειρατές. Το διάστημα που οι αυλικοί δεν του επιτίθονταν, κατέστρωνε σχέδια με τους αρχηγούς της κάθε ομάδος. Προετοιμαζόταν για την επικείμενη μάχη που ήταν σίγουρο ότι θα γινόταν μόλις ηρεμούσαν τα πράγματα στην Πέργαμο. Τα πρωινά οι άντρες γυμνάζονταν στην παραλία, εξασκούνταν στις πολεμικές τέχνες και έκαναν άλλες εργασίες. Τα βράδια άναβαν φωτιές στην άμμο, κάθονταν όλοι γύρω τους και αγνάντευαν τον απέραντο ουρανό. Ελεύθεροι, δούλοι και πειρατές, όλοι μονιασμένοι γύρω από την ίδια φωτιά σαν μια οικογένεια. Κοιτούσαν ψηλά τα αστέρια, μοιραζόντουσαν τις ανησυχίες, τους φόβους τους και ονειρευόντουσαν καλύτερες μέρες.

NAYMAXIA

Τα πρωινά ο Αριστόνικος έκανε βόλτες στο στρατόπεδο μαζί με το στρατιωτικό επιτελείο του. Παρακολουθούσε τους άντρες πώς γυμνάζονταν και εξασκούσαν με το σπαθί και την ασπίδα. Κανείς δεν το έλεγε αλλά εύκολα μπορούσες να το διακρίνεις στην ατμόσφαιρα, ότι όλοι αναρωτιόντουσαν πότε θα ξεσπάσει ο πόλεμος. Κανένας δεν είχε εμπειρία από μάχη και όλοι ήταν μουδιασμένοι.

Οι πληροφοριοδότες ενημέρωσαν τον Αριστόνικο ότι οι αυλικοί γνώριζαν για την συγκέντρωση του στρατού του στην Φώκαια και σχεδίαζαν να τους επιτεθούν. Τα νέα δεν πρόλαβαν να φτάσουν και αμέσως γύρισαν σε όλο το στρατόπεδο. Μια αναταραχή απλώθηκε στις καρδιές των αντρών. Ένα άγχος και μια αγωνία τούς κυρίευσε, αφού πλέον η σύγκρουση δεν ήταν κάτι το αφηρημένο, εκείνο για το οποίο όλοι μιλούν άνετα και αναφέρονται πάντα με θαυμασμό. Η μάχη των Θερμοπυλών, η μάχη του Μαραθώνα, η μάχη στα Γαυγάμηλα, λες και εκείνοι που πέθαναν στις μάχες, δεν ήταν αληθινοί άνθρωποι. Λες και δεν είχαν μανάδες, γυναίκες και παιδιά να τούς κλάψουν για τον χαμό τους. Οι αφανείς ήρωες τού κάθε πολέμου έμοιαζαν να είχαν γεννηθεί ώστε να σκοτωθούν ένδοξα σε κάποια μάχη και να γεμίσουν τα ιστορικά βιβλία με ημερομηνίες και ονόματα άγνωστων πεδιάδων του κόσμου.

Τώρα ο πόλεμος, ήταν κάτι πολύ αληθινό. Μόνο στην σκέψη τού επικείμενου θανάτου, έκανε τους άντρες να τα χάνουν. Ο Αριστόνικος ψυχανεμίστηκε την ταραχή και την αγωνία τους, για αυτό κάλεσε στον Αντίπατρο να τους μαζέψει όλους στην παραλία για να τούς μιλήσει. Ήθελε να τους δώσει κουράγιο, αυτές τις δύσκολες στιγμές. .

«Άντρες, όπως θα έχετε μάθει οι αυλικοί σκοπεύουν να μας επιτεθούν. Είναι σίγουρο ότι μόλις ξεμπερδέψουν με τις ταραχές που πλήττουν την πόλη, θα κινηθούν εναντίον μας. Δεν υπάρχει λόγος να απελπίζεστε και να φοβάστε, ξέρω πολύ καλά για το τί είστε ικανοί. Σας έχω δει χιλιάδες φορές να δίνεται μάχες, να πολεμάτε με την ψυχή μας και να επιβιώνετε». Οι άντρες κοιτάχτηκαν απορημένοι μεταξύ τους. Κανένας τους δεν είχε πολεμήσει άλλη φορά, ούτε είχε πιάσει σπαθί στα χέρια του. «Νομίζετε ότι η μάχη που δίνετε χρόνια ολόκληρα με την φτώχεια και την δυστυχία, ότι είναι κάτι λίγο; Αυτοί βασιλιάδες που κρύβονται στα ανάκτορα, δεν θα άντεχαν ούτε τρεις μέρες με τις δυσκολίες που έχετε αντιμετωπίσει εσείς». Τα βλέμματα σιγά σιγά άρχισαν να σηκώνονται από το χώμα, οι όμορφες σκέψεις του Αριστόνικου τούς άγγιζαν και τούς έδιναν δύναμη.

«Άντρες, μπορεί να ήμαστε λιγότεροι από αυτούς, μπορεί να μην έχουμε πολλά όπλα, διαθέτουμε όμως κάτι άλλο. Έχουμε το δίκαιο μαζί μας. Μαχόμαστε για την άδικη καταπίεση που δεχόμαστε τόσο καιρό, από τους βασιλιάδες και τους βρωμερούς αυλικούς τους. Μαχόμαστε για ένα καλύτερο κόσμο, όπου τα παιδιά θα μπορούν να ζουν ευτυχισμένα και όχι μέσα στην ανέχεια που ζουν σήμερα. Για ένα μέλλον λαμπρό στο οποίο δεν θα ακολουθούν τους γονείς στους στα παγωμένα χωράφια, αλλά θα ανεβαίνουν στον λόφο της Περγάμου και θα μορφώνονται. Όλοι θα μπορούν να μορφώνονται, τα παιδιά, οι μεγάλοι, οι δούλοι. Θα διαβάζουν τα λόγια των φιλοσόφων και...»

«Μαχόμαστε για την ελευθερία! Μαχόμαστε για το δίκαιο!» τον διέκοψαν οι δυνατές φωνές των αντρών. Ο Αριστόνικος χαμογέλασε βλέποντας τις έξαλλες αντιδράσεις τους. Άφηναν τον φόβο στην άκρη και έπαιρναν σιγά σιγά τα πάνω τους. Τα λόγια του ζέσταναν τις καρδιές τους και τόνωναν την αυτοπεποίθησή τους.

«Ακριβώς, άντρες. Δεν θα φοβηθούμε, αλλά θα πολεμήσουμε για την δικαιοσύνη που τόσα χρόνια ο βασιλιάς μάζ στερούσε. Εκείνοι που πρόδωσαν το βασίλειο στους Ρωμ...»

«Θα τους σκοτώσουμε όλους!» τον διέκοψαν ξανά οι φωνές ενός άντρα.

«Θα τους φάμε ζωντανούς όλους! Και τους αυλικούς και τους συγκλητικούς» συνέχισε έξαλλος κάποιος άλλος μέσα από το πλήθος. «Θα δουν τι θα πάθουν, για την καταπίεση που μας ασκούσαν τόσα χρόνια».

«Είμαστε μαζί του, Αριστόνικε. Είμαστε μαζί σου. Θα πεθάνουμε για σένα, δίκαιε βασιλιά!»

Οι άντρες φώναζαν παθιασμένα και αγκαλιάζονταν. Η καρδιά τους είχε γεμίσει με μισός για τους αυλικούς που τους είχαν φερθεί τόσο προδοτικά.

Ο Αριστόνικος κατέβηκε από το βήμα, περπάτησε ανάμεσα από τους στρατιώτες του και χάθηκε μέσα στις αγκαλιές τους. Δεν ήταν βασιλιάς τους, όσο και εάν εκείνοι χαίρονταν να τον αποκαλούν έτσι. Οι βασιλιάδες δεν περπατούν ποτέ δίπλα στους ανώνυμους στρατιώτες τους. Στέκονται ψηλά στα βράχια και τους παρακολουθούν καθώς πέφτουν στο πεδίο της μάχης.

Το επόμενο πρωινό, ήταν καθισμένος μαζί με τον Αντίπατρο και τον Μητρόδωρο. Εξέταζαν μερικούς χάρτες και συζητούσαν για τα σχέδια που θα ακολουθούσαν σε ενδεχόμενο μάχης.

Ένας δροσερός άνεμος φυσούσε, ο ήλιος έλαμπε δυνατός πάνω από τα κεφάλια τους και τούς ανάγκαζε να κρύβονται κάτω από την σκιά των δέντρων. Ξαφνικά μέσα στην ηρεμία που επικρατούσε, δυνατές φωνές ακούστηκαν να έρχονται από την παραλία. Ο Αριστόνικος σηκώθηκε αμέσως από την θέση του και έτρεξε προς τα εκεί για να δει τι συνέβαινε. Όταν έφτασε, είδε τους άντρες να τρέχουν πανικόβλητοι δεξιά και αριστερά, χωρίς όμως να καταλαβαίνει τι είχε συμβεί. Τότε σήκωσε το βλέμμα του και διέκρινε στο βάθος του πελάγους ένα στόλο να πλησιάζει από τα νότια. Μαρμάρωσε μπροστά στο θέαμα και κοιτούσε ακίνητος τα πλοία.

«Έφτασε τελικά η μεγάλη στιγμή...» σκέφτηκε από μέσα του. Ο Αντίπατρος που τον είδε αφηρημένο, τον τράβηξε μαζί του. Έτρεξαν μαζί με τους υπόλοιπους και επιβιβάστηκαν στα πειρατικά καράβια.

«Γιατί όμως έρχονται από εκεί;» απόρησε ο Μητρόδωρος καθώς έτρεχαν.

Ο Αριστόνικος δεν κατάλαβε στην αρχή την απορία του, αλλά στην συνέχεια αντιλήφθηκε τι εννοούσε. Μέσα στον πανικό του δεν παρατήρησε ότι ο ξένος στόλος δεν ερχόταν από την βόρεια πλευρά που ήταν η Πέργαμος, αλλά από την νότια. Αμέσως μόλις επιβιβάστηκαν στο πειρατικό ο Μητρόδωρος πήρε τα κιάλια από τον καπετάνιο, σκαρφάλωσε ψηλά στο κατάρτι και κοίταξε τον αντίπαλο στόλο.

«Ο στόλος ανήκει στην Έφεσο» φώναξε μετά από λίγο.

«Στην Έφεσο;» αναρωτήθηκε ο Αντίπατρος. «Τί δουλειά έχουν αυτοί εδώ πέρα; Γιατί μας κάνουν επίθεση;»

«Γιατί η Έφεσος διοικείται από ολιγαρχικούς, όπως και η Πέργαμος» του απάντησε ψυχρά ο Αριστόνικος και όλοι τον κοίταξαν σαστισμένοι. «Οι συγκλητικοί θα ζήτησαν την βοήθεια της Εφέσου για να μας ξεφορτωθούν και εκείνοι τούς την έδωσαν».

«Μα πώς, αφού είναι αντίπαλες πόλεις;» επέμεινε ο Αντίπατρος που δεν έδειχνε να καταλαβαίνει.

«Μπορεί να έχουν διαφορετικά συμφέροντα Αντίπατρε, αλλά έχουν κοινούς εχθρούς. Τον λαό. Τούς βοηθούν να μας ξεπαστρέψουν, γιατί ξέρουν ότι άμα πετύχει η εξέγερσή μας εδώ, τότε η φωτιά της επανάστασης δεν θα αργήσει να φτάσει και στην δικιά τους πόλη. Για αυτό μην απελίζεστε, φίλοι μου...» φώναζε αλλάζοντας την χροιά της φωνής του. «Στα όπλα, για να δείξουμε σε όλους τους τύραννους την δύναμη του λαού».

Το πλήρωμα μόλις άκουσε τον λόγο του Αριστόνικου πήρε θάρρος και ξεκίνησε να φωνάζει δυνατά. Τούς ακολούθησαν αμέσως τα πληρώματα των άλλων πειρατικών που έπλεαν δίπλα

τους. Οι φωνές τους ακουστήκαν τρομερές μέσα στο πέλαγος, καθώς αντηχούσαν επάνω στα καραβόπανα και στα άγρια κύματα.

Μόλις βγήκαν στα ανοιχτά, συνάντησαν τους Εφέσιους κοντά στο νησί της Κύμης. Ο στόλος τους ήταν πολύ μεγαλύτερος από αυτόν του Αριστόνικου. Τα πειρατικά πλοία ήταν παλιές τριήρεις, ενώ ο στόλος της Εφέσου αποτελείτο από πολυήρεις. Αυτά ήταν πολεμικά πλοία προηγμένης τεχνολογίας, τα οποία ήταν πολύ μεγαλύτερα από τις τριήρεις και διέθεταν στην πρύμη τους εμβολο, το όπλο με το οποίο έκοβαν στην μέση τα αντίπαλα πλοία. Ο Αριστόνικος είχε ξαναδεί τόσο μεγάλα πλοία, όχι όμως και οι φτωχοί συμπολεμιστές του οι οποίοι τα 'χασαν προς στιγμήν.

Ο στόλος της Εφέσου ξεκίνησε να πλησιάζει απειλητικά τα πειρατικά πλοία προσπαθώντας να τα χτυπήσει με τα εμβολα. Ο Αριστόνικος τότε έδωσε σύνθημα στους τοξότες του να εξαπολύσουν τα βέλη τους. Το ίδιο έκαναν και καπετάνιοι των άλλων πειρατικών και ένα σύννεφο από βέλη γέμισε τον ουρανό. Αυτό απομάκρυνε τις πολυήρεις των Εφέσιων, αλλά όχι για πολύ. Τα πλοία τους ήταν πολύ καλά κατασκευασμένα και δεν τους δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα.

Οι πολυήρεις μετά από λίγο, κατάφεραν να περιορίσουν μερικές από τις πειρατικές τριήρεις. Μια μάλιστα έπεσε με φόρα επάνω στο πλοίο του Ετεοκλή και το έκοψε στα δυο. Οι άντρες ξεκίνησαν να πηδούν στην θάλασσα για να γλυτώσουν τον πνιγμό, αλλά οι Εφέσιοι τοξότες τους σκότωναν με τα βέλη τους. Ο Αριστόνικος αμέσως γύρισε πλεύση στο πλοίο του, όρμησε κατά πάνω τους και κατάφερε να τους απομακρύνει. Μάζεψε από την θάλασσα όσους περισσότερους άντρες μπορούσε και απομακρύνθηκε.

Τότε μια άλλη πολυήρης πλησίασε επικίνδυνα το δικό του πλοίο, το πλαγιοκόπησε και οι Εφέσιοι οπλίτες βούτηξαν στο κατάστρωμα. Αμέσως ο Αριστόνικος έβγαλε το σπαθί του και άρχισε να ξεκοιλιάζει χωρίς δειλία τα σώματα των αντιπάλων του. Ήταν η πρώτη φορά που σκότωνε άνθρωπο, δεν τον ένοιαζε όμως. Όσα είχε διαβάσει, όσα πίστευε για τους ανθρώπους και για την ζωή είχαν μπει πια σε δεύτερη μοίρα. Το πρόσωπο του είχε γεμίσει αίματα. Ένα βέλος καρφώθηκε στο πόδι του, αλλά το πάθος του ήταν τέτοιο που το αισθάνθηκε σαν το τσίμπημα κουνουπιού. Ο Αντίπατρος δίπλα του πολεμούσε και εκείνος με λύσσα. Κατέβηκαν από το πιλοτήριο στο κατάστρωμα και βοήθησαν τους υπόλοιπους άντρες να απομακρύνουν τους Εφέσιους οπλίτες. Μετά από λίγο είχαν εξολοθρεύσει τους περισσότερους αντιπάλους τους και κατάφεραν να ξεφύγουν.

Καθώς απομακρύνονταν, ο Αριστόνικος είδε ότι οι υπόλοιπες πειρατικές τριήρεις ήταν περικυκλωμένες από το στόλο της Εφέσου. Οι αντίπαλοι οπλίτες ξεχύνονταν στα καταστρώματα και σκότωναν όποιον έβρισκαν μπροστά τους. Προσπάθησε να στρέψει την πορεία του πλοίου του προς τα εκεί, αλλά ο Αντίπατρος τού αντιστάθηκε.

«Δεν μπορείς να κάνεις τίποτα για αυτούς, βασιλιά μου. Πρέπει να σωθείς για να προσπαθήσουμε κάποια άλλη στιγμή».

«Όχι, δεν μπορώ. Δεν μπορώ να φύγω» του είπε προσπαθώντας να γυρίσει την πλεύση του πλοίου. «Εκεί είναι οι άντρες μου, οι φίλοι μας, Αντίπατρε. Δεν μπορούμε να...»

«Δυστυχώς Αριστόνικε, αυτή είναι η δυστυχία των πολέμων. Σκοτώνονται οι συμπολεμιστές μας μπροστά στα μάτια μας, αλλά εμείς δεν πρέπει να τους ακολουθούμε στον βέβαιο θάνατο. Πρέπει να μένουμε εδώ και να συνεχίζουμε τον αγώνα μας, διαφορετικά ο χαμός τους θα πάει χαμένος».

Ο Αριστόνικος παράτησε το τιμόνι από τα χέρια του και κοιτούσε αφηρημένος τα πειρατικά πλοία. Το ένα είχε πάρει ήδη φωτιά, ενώ από τα άλλα οι άντρες βουτούσαν στη θάλασσα για να ξεφύγουν την σφαγή. Προσπαθούσαν να φτάσουν κολυμπώντας στο πλοίο του Αριστόνικου,

αλλά οι Εφέσιοι τοξότες τούς σκότωναν με τα βέλη τους. Ένα δάκρυ κύλησε από το μάγουλό του, ήταν δάκρυ απόγνωσης.

«Δεν μπορώ να φύγω, Αντίπατρε. Δεν μπορώ να...» επανέλαβε με ξεψυχισμένη φωνή, αλλά ο Αντίπατρος τον εμπόδισε και πάλι. Είχε δίκιο. Δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα, παρά μόνο να τους βλέπουν από μακριά να πεθαίνουν.« Αν φύγω Αντίπατρε, δεν θα διαφέρω σε τίποτα από τον πατέρα μου. Θα είμαι σαν εκείνους τους άπληστους βασιλιάδες που κοιτούν το προσωπικό τους συμφέρον και θυσιάζουν τους στρατιώτες τους για το τίποτα».

Ο Αριστόνικος δεν κουνιόταν. Έμενε καρφωμένος στη θέση του καθώς μιλούσε και κοιτούσε την μάταια προσπάθεια των συναγωνιστών του. Ο Αντίπατρος τον τράβηξε με την βία, έπεσαν στη θάλασσα και ξεκίνησαν να κολυμπούν προς το μικρό νησάκι της Κύμης. Προτού πέσει στη θάλασσα, ο Αντίπατρος έβαλε φωτιά στο καράβι.

ΚΥΝΗΓΗΤΟ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

«Να τος, από εκεί πήγε. Πιάστε τον!»

Ένα μπουλούκι από άντρες τρέχει αναμαλλιασμένο στα στενά σοκάκια της Ρώμης. Πανικός και αναστάτωση επικρατεί στους δρόμους. Οι άντρες φωνάζουν και βρίζουν έξαλλοι.

«Πιάστε τον, πιάστε τον! Μην σας ξεφύγει, σας λέω!»

Φωνές βραχνιασμένες, σάλια που τρέχουν απ' τα στόματα, ιδρώτας στάζει από τα μέτωπα πάνω στους πορφυρούς τηβέννους. Τρέχουν μανιασμένα για να πιάσουν τον κλέφτη, τον δολοφόνο, τον προδότη. Τα βήματά τους ακούγονται σκληρά, καθώς χτυπούν τα ξύλινα σανδάλια στους δρόμους της πλακόστρωτης αγοράς. Γύρω τους μεγάλα αγάλματα του Άρη και του Δια τούς παρακολουθούν.

Ένας άντρας τρέχει μπροστά. Ένας μόνος του για να ξεφύγει από τους πολλούς, από τις σκοτεινές σκιές που λες να σαν βγήκαν από τον Άδη. Μοχθηρές φάτσες γεμάτες μίσος, δαγκώνουν τα χείλη τους και εύχονται να τον πιάσουν στα χέρια τους. Οι χιτώνες τους πιάνονται στα κλαδιά των δέντρων και σκίζονται, αλλά δεν δίνουν καμία σημασία. Ένα μονάχα έχουν στο μυαλό τους, ένα μοναχά τους νοιάζει. Να τον πιάσουν...

«Νόμισες ότι θα σε αφήναμε να περάσεις το βρωμονόμο σου, Τιβέριε; Νόμισες ότι θα σε αφήναμε να καταστρέψεις τα πάντα; Οι πατρίκιοι κάνουν κουμάντο στην Ρώμη. Εμείς δικάζουμε, εμείς ψηφίζουμε, εμείς ορίζουμε την πολιτική. Σε εμάς ανήκει η γη, μάς ανήκουν οι αγρότες που την σκάβουν, μάς ανήκουν τα μουλάρια, ακόμα και οι ψείρες τους. Όλα ανήκουν σε εμάς, Τιβέριε. Όλα θα μας ανήκουν για πάντα».

Οι εξαγριωμένες φωνές τού πλήθους κάλυπταν όλους τους υπόλοιπους ήχους της πόλης. Στον αέρα ακούγονταν μόνο βρισιές που μόλυναν τον καθαρό αέρα.

«Θα σε σκίσουμε στα δύο, Τιβέριε. Θα σε τσακίσουμε!»

«Θα σου κόψουμε το κεφάλι και θα το γυρίζουμε στην Ρώμη».

«Πατρίκιος είσαι και εσύ, Τιβέριε. Είσαι ένας από εμάς. Πώς το έκανες αυτό; Πώς μπόρεσες να προδώσεις την τάξη σου;»

Ο άντρας που τρέχει μπροστά κουράζεται, λαχανιάζει και αρχίζει να κουτσαίνει σιγά σιγά.

Νιώθει στον σβέρκο του την καυτή ανάσα του πλήθους και χώνεται σε μια αποθήκη μήπως καταφέρει να κρυφτεί.

«Μπήκε σε εκείνη την αποθήκη, τον είδατε;»

«Ναι, ναι! Πιάστε τον, μην σας ξεφύγει! Είναι προδότης».

Το μπουλούκι χώνεται μέσα στην αποθήκη, περικυκλώνει το μέρος αποκλείοντας κάθε πιθανή έξοδο. Ο άντρας το ξέρει, το νιώθει, το αισθάνεται στο πετσί του όλο και πιο καθαρά. Χώνεται μέσα σε ένα ξύλινο σεντούκι και κρύβεται.

«Πώς μπόρεσες να προδώσεις τους πατρίκιους για τους πληβείους, Τιβέριε; Ήθελες να μοιάσεις στον Αριστείδη τον δίκαιο, που βοήθησε τους φτωχούς και έμεινε γνωστός στην ιστορία; Αν αυτός ήταν ο σκοπός σου τον πέτυχες, γιατί σήμερα με τον θάνατό σου θα μείνει το όνομά σου στην ιστορία μαζί με το δικό μου. Εγώ, ο Σκιπίων Νασικός σκότωσα τον Τιβέριο Γράκχο για προδοσία».

Οι άντρες ψάχνουν μανιασμένοι μέσα στην αποθήκη να τον βρουν. Πετούν κούτες, σπάνε καφάσια, κάνουν σαν τρελοί.

«Θα σε βρούμε Τιβέριε, όσο και να κρύβεσαι. Μην νομίζεις ότι θα ξεφύγεις. Δεν υπάρχει μέρος που να μην μπορούν να τρυπώσουν οι πατρίκιοι. Ακούς εκεί... Να δώσεις την περιουσία του βασιλιά Ατταλου στο λαό. Το φαντάζεσαι; Φαντάζεσαι τα αντικείμενα ενός βασιλιά στα χέρια

ενός αγρότη, ενός βιοτέχνη, ενός...» είπε αηδιασμένος και έφτυσε στο πάτωμα.« Τι προσβολή, μα τον Δια. Δεν θέλω ούτε να το σκέπτομαι».

Ο Τιβέριος ακούει τα λόγια των διωκτών του μέσα από το σεντούκι χωρίς να φοβάται. Ξέρει ότι είχε κάνει αυτό που έπρεπε, ώστε η Ρώμη να αντέξει στον χρόνο. Αυτοί οι άνθρωποι όμως...

Αυτοί οι άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν, ποτέ δεν καταλάβαιναν και ποτέ δεν θα καταλάβουν. Αχόρταγοι πάντα για πλούτη και εξουσία.

«Ακούς εκεί, να παραδώσουμε τα κτήματά μας στους βρωμοπληβείους... Οι πληβείοι δεν διαφέρουν σε τίποτα από τους δούλους και τα ζώα. Εδώ είναι Ρώμη Τιβέριε και κυριαρχούν οι πατρίκιοι. Να πας στην Αθήνα να τα κάνεις αυτά, μαζί με τον άθλιο δάσκαλό σου τον Βλόσιο».

«Ότι βρει από την Αθήνα...» σχολίασε ειρωνικά ένας άλλος.

«Ναι, ότι βρεις φυσικά. Η Αθήνα είναι μόνο ερείπια πια, αφού η δημοκρατία τήν κατέστρεψε. Η δημοκρατία βλέπεις δεν είναι ένα ευχάριστο παιχνίδι, όπως την παρουσιάζετε εσείς οι πολιτικοί για να δελεάσετε την πλέμπα. Είναι ένα δίκικο μαχαίρι. Μπορεί να δίνει ελευθερία στους πολίτες, αλλά από την άλλη ζητά από εκείνους να αποδεικνύουν καθημερινά ότι μπορούν να την αντέξουν. Ούτε οι θεοί δεν την θέλησαν την δημοκρατία, για αυτό όρισαν τον Δια για αρχηγό τους. Για να μπορούν να ζουν ξέγνοιαστοι μέσα στις ανέσεις και τις πολυτέλειες του Ολύμπ...»

«Τον βρήκα!» ακούστηκε μια φωνή και έκανε δυνατό αντίλαλο.

«Φέρτε τον μπροστά μου» είπε χαμογελαστός ο άντρας που μιλούσε.« Θέλω να κόψω με τα ίδια μου τα χέρια τον λαιμό ενός άντρα, που θα μνημονεύεται για πάντα στην αιωνιότητα»

ΒΛΟΣΙΟΣ

Το λιμάνι ήταν γεμάτο από πολεμικά πλοία, στρατιώτες κατέβαιναν συνεχώς και απλώνονταν στην προκουμαία. Πρώτη φορά βρίσκονταν τόσο πολλοί ρωμαίοι στρατιώτες στο λιμάνι της Περγάμου. Ανάμεσα στα πολεμικά πλοία, έδεσε κι ένα μικρό εμπορικό. Οι δούλοι κατέβηκαν κατευθείαν και ξεκίνησαν να ξεφορτώνουν τα εμπορεύματα. Ανάμεσά τους κινήθηκε μια μυστήρια σκιά, φορούσε ένα γκρι χιτώνα και είχε το πρόσωπο καλυμμένο με μια κουκούλα. Από την σιλουέτα εύκολα μπορούσες να διακρίνεις το σώμα ενός μικρόσωμου άντρα. Αποβιβάστηκε από το πλοίο και κινήθηκε σαν χαμένος στο λιμάνι. Ο γκριζος χιτώνας του ξεχώριζε ανάμεσα στους κόκκινους των ρωμαίων στρατιωτών. Περιπατούσε αργά, κούτσαινε και λίγο. Που και που σταματούσε και κοιτούσε γύρω του. Έδειχνε να ψάχνει για κάποιον ή κάτι. Πλησίασε έναν καστανά που υπήρχε στο τέλος του δρόμου.

«Ψήσε μου τρία κάστανα» του είπε μέσα από την κουκούλα του.

Ο καστανάς πήρε τα κάστανα, τα πέταξε στην φωτιά και άρχισε να ανακατεύει τα κάρβουνα. Ο άντρας μέσα στον χιτώνα όση ώρα περίμενε να ετοιμαστούν, συνέχιζε να κοιτά ανήσυχος γύρω του.

«Έτσι είναι εδώ και κάμποσους μήνες» μίλησε ξαφνικά ο καστανάς, που αντιλήφθηκε τις ματιές του.« Ο Εύδημος παρέδωσε το βασίλειο στους Ρωμαίους και από τότε δεν έχουν σταματήσει να στέλνουν στρατό».

«Μα για ποιο λόγο τόσο στρατό στην Πέργαμο, τη μικρή Αθήνα της Ασίας;» απόρησε ο μυστήριος άντρας.

«Για τον Αριστόνικο, φυσικά. Τον νόμιμο διάδοχο του θρόνου».

«Την γλύτωσε τελικά; Άκουσα πως κάηκε μέσα στο πειρατικό καράβι, στην ναυμαχία με τον στόλο της Εφέσου». Η φωνή του μυστήριου άντρα ακουγόταν κάπως γεροντίστικη.

«Δεν μπορεί να πεθάνει ο δίκαιος βασιλιάς. Είναι ημίθεος, σαν τον Ηρακλή και τον Προμηθέα. Κανένας θνητός δεν μπορεί να τον σκοτώσει» διαμαρτυρήθηκε ο καστανάς ανακατεύοντας εκνευρισμένος τα κάρβουνα.« Έκανε επίτηδες ότι κάηκε, για να ξεγελάσει τους αυλικούς. Και τα κατάφερε! Για πολλούς μήνες τον είχαν για νεκρό και βρήκε χρόνο να συγκεντρώσει γύρω του έναν πελώριο στρατό. Τώρα, έχει κυριεύσει πολλές πόλεις. Τα Θυάτειρα, την Απολλωνίδα, τη Μύνδο, τη Σάμο, την Κολοφώνα. Μα καλά, από πού είσαι εσύ και δεν τα γνωρίζεις όλα αυτά;»

«Εγώ;» αναφώνησε αμήχανα ο άντρας.« Εγώ είμαι από την Αθήνα, από την Αθήνα είμαι... Είμαι φιλόσοφος και ήρθα στην Περγαμο για να...»

«Άσε, άσε. Ξέρω» τον διέκοψε αδιάφορα ο καστανάς.« Όλοι οι φιλόσοφοι έρχεστε στην Πέργαμο για τον ίδιο λόγο. Για να επισκεφτείτε την μεγάλη βιβλιοθήκη».

«Ναι, ναι. Ακριβώς, για την μεγάλη βιβλιοθήκη» συμφώνησε μαζί του ξεφυσώντας από ανακούφιση.

«Έρχονται, προσκυνούν το ναό του Δια και μετά κλείνονται στην βιβλιοθήκη και διαβάζουν με τις ώρες. Ήθελα να ΄ξερα, τί ψάχνετε να βρείτε μέσα στις περγαμινές και στους πάπυρους; Μα το Δια, να πάνε όλα στα κομμάτια. Εδώ ο κόσμος καίγεται και εσείς διαβάζεται ποιήματα και φιλοσοφίες». Ο καστανάς σταμάτησε να μιλά, κοίταξε για λίγο γύρω του και αφού βεβαιώθηκε ότι δεν τους παρακολουθούσε κανείς, είπε ψιθυριστά στον μυστήριο άντρα.« Οι άνθρωποι βρήκαν επιτέλους ένα στήριγμα για να πατήσουν στα πόδια τους και να ξεσηκωθούν. Τώρα που ένωσαν τις δυνάμεις τους γύρω από τον διάδοχο του θρόνου, θα πρέπει να φοβούνται όλοι εκείνοι που τόσο καιρο τούς καταπίεζαν και τούς εκμεταλλεύονταν. Δεν θα λυπηθούν κανένα,

θα χτυπήσουν αλύπητα και θα πάρουν οι απλοί άνθρωποι την εξουσία. Αυτή είναι η αλήθεια που ξέρω εγώ. Όλα τα άλλα που διαβάζετε εσείς, με αφήνουν αδιάφορο».

«Πού είναι το στρατόπεδο του Αριστόνικου;» τον ρώτησε ο μυστήριος άντρας.

«Τί σε νοιάζει εσένα; Δεν υπάρχει χώρος για φιλοσόφους στον πόλεμο» του είπε ειρωνικά ο καστανάς και ξεράθηκε στα γέλια.

Ο μυστήριος άντρας χαμήλωσε το κεφάλι, πήρε τα κάστανα και απομακρύνθηκε απογοητευμένος. Δεν περίμενε αυτήν την απάντηση.

«Πάντως, ετσι για να ξέρεις...» του φώναξε από μακριά ο καστανάς και ο μυστήριος άντρας επέστρεψε γρήγορα κοντά του. «Το στρατόπεδο είναι εγκατεστημένο στα Θυάτειρα, ανατολικά από την Πέργαμο. Μια ώρα αποσταση με άλογο. Σε μια πεδιάδα ανάμεσα από ψηλά βουνά, έχει στρατοπεδεύσει ο Αριστόνικος. Εάν καταφέρεις να φτάσεις, μετέφερε σε παρακαλώ τούς χαιρετισμούς μου στον δίκαιο βασιλιά και πες του ότι τον περιμένουμε να μπει νικητής μέσα στην Πέργαμο».

«Θα μεταφέρω τις ευχές σου» του απάντησε χαρούμενος εκείνος.

Πλανήθηκε για λίγο στα πλακόστρωτα μονοπάτια της Περγάμου. Ανέβηκε στον ναό του Δια, επισκέφτηκε την μεγάλη βιβλιοθήκη και κοίταξε μερικές περγαμηνές που τον ενδιέφεραν. Στη συνέχεια κατέβηκε τον λόφο, κατευθύνθηκε προς την βαβούρα της αγοράς και αγόρασε ένα μουλάρι. Ο έμπορος τού έδειξε τον δρόμο προς τα Θυάτειρα και κίνησε προς τα εκεί.

Μετά από μερικές ώρες καβάλα, έφτασε στα Θυάτειρα. Στον ουρανο διεκρίνε καπνούς που προέρχονταν από το δάσος, λίγο έξω από την πόλη. Εκεί σκέφτηκε ότι θα είχε στρατοπεδεύσει ο Αριστόνικος. Κατέβηκε από το μουλάρι του, βγήκε από το χωμάτινο δρόμο και χάθηκε μέσα στο δάσος για να μην τον καταλάβουν.

«Ποιός είναι εκεί;» ακούστηκε ξαφνικά μια φωνή πίσω από έναν θάμνο.

«Ένας ενάρετος άνθρωπος» απάντησε με ψυχραιμία εκείνος, χωρίς να σταματήσει να περπατά.

«Σταματά εκεί που είσαι, διαφορετικά θα σου τρυπήσω με το δόρυ μου» ακούστηκε ξανά η φωνή και ένας μεγαλόσωμος άντρας εμφανίστηκε μπροστά του.

«Μεγάλη χάρη θα μου έκανες, παλικάρι μου. Γεμάτη προβλήματα είναι η ζωή και σκοτούρες. Θα με γλύτωνες σίγουρα μια και καλή, από τα βάσανα των γηρατειών».

Ο μυστήριος άντρας συνέχισε να περπατάει απτόητος. Ο μεγαλόσωμος φρουρός τού φώναζε να σταματήσει, μα εκείνος δεν σάστιζε από τις απειλές του. Τότε ο φρουρός τον άρπαξε από τον χιτώνα και τον οδήγησε μπροστά στον Αριστόνικο. Εκείνος ήταν στην σκηνή του μαζί με τον Αντίπατρο και το υπόλοιπο στρατιωτικό επιτελείο του. Είχαν ανοίξει μερικούς χάρτες επάνω σε ένα ξύλινο τραπέζι και τους εξέταζαν.

«Βασιλιά μου, εντόπισα αυτόν τον άνθρωπο να πλησιάζει στο στρατόπεδο» είπε με ξύλινη φωνή ο φρουρός και πέταξε τον μυστήριο άντρα στο πάτωμα.

Όλοι μέσα στην σκηνή πήραν τα βλέμματά τους από τους χάρτες και κοίταξαν με αγριότητα τον άντρα που κείτονταν στο έδαφος. Ο Αντίπατρος τον πλησίασε, στάθηκε από πάνω του και τράβηξε από το κεφάλι του την κουκούλα. Ένα γεροντίστικο πρόσωπο φάνηκε μπροστά τους.

Τα μαλλιά του ήταν κάτασπρα, το μέτωπό του γεμάτο ρυτίδες.

«Ποιός είσαι και τι θέλεις εδώ;» ρώτησε ψυχρά ο Αριστόνικος, χωρίς να πάρει τα μάτια του από τους χάρτες.

«Είμαι ο Βλόσσιος, δίκαιε βασιλιά. Κατάγομαι από την Κύμη της Καμπανίας. Είμαι φυγός από την Ρώμη και ήρθα εδώ για να προσφέρω τις υπηρεσίες μου».

«Τί έκανες στη Ρώμη και έγινες φυγός;» συνέχισε να τον ρωτά ο Αριστόνικος με το ίδιο αδιάφορο ύφος. «Το έσκασες μήπως από τον αφέντη σου;»

«Τον αφέντη μου τον σκότωσε ο όχλος στις άγριες συμπλοκές που έχουν ξεσπάσει στην πόλη. Εμένα με κυνηγούν για να με σκοτώσουν, σαν αντίποινα για τα άσχημα που τους προκάλεσε».

«Τί έφταιγες εσύ, για τις επιλογές του; Δεν είσαι παρά ένας δούλος».

«Ήμουν ο δάσκαλός του. Η μητέρα του με όρισε από πολύ μικρή ηλικία, ώστε να του μάθαινα όλες τις φιλοσοφίες των ελλήνων και να του διδάξω την δικαιοσύνη. Την μεγαλύτερη αρετή από όλες».

«Την μεγαλύτερη αρετή από όλες...» επανέλαβε εντυπωσιασμένος ο Αριστόνικος.« Πολύ περίεργα μιλάς για δούλος. Ποιά φιλοσοφική τάση μετέδωσες στον αφέντη σου;» τον ρώτησε παίρνοντας επιτέλους το βλέμμα του από τους χάρτες.

«Είμαι στωικός φιλόσοφος και προσπάθησα να του μεταδώσω τις...»

«Στωικός φιλόσοφος;» φώναξε κατάπληκτος ο Αριστόνικος.« Κατάλαβα ...» σχολίασε απαξιωτικά κοιτώντας τον Αντίπατρο.

«Τί κατάλαβες, δίκαιε βασιλιά;» απόρησε ο πεσμένος άντρας.

«Κατάλαβα τί ήρθες να κάνεις στο στρατόπεδό μου» του είπε και τον πλησίασε αγριεμένος.« Ήρθες να κηρύξεις την εγκαρτέρηση, την αναμονή και την παθητικότητα στους στρατιώτες μου. Ήρθες να τους πεις ότι είναι πολύ καλή η ζωή τους, μέσα στην μιζέρια και στην εξαθλίωση. Να τους καλέσεις να υπομένουν τις ελλείψεις και τις άλλες βάνανυες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν στην ζωή τους, επειδή είναι μάταιο να αλλάξουν τον κόσμο».

Ο Αριστόνικος εξοργίστηκε στην στιγμή, η φωνή του λαχάνιασε και ξεκίνησε να περπατά ταραγμένος στον χώρο. Ήπιε λίγο από το κρασί του και μόλις χαλάρωσε η ανάσα του συνέχισε να μιλά με τον ίδιο επιθετικό τρόπο στον αιχμάλωτο.

«Γνωρίζω πολύ καλά την φιλοσοφία σας, γέρο. Την είχα ακούσει πριν πολλά χρόνια, από έναν σοφό άντρα. Δεν με βρήκε σύμφωνο τότε που ήμουν μικρός, δεν θα με βρει σύμφωνο ούτε τώρα που μεγάλωσα. Σε λάθος μέρος ήρθες να κηρύξεις, φιλόσοφε. Εδώ δεν κουβεντιάζουμε, δεν χάνουμε το χρόνο μας με συζητήσεις. Εδώ πιάνουμε την ζωή από τα μαλλιά και πολεμάμε. Είμαστε όλοι ελεύθεροι άνθρωποι, κύριοι των εαυτών μας. Δεν ήμαστε ούτε δούλοι των θεών όπως πιστεύετε εσείς οι στωικοί, ούτε υπήκοοι των βασιλιάδων».

«Βασιλιά μου, νομίζω ότι δεν γνωρίζεις σωστά την κοσμοθεωρία μας» σχολίασε ο άντρας.« Πόσο χρονών ήσουν, όταν ο σοφός που ανέφερες σου μίλησε για εμάς;»

Ο Αριστόνικος ένωσε τα φρύδια του προβληματισμένος, σκέφτηκε για λίγο και μετά απάντησε στον στωικό φιλόσοφο.

«Νομίζω ότι πρέπει να ήμουν δεκαπέντε χρονών...»

«Δεν αμφιβάλω ότι από τότε πρέπει να ήσουν πολύ ώριμος για να καταλάβεις πολλά πράγματα, αλλά δεν νομίζω ότι σε τόσο μικρή ηλικία να ήσουν ικανός να εμπεδώσεις την ηθική διάσταση που κηρύττουμε για την ζωή»

«Μην νομίσεις, σας ξέρω καλά εσάς του φιλοσόφους. Δεν κάνετε τίποτα άλλο, παρά να μιλάτε. Δίνετε μια κατεύθυνση στους ανθρώπους, αλλά ποτέ δεν προσπαθείτε να αλλάξετε τον κόσμο. Άσε που μερικοί από σας γίνεστε λακέδες των βασιλιάδων και γράφετε φιλοσοφίες που να κρατούν τους ανθρώπους υποταγμένους στην μιζέρια τους και να μην επαναστατούν».

Ο Αριστόνικος τον κοίταξε πολύ αυστηρά όταν τέλειωσε την πρότασή του.

«Δεν κάνουμε κάτι τέτοιο εμείς οι στωικοί» δικαιολογήθηκε ο πεσμένος άντρας.« Η στωική φιλοσοφία δίκαιε βασιλιά, προσπαθεί να τραβήξει τον άνθρωπο από το εξωτερικό περιβάλλον και τον οδηγήσει στην θεϊκή φωτιά που κρύβει μέσα του. Αυτή η κατεύθυνση ήταν, που έκανε τον αφέντη μου να πατήσει γερά στα πόδια του, να πιστέψει στις δυνάμεις του και να τα βάλει με τους δυνατούς της Ρώμης για να υπερασπιστεί την δικαιοσύνη».

«Ποιός ήταν ο αφέντης σου τέλος πάντων, που αναφέρεσαι συνέχεια;» τον ρώτησε αγανακτισμένος ο Αντίπατρος.

«Ο Τιβέριος Γράκχος» απάντησε ψυχρά ο άντρας.

«Ποιός;» είπε έκπληκτος ο Μήτρόδωρος.

«Ο Τιβέριος Γράκχος...» επανέλαβε εντυπωσιασμένος ο Αριστόνικος.

«Ακριβώς, ο δήμαρχος που προσπάθησε να περάσει το αγροτικό νόμο. Η δράση του ήταν ο λόγος που οι Ρωμαίοι καθυστέρησαν να στείλουν στρατό στην Πέργαμο και να καταστείλουν την εξέγερσή σου, Αριστόνικε. Με την θυσία του, βρήκες εσύ χρόνο να συγκεντρώσεις τούς αγρότες γύρω σου».

Ο Αριστόνικος μαρμάρωσε από το απρόσμενο άκουσμα του φυγά από την Ρώμη.

«Ήσουν στα αλήθεια δίπλα στον Τιβέριο;» τον ρώτησε.

«Μάλιστα, βασιλιά μου...»

«Και πώς είπες ότι λέγεσαι;»

«Βλόσσιος, βασιλιά μου. Βλόσσιος ο στωικός».

Ο Αριστόνικος δεν μίλησε για λίγο, περπάτησε πάνω κάτω μέσα στην σκηνή του. Έδειχνε σκεπτικός και προβληματισμένος.

«Έχω ακούσει ότι ο Γράκχος ήταν πολύ γενναίος άντρας. Ο αγροτικός νόμος του ήταν τόσο δίκαιος, που μπορεί να συγκριθεί μόνο με την σεισάχθεια του Αριστείδη».

«Και ακόμα πιο δίκαιος» είπε με καμάρι ο Βλόσσιος. «Δυστυχώς, η πλέμπα τόν ποδοπάτησε. Δεν είχε θέσει άλλο σκοπό στην ζωή του, παρά να υπηρετεί την δικαιοσύνη. Αν και προερχόταν από το γένος των πατρικίων, η καταγωγή του δεν κατάφερε να κάμψει την προσήλωσή του στο σπουδαίο αυτό σκοπό. Ήθελε πάντα να εκφράζει τις επιθυμίες του λαού, τού απλού κόσμου. Δεν υπήρχε μεγαλύτερη τιμή για εκείνον από αυτό. Ούτε τα χρυσάφια που του έταζαν οι τραπεζίτες τον ένοιαζαν, ούτε τα αγροτεμάχια των γαιοκτημόνων που έχουν κατακλίσει την σύγκλητο».

«Και τί θες τώρα εσύ εδώ;» τον ρώτησε ο Αριστόνικος.

«Έφυγα από έναν μεγάλο άντρα, για να έρθω σε έναν άλλο. Θέλω να σταθώ δίπλα σου και να προσφέρω τις υπηρεσίες μου στον αγώνα σου κατά της τυραννίας, όπως τις πρόσφερα στον Τιβέριο».

«Βασιλιά μου...» πετάχτηκε στην συζήτηση ο Αντίπατρος. Πλησίασε τον Αριστόνικο και του ψιθύρισε στο αυτί. «Βασιλιά μου, ο πόλεμος δεν έχει χώρο για φιλοσόφους. Πόσο ακόμα για έναν στωικό! Ξέρεις πολύ καλά τις θέσεις τους, σίγουρα θα καλέσει τους ανθρώπους στην απάθεια».

Ο Αριστόνικος άκουσε προσεκτικά την συμβουλή του Αντιπάτρου. Δεν διαφωνούσε μαζί του. Οι φιλόσοφοι δεν ήταν άνθρωποι της δράσης, αλλά των λόγων. Άνθρωποι αδρανείς, που στην ειρήνη ομόρφαιναν με τα λόγια τους τα παλάτια των βασιλιάδων. Τα λόγια είναι άχρηστα όμως, όταν ο άνθρωπος αγωνίζεται και πολεμά για την ελευθερία του.

«Ακολουθήσέ με...» πρόσταξε ξαφνικά στον Βλόσιο και βγήκε έξω από την σκηνή.

Περπάτησαν για λίγη ώρα μέσα στο στρατόπεδο, χωρίς να μιλούν. Επικρατούσε μεγάλη φασαρία και σύγχυση. Κάποιοι άντρες έτρεχαν αναμαλλιασμένοι κρατώντας ακόντια στα χέρια τους, ενώ κάποιοι άλλοι στοίβαζαν τα κομμένα ξύλα για την φωτιά.

«Εδώ έχω εγκαταστήσει το στρατόπεδό μου, ένα χρόνο τώρα. Οι ρωμαίοι έχουν καιρό να μας επιτεθούν και έτσι προετοιμαζόμαστε κατάλληλα για την επόμενη σύγκρουση» είπε ο Αριστόνικος. «Οι φήμες που φτάνουν από την Πέργαμο λένε, ότι ο ρωμαίος διοικητής δεν προτίθεται να εμπλακεί άμεσα σε πολεμικές συρράξεις. Είναι εγκατεστημένος στα βασιλικά ανάκτορα και απολαμβάνει τις ανέσεις και τις πολυτέλειες της ανατολής».

«Ποιός είναι διοικητής;» ρώτησε αφηρημένος ο Βλόσσιος βλέποντας μερικές γυναίκες με τσεκούρια στα χέρια τους.

«Κάποιοι Νασικάς από την Ρώμη».

«Νασικάς;» επανέλαβε έκπληκτος ο Βλόσσιος.« Ωστε εδώ τον έστειλαν...»

«Τον γνωρίζεις;»

«Πολύ καλά» απάντησε ο στωικός φιλόσοφος, με ένα ίχνος απογοήτευσης στη χροιά της φωνής του.

Απομακρύνθηκαν από τις παρατεταγμένες σκηνές των αντρών και κατευθύνθηκαν προς το χώρο εκγύμνασης. Εκεί ήταν μαζεμένοι πολλοί άντρες, που φώναζαν και γελούσαν. Εξασκούσαν στις πολεμικές τέχνες. Όταν είδαν τον Αριστόνικο σταμάτησαν αμέσως την εξάσκηση, τον πλησίασαν και τον έπιασαν φιλικά από τους ώμους. Εκείνος αφού μίλησε λίγο μαζί τους, απομακρύνθηκε και περπάτησε μαζί με τον Βλόσιο προς τα μαγειρεία. Εκεί οι μάγειρες είχαν τα φαγητά επάνω στη φωτιά και ετοιμάζαν το μεσημεριανό γεύμα.

«Ο καθένας που έρχεται εδώ Βλόσσιε, παρέχει με την εργασία του. Κανείς δεν κάθεται ανεπρόκοπος να τον υπηρετούν οι άλλοι, όπως το βασιλιά στα ανάκτορα. Κανείς δεν έχει δική του περιουσία, όλα εδώ είναι κοινά και μοιράζονται δίκαια. Κάποιος κόβει ξύλα και τα μοιράζεται με τους άλλους, όπως κάποιος άλλος κυνηγά κι μοιράζεται τα θηράματα με τους υπολοίπους. Όλοι έχουν αρμοδιότητες, κανείς δεν ζει αποκομμένος. Όλοι συνεργάζονται, ελεύθεροι, δούλοι, γυναίκες. Όλοι είναι ίσοι εδώ, άντρες και γυναίκες, ελεύθεροι και δούλοι».

«Και ο βασιλιάς;» τον ρώτησε ο Βλόσσιος.« Είναι και αυτός ίσος με τους υπηκόους του;»

«Όχι, φυσικά. Ο βασιλιάς είναι κατώτερος από όλους. Δίνει το παράδειγμα στους άλλους, για το πώς θα πρέπει να φέρονται στους συνανθρώπους τους, στους συμπολίτες τους, στους συναγωνιστές τους. Με σεβασμό, όπως ακριβώς θα ήθελαν και εκεί να τους συμπεριφέρονται». Συνέχισαν να περπατούν για ώρα μέσα στο στρατόπεδο. Ο Βλόσσιος έβλεπε γύρω του όλα εκείνα, για τα οποία τού μιλούσε ο Αριστόνικος. Δεν του έλεγε ψέματα. Ο φιλόσοφος έβλεπε τους μαύρους δούλους να συνεργάζονται με τους ελευθέρους ανθρώπους για να κόψουν ξύλα. Έβλεπε τους κυνηγούς να αφήνουν στα μαγειρεία τα θηράματα που έπιασαν και να φεύγουν ξανά για το δάσος.

«Το στρατόπεδό σου μού θυμίζει την Πολιτεία του Ηλίου, δίκαιε βασιλιά» είπε ο Βλόσσιος και ένα παιδικό χαμόγελο εμφανίστηκε στο πρόσωπο του Αριστόνικου.« Έχω ακούσει ότι σου αρέσει πολύ το βιβλίο του Ιάμβουλου».

«Ήταν το αγαπημένο μου, όταν ήμουν μικρός. Δεν ξέρω πόσες φορές μπορεί να το έχω διαβάσει.. Αυτό προσπαθώ να πραγματώσω, Βλόσσιε» του είπε παθιασμένα και τον κοίταξε μέσα στα μάτια. «Έναν καλύτερο κόσμο... Έναν κόσμο όπου θα μπορούν οι άνθρωποι να ζουν ευτυχισμένοι, χωρίς να βασανίζονται από την ανέχεια και τα προβλήματα».

«Για αυτόν ακριβώς τον κόσμο μαχόταν και εκείνος» ψέλλισε αφηρημένα ο Βλόσσιος.

«Ποιός;» αναρωτήθηκε ο Αριστόνικος.

«Ο Τιβέριος Γράκχος, βασιλιά μου. Τα λόγια σου μου τον έφεραν στην θύμηση. Τον ίδιο ακριβώς σκοπό προσπαθούσε να πραγματώσει και εκείνος, μέσα από την πολιτική του δράση».

«Είναι ανώφελο να προσπαθείς να αλλάξεις τα πράγματα, με νόμους και μεταρρυθμίσεις. Η πολιτική είναι ένας χώρος που κυβερνά η μετριότητα και η διαφθορά. Δες τί έγινε στην Πέργαμο. Οι συγκλητικοί που υποτίθεται αντιπροσώπευαν τον λαό, δεν δίστασαν να ξεπούλησαν την αυτοκυριαρχία του βασιλείου στους εχθρούς, μόνο και μόνο για να γλυτώσουν την οργή του κόσμου. Οι εχθροί ήταν ήδη μέσα στο βασίλειο, μόνο που τώρα φανέρωσαν το αληθινό τους πρόσωπο. Μόνο η εξέγερση μπορεί να σπάσει τη διαφθορά, που έχει καταστρέψει την πολιτική. Μόνο η επανάσταση... Εσείς οι στωικοί όμως, δεν πιστεύετε σε αυτές τις αηδίες»

του είπε χτυπώντας τον φιλικά στην πλάτη.« Καλείτε τους ανθρώπους να αναπαυτούν στην μιζέρια τους, αφού δεν έχουν να κερδίσουν τίποτα εάν επαναστατήσουν. Τους λέτε ότι όλα είναι μάταια. Ωραιοποιείτε την μιζέρια τους, για να την αντέχουν πιο άνετα».

Ο Βλόσσιος δεν αντέδρασε στο πείραγμα του Αριστόνικου, συνέχιζε να περπάτα και κοιτά αμέριμνος γύρω του το στρατόπεδο.

«Πες μου την αλήθεια όμως, Βλόσσιε. Για ποιο λόγο ήρθες κοντά μου;»

«Σου είπα, βασιλιά μου. Για τους ίδιους λόγους που στεκόμουν στο πλευρό του Τιβέριου Γράκχου».

«Είσαι στωικός φιλόσοφος, θεωρείς τον θάνατο λύτρωση από τα βάσανα της ζωής και κηρύττεις την παθητικότητα και την εγκαρτέρηση. Πώς να μην σε υποψιάζομαι, Βλόσσιε;»

«Με όλο το σεβασμό δίκαιε βασιλιά, νομίζω ότι δεν γνωρίζεις σωστά τα πράγματα» του είπε με σοβαρότητα ο Βλόσσιος.« Ανεξάρτητα από το τι έχεις διδαχτεί στο παρελθόν, η στωική φιλοσοφία δεν κηρύττει την εγκαρτέρηση και την παθητικότητα. Αντιθέτως, κηρύττουμε την αταραξία και την...»

«Την αταραξία;» τον διέκοψε απότομα ο Αριστόνικος.

«Την αταραξία της ψυχής...» ολοκλήρωσε με ψυχραιμία την πρότασή του ο στωικός φιλόσοφος.

«Και ποιά αταραξία μπορεί να γνωρίσει η ψυχή, μέσα στον πόλεμο που εξελίσσεται μπροστά στα μάτια μας;» φώναξε εκνευρισμένος ο Αριστόνικος.« Πες μου, Βλόσσιε. Μπορείς να παραμείνεις ήρεμος, όταν βλέπεις τους βασιλιάδες να φέρονται τόσο βάνουσα και ανελέητα στους αθώους ανθρώπους; Μπορείς να μείνεις ήρεμος, όταν βλέπεις τους γαιοκτήμονες, τους δουλοκτήτες και όλους τους δυνατούς του βασιλείου, να κρύβονται πίσω από τον βασιλιά και να εξουσιάζουν υπόγεια την Πέργαμο; Μπορείς εσύ να παραμείνεις ήρεμος, όταν τα γνωρίζεις όλα αυτά;»

«Ναι...» του απάντησε ο φιλόσοφος με απaráλλακτη ψυχραιμία.

Ο Αριστόνικος είχε πολύ εκνευριστεί με την κυνικότητα του φιλοσόφου, ανάσαινε με δυσκολία. Ξεκίνησε να περπάτα με γρήγορο βήμα προς τις σκηνές χωρίς να του μιλήσει άλλο.

«Αυτή εδώ είναι η σκηνή σου. Θα μένεις μαζί με τρεις Βιθύνιους» είπε με αγριάδα στον στωικό φιλόσοφο.« Θα έχετε πολλά να πείτε για τις όμορφες εμπειρίες τους, σαν δούλοι στον βασιλιά Προυσία». Ο Βλόσσιος στάθηκε μπροστά στην σκηνή, κοιτάζοντας τον δίκαιο βασιλιά να απομακρύνεται νευρικός από κοντά του.

Ο Βλόσσιος ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ

Ο Βλόσσιος προσαρμόστηκε γρήγορα στο νέο περιβάλλον. Ήρθε σε επαφή με τους ανθρώπους του στρατοπέδου και γνωρίστηκε μαζί τους. Επειδή ήταν γέρος, δεν του ανατέθηκε καμία εργασιακή υποχρέωση όπως είχαν οι υπόλοιποι. Το μοναδικό καθήκον του, ήταν να βρίσκεται συνεχώς στο πλευρό του βασιλιά και να του προσφέρει τις συμβουλές του.

Ο ερχομός του στο στρατόπεδο χαροποίησε πολύ τους άντρες και τούς έδωσε δύναμη, αφού πλέον μπορούσαν να στηρίζονται στις σίγουρες γνώσεις ενός φιλοσόφου. Δεν γνώριζαν τίποτα για εκείνον, ούτε για τη φιλοσοφία των στωικών, μα το γεγονός και μόνο ότι ήταν φιλόσοφος, ήταν αρκετό για να τον σέβονται και να τον θαυμάζουν. .

Στην αρχή οι σχέσεις τους ήταν αρκετά ψυχρές, μα μόλις τον γνώρισαν καλύτερα, τον πλησίαζαν και τον ρωτούσαν διάφορα πράγματα. Τα απογεύματα όλο το στρατόπεδο συγκεντρωνόταν γύρω του και κουβέντιαζαν με τις ώρες για διάφορα θέματα. Ο φιλόσοφος κρατούσε ένα ποτήρι με κόκκινο κρασί και τούς μιλούσε για την ζωή, τον θάνατο, την αξία των απλών αγαθών. Ποτέ πιο πριν δεν είχαν ακούσει τόσο ωραία λόγια για την απλή ζωή. Τέτοια σπουδαία λόγια είχαν συνηθίσει να ακούν μόνο για τον βασιλιά τους, για τον βωμό του Δια και για την μεγάλη βιβλιοθήκη της Περγάμου.

Ο Αριστόνικος βλέποντας τα πρόσωπα των αντρών του να λάμπουν, χαμογελούσε ξέροντας πως είχε κάνει πολύ καλά που είχε κρατήσει τον φιλόσοφο κοντά του. Χαιρόταν που δεν είχε ακούσει τελικά τις αντιρρήσεις των συμπολεμιστών του. Σκεπτόταν ότι εκείνοι ήταν άξεστοι άνθρωποι, που δεν γνώριζαν τίποτα για φιλοσοφία. Ο Βλόσσιος με τα λόγια του γιάτρευε τις πληγές των ταλαιπωρημένων ανθρώπων και τους έδινε ελπίδα και δύναμη.

Οι μέρες περνούσαν ήρεμες, ο στρατός των ρωμαίων δεν φαίνονταν πουθενά στον ορίζοντα. Ένα απόγευμα όλοι οι άντρες ήταν καθισμένοι γύρω από τον φιλόσοφο και τον άκουγαν αποσβολωμένοι.

«Δεν πρέπει να φοβάστε τον θάνατο...» έλεγε με ήρεμη φωνή ο φιλόσοφος.« Πιστέψτε με, αν δεν υπήρχε αυτός, η ζωή θα ήταν βαρετή. Το τέλος δίνει γεύση στην κάθε μέρα, στην κάθε στιγμή που περνάει, αφού μπορεί να είναι και η τελευταία. Ποιός ξέρει μα τον Δια, πότε θα έρθει το τέλος του; Κανείς, κανείς δεν μπορεί να ξέρει, γιατί δεν ήμαστε θεοί. Εμείς οι άνθρωποι όμως, είμαστε αχάριστοι. Η απληστία μάς κάνει να μην βλέπουμε καθαρά την πραγματικότητα. Συνηθίζουμε τα πάντα και τα θεωρούμε όλα δεδομένα. Ήμαστε τόσο αχάριστοι που πρέπει πρώτα να χάσουμε κάτι, για να αναγνωρίσουμε την αληθινή του αξία. Αυτήν την αδυναμία πρέπει να αντιμετωπίσετε εσείς που μάχεστε σήμερα για την ελευθερία. Πρέπει να καταφέρετε να διακρίνεται τα σπουδαία και αυτά που πραγματικά αξίζουν. Δεν θα πρέπει να παρασύρεστε από τα παλάτια και τα μεγαλεία, όπως κάνουν οι πλούσιοι που τώρα αντιμάχεστε. Οι πολυτέλειες διαφθείρουν την ψυχή, την κάνουν ανήθικη και τον άνθρωπο ικανό να εκμεταλλεύεται τους συνάνθρωπους του, για να κερδίζει από τον χαμό τους». Οι άντρες άκουγαν αμίλητοι τα όμορφα λόγια του φιλοσόφου, ενώ ένα δροσερό αεράκι χάιδευε το ιδρωμένο μέτωπό τους.

«Ο μόνος πλούτος για εσάς, είναι η ίδια σας η ζωή. Το σπίτι σας, το χωράφι σας, τα αγαπημένα σας πρόσωπα. Αυτά ομορφαίνουν τις ζωές σας, αυτά είναι τα απαραίτητα για να ζει κανείς ευτυχισμένος. Λένε ότι όταν πέθανε ο βασιλιάς Άτταλος, όλο του το σώμα ήταν γεμάτο πληγές και εξανθήματα. Οι ανέσεις και οι πολυτέλειες τον κατέστρεψαν, και τώρα; Τώρα κάνει παρέα στον πατέρα του στην επόμενη ζωή, ενώ εσείς είστε ακόμα εδώ, έτοιμοι να δώσετε μάχη και να συνεχίσετε να ζείτε ευτυχισμένοι το θαύμα της ζωής».

Ο Βλόσσιος πήρε στα χέρια του το ποτήρι με το κρασί, το έφερε στο στόμα του και ήπιε μερικές σταγόνες. Έκλεισε τα μάτια του και απόλαυσε την διονυσιακή έκταση που αισθάνθηκε στα χείλη. Είχε κουραστεί, η ηλικία του ήταν μεγάλη και κουραζόταν πολύ εύκολα. Δεν το έβαζε κάτω όμως. Πήρε μερικές ανάσες και συνέχισε να μιλά.

«Το ξέρω... Ποτέ κανένας δεν σας μίλησε για την σπουδαιότητα της ζωής σας. Κανείς δεν σας είπε ότι μέσα σε αυτήν, κρύβονται τα πλούτη όλου του κόσμου. Κανένας βασιλιάς, κανένας δάσκαλος, ούτε ακόμα και οι σπουδαιόφιλοι φιλόσοφοι που λένε ότι ξέρουν τα πάντα!

Μπερδεύτηκαν κι εκείνοι... Έχασαν κι εκείνοι τον δρόμο και έφτασαν στο σημείο να δοξάζουν περισσότερο τις ιδέες για την ζωή, παρά την ίδια την ζωή. Γιατί όμως να σας μιλούσαν για την σπουδαιότητα της ζωής σας, όταν εσείς οι ίδιοι δεν δίνετε καμία σημασία για αυτήν; Τόσα χρόνια σάς ένοιαζε περισσότερο το κύρος του βασιλείου σας, τα όμορφα αγάλματα, οι αγώνες, τα χωράφια σας και τα χρήματά σας. Ψάχνατε για μεγαλεία μέσα στο χρυσάφι. Ονειρευόσασταν να γίνεται και 'σεις βασιλιάδες μια μέρα, για να γευόσασταν τις ανέσεις των ανακτόρων».

Τώρα η φωνή του ακουγόταν κάπως πιο απότομη από ότι προηγουμένως. Είχε χάσει την ψυχραιμία του και μιλούσε με ένταση. Μερικοί από το πλήθος απόρησαν με την έκρηξή του, αναρωτήθηκαν αν έφταιγε η κούραση ή οφειλόταν σε κάποιο άλλο λόγο.

«Το χρυσάφι ξεμυαλίζει τους ανθρώπους, είμαστε αδύναμοι μπροστά του. Μάς παρασύρει όπου θέλει εκείνο, χωρίς να μπορούμε να του αντισταθούμε. Μάς παρασύρει σε πολυτέλειες που δεν χρειαζόμαστε, σε ανάγκες κάλπικες. Ένας σοφός είπε κάποτε ότι αν κάποιος δεν μπορεί να αρκεστεί στα λίγα, τότε τίποτα δεν μπορεί να του είναι αρκετό. Αυτό πρέπει να κάνετε εσείς τώρα...» είπε ο φιλόσοφος και σηκώθηκε όρθιος. «Να ελέγξετε τους εαυτούς σας. Να φέρεστε δίκαια στους συνάνθρωπους σας, για να σας φέρονται δίκαια και εκείνοι. Πρέπει να είστε δίκαιοι ακόμα και με 'κείνους που σας βλάπτουν, διαφορετικά αυτό το παιχνίδι εκμετάλλευσης θα συνεχίζεται για πάντα. Πρέπει να συγχωρείτε τους άλλους, γιατί και εκείνοι για κάποιους λόγους οδηγηθήκαν σε αυτές τις συμπεριφορές. Μην ξεχνάτε ότι όλοι είμαστε έρμαιοι των θεών, θύματα των επιλογών τους. Πρέπει ο ένας να συγχωρεί τον άλλο».

«Σε λίγο θα μας πεις να γυρίζουμε και το άλλο μάγουλο, όταν μας χτυπούν οι εχθροί μας» ακούστηκε μια φωνή μέσα από το πλήθος.

«Αυτό πρέπει να κάνετε, γιατί τότε θα διακρίνεται στον αντίπαλό σας τόν ίδιο σας τον εαυτό. Μόνο τότε, όταν ξεπεράσετε την μετριότητα του ανθρώπινου εαυτού σας και σέβετε την αξία της ζωής στο πρόσωπο του αντιπάλου σας, μόνο τότε θα είστε ικανοί να ψηλαφήσετε λίγο από το μεγαλείο του Θεού. Μέχρι τότε, θα...»

«Τί λες στους άντρες;» ακούστηκε ξαφνικά μια δυνατή φωνή που ερχόταν πίσω από τους άντρες. Αμέσως όλοι γύρισαν τα βλέμματά τους πίσω και είδαν τον Αντίπατρο να στέκεται επάνω σε ένα ύψωμα. Ήταν αναποκοκκινισμένος. Στεκόταν αρκετή ώρα εκεί, άκουγε τον φιλόσοφο και είχε εξοργιστεί με τα λόγια του.

Κατέβηκε με ορμή και πλησίασε τον Βλόσσιο, περνώντας ανάμεσα από το μπουλούκι των ανθρώπων. Έσπρωξε ορισμένους που βρέθηκαν στο δρόμο του, χωρίς να τους δώσει καμιά σημασία. Ο Βλόσσιος δεν έδειχνε να επηρεάζεται από το νεύρο του επαναστάτη, το πρόσωπό του παρέμενε γαλήνιο. Πήρε ξανά το ποτήρι στο χέρι του και ήπιε λίγο από το κόκκινο κρασί. Ο Αντίπατρος στάθηκε από πάνω του, τον έπιασε μανιασμένα από τον χιτώνα και τον σήκωσε όρθιο. Τον κοίταξε μέσα στα μάτια για λίγο και στο τέλος τόν έφτυσε στο πρόσωπο. Οι υπόλοιποι άντρες σοκαρίστηκαν μόλις το είδαν, αλλά κανείς δεν αντέδρασε. Κανείς δεν τολμούσε να τα βάλει μαζί του.

«Ξέρω πολύ καλά τί κάνεις» είπε εκνευρισμένος στον Βλόσιο.« Νομίζεις ότι με αυτήν την υπεροπτική συμπεριφορά τού φιλοσόφου, θα ξεγελάσεις κανέναν; Μπορεί να έπεισες τον βασιλιά να σε κρατήσει κοντά του, αλλά εγώ ξέρω πολύ καλά τι σκαρώνεις».

«Δεν σας καταλαβαίνω, αξιότιμε κύριε. Σε τί ακριβώς αναφέρεστε;» του απάντησε με εύθυμη φωνή ο Βλόσιος καθαρίζοντας με την άκρη του χιτώνα το πρόσωπό του.

«Καταλαβαίνεις και πολύ καλά μάλιστα. Είσαι φιλόσοφος, όχι κάποιος χαζός σαν αυτούς εδώ που κάθονται γύρω σου και ακούν τα παραμύθια σου, για το πόσο όμορφη είναι η ζωή. Η ζωή είναι μάχη, είναι θάνατος. Ένας διαρκής πόλεμος για επιβίωση... Άντρες, ακούστε με, ακούστε με καλά» γύρισε και είπε στο πλήθος που βρισκόταν γύρω του.« Οι φιλόσοφοι σάς θέλουν υποταγμένους, για να ακούτε τις βλακείες τους. Σάς θέλουν υποταγμένους στους βασιλιάδες, για να μπορούν εκείνοι να ζουν στις αυλές τους και να τούς ζαλίζουν με τις περιέργες ιδέες τους. Το μεγαλύτερο νόημα της ζωής δεν χρειάζεται να το ακούσετε από κανέναν φιλόσοφο, αφού το πραγματώνεται εσείς οι ίδιοι. Δεν είναι άλλο, από το ότι ξεσηκωθήκατε για το δίκιο σας.

Εξεγερθήκατε κατά της αδικίας που πνίγει το βασίλειο. Μάχεστε για την αξιοπρέπειά σας, μια αξιοπρέπεια που κάποιιοι την εκμεταλλευτήκαν για να αποκομίσουν οφέλη. Τόσο καιρό οι σπουδαίοι φιλόσοφοι που δήθεν ξέρουν τα πάντα, σάς κορόιδευαν. Δεν σας έλεγαν την αλήθεια, μα τώρα εσείς σηκώσατε το σπαθί και θα πάρετε εκδίκηση για αυτήν τους την ατιμία».

Τότε ο Αντίπατρος γύρισε το σώμα του προς τον Βλόσιο, σήκωσε το χέρι του ψηλά και έκανε κίνηση να τον χτυπήσει στο πρόσωπο.

«Σταμάτα, Αντίπατρε» ακούστηκε η ξύλινη φωνή του Αριστόνικου να έρχεται από πίσω.

Αμέσως εκείνος κατέβασε το χέρι του, έστρεψε το βλέμμα του πίσω και δάγκωσε τα χείλια του από οργή.

«Αριστόνικε, να άκουγες μόνο τι έλεγε...» του είπε εξαγριωμένος ο Αντίπατρος.« Παρακινεί τους άντρες να μην πολεμήσουν. Τούς παρακινεί να πεθάνουν και...»

«Θα ασχοληθώ εγώ με τον φιλόσοφο» τον διέκοψε αγανακτισμένος.« Ακολούθησέ με...» είπε με ξερή φωνή στον Βλόσιο και ξεκίνησε να περπατά.

Οι δύο άντρες απομακρύνθηκαν από το μαζεμένο μπούγιο και χάθηκαν μέσα στα δέντρα τους δάσους. Ο Αριστόνικος πήγαινε μπροστά και ο γέρος φιλόσοφος τον ακολουθούσε από πίσω κουτσαίνοντας. Δεν μιλούσαν, απλά ακολουθούσαν το χωμάτινο μονοπάτι που ανοιγόταν ανάμεσα από τα πεύκα.

«Μ' αρέσει πολύ το περπάτημα, με ξεκουράζει...» είπε ξαφνικά ο Αριστόνικος σπάζοντας την σιωπή που επικρατούσε.« Πάντα με έκανε να σκέπτομαι πιο καθαρά, πιο γαλήνια»

Ο Αριστόνικος γύρισε πίσω το κεφάλι του καθώς μιλούσε και κοίταξε τον φιλόσοφο. Έδειχνε τόσο ήρεμος. Εξέταζε τους κορμούς των δέντρων χωρίς να είναι καθόλου αγχωμένος ή να αναρωτιέται τί προσπαθούσε να του πει ο Αριστόνικος.

«Πάντα μού άρεσε το περπάτημα. Ήδη από όταν ζούσα εσώκλειστος στα καταραμένα ανάκτορα» συνέχισε ο Αριστόνικος.« Θυμάμαι, στεκόμουν στην άκρη του μπαλκονιού και έβλεπα από μακριά τα παιδιά των αγροτών που έτρεχαν ελεύθερα στα χωράφια. Πόσο τα ζήλευα τότε...; Κάθε βράδυ παρακαλούσα τους θεούς να μπορούσα να έτρεχα και 'γώ μια μέρα ελεύθερος, όπως εκείνα. Και τα κατάφερα Βλόσιε, τα κατάφερα... Με τα χρόνια, βρήκα το θάρρος να πατήσω στα πόδια μου και να το σκάσω από τα ανάκτορα. Δεν ήμουν πια σκλάβος των ηδονών και των ανέσεων του παλατιού. Ήμουν ανεξάρτητος και έκανα ότι ήθελα στη ζωή μου. Έτρεχα στα χωράφια ξέγνοιαστος, έκανα βόλτες τα βράδια κάτω από τα αστέρια και όταν έβρεχε έβγαινα να μυρίσω το βρεγμένο χώμα».

Ξαφνικά ο Βλόσιος που τόση ώρα άκουγε αμίλητος τον Αριστόνικο, χαμογέλασε για κάποιον αδιανόητο λόγο.

«Γιατί χαμογελάς;» τον ρώτησε εκνευρισμένος ο Αριστόνικος.

«Με συγχωρείς, γενναίε βασιλιά. Θυμήθηκα κάτι που μου έλεγαν οι άντρες τις προάλλες. Μου έλεγαν ότι τόσα χρόνια ζουν σαν δούλοι, κάτω από τις διαταγές των βασιλιάδων. Ο αγώνας τους γίνεται για να καταπολεμήσουν αυτήν την καταπίεση και να ζήσουν ελεύθεροι, μέσα στις ανέσεις και τις πολυτέλειες, σαν βασιλιάδες».

Ο Αριστόνικος κατάλαβε τον υπαινιγμό του φιλοσόφου. Από την αγανάκτηση, δάγκωσε τα χείλη του για να μην ξεσπάσει.

«Οι άνθρωποι δεν μπορούν να κρίνουν ελεύθερα, όταν ζουν κάτω από σκληρές συνθήκες. Η φτώχεια, η ανέχεια και η καταπίεση, τούς μπερδεύει» κατάφερε να πει συγκρατημένος. Η χροιά της φωνής του ακούστηκε στενάχωρη και απογοητευμένη. «Τούς κάνει να ονειρεύονται ότι τους λείπει, χωρίς να εκτιμούν αυτά που έχουν ήδη. Έζησα πολλά χρόνια μαζί με αυτούς τους ανθρώπους, Βλόσσιε. Με τούς απλούς ανθρώπους που χάνονται στην ιστορία. Είδα τους πόνους τους, τα βάσανά τους, τα δάκρυά τους. Είδα ανθρώπους να πεινούν, να υποφέρουν από τραύματα και να πεθαίνουν από το ψύχος τού χειμώνα. Είδα μικρά παιδιά να ακολουθούν τους γονείς τους στα χωράφια, αντί να σκαρφαλώνουν στο λόφο της Περγάμου για να διαβάσουν φιλοσοφία όπως έκανα εγώ. Ποτέ δεν δόθηκε η ευκαιρία σε αυτούς τους ανθρώπους να μορφωθούν, αφού ήταν βουτηγμένοι στην δουλειά. Η παράδοση και η συνήθεια γαλούχησε τον χαρακτήρα τους. Ποτέ δεν...»

«...επέλεξαν» τον συμπλήρωσε ο Βλόσσιος.

Ο Αριστόνικος ξαφνιάστηκε που ο φιλόσοφος είπε αυτό που σκεπτόταν. Κατάφερε να διεισδύσει μέσα στο κεφάλι του και να τον διαβάσει. Συνέχισε να μιλά με δυνατή φωνή, χωρίς να σχολιάσει τον λόγο του.

«Για πρώτη φορά μπορούμε να χτυπήσουμε αυτό το κατεστημένο, Βλόσσιε. Αυτόν τον κόσμο που γεννά φτώχεια, δυστυχία και μίσος. Δεν θα επιτρέψω σε κανέναν να σταθεί εμπόδιο στον αγώνα μου για ελευθερία και δικαιοσύνη». Τότε σταμάτησε το περπάτημα και στάθηκε μπροστά από τον Βλόσιο. «Σε κράτησα κοντά μου, επειδή είχες σταθεί στο πλάι ενός μεγάλου άντρα. Πίστεψα σε εσένα, σε εμπιστεύτηκα όταν όλοι μου υπενθύμιζαν πόσο προδοτικά στεκόντουσαν οι φιλόσοφοι στο πλευρό των βασιλιάδων. Εσύ όμως δεν τήρησες τον λόγο σου και συνέχισες να κηρύττεις την ανόητη φιλοσοφία σου».

Ο Αριστόνικος είχε πλησιάσει το γέρο φιλόσοφο πολύ κοντά στο πρόσωπο. Μιλούσε δυνατά, τού φώναζε, εκείνος όμως παρέμενε ήρεμος. Διατηρούσε μια ευχάριστη διάθεση στο πρόσωπό του, σαν να μην επηρεαζόταν από τις φωνές.

«Με όλο το σεβασμό δίκαιε βασιλιά, αλλά για αυτόν ακριβώς τον λόγο με κατηγορούσε προηγουμένως ο Αντίπατρος. Ότι με το κήρυγμα μου, αποπροσανατολίζω τους άντρες και διαφθείρω τους σκοπούς τους. Ο Αντίπατρος όμως πριν τον ξεσηκωμό, δούλευε στα καράβια και κρατούσε αποχή στο χέρι του. Είναι ένας από του ανθρώπους που τον μεγάλωσε η παράδοση και η συνήθεια, όπως είπες προηγουμένως. Δεν μπορεί να κρίνει καθαρά, αλλά ονειρεύεται ότι του λείπει. Την εκδίκηση... Εσύ δυστυχώς Αριστόνικε, δεν έχεις αυτήν την πολυτέλεια. Εσύ οφείλεις να βλέπεις καθαρά, όπως έβλεπες πάντα, ακόμα και όταν ήσουν μικρός και ζούσες μέσα στα ανάκτορα του πατέρα σου».

Ο Αριστόνικος σάστισε από τα λόγια του φιλοσόφου, ήταν η πρώτη φορά που γινόταν τόσο επικριτικός μαζί του. Ησυχία επικράτησε για λίγο ανάμεσα στους δυο άντρες. Ακούγονταν μόνο τα κελαηδίσματα των πουλιών που πετούσαν στον ουρανό.

«Βασιλιά μου, νομίζω ότι δεν έχεις καταλάβει ακριβώς το νόημα της φιλοσοφίας μας» συνέχισε ο Βλόσσιος με πιο τρυφερή φωνή τώρα. «Ο άνθρωπος γεννιέται σε έναν εχθρικό κόσμο, ο ήλιος τού καίει τα μάτια από την πρώτη στιγμή που βγαίνει από την κοιλιά της μάνας του. Μεγαλώνει

μέσα στα βάσανα και μαθαίνει να ζει με αυτά. Η ζωή καταντά περισσότερο ένα οδυνηρό μαρτύριο, παρά ένα ευχάριστο θαύμα. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού δεν καλύπτει ούτε τις βασικές ανάγκες, την ώρα που μια μικρή μερίδα ζει ξέγνοιαστα μέσα στις πολυτέλειες και στα πλούτη. Το γνωρίζεις αυτό από πρώτο χέρι...» του είπε και τον κοίταξε πονηρά.« Η ζωή μοιάζει με μια απέραντη φωλιά μυρμηγκιών. Η μεγάλη μάζα είναι καταδικασμένη να δουλεύει κάτω από τον καυτό ήλιο του καλοκαιριού, να μεταφέρει στη φωλιά σπόρους και σκοτωμένες ακρίδες, την ώρα που η βασίλισσα βρίσκεται στα βασιλικά διαμερίσματα και επιδίδεται σε ακροβατικές ασκήσεις με τους επιβήτορές της. Για να διατηρηθεί αυτή η κατάσταση, οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται από τον κόσμο σαν μυρμήγκια. Κρύβουν μέσα τους την πνοή των θεών και όμως νομίζουν ότι τα μάρμαρα του Βωμού του Δια, έχουν μεγαλύτερη αξία από τους ίδιους. Μαθαίνουν να μην σέβονται τον εαυτό τους, ούτε να νοιάζονται για την αξιοπρέπειά τους. Θαυμάζουν μόνο εκείνους που τους φαίνονται μεγάλοι και δυνατοί. Θαυμάζουν μόνο εκείνους που φοβούνται... Τους βασιλιάδες και τους θεούς, που τους δημιουργούν κατ' εικόνα και ομοίωσίν τους».

Ο Αριστόνικος που τόση ώρα τον άκουγε ευλαβικά τον Βλόσιο, παραξενεύτηκε από την τελευταία του κουβέντα. Δεν περίμενε ότι ο στωικός φιλόσοφος θα άφηνε αιχμές για την ύπαρξη των θεών.

«Νόμιζα πως εσείς οι στωικοί πιστεύατε στους θεούς...» σχολίασε.

«Φυσικά πιστεύουμε στους θεούς. Όλα καθορίζονται από αυτούς, όλα συμβαίνουν με δική τους θέληση, οι άνθρωποι όμως δεν πιστεύουν σε τίποτα. Εάν πίστευαν, θα έβλεπαν την αλήθεια που βρίσκεται μπροστά στα μάτια τους. Θα ένιωθαν το θεό μέσα τους, μέσα στους συνανθρώπους τους και δεν θα εκμεταλλεύονταν ο ένας τον άλλο. Ο κόσμος πιστεύει μόνο σε ότι βλέπει γύρω του. Δεν σκέπτεται, αποφεύγει θανάσιμα την σκέψη γιατί φοβάται».

«Τι φοβάται;» τον ρώτησε ο Αριστόνικος αναστατωμένος.

«Το άγνωστο... Το άγνωστο φοβάται, που θα τον οδηγήσει η σκέψη. Φοβάται πως αν ξεκινήσει να βλέπει αληθινά, θα αναγνωρίσει την κατάντια μέσα στην οποία ζει και τότε θα αναγκαστεί να αντισταθεί. Δεν θέλει να το κάνει αυτό, νιώθει τόσο μικρός μέσα στο άπειρο του κόσμου. Νιώθει σαν μυρμήγκι, χαμένο στον κήπο μιας απέραντης αυλής. Για αυτό δεν σκέπτεται, προτιμά να σιωπά και να μένει στάσιμος. Συνηθίζει να είναι αυτό που είναι, αυτό που έχει διαμορφωθεί από τον έξω κόσμο να είναι, αυτό που έχει καταντήσει να είναι... Προσαρμόζεται στον βάλτο που βρέθηκε για να επιβιώσει και εκεί τελειώνει η ζωή του. Όλα τα αλλά τού ακούγονται αφηρημένες κουβέντες που κάνουν οι αργόσχολοι φιλόσοφοι στις αυλές των βασιλιάδων».

Ο Αριστόνικος άκουγε τα λόγια του φιλοσόφου και σκεπτόταν διάφορες στιγμές που είχε ζήσει δίπλα στους άντρες του.

«Αυτό θέλει να πει ο στωικισμός, βασιλιά μου. Προσπαθεί να τραβήξει τον άνθρωπο από τις σειρήνες του βδελυρού έξω κόσμου που τον θέλει μικρό και να τον τραβήξει σε έναν άλλο κόσμο γεμάτο φως. Σε έναν κόσμο που δεν έχει επισκεφτεί ποτέ στην ζωή του και που όλοι όσοι θέλουν τον θέλουν μικρό, έχουν συμφέρον να μην πλησιάζει ποτέ. Στην ψυχή του... Εκεί μέσα κρύβεται ο πλούτος και το χρυσαφί όλου του κόσμου. Εκεί μέσα κρύβεται η ηρεμία του δάσους, το γλαφυρό κελάρυσμα του ποταμού, το δροσερό χάιδεμα του ανέμου. Εκεί μέσα κρύβεται ο ίδιος ο θεός».

Ο Αριστόνικος είχε μαρμαρώσει με τις αποκαλύψεις που του έκανε ο φιλόσοφος. Είχε πολλά χρόνια να ακούσει έναν τέτοιο φιλοσοφικό λόγο που ξέφευγε από τα συνηθισμένα.

«Η ψυχή τού ανθρώπου Αριστόνικε, είναι η πιο δυσβάστακτη πολυτέλεια τού κόσμου γιατί είναι άυλη και ο άνθρωπος έχει μάθει να αναγνωρίζει μόνο την αξία του χρυσαφιού. Πώς να υπερασπιστεί κάτι που δεν υπάρχει; Κάτι που δεν μπορεί να πιάσει με τα χέρια του και να

αισθανθεί; Αυτή είναι η προσωπική υπέρβαση που πρέπει να κάνει ο κάθε άνθρωπος, για να δει την αλήθεια. Η μεγαλύτερη επανάσταση που μπορεί να κάνει, να σταθεί στα πόδια του και να αναγνωρίσει την αξία της ζωής του. Αυτή η επανάσταση κάνει όλες τις άλλες να φαίνονται απλά αιματοκυλίσματα. Μόνο τότε, αφού ο άνθρωπος αποτινάξει από πάνω του την σκόνη του έξω κόσμου, μόνο τότε θα μπορέσει να ζήσει ελεύθερος και να κτίσει δίκαιες πολιτείες. Δίκαια βασιλιά, πώς περιμένεις οι άντρες σου να εγκαταλείψουν την απληστία τους για εξουσία και πλούτη, εάν πρώτα δεν ανακαλύψουν τον πλούτο που κρύβουν μέσα τους;»

Ο Αριστόνικος τον κοιτούσε χωρίς να μπορεί να του δώσει καμία απάντηση. Η σκέψη του είχε παγιδευτεί και έπεφτε συνεχώς σε αδιέξοδα. Ο φιλόσοφος σταμάτησε να μιλά μετά από πολύ ώρα. Έσκυψε, χάιδεψε μερικά λουλούδια και στη συνέχεια μύρισε την παλάμη του. Ο Αριστόνικος κοιτούσε εντυπωσιασμένος τον άνθρωπο που είχε ζήσει τόσα πολλά στη ζωή του και όμως δεν έχανε τη ζωντάνια του.

«Πρέπει να παραδεχτώ Βλόσσιε, ότι δεν τα γνώριζα όλα αυτά για το στωικισμό» ακούστηκε συντετριμμένη η φωνή του Αριστόνικου μετά από λίγο. «Είχα διαβάσει μερικές ρήσεις του Ζήνωνα, αλλά δεν θέλησα να συνεχίσω περισσότερο γιατί το έβρισκα χάσιμο χρόνου. Ήμουν πολύ νέος, το αίμα μου έβραζε και δεν μπορούσα να σπαταλώ το χρόνο μου με φιλοσοφίες που κήρυτταν την εγκαρτέρηση».

«Καταλαβαίνω, Αριστόνικε. Ήσουν μικρό παιδί. Και μόνο που διάβαζες από τόσο μικρή ηλικία φιλοσοφία, είναι μεγάλο κατόρθωμα».

«Ο δάσκαλός μου όμως...;» αναρωτήθηκε αόριστα ο Αριστόνικος. «Εκείνος δεν ήταν μικρό παιδί, δεν ήταν τυφλωμένος από το πάθος σαν εμένα. Έβλεπε καθαρά, γνώριζε τα πάντα, αλλά ποτέ δεν με διόρθωνε. Όταν τον ρωτούσα, απέφυγε να μού απαντήσει και έλεγε ότι ο χρόνος θα μου έδινε τις απαντήσεις που αποζητούσα. Ο Έρατος φταίει για όλα».

«Από ότι φαίνεται Αριστόνικε, ο δάσκαλός σου δεν ήθελε να σου δώσει έτοιμες απαντήσεις. Χωρίς να το καταλάβεις, σου έδωσε την ευκαιρία να αποφάσεις μόνος σου τί θες να πιστεύεις. Δεν εκμεταλλεύτηκε το γεγονός ότι ακόμα ήσουν μικρός για να επηρεάσει τις απόψεις σου. Δεν σε προσηλύτισε, όπως κάνουν οι περισσότεροι δάσκαλοι. Σε άφησε εκτεθειμένο ώστε η ίδια η ζωή να σου δείξει την πραγματικότητα. Θα έπρεπε να είσαι πολύ υπερήφανος για τον δάσκαλό σου...»

Ο Αριστόνικος έμεινε έκπληκτος, δεν μπορούσε να πιστέψει αυτό που ανακάλυπτε μετά από τόσα χρόνια μέσα από το στόμα αυτού του φιλοσόφου. Πάντα αγαπούσε τον Έρατο, αλλά ποτέ δεν θα περνούσε αυτή η σκέψη από το μυαλό του.

Μετά από όλα αυτά ξεκίνησαν να επιστρέφουν στο στρατόπεδο, ενώ ο κόσμος γύρω τους έπαιρνε να σκοτεινιάζει. Ο Αριστόνικος τώρα δεν περπατούσε γρήγορα, όπως προηγουμένως. Περίμενε τον γέρο φιλόσοφο και τον κρατούσε από το χέρι για να μην γλιστρήσει στις πέτρες.

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΑΣΤΕΡΙΑ

Από την ΄κεινη την μέρα, οι σχέσεις των δυο αντρών έδεσαν για τα καλά. Μετά από πολύ καιρό ο Αριστόνικος βρήκε επιτέλους έναν άνθρωπο, στον οποίο μπορούσε να εκμυστηρευτεί ακόμα και τις πιο κρυφές του ανησυχίες. Δεν κουβέντιαζε μαζί του μόνο για την στρατηγική που θα ακολουθούσαν στην μάχη, όπως έκανε με το στρατιωτικό επιτελείο του. Μιλούσαν για τη φιλοσοφία, για την ιστορία, για την ζωή. Οι συμπολεμιστές του ήταν καλοί άνθρωποι, με δυνατή θέληση και αγαθή καρδιά, αλλά δεν διέθεταν πνευματική οξύνοια για να ακολουθήσουν τη σκέψη του.

Ο δίκαιος βασιλιάς τα πρωινά έλεγχε την κατάσταση του στρατού, γυμναζόταν μαζί τους, βοηθούσε στις δουλειές του στρατοπέδου και τα απογεύματα έβρισκε τον Βλόσιο. Περπατούσαν μαζί μέσα στην ηρεμία του δάσους και μιλούσαν για φιλοσοφία. Ήταν κάτι που του είχε λείψει πάρα πολύ, αφού είχε πολλά χρόνια να μιλήσει για κάτι παραπάνω από τα κοινά και συνηθισμένα. Η στενή σχέση των δύο αντρών δεν πέρασε φυσικά απαρατήρητη από τους υπόλοιπους άντρες. Το στρατιωτικό επιτελείο ανησυχούσε ότι τα όμορφα λόγια του φιλοσόφου είχαν παραπλανήσει τον βασιλιά τους και τον έκαναν να ξεχνά τον σκοπό του αγώνα τους. Ένα βράδυ το στρατόπεδο είχε καταλύσει σε μια πεδιάδα. Οι άντρες είχαν σχηματιστεί μικρές παρέες, κάθονταν γύρω από τις φωτιές, ξεκουράζονταν και συζητούσαν. Μια παρέα από δυο καθόταν παραπέρα από τους υπόλοιπους άντρες. Ήταν ο Αριστόνικος με τον Βλόσιο. Ο Αριστόνικος ήταν ξαπλωμένος ανάσκελα, κοιτούσε απορροφημένος τον ατελείωτο ουρανό με τα χιλιάδες μικρά αστέρια. Το δροσερό αεράκι που φυσούσε τρεμόπαιζε τη φωτιά και οι σκιές έγλειφαν το πρόσωπό του. Απέναντί του ο Βλόσιος. Δεν μιλούσαν, απλά έστεκαν και αγνάντευαν τον ουρανο.

«Είναι τα μόνα που θα μείνουν στη θέση τους, μετά από χιλιάδες χρόνια...» είπε ξαφνικά ο Βλόσιος με ήρεμη φωνή. Ο Αριστόνικος πήρε το βλέμμα του από τον ουρανό και κοίταξε τον φιλόσοφο χωρίς να πει κάτι. « Η επιφάνεια της γης θα αλλάξει, τα δάση θα καούν, οι λίμνες θα στεγνώσουν, τα βουνά θα καταρρεύσουν, εκείνες όμως οι μικρές φωτιές πάνω στον ουρανό θα μείνουν για πάντα εκεί. Όταν οι άνθρωποι μετά από χιλιάδες χρόνια θα σηκώνουν ψηλά το κεφάλι τους, θα αντικρίζουν ακριβώς αυτό που αντικρίζουμε εμείς σήμερα».

Αυτή η ιδέα άρεσε στον Αριστόνικο. Τα αστέρια ήταν ο συνδετικός κρίκος που ένωνε το παρελθόν με το μακρινό μέλλον. Επανάφερε το βλέμμα του στον ουρανό και προσπάθησε να φανταστεί τα πρόσωπα των επόμενων γενεών, που θα στεκόntonταν ακριβώς στην ίδια θέση με ΄κείνον και θα αγνάντευαν την σκοτεινή απεραντοσύνη.

«Πώς λες να μας μνημονεύουν στα χρόνια που θα ΄ρθουν, Βλόσιε;» ρώτησε αναστενάζοντας τον φιλόσοφο μετά από λίγο.

«Κανείς δεν θα μας θυμάται, Αριστόνικε. Τα ονόματά μας θα χαθούν μέσα στις άπειρες σελίδες των χιλιάδων βιβλίων ιστορίας κάποιας μεγάλης βιβλιοθήκης» του απάντησε εκείνος αφηρημένος.

«Ω, σταμάτα επιτέλους να είσαι τόσο απαισιόδοξος, στωικέ φιλόσοφε» του φώναξε ο Αριστόνικος και έκανε τον Βλόσιο να χαμογελάσει. « Τι λες να είναι εκεί πάνω;» συνέχισε να τον ρωτά κοιτάζοντας ξανά τα αστέρια.

«Δεν ξέρω...» του απάντησε αδιάφορα εκείνος.

«Έλα τώρα, οι φιλόσοφοι τα ξέρουν όλα» συνέχισε να τον πειράζει ο Αριστόνικος και χαμογέλασε.

«Δεν με ενδιαφέρουν οι ουρανοί και τα άστρα, Αριστόνικε. Ότι και να είναι εκεί πάνω, θεοί ή δαίμονες, δεν αλλάζει ούτε κατά ελάχιστο την κατάσταση που επικρατεί εδώ κάτω. Με απασχολεί μονάχα η ζωή πάνω στην γη».

«Και μένα μόνο αυτή η ζωή με ενδιαφέρει, Βλόσσιε. Για αυτό κάνω ό,τι κάνω» απάντησε αναστενάζοντας ο Αριστόνικος. Η χροιά της φωνής του άλλαξε, τώρα ακουγόταν πιο σοβαρή. «Είναι κρίμα να μην μπορούν όλοι οι άνθρωποι να απολαύουν ένα τέτοιο υπέροχο θέαμα, είναι κρίμα να μην μπορούν να απολαύσουν την χαρά της ζωής. Έρχονται στον κόσμο και από την πρώτη στιγμή υποφέρουν, ζουν μέσα στην μιζέρια και στην καταπίεση. Έχουν ξεχάσει πως είναι να ζεις ευτυχισμένα. Τους φέρονται βάνουσα οι βασιλιάδες, τους εκμεταλλεύονται οι δυνατοί, τους καταπιέζουν οι γαιοκτήμονες μονάχα για να κερδίσουν από την εργασία τους. Τί σοι πολιτισμός είναι αυτός μα τον Δία, που αποδέχεται αυτήν την κατάντια; Τί να τα κάνω τα αγάλματα, τα μνημεία και τις φιλοσοφίες. όταν συμβαίνουν αυτές οι αγριότητες ανάμεσα στους ανθρώπους;»

Ο Αριστόνικος σάστισε για μια στιγμή. Κατάλαβε πως είχε ανεβάσει την ένταση της φωνής του και μερικοί από τους άντρες είχαν στρέψει τα βλέμματά τους επάνω του. Σηκώθηκε όρθιος, τους χαιρέτησε με ένα χαμόγελο και ξεκίνησε να περπατάει πάνω κάτω. Μια ένταση τον είχε καταλάβει ξανά.

«Αλλά θα αλλάξουν τώρα όλα αυτά, Βλόσσιε...» πλησίασε τον φιλόσοφο και του ψιθύρισε με μανία στο αυτί. «Όταν κερδίσουμε τον πόλεμο, θα δημιουργήσουμε έναν καινούργιο κόσμο όπου κανένας δεν θα υποφέρει. Η εκμετάλλευση θα σταματήσει να υπάρχει μια για πάντα, όλοι οι άνθρωποι θα προσφέρουν με την εργασία τους και θα απολαμβάνουν αυτά που παρήγαγαν με τον ιδρώτα τους. Δεν θα υπάρχουν βασιλιάδες, αυλικοί, δουλοκτήτες και έμποροι να κλέβουν τα προϊόντα των ανθρώπων. Όλοι θα είναι ίσοι μεταξύ τους, δεν θα υπάρχουν δούλοι και οι γυναίκες θα απολαμβάνουν την τιμή που τους αξίζει. Και εάν εσύ Βλόσσιε πιστεύεις ότι οι άνθρωποι θα μας ξεχάσουν στο μέλλον, εγώ σου λέω ότι αυτό που κάνουμε εδώ σήμερα θα το θυμούνται για πάντα. Είναι η πρώτη φορά που οι άνθρωποι, οι απλοί άνθρωποι, ενώνουν τις δυνάμεις τους για να πολεμήσουν τους καταπιεστές τους. Ναι το ξέρω, το να σκοτώνεις άλλους ανθρώπους είναι απαίσιο και φρικτό, αλλά είναι μια αναγκαιότητα. Ο κόσμος είναι σκληρός και δεν αλλάζει με τις όμορφες ιδέες των φιλόσοφων».

Ο Αριστόνικος είχε παρασυρθεί από το δυνατό συναίσθημα, δεν καταλάβαινε πως η φωνή του όλο και δυνάμωνε. Είχε σηκωμένο το κεφάλι του ψηλά, κοιτούσε τα αστέρια και παραμιλούσε. Ο Βλόσσιος άκουγε τα λόγια του χωρίς να σχολιάζει.

«Η σκέψη είναι χρήσιμη, έρχεται όμως η στιγμή που πρέπει να βγάλεις το σπαθί από τη θήκη του και να πολεμήσεις για την ελευθερία και την δικαιοσύνη. Έχουμε πόλεμο Βλόσσιε και όταν οι αντίπαλοι προτάσουν σπαθιά, εμείς δεν μπορούμε να ανταπαντήσουμε με όμορφα λόγια. Πρέπει να πολεμήσουμε».

Δυνατές φωνές ξέσπασαν αμέσως από την πλευρά των αντρών, μόλις σταμάτησε να μιλά. Ο Αριστόνικος. Γύρισε το σώμα του και τούς είδε όλους όρθιους με σηκωμένα τα χέρια να πανηγυρίζουν. Τόση ώρα άκουγαν τον λόγο του βασιλιά τους και είχαν χαρεί για τα λόγια που έλεγε. Δεν ήταν ψεύτικα λόγια αισιοδοξίας, αλλά φαινόταν ότι έβγαιναν μέσα από την ψυχή του. Έτρεξαν προς την μεριά του, τον έπιασαν και τον σήκωσαν στους ώμους τους. Ένα ανθρώπινο μπουλούκι δημιουργήθηκε που φώναζε και τραγουδούσε. Ο Βλόσσιος σηκώθηκε από την θέση του, απομακρύνθηκε με αργά βήματα και παρέμεινε να τους κοιτάζει από απόσταση. Ένα αδύναμο χαμόγελο φάνηκε να διαγράφεται στο πρόσωπό του.

Την επόμενη μέρα η ψυχολογία των αντρών ήταν ανεβασμένη, ένιωθαν περισσότερο ζωντανοί και ευδιάθετοι από ποτέ. Η χθεσινή νύχτα, τούς είχε ανεβάσει το ηθικό. Το στρατιωτικό

επιτελείο ήταν συγκεντρωμένο σε μια σκηνή και εξέταζε πληροφορίες. Ο Αριστόνικος μαζί με τους συμβούλους του προσπαθούσε να αποφασίσει τις επόμενες κινήσεις του. Ξαφνικά κατά το μεσημεράκι, οι φρουροί που φυλούσαν την είσοδο του στρατοπέδου έφεραν κουβαλώντας έναν άντρα σχεδόν λιπόθυμο. Ήταν ο Ξάνθιππος, ένας από τους πληροφοριοδότες της Περγάμου. Είχε διανύσει την απόσταση μέχρι το στρατόπεδο σε μια μέρα και ήταν εξαντλημένος. Τον έβαλαν να καθίσει σε μια καρέκλα, του έφεραν νερό να πει και τον άφησαν να ξεκουραστεί. Ο Ξάνθιππος αν και εξουθενωμένος, άρχισε να βρίσκει σιγά σιγά τις αισθήσεις του. Ο Αριστόνικος τον πλησίασε και στάθηκε από πάνω του.

«Ποια είναι τα νέα από την Πέργαμο;» τον ρώτησε με ήρεμη φωνή.

«Έχω καλά και άσχημα νέα βασιλιά μου» ψέλλισε με δυσκολία ο πληροφοριοδότης. «Τα θετικά είναι, ότι σε πολλές πόλεις έχουν ξεσπάσει εξεγέρσεις. Στις Ερυθρές, στο Βυζάντιο, στην Αλικαρνασσό, στη Αντιόχεια. Σε όλες αυτές τις πόλεις επικρατεί αναστάτωση, οι άνθρωποι εξεγείρονται και ξεσπούν κατά των ολιγαρχικών».

«Πολύ ωραία. Τα πράγματα κυλούν όπως τα θέλουμε» σχολίασε χαρούμενος ο Αριστόνικος και κοίταξε τον Αντίπατρο. «Σε λίγο, όλοι αυτοί οι άνθρωποι θα είναι έτοιμοι να μας ακολουθήσουν. Ποια είναι τα άσχημα νέα όμως;»

Ο Ξάνθιππος κατάπιε με δυσκολία το σάλιο του, ήπιε λίγο νερό και συνέχισε.

«Μια ομάδα από Θράκες σκότωσαν τον Νασίκα, τον ρωμαίο διοικητή» είπε και χαμήλωσε το βλέμμα του.

«Τον σκότωσαν;» φώναξε έκπληκτος ο Αντίπατρος. «Και πού είναι το κακό μα την Αθηνά;»

«Το κακό είναι ότι μόλις το μάθει η Ρώμη θα σκυλιάσει από το κακό της» σχολίασε ο Βλόσσιος. «Σίγουρα οι ρωμαίοι θα στείλουν πολύ περισσότερο στρατό, μαζί με έναν πολύ πιο ικανό στρατηγό από τον ανίκανο Νασίκα».

«Ακριβώς» συμφώνησε μαζί του ο πληροφοριοδότης. «Οι φήμες που έφτασαν από την Ρώμη λένε ότι θα στείλουν τον ύπατο Περπέρνα».

«Τον Περπέρνα;» επανέλαβε έκπληκτος ο Βλόσσιος. Ο Αριστόνικος άκουσε την ανήσυχη φωνή του Βλόσιου και έστρεψε το βλέμμα επάνω του.

«Οι ενισχύσεις θα έρθουν με πλοία, άρα μπορεί και να φτάνουν στο λιμάνι μέσα σε μια δυο μέρες» συνέχισε ο Ξάνθιππος. «Αυτά είναι όλα τα νέα βασιλιά μου».

«Ξεκουράσου, Ξάνθιππε. Έκανες πολύ καλή δουλειά» του είπε ο Αριστόνικος και τον έσφιξε χαλαρά στον ωμό.

Ο Βλόσσιος τον πλησίασε διστακτικά, έσκυψε στο αυτί του και του είπε χαμηλόφωνα.

«Αριστόνικε, πρέπει να έχεις τους άντρες σε ετοιμότητα. Ο Περπέρνας είναι από τους πιο ικανούς στρατηγούς της Ρώμης. Για να στέλνουν αυτόν, σημαίνει ότι ξεμπέρδεψαν με τα εσωτερικά προβλήματα και τώρα θα έρθουν για να κατακτήσουν την Ασία».

«Ας έρθουν» φώναξε με δύναμη ο Αντίπατρος που άκουσε την συνομιλία τους. «Ας έρθουν και θα τους υποδεχτούμε με τις καλύτερες διαθέσεις».

Αμέσως όλοι μέσα στην σκηνή ξεκίνησαν να φωνάζουν διάφορα συνθήματα και κοίταζαν αγριεμένοι τον Βλόσιο. Μια φασαρία από φωνές κυριάρχησε, ο Αριστόνικος όμως έμεινε σκεπτικός στη θέση του προσπαθώντας να σκεφτεί την επόμενη κίνησή του.

«Τί προτείνεις, Βλόσσιε;» έσκυψε και τον ρώτησε ψιθυριστά.

«Να απομακρυνθούμε, βασιλιά μου. Είμαστε πολύ κοντά στην ακτή, μόλις μια μέρα απόσταση. Πρέπει να εισχωρήσουμε προς το βάθος».

Ο Αριστόνικος άκουσε τη συμβουλή του σοφού άντρα με ενδιαφέρον, δεν μπορούσε να στηριχτεί στον τυφλό ενθουσιασμό των συμπολεμιστών του. Εκείνοι λογάριάζαν μόνο πότε θα πολεμούσαν με τους ρωμαίους για να πάρουν την εκδίκησή τους. Μετά από λίγη σκέψη, δέχτηκε

τελικά τη συμβουλή του Βλόσιου. Ανακοινώσε την απόφασή του στο στρατιωτικό επιτελείο και τους είπε να ενημερώσουν τούς άντρες ότι θα άλλαζαν τοποθεσία. Ο Αντίπατρος και οι υπόλοιποι αρχηγοί απογοητεύτηκαν, βλέποντας τον βασιλιά τους να έχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον φιλόσοφο παρά σε εκείνους. Εγκατέλειψαν εκνευρισμένοι την σκηνή και διέταξαν τούς άντρες τους να ξεκινήσουν να ετοιμάζονται.

Μέσα στην μέρα, όλοι είχαν κινητοποιηθεί. Οι άντρες είχαν μαζέψει τις σκηνές τους και ξεκινούσαν για τα βόρεια της ανατολής. Ο Αριστόνικος αποφάσισε πως θα κατευθυνόντουσαν στην Στρατονίκη, την πόλη στην οποία υπήρχε η θερινή έπαυλη του βασιλιά. Από τις πόλεις που περνούσαν, όλο και περισσότεροι άνθρωποι άφηναν τα σπίτια τους και έρχονταν μαζί τους. Ήθελαν να συνεισφέρουν με τις δυνάμεις τους στον αγώνα του δίκαιου βασιλιά, κατά των πλούσιων γαιοκτημόνων και των δουλοκτητών.

Ένα βράδυ είχαν σταματήσει για να ξεκουραστούν σε μια πεδιάδα. Οι άντρες ήταν αραδιασμένοι στο ξέφωτο και προσπαθούσαν να ψυχανεμιστούν το αβέβαιο μέλλον που απλωνόταν μπροστά τους. Δεν ακουγόταν τίποτα σε όλο το στρατόπεδο. Ο Βλόσιος αντιλήφθηκε αυτήν την παγωμάρα, τούς πλησίασε και ξεκίνησε να τους μιλά για την δύναμη που έκρυβαν μέσα τους. Μόλις ηρέμισαν κάπως, τούς άφησε να ξεκουραστούν, πλησίασε τη φωτιά του Αριστόνικου και κάθισε δίπλα του. Το φεγγάρι ήταν ολόγιομο και έκανε τα πάντα στη γη να φαίνονται.

«Θυμάσαι πριν μερικούς μήνες όταν μιλούσες στους άντρες και ο Αντίπατρος σου είχε επιτεθεί;» τον ρώτησε ξαφνικά ο Αριστόνικος.

«Φυσικά και το θυμάμαι» απάντησε χαμογελώντας εκείνος.

«Ήμουν χωμένος μέσα στους άντρες. Δεν με είχες παρατηρήσει, αλλά ήθελα να ακούσω τί θα τους έλεγες. Είχα παρατηρήσει τότε, ότι είχες χρησιμοποιήσει λόγια ενός φιλοσόφου που δεν ανήκει στην δική σας φιλοσοφική σχολή».

«Τι εννοείς;» απόρησε ο Βλόσιος.

Ο Αριστόνικος σηκώθηκε από την θέση του, στάθηκε μπροστά από τον Βλόσιο και πήρε στάση σαν να ρητορεύει.

«Αν ο άνθρωπος δεν μπορεί να αρκестεί στα λίγα, τότε τίποτα δεν μπορεί να του είναι αρκετό» τον μιμήθηκε κοροϊδεύτηκα.« Αυτό είχες πει».

«Δεν είμαι σίγουρος, δεν θυμάμαι να...»

«Αυτή η ρήση ανήκει στον Επίκουρο, Βλόσιε. Το ξέρεις πολύ καλά. Την χρησιμοποιούσε όταν μιλούσε στους ανθρώπους για την εγκράτεια, μια από τις βασικές αρετές της επικούρειας φιλοσοφίας» του είπε χαμογελώντας ο Αριστόνικος.« Δεν μπορείς να κλέβεις τις ατάκες που σε βολεύουν από άλλες φιλοσοφικές σχολές, για να πείσεις το κοινό σου».

«Η φιλοσοφία είναι μία, Αριστόνικε. Κάποτε θα γελάνε με τα καμώματά μας να διαχωριζόμαστε σε διαφορετικές σχολές» του απάντησε με ψυχραιμία ο Βλόσιος.« Η φιλοσοφία είναι μία όπως η ουρανός, η γη και η θάλασσα. Εμείς μόνοι μας κτίζουμε σύνορα. Άλλωστε, δεν μπορείς να κλέψεις μια ιδέα, Αριστόνικε. Αυτή είναι η βαθύτερη έννοια της φιλοσοφίας. Όλοι οι άνθρωποι έχουν μέσα τους σπουδαίες ιδέες σαν των φιλόσοφων, μόνο που δεν τις διατυπώνουν».

«Αυτό που είπες είναι τελείως παράλογο, μα τον Δια» του είπε χαμογελώντας ειρωνικά ο Αριστόνικος.« Οι σκέψεις των απλών ανθρώπων δεν μπορούν να είναι ίδιες με τις σκέψεις των φιλοσόφων, οι οποίοι έχουν διαβάσει τόσα πράγματα και που διαθέτουν τόσες γνώσεις».

Για κάποιον λόγο αναμνήσεις από την βιβλιοθήκη της Περγάμου άρχισαν να ξυπνούν μέσα του.

«Τι είναι ο φιλόσοφος, Αριστόνικε;» τον ρώτησε ο Βλόσιος με ήρεμη φωνή.« Είναι ένας άνθρωπος που απλά σκέπτεται και εξωτερικεύει την σκέψη του. Όλοι οι άνθρωποι έχουν έναν φιλόσοφο μέσα τους, μόνο που τον κρύβουν. Δεν θέλουν να μπερδεύουν τα πράγματα, θέλουν

έτοιμες απαντήσεις για να μην πελαγώνει η σκέψη τους. Αυτήν την ανάγκη καλύπτουν οι φιλόσοφοι. Οι άνθρωποι τούς ντύνουν με λάμψη και με κύρος, ώστε να μπορούν να στηρίζονται πάνω τους και με αυτό τον τρόπο ξεμπερδεύουν. Δεν χρειάζεται να σκέπτονται πια οι ίδιοι, απλά παίρνουν έτοιμες ιδέες από έναν Αριστοτέλη, από έναν Πλάτωνα, από έναν Σωκράτη. Η ζωές τους καταλήγουν να στηρίζονται σε ψέματα».

«Γιατί ψέματα;» απόρησε ο Αριστόνικος που άκουγε σύζυλος τον φιλόσοφο να καταστρέφει την τέχνη του.

«Γιατί ο κάθε άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια, την αλήθεια που κρύβει μέσα του. Οι άνθρωποι όμως δεν θέλουν να την γνωρίζουν, φοβούνται. Φοβούνται πως αν την αναγνωρίσουν, μετά θα πρέπει να την υποστηρίξουν. Δεν μπορούν να το κάνουν αυτό, γιατί νιώθουν πολύ μικροί σαν μυρμηγκία, θυμάσαι;» τον ρώτησε έντεχνα ο φιλόσοφος, ενώ ο Αριστόνικος τον άκουγε αποσβολωμένος. «Για αυτό ζουν σαν δούλοι. Δεν σκέπτονται, παρά μόνο εκτελούν εντολές που τούς δίνουν. Το προτιμούν, γιατί είναι πιο εύκολο να ζουν έτσι».

Ο Αριστόνικος είχε μαρμαρώσει, δεν περίμενε ποτέ να ακούσει τέτοια λόγια από το στόμα ενός φιλοσόφου.

«Αυτή την παράλογη ιδέα υποστήριζε και ο Αριστοτέλης, Βλόσσιε» του είπε εκνευρισμένος, ξαναφέροντας στο μυαλό του ρήσεις του μισητού φιλοσόφου. «Πίστευε ότι κάποιοι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και κάποιοι άλλοι δούλοι. Δεν πιστεύεις φυσικά σε μια τόσο παράλογη άποψη;»

«Οι άνθρωποι είναι δούλοι, Αριστόνικε. Δούλοι των θεών...» του απάντησε χαμογελαστά ο Βλόσσιος. «Δεν υπάρχει ελευθερία στον κόσμο. Η ελευθερία είναι μια ψευδαίσθηση, που δημιουργεί ο ίδιος ο άνθρωπος για να νιώθει ανεξάρτητος. Κανείς δεν μπορεί να ξεφύγει από το θέλημα των θεών Αριστόνικε, όλα λειτουργούν στην εντέλεια κάτω από τον έλεγχό τους».

«Εγώ δεν είμαι δούλος, Βλόσσιε. Εγώ επέλεξα!» του φώναξε εξοργισμένος ο Αριστόνικος που δεν μπορούσε να ακούει άλλο αυτές τις υπερβολές του. «Επέλεξα να φύγω από τα αναθεματισμένα ανάκτορα. Εάν ήθελα να κάνω μια ξέγνοιαστη ζωή μέσα στις πολυτέλειες και τις ανέσεις, θα καθόμουν εκεί, δεν το έκανα όμως. Έφυγα! Πήρα την ζωή στα χέρια μου και επέλεξα τί ήθελα να κάνω».

Η ένταση της φωνής του είχε ανέβει ξανά, τα λόγια του φιλοσόφου τον πείραζαν και τον έκαναν να χάνει την αυτοσυγκέντρωση του.

«Δεν επέλεξες τίποτα, Αριστόνικε. Οδηγήθηκες σε αυτήν την απόφαση» του είπε με απαράλλακτη ψυχραιμία ο στωικός φιλόσοφος. «Εάν σου άρεσε στα ανάκτορα θα καθόσουν εκεί, εσύ όμως δεν άντεχες και έφυγες. Τί ποιο αναμενόμενο από αυτό; Ποιός σε έκανε όμως αυτό που είσαι, Αριστόνικε; Ποιός σε έκανε να μην αντέχεις μέσα στα ανάκτορα και να νιώθεις ότι ασφυκτιάς; Ποιός σε έκανε να θέλεις να βγεις έξω να τρέξεις στα χωράφια και να μην αντέχεις την υποκρισία που επικρατούσε εκεί μέσα;».

Ο Αριστόνικος άκουγε αποσβολωμένος τον φιλόσοφο να προσεγγίζει προσωπικές στιγμές της ζωής του. Κανείς δεν το είχε ξανακάνει με τόσο βαθύ τρόπο, ούτε καν ο ίδιος του ο εαυτός.

«Πώς θα μπορούσε ο γιος μιας σκλάβας, να εξοικειωθεί σε ένα τέτοιο βασιλικό περιβάλλον;» συνέχισε ο φιλόσοφος. «Πώς, ενώ στις φλέβες σου έτρεχε δουλικά αίμα; Για αυτό έφαγνες πάντα την ανεξαρτησία σου, Αριστόνικε. Για αυτό σου άρεσε να κάθεται με τους δούλους τα βράδια και να παίζεις μαζί τους. Όλοι μας είμαστε έρμια των θεών παιδί μου, μα δεν τον βλέπουμε. Θέλουμε να νιώθουμε ελεύθεροι και ανεξάρτητοι, αυτό όμως είναι αδύνατο».

«Όχι, Βλόσσιε. Σταμάτα! Τί είναι αυτά που λες; Σταμάτα!» τον διέκοψε απότομα ο Αριστόνικος. Δεν μπορούσε να ακούει άλλο τις παράλογες προσεγγίσεις του, ένιωθε να πνίγεται. Έχασε την ανάσα του από τις αποκαλύψεις του φιλοσόφου. Ξάπλωσε και του γύρισε τη πλάτη. Δεν έδωσε

άλλη σημασία στα λόγια του. Ο συλλογισμός του Βλόσιου δεν ήταν παρά ένας ακόμα μπερδεμένος λόγος, όπως εκείνων που πάντα συνηθίζουν να αναπτύσσουν οι φιλόσοφοι, μόνο και μόνο για να καταπλήξουν τα πλήθη με τις υπερβολές των ιδεών τους. «Αυτοί οι φιλόσοφοι έχουν πολύ ελεύθερο χρόνο και καθόλου ανησυχίες για τον κόσμο γύρω τους» σκέφτηκε προσπαθώντας να αποκοιμηθεί. «Πολύ χρόνο χαράμισα μαζί του. Δεν μπορώ να ασχολούμαι άλλο με τις ονειροπαρμένες σκέψεις των φιλόσοφων. Έχω έναν κόσμο να αλλάξω».

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΕΙΑ

Περπατούσαν τώρα δυο ολόκληρες μέρες, ο ήλιος τούς έκαιγε πάνω από τα κεφάλια τους και δυσκόλευε ακόμα περισσότερο την πορεία τους. Το βήμα τους αργό, καθώς οι περισσότεροι άντρες είχαν κουραστεί από την οδοιπορία. Το φαγητό κόντευε να τελειώσει, όπως και το νερό. Βρίσκονταν σε οριακό σημείο και ο Αριστόνικος ανυπομονούσε να φτάσουν το συντομότερο δυνατό στην Στρατονίκηια.

Η Στρατονίκηια προμήθευε με τα προϊόντα της την βασιλική έπαυλη, που υπήρχε έξω από την πόλη. Ήταν σίγουρος πως οι κάτοικοι θα ήταν αγανακτισμένοι με τον βασιλιά, από την κακομεταχείριση που δεχόντουσαν χρόνια τώρα, και για αυτό πίστευε θα καλωσόριζαν τους άντρες του και θα τους φρόντιζαν.

Καθώς ήταν καβάλα στο άλογο, έστρεψε το βλέμμα του και κοίταξε τους στρατιώτες του. Άλλοι κούτσαιναν από κάποια πληγή στο πόδι, ενώ άλλοι ήταν έτοιμοι να λιποθυμήσουν. Με το ζόρι στεκόντουσαν όρθιοι. Όλοι ήταν σε άθλια κατάσταση, δεν είχαν επιλογή όμως να σταματήσουν. Έπρεπε να βιαστούν να φτάσουν στην Στρατονίκηια. Ήταν σίγουρο ότι μετά από τόσες μέρες, οι Ρωμαίοι θα είχαν πιάσει λιμάνι στην Πέργαμο, θα είχαν ακούσει τις φήμες για την κατεύθυνσή τους και θα κινούνταν ξοπίσω τους.

Ξαφνικά, ένας σαματάς ξέσπασε μέσα από το μπουλούκι των αντρών. Ο Αριστόνικος που έδειχνε τον δρόμο μπροστά, γύρισε το σώμα του και είδε δυο άντρες να περνούν ανάμεσα από το πλήθος. Κρατούσαν στα χέρια τους έναν εξαντλημένο άντρα. Ήταν ο Στήλιος, ένας από τους πληροφοριοδότες της Περγάμου. Τον μετέφεραν μακριά από το μπουλούκι για να πάρει αέρα. Στην πραγματικότητα ο Αριστόνικος έδωσε αυτή τη διαταγή, γιατί δεν ήθελε να ακούσουν τα νέα οι άντρες προτού τα μάθει ο ίδιος.

Κάθισαν τον πληροφοριοδότη κάτω από ένα δέντρο, ακούμπησε την πλάτη του στον κορμό και του έφεραν νερό να πει. Το στρατιωτικό επιτελείο συγκεντρώθηκε γρήγορα γύρω του, ανυπόμονο να ακούσει τα νέα που έφερε. Τελικά μετά από λίγο ξεκίνησε να μιλά με δυσκολία. «Ο στρατός των Ρωμαίων βρίσκεται ακριβώς πίσω μας, βασιλιά μου. Αποβιβάστηκαν πριν από δυο μέρες στο λιμάνι της Περγάμου και ξεκίνησαν κατευθείαν να ακολουθούν τα ίχνη σου. Είναι πίσω μας μια μέρα απόσταση, αλλά κινούνται αργά. Είναι πολλοί, πάρα πολλοί! Δεν έχω ξαναδεί κάτι αντίστοιχο...» είπε λαχανιασμένος και σταμάτησε. Έφερε ξανά το παγούρι με το νερό στο στόμα του και ήπιε με βουλιμία.

Σταγόνες ιδρώτα κυλούσαν επάνω στα μακριά γένια του και έσταζαν επάνω στον βρώμικο χιτώνα του. Η φωνή του ακούστηκε πολύ τρομαγμένη και αυτό έκανε τους περισσότερους από το στρατιωτικό επιτελείο να μουδιάσουν.

«Τους είδα, βασιλιά μου. Ήμουν κρυμμένος πίσω από έναν βράχο και τους παρακολουθούσα. Περνούσαν από μπροστά μου για ώρες ολόκληρες χωρίς τελειωμό. Ο στρατός τους είναι πολύ καλά εξοπλισμένος, όλοι οι άντρες κρατούν ασπίδες και δόρατα. Διαθέτουν επίσης πολλούς έφιππους και τοξότες. Φαίνεται πως έστειλαν ότι καλύτερο είχαν στην διάθεσή τους».

Ο Αριστόνικος άκουγε της πληροφορίες που μετέφερε ο άντρας χωρίς να αντιδρά, τα νέα του ήταν πολύ χειρότερα από ότι περίμενε. Σηκώθηκε όρθιος και περπάτησε προβληματισμένος στον χώρο.

«Δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε μόνοι μας αυτόν τον στρατό βασιλιά μου» είπε αγχωμένος ο Αντίπατρος. «Χρειαζόμαστε ενισχύσεις».

«Ποιός να μας βοηθήσει, Αντίπατρε;» φώναξε αγριεμένες ο Αριστόνικος. «Δεν έχει μείνει κανένας για να μας βοηθήσει».

«Ο λαός της Θράκης, βασιλιά μου» φώναξε ο Καλλίμαχος.« Αυτοί μισούν θανάσιμα τους Ρωμαίους. Σίγουρα θα ανταποκριθούν στο κάλεσμά σου».

«Μέχρι να φτάσουν με τα πόδια από την Θράκη, θα έχουν περάσει πέντε μέρες, Καλλίμαχε. Δεν θα αντέξουμε τόσες μέρες να πολεμήσουμε μόνοι μας».

Ησυχία απλώθηκε και πάλι στο συμβούλιο του επιτελείου, κανείς δεν μπορούσε να βρει μια λύση σε αυτήν την επικίνδυνη έκβαση των πραγμάτων. Οι εξεγερμένοι άντρες ήταν μόνοι τους, τελείως μόνοι τους. Ο Αριστόνικος ήταν ανήσυχος, περπατούσε πάνω κάτω προσπαθώντας να σκεφτεί την επόμενη κίνησή του.

«Υπάρχουν οι Αθηναίοι...» ακούστηκε μια χαμηλή φωνή.

«Τι είπες;» ρώτησε ο Αριστόνικος που δεν άκουσε καλά. Ο άντρας που είχε μιλήσει ήταν ο πληροφοριοδότης που βρισκόταν ακόμα κάτω ξαπλωμένος. Ο Αριστόνικος τον πλησίασε, γονάτισε μπροστά του και τον έπιασε από τον σβέρκο

«Οι Αθηναίοι, βασιλιά μου...» του επανέλαβε με δυσκολία και έβηξε.« Έχουν αραγμένο το στόλο τους στην Λέσβο. Δεν ήμαστε ακόμα πολύ μακριά από την ακτή, μόλις μια μέρα απόσταση. Μπορούμε να συνεχίσουμε τον δρόμο μας μέχρι τη Στρατονίκη και να στείλουμε έναν άντρα για να ζητήσει ενισχύσεις».

«Οι Αθηναίοι...» επανέλαβε έκπληκτος ο Αριστόνικος.« Μα πως δεν το είχα σκεφτεί πιο πριν; Οι Αθηναίοι ήταν πάντοτε σύμμαχοι της Περγάμου. Άλλωστε, είναι το λίκνο της δημοκρατίας. Σίγουρα θα θέλουν να βοηθήσουν κάποιους που αντιμάχονται την καταπίεση και την διαφθορά των βασιλιάδων».

«Δεν μπορούν να βοηθήσουν οι Αθηναίοι, βασιλιά μου» ακούστηκε από μακριά η φωνή του Βλόσιου. Αμέσως όλοι γύρισαν τα κεφάλια τους και τον κοίταξαν με ένα πολύ εχθρικό βλέμμα.

«Παλιοφιλόσοφε, θα σταματήσεις επιτέλους να σαμποτάρεις τον αγώνα μας;» φώναξε αγριεμένος ο Αντίπατρος και όρμισε κατά πάνω του. Ο Βλόσιος δεν έκανε καμία προσπάθεια να προστατευτεί από το χτύπημά του, αλλά ευτυχώς τελευταία στιγμή επενέβη ο Αριστόνικος και τον προστάτεψε. Ο Αντίπατρος απομακρύνθηκε αγανακτισμένος, μα τότε ο Αριστόνικος έπιασε τον φιλόσοφο από τον χιτώνα και τον τράβηξε μακριά από το υπόλοιπο επιτελείο.

«Γιατί, γιατί σοφέ άντρα λες, ότι οι Αθηναίοι δεν μπορούν να μας βοηθήσουν; Εκείνοι πάντα είχαν πολύ καλές σχέσεις με την Πέργαμο και με την οικογένειά μου. Μόλις ακούσουν ότι μαχόμαστε για την ελευθερία και την δημοκρατία, θα σπεύσουν γρήγορα να μας βοηθήσουν» του είπε ο Αριστόνικος εξοργισμένος. Ο Βλόσιος τον κοιτούσε με ένα ψυχρό και απλανές βλέμμα.

«Στα χρόνια που θα 'ρθουν Αριστόνικε, θα λένε για την Ρώμη ότι ήταν μια σπουδαία δημοκρατία επειδή οι άνθρωποι μπορούσαν να ψηφίζουν» είπε ο φιλόσοφος σε αδιάφορο τόνο.« Ποιός θα είναι εκεί όμως να τους πει, πώς οι περισσότεροι άνθρωποι πουλούσαν την ψήφο τους στους πλούσιους για να αγοράσουν ένα κομμάτι ψωμί; Ποιός θα είναι εκεί να τους πει, ότι η σύγκλητος ήταν γεμάτη από πλούσιους γαιοκτήμονες που κοιτούσαν μονάχα τα προσωπικά τους συμφέροντα;»

«Δεν σε καταλαβαίνω, Βλόσιε. Τι θες να πεις; Μίλα καθαρά...» αντέδρασε με αγανάκτηση ο Αριστόνικος.

«Βασιλιά μου, οι Αθηναίοι ποτέ δεν ήταν σύμμαχοι της Περγάμου αλλά του βασιλιά της. Τί σόι δημοκρατία λες να είναι αυτή, που συνεργάζεται με έναν άνθρωπο που καταδυναστεύει τον λαό του;». Ο Αριστόνικος έμεινε άναυδος από την προσέγγιση του φιλοσόφου. Ήταν αλήθεια ότι πάντα αναρωτιόταν, πώς ο πατέρας του διατηρούσε φιλικές σχέσεις με την Αθήνα αφού μισούσε τη δημοκρατία.« Η ιστορία της Αθήνας ξεκινά δυο αιώνες προτού φτάσει στην αποκορύφωση της δόξας της, όταν ο λαός των Αθηνών έδωσε από την πόλη μια οικογένεια. Μια οικογένεια

που είχε φερθεί προδοτικά, για να εξυπηρετήσει τα προσωπικά της συμφέροντα. Αυτή η οικογένεια ήταν οι Αλκμεωνίδες. Μήπως την έχεις ακουστά;»

«Δεν μου λέει κάτι το όνομα» απάντησε αδιάφορος ο Αριστόνικος.

«Η οικογένεια των Αλκμεωνιδών ανήκε στην αριστοκρατία. Είχε εξοριστεί για αρκετά χρόνια από τους Αθηναίους, μέχρι που ο Σόλωνας της πρόσφερε αμνηστία. Επέστρεψαν πίσω όλα τα μέλη της οικογένειας και κατευθείαν ανέπτυξαν δράση στα κοινωνικά και εμπορικά δρώμενα της πόλης. Μετά από μερικά χρόνια όμως, βρέθηκαν πάλι στην εξορία αφού τους έδιωξε ο Πεισίστρατος».

«Ο τύραννος Πεισίστρατος» συμπλήρωσε ο Αριστόνικος.

«Μην βιάζεσαι...» τον συνέτισε ο Βλόσσιος. «Εκείνη την εποχή τρεις ήταν οι μεγάλες προσωπικότητες που θα κυριαρχούσαν στην εξουσία. Ο Λυκούργος γιος του Αριστολαΐδη, ο Πεισίστρατος και ο Μεγακλής ο Αλκμεωνίδας. Ο Πεισίστρατος, μόλις κατέλαβε την εξουσία, εξόρισε τους αντίπαλους του, δήμευσε τις περιουσίες τους και εξουσίασε για τριάντα χρόνια. Αν και κατέλαβε βίαια την εξουσία, σεβάστηκε την νομοθεσία του Σόλωνα και για να ηρεμίσει τα πλήθη, ξαναμοίρασε τα χωράφια που μέχρι τότε κατείχαν οι αριστοκράτες. Έδωσε δάνεια στους αγρότες με χαμηλό τόκο, έχτισε ναούς, αγάλματα και μεγάλα οικοδομήματα προσφέροντας με αυτόν τον τρόπο δουλειά στους ανέργους».

«Δηλαδή ο Πεισίστρατος έκανε ότι δεν κατόρθωσε η νομοθεσία του Σόλωνα;» τον ρώτησε έκπληκτος. «Πώς γίνεται ένας τύραννος να εφαρμόσει δημοκρατική πολιτική;»

«Μετά το θάνατο του Πεισίστρατου...» συνέχισε ο φιλόσοφος χωρίς να σχολιάσει την απορία του Αριστόνικου, «...τόν διαδέχτηκαν στην εξουσία οι δύο του γιοι. Ο Ιππίας και ο Ίππαρχος. Μπορείς να πεις ότι ήταν το ίδιο ρεμάλια, όπως ο αδελφός σου ο Άτταλος. Φέρθηκαν βάνουσα στον κόσμο. Δεν νοιάζονταν πραγματικά για τον λαό τους, όπως ο πατέρας τους, παρά μόνο για την προσωπική τους καλοπέραση. Αυτό έφερε μεγάλη αναστάτωση στην πόλη. Πολλοί προσπάθησαν να ανατρέψουν την τυραννία, μέχρι που ο Αρμόδιος και ο Αριστογείτονας σκότωσαν τον Ιππία. Στην συνέχεια κυριάρχησε ο αδελφός του ο Ίππαρχος, αλλά όχι για πολύ αφού οι εξόριστοι Αλκμεωνίδες, που βρίσκονταν κέτες στους Δελφούς, κατάφεραν να πείσουν τους Σπαρτιάτες να επιτεθούν στην Αθήνα. Μετά από πολλές πιέσεις, ο σπαρτιάτης βασιλιάς Κλεομένης πείστηκε. Επιτέθηκε στην Αθήνα και την απελευθέρωσε από την τυραννία».

Ο Αριστόνικος άκουγε προβληματισμένος τον φιλόσοφο, προσπαθώντας να καταλάβει τί σχέση είχαν όλα αυτά, με την απόφαση του να ζητήσει βοήθεια από την δημοκρατική Αθήνα.

«Μόλις αποκαταστήθηκε η δημοκρατία...» συνέχισε ακατάπαυστα ο Βλόσσιος, «επέστρεψαν πίσω στην πόλη όλοι οι εξόριστοι, μαζί και η οικογένεια των Αλκμεωνιδών. Ο άντρας που πρωταγωνίστησε στην πολιτική σκηνή εκείνη την παραγμένη περίοδο, ήταν ο Κλεισθένης. Άλλαξε την πολιτική οργάνωση της Αθήνας σε δήμους, αύξησε τις αρμοδιότητες της εκκλησίας του δήμου και γενικά οι μεταρρυθμίσεις του προώθησαν την εκδημοκράτηση της Αθήνας. Ξέρεις σε ποια οικογένεια ανήκε ο Κλεισθένης;» ρώτησε τον Αριστόνικο και εκείνος τού απάντησε αρνητικά κουνώντας το κεφάλι του. «Ο Κλεισθένης ανήκε στην οικογένεια των Αλκμεωνιδών. Όσα σπουδαία και αν κατόρθωσε όμως, δεν ήταν αρκετά. Ένας άλλος τολμηρός άντρας έμελε να απογειώσει την τυχαία πόλη της Αττικής, στη κορυφή του Ολύμπου».

«Ο Περικλής...;» ρώτησε διστακτικά ο Αριστόνικος και ο φιλόσοφος κούνησε θετικά το κεφάλι του.

«Στα χρόνια τού Περικλή, η Αθήνα γνώρισε το απόγειο της δόξας της. Εκμεταλλεύτηκε τη ναυτική δύναμη από τριήρεις που δημιούργησε ο Θεμιστοκλής και μετέτρεψε την Δηλιακή συμμαχία σε ηγεμονία, με τη Αθήνα κυρίαρχη δύναμη. Οι αθηναϊκές τριήρεις κυριεύσαν όλες τις θάλασσες, θησαυροί και χρυσάφι έφταναν στην αγορά της Αθήνας από τα πέρατα του κόσμου.

Ο Περικλής όμως δεν θέλησε να τον κρατήσει όλο αυτό το πλούτο μόνο για τους αριστοκράτες, αλλά να τον μοιράσει στο λαό. Έτσι καθιέρωσε τις Λειτουργίες, τους μηχανισμούς με τους οποίους οι πλούσιοι έδιναν χρήματα, ώστε να παρακολουθούν δωρεάν οι φτωχοί συμπολίτες τους τις τραγωδίες στα θέατρα. Επίσης, συνεισέφεραν οικονομικά στην συντήρηση των πολεμικών πλοίων και στην σίτιση των φτωχών. Μάλιστα, προκειμένου να τελειοποιήσει το όραμα του ο Περικλής, μετέφερε το θησαυροφυλάκιο της συμμαχίας από την Δήλο στην Αθήνα και με τα χρήματα των συμμάχων, δημιούργησε στην ακρόπολη το μεγαλύτερο μνημείο όλων των εποχών, τον Παρθενώνα».

«Γιατί μου τα λες όλα αυτά, Βλόσσιε; Δεν σε καταλαβαίνω» τον διέκοψε αγανακτισμένος ο Αριστόνικος. «Εξήγησέ μου σύντομα τί θες να πεις, δεν έχουμε καιρό για χάσιμο».

«Αριστόνικε, ξέρεις σε ποια οικογένεια ανήκε ο Περικλής;» τον ρώτησε ψυχραιμα ο φιλόσοφος. Ο Αριστόνικος σάστισε, παρέμεινε βουβός για λίγο. Η σκέψη του μεταφέρθηκε στο παρελθόν, όταν ήταν μικρός και διάβαζε στην βιβλιοθήκη τα γραπτά του Θουκυδίδη. Ξαφνικά άνοιξε τα μάτια του και κοίταξε έντρομος τον φιλόσοφο.

«Ο Περικλής ανήκε στο γένος των Αλκμεωνίδων...» απάντησε ψιθυριστά.

«Γιατί λες να πλήρωναν οι πλούσιες οικογένειες τις λειτουργίες, Αριστόνικε; Γιατί λες να πλήρωναν χορηγίες για τα θέατρα, για τα πλοία και για την σίτιση; Λες να νοιάζονταν οι άπληστοι έμποροι, για το καλό του λαού της Αθήνας; Όλα αυτά τα χρήματα τα έδιναν για να κρατούν την μάζα αποχαυνωμένη. Μάγευαν τον λαό με τραγωδίες, με αγώνες και με φιλοσοφίες, όπως ακριβώς έκανε ο πατέρας σου με το βωμό του Δια. Όλα στην Αθήνα ελέγχονταν από τις δυνατές οικογένειες, η επιρροή τους όμως ήταν θαμμένη κάτω από την αίγλη της φιλοσοφίας και της λάμψης του Παρθενώνα. Η δημοκρατία και η ελευθερία είναι ένα παραμύθι για να αποκομίζονται οι μάζες, Αριστόνικε. Μόλις όμως ένας φιλόσοφος προσπάθησε να αποκαλύψει στους Αθηναίους αυτή την αλήθεια και να τους δείξει πόσο υπόδουλοι ήταν, τί έγινε;»

«Τον ανάγκασαν να πει το κώνειο...» απάντησε συγκλονισμένος ο Αριστόνικος.

Είχε μαρμαρώσει, δεν είχε ξανακούσει μια τέτοια προσέγγιση της ιστορίας. Για εκείνον, η Αθήνα αντιπροσώπευε πάντα την ελευθερία, την ισότητα και όλα τα άλλα ιδανικά που συνέθεταν έναν καλύτερο κόσμο. Τώρα αυτός ο περίεργος φιλόσοφος, γκρέμιζε τα πάντα.

«Για αυτό λοιπόν ο πατέρας μου, διατηρούσε στενές σχέσεις με τους αθηναίους...» είπε αφηρημένο Αριστόνικος. «Για αυτό κατασκεύασε την μεγάλη στοά στην κεντρική αγορά της Αθήνας. Επειδή συνεργαζόταν με τις οικογένειες που ήλεγχαν την πόλη, όπως ακριβώς έκανε και στην Περγαμο».

Έδειχνε συντετριμμένος για ακόμα μια φορά, από τις αποκαλύψεις του φιλοσόφου. Όλα όσα είχε πει ο Βλόσσιος, ήταν αλήθειες. Μεγάλες αλήθειες που τόσα χρόνια ήταν μπροστά στα μάτια του, μα αδυνατούσε να αντικρίσει. Ο φιλόσοφος δεν φοβόταν να κοιτάξει κατάματα την πραγματικότητα, ακόμα και αν ήταν σκληρή και απάνθρωπη.

«Για αυτό σου λέω, δίκαιε βασιλιά» τον πλησίασε ο Βλόσσιος και του είπε ψιθυριστά. «Δεν έχεις να περιμένεις τίποτα από τους Αθηναίους. Είμαστε μόνοι μας...»

Ο Αριστόνικος δεν του απάντησε κάτι, έσφιξε τα χείλη του με οργή και ξεκίνησε να επιστρέφει στους άντρες. Το επιτελείο του ήταν ανίστατο, ο Αντίπατρος και οι άλλοι προσπαθούσαν να σκεφτούν τί άλλες επιλογές είχαν. Μόλις διέκριναν την παρουσία του βασιλιά τους σταμάτησαν να φωνάζουν, η φασαρία υποχώρησε και περίμεναν να ακούσουν την απόφαση του. Προχώρησε προς το μέρος τους με μια ήρεμη αύρα στο πρόσωπό του, δεν έδειχνε εκνευρισμένος όπως προηγούμενως.

«Άντρες, θα σκαρφαλώσουμε σε 'κείνον εκεί τον λόφο» τους είπε και έδειξε με το χέρι του έναν χαμηλό λόφο, που βρισκόταν ακριβώς από πίσω τους.« Θα εκμεταλλευτούμε το στενό άνοιγμα που κάνουν οι βράχοι, για να πολεμήσουμε τους ρωμαίους λίγους λίγους».

Όλοι στο επιτελείο χάρηκαν, μόλις άκουσαν το χαρμόσυνο νέο για τον πόλεμο. Δεν έβρισκαν την ώρα να χτυπηθούν με τους αναθεματισμένους ρωμαίους που είχαν εισβάλει στην χώρα τους. «Ποιόν θα στείλουμε να ειδοποιήσει τους Αθηναίους, βασιλιά μου;» τον ρώτησε ο Κάδμος.

«Κανένα...» του απάντησε άψυχα ο Αριστόνικος.

«Τι;» αντέδρασε έκπληκτος εκείνος.

«Τί είναι αυτά που λες, Αριστόνικε;» αναρωτήθηκε και ο Αντίπατρος που δεν πίστευε στα αυτιά του.

«Δεν έχουμε να περιμένουμε τίποτα από τους Αθηναίους, φίλε μου» του απάντησε με ήρεμη φωνή.« Αν ήθελαν μας βοηθήσουν, θα το είχαν κάνει εδώ και χρόνια να ξεφορτωνόμασταν τον βασιλιά και τους αυλικούς πάνω από τις πλάτες μας».

Οι άντρες σάστισαν με την απρόσμενη απόφαση του βασιλιάς τους. Δεν περίμεναν ότι θα απέρριπτε την βοήθεια των Αθηναίων, αφού πάντα μιλούσε με θαυμασμό για αυτούς και την πόλη τους.

«Εάν δεν καλέσουμε σε βοήθεια τούς Αθηναίους Αριστόνικε, δεν υπάρχει λόγος να σταματήσουμε εδώ» του έφερε αντίρρηση ο Αντίπατρος.« Αντιθέτως, πρέπει να βιαστούμε να φτάσουμε στην Στρατονίκη και να συγκεντρώσουμε στρατό από τα γύρω χωριά».

«Δεν έχουμε δύναμη για να προχωρήσουμε παραπέρα, Αντίπατρε. Είμαστε εξαντλημένοι όλοι από την κούραση. Αυτός ο λόφος, είναι πολύ καλό στρατηγικό σημείο. Αν το εγκαταλείψουμε τώρα και οι ρωμαίοι μάς προλάβουν στον δρόμο απροετοίμαστους, θα μας αποτελειώσουν. Θα σκαρφαλώσουμε εκεί πάνω, θα στρατοπεδεύουμε και θα προετοιμαστούμε για μάχη. Ένας άντρας θα τρέξει μέχρι την Στρατονίκη να ενημερώσει τους ανθρώπους εκεί, ότι τούς χρειαζόμαστε. Όλοι τους μισούν το βασιλιά και τους ρωμαίους, σίγουρα θα τρέξουν γρήγορα για να μας βοηθήσουν».

Μόλις τα είπε αυτά ο Αριστόνικος εγκατέλειψε το μέρος μαζί με τον Βλόσιο και ξεκίνησαν να κατευθύνονται προς τον απόκρημνο λόφο. Οι άντρες έστεκαν μαρμαρωμένοι στις θέσεις τους και τους κοιτούσαν να απομακρύνονται. Δεν μπορούσαν να αντιληφτούν το σκεπτικό του βασιλιάς τους.

«Αυτός ο παλιοφιλόσοφος τα φταίει όλα» είπε αγανακτισμένος ο Αντίπατρος.« Θα πρέπει να τον μάγειρε με κάποιο ξόρκι».

Όλοι συμφωνήσαν μαζί του. Ο Αριστόνικος έδειχνε πολύ διαφορετικός από τότε που είχε έρθει κοντά τους αυτός ο περίεργος φιλόσοφος, αλλά εκεί που είχαν φτάσει τα πράγματα, το μόνο που μπορούσαν να κάνουν ήταν να ακολουθήσουν τις διαταγές του.

Το συμβούλιο διαλύθηκε μετά με την απομάκρυνση του βασιλιά, οι αρχηγοί επέστρεψαν στις ομάδες τους και ενημέρωσαν τους άντρες για το σχέδιο. Αμέσως το στρατόπεδο σηκώθηκε στο πόδι, όλοι μάζευαν τα πράγματά τους και σε μια ώρα είχαν ξεκινήσει να σκαρφαλώνουν στον λόφο. Ο άντρας που επιλέχτηκε για να τρέξει μέχρι την Στρατονίκη, ήταν ο Άρατος.

Καταγόταν από ένα χωριό εκεί κοντά και γνώριζε καλά τα κατατόπια. Ευχήθηκε στους συναγωνιστές του καλή τύχη και τους υποσχέθηκε πως δεν θα σταματούσε στιγμή, μέχρι να έφτανε στην Στρατονίκη.

ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Μέχρι το βράδυ, οι άντρες είχαν ολοκληρώσει τις προετοιμασίες για την επικείμενη σύγκρουση. Μόλις έφτασαν στην κορυφή του λόφου δεν έχασαν καθόλου χρόνο, ξεκίνησαν αμέσως να κατασκευάζουν παγίδες με ξύλα και σχοινιά. Έστησαν πασσάλους περιμετρικά από το στρατόπεδο, ώστε να δυσκολέψουν την είσοδο των έφιππων ρωμαίων. Έκαναν ότι περισσότερο μπορούσαν για να ενισχύσουν την άμυνά τους.

Η νύχτα έπεσε χωρίς να το καταλάβουν. Ήταν τόσο απασχολημένοι με τις προετοιμασίες, που δεν αντιλήφθηκαν πότε κρύφτηκε ο ήλιος και εμφανίστηκαν στον ουρανό τα αστέρια. Φωτιές άναψαν στον καταυλισμό, δημιουργώντας μια απόκρυφη ατμόσφαιρα. Οι άντρες μαζεύτηκαν σε παρέες, ο ένας έδινε δύναμη και θάρρος στον άλλο για να αντέξουν την αναμονή της μάχης. Μέχρι τότε είχαν πολεμήσει αρκετές φορές, στην Κύζικο, στην Σηστό, στην Μήθυμνα, όμως ήταν η πρώτη φορά που θα αντιμετώπιζαν το στρατό των Ρωμαίων, τον πιο προηγμένο στρατό της εποχής. Οι λεγεωνάριοι είχαν κατακτήσει με τις φάλαγγές τους την Σαρδηνία, την Κορσική, την Καρχηδόνα, την Μακεδονία και τώρα ήταν έτοιμοι να πατήσουν το πόδι τους στην Ασία. Ο Αριστόνικος ήταν κρυμμένος πίσω από τις φυλλωσιές και κοιτούσε τους άντρες του. Είχε κυριευτεί από άγχος. Αναρωτιόταν αν θα κατόρθωναν να αντισταθούν στα χτυπήματα των Ρωμαίων και εάν θα έφταναν έγκαιρα οι ενισχύσεις από την Στρατονίκη. Πήρε μερικές βαθιές ανάσες και βγήκε πίσω από τις φυλλωσιές, προχώρησε προς το μέρος όπου κάθονταν οι άντρες του. Εκείνοι μόλις τον είδαν, ξεκίνησαν να φωνάζουν χαρούμενα συνθήματα για τον βασιλιά τους. Σηκώθηκαν από τις θέσεις τους και τον πήραν στην αγκαλιά τους. Ο Αριστόνικος χάθηκε μέσα στο μπουλούκι των αντρών.

Το επόμενο πρωινό, όλα ήταν έτοιμα. Οι άντρες είχαν ολοκληρώσει τις προετοιμασίες και ήταν σε θέση μάχης. Κρατούσαν τα όπλα σφιχτά στα χέρια τους και περίμεναν πότε θα εμφανίζονταν μπροστά τους ο στρατός των Ρωμαίων. Μέχρι το μεσημέρι δεν είχε φάνει τίποτα στον ορίζοντα, ο ήλιος έκαιγε δυνατός τις πέτρες και κιτρίνιζε το γρασίδι.

Ένα δροσερό αεράκι φύσηξε ξαφνικά, χάιδεψε τον ιδρωμένο σβέρκο του Αριστόνικου και τον έκανε να ανατριχιάσει. Αυτή η αίσθηση έφερε συνειρμικά στο μυαλό του εικόνες από το παρελθόν. Αναμνήσεις από τα καλοκαίρια που έτρεχε στους διάδρομους των ανακτόρων και κυνηγούσε τον μικρό του αδελφό. Θυμήθηκε τα καλοκαίρια στο χωριό της Ελαίας κατά την διάρκεια του θερίσματος, που στεκόταν μέσα στο χωράφι και αγνάντευε τα χρυσαφιά στάχυα. Τόσες και τόσες αναμνήσεις από την φυσιολογική του ζωή και να που τώρα είχε φτάσει στο σημείο να κρατά στο χέρι του ασπίδα και σπαθί.

Καθώς ήταν χαμένος στις σκέψεις του, δυνατές φωνές ακούστηκαν να έρχονται πάνω στον άνεμο και τον επανέφεραν στην πραγματικότητα. Δεν μπορούσε να διακρίνει καθαρά τί έλεγαν, ήτανε σίγουρος όμως για το περιεχόμενό τους.

«Οι Ρωμαίοι, οι Ρωμαίοι! Έφτασαν οι Ρωμαίοι!» έλεγε η φωνή που συνεχώς πλησίαζε.

Ο Αριστόνικος περπάτησε μπροστά, πλησίασε στην άκρη του γκρεμού και κοίταξε πάνω από τις παρυφές των δέντρων. Στο βάθος του ορίζοντα, διέκρινε ένα μαύρο όγκο να κινείται αργά προς το λόφο.

«Άντρες, πάρτε θέσεις μάχης!» φώναξε με δύναμη ο Αντίπατρος, καθώς φορούσε στο κεφάλι του την περικεφαλαία.

Ο Αριστόνικος προτού ξεκινήσει να κατηφορίζει στην εσοχή του λόφου, έστρεψε το βλέμμα πίσω του και κοίταξε τον Βλόσιο. Ο φιλόσοφος ήταν καθισμένος πάνω σε έναν βράχο, κρατούσε την μαγκούρα στο χέρι του και κοιτούσε αφηρημένα γύρω του το χώρο. Τον πλησίασε, στάθηκε

από πάνω του, μα εκείνος δεν έδειχνε να αντιλαμβάνεται την παρουσία του. Παραμιλούσε μόνος του μερικές απόκρυφες λέξεις.

«Τί θα κάνεις, Βλόσσιε;» τον ρώτησε.

Ο φιλόσοφος σήκωσε το κεφάλι του και τον κοίταξε με ένα βλέμμα απορίας. Έδειχνε να μην τον αναγνωρίζει. Όταν τελικά τον κατάλαβε, ένα χαμόγελο σχηματίστηκε στο γερασμένο πρόσωπό του.

«Θα περιμένω...» του απάντησε με χαρούμενη φωνή.

Ο Αριστόνικος κούνησε συγκαταβατικά το κεφάλι του, φόρεσε την περικεφαλαία του και απομακρύνθηκε. Περπάτησε με προσοχή το απόκρημνο μονοπάτι και κατέβηκε στην μικρή εσοχή του λόφου όπου θα διεξαγόταν η μάχη. Οι άντρες του ήταν κρυμμένοι πίσω από τα βράχια και τους χοντρούς κορμούς δέντρων που είχαν τοποθετήσει, για να προστατευτούν από τα βέλη των Ρωμαίων. Πλησίασε τον Αντίπατρο, στάθηκε δίπλα του και έδωσαν τα χέρια. Τα έσφιξαν δυνατά, όπως έκαναν στις τόσες και τόσες μάχες που είχαν δώσει για την ελευθερία και την δικαιοσύνη. Οι άντρες μόλις τον αντίκρισαν δίπλα τους, ξέσπασαν αμέσως σε δυνατές κραυγές. Η παρουσία του, τούς έδωσε δύναμη. Απέναντί τους τώρα ήταν παρατεταγμένος ο στρατός των Ρωμαίων. Το κόκκινο χρώμα των χιτώνων τους είχε πλημμυρίσει την απέραντη πεδιάδα και δημιουργούσε μια περίεργη αίσθηση στην ατμόσφαιρα. Όπως έπεφταν επάνω τους οι ακτίνες του ηλίου, τούς έκαναν να δείχνουν σαν ένα λιβάδι γεμάτο με κατακόκκινα τριαντάφυλλα.

«Δεν είχε άδικο ο πληροφοριοδότης» σχολίασε ο Αντίπατρος. «Δεν έχω δει μεγαλύτερο στρατό στη ζωή μου».

Ησυχία επικράτησε για λίγη ώρα, χωρίς κανέναν από τους δύο στρατούς να κάνει κάποια κίνηση. Όλοι παρέμεναν στις θέσεις τους, οι ανάσες έβγαιναν βαριές, ιδρώτας έσταζε από τα μέτωπα των αντρών και των δύο μεριών. Ξαφνικά ένας έφιππος από την πλευρά των Ρωμαίων, ξεκίνησε να πλησιάζει μόνος του την μεριά των εξεγερμένων. Αυτό που έκανε εντύπωση ήταν ότι δεν φορούσε επάνω του το κυανό των Ρωμαίων, αλλά τα χρώματα της Περγάμου. Πλησίασε προς το λόφο διστακτικά και σταμάτησε στην μέση της διαδρομής, διατηρώντας μια απόσταση ασφαλείας.

«Αριστόνικε...» ακούστηκε η φωνή του έφιππου άντρα. «Το ξέρω ότι με ακούς, Αριστόνικε.

Πέτυχες πάρα πολλά παιδί μου όλο αυτόν τον καιρό που τα έβαλες με την αυλή της Περγάμου. Αυτοί εδώ όμως είναι Ρωμαίοι, Αριστόνικε. Δεν αστειεύονται».

Αν και ο άντρας μιλούσε από μεγάλη απόσταση, ο Αριστόνικος αναγνώρισε εύκολα σε ποιον ανήκε αυτή η γερωντίστικη φωνή. Κανείς άλλος δεν θα τού μιλούσε με τόση οικειότητα, εκτός από τον Εύδημο.

«Το ξέρεις πολύ καλά ότι δεν έχεις καμία τύχη να κερδίσεις σήμερα, Αριστόνικε» συνέχιζε να φωνάζει από απόσταση. «Ο Ρωμαϊκός στρατός είναι πολύ καλύτερα εξοπλισμένος από τους άντρες σου. Δεν υπάρχει λόγος να τους θυσιάσεις, μόνο και μόνο για να αποδείξεις στον εαυτό σου την αξία σου. Παραδόσου και θα σου συμπεριφερθούμε πολιτισμένα. Σου υπόσχομαι, δεν θα πάθει κανείς τίποτα».

Ο Αριστόνικος έκανε ένα κύκλο με το βλέμμα του, κοίταξε τους άντρες μέσα στα μάτια και είδε μέσα τους την δυναμική να τα δώσουν όλα για την ελευθερία. Κανείς δεν κουνήθηκε από την θέση του, στο άκουσμα της πρότασης του Εύδημου. Δεν ακούστηκε ούτε μια φωνή, ούτε ένας ψίθυρος αμφιβολίας. Όλοι παρέμεναν σε εγρήγορση, κοιτάζοντας με αποφασιστικότητα τα μάτια του βασιλιά τους.

Ο Εύδημος περίμενε για λίγο στη θέση του, αλλά μην βλέποντας καμία κίνηση αποχώρησε γρήγορα και κρύφτηκε πίσω από τις Ρωμαϊκές ασπίδες. Οι εξεγερμένοι τότε βγήκαν πίσω από τις

κρυψώνες τους, πήραν θέση μάχης και δημιούργησαν με τις ασπίδες τους ένα μικρό τοίχος μπροστά από την μικρή εσοχή. Οι ρωμαίοι αμέσως και χωρίς χάσιμο χρόνου, τούς επιτεθήκαν. Η πρώτη γραμμή των λεγεωνάριων έπεσε πάνω τους με ορμή και προσπάθησαν να διαλύσουν την σύνθεσή τους. Η μάχη ήταν σκληρή σώμα με σώμα, σπαθιά χώνονταν μέσα στις σάρκες, αίματα έσταζαν στο χώμα και το έβαφαν κόκκινο. Ο Αριστόνικος πολεμούσε σαν ζώο. Ξέσκιζε με το σπαθί του τα κορμιά των λεγεωνάριων, χωρίς να νοιάζεται για τίποτα άλλο παρά μόνο την νίκη.

Μετά από λίγη ώρα, οι λεγεωνάριοι κείτονταν νεκροί στο έδαφος. Οι εξεγερμένοι κατάφεραν να αντέξουν την πρώτη επίθεση που δέχτηκαν από τους Ρωμαίους. Ο χώρος είχε γεμίσει από νεκρά σώματα. Αλλά ήταν ρωμαίων και άλλα εξεγερμένων, δυσκολεύοσσαν να τα διακρίνεις. Μια μικρή ομάδα από άοπλους ρωμαίους πλησίασε στο σημείο της μάχης, χαιρέτησαν τον Αριστόνικο χαμηλώνοντας το κεφάλι τους με σεβασμό και ξεκίνησαν να μαζεύουν τα πτώματα των νεκρών τους. Τα στοίβαζαν επάνω στα κάρα και τα μετέφεραν μακριά από το πεδίο της μάχης, ανοίγοντας χώρο για να πέσουν τα επόμενα.

Ο Αριστόνικος αποχώρησε αφήνοντας τούς ρωμαίους να περισυλλέξουν τους νεκρούς τους. Κάθισε σε ένα βράχο μαζί με τους συμπολεμιστές του για να ξεκουραστεί. Το πρόσωπό του ήταν γεμάτο αίματα, τα χέρια και τα πόδια του γεμάτα πληγές και γρατζουνιές. Ο Αντίπατρος τού έδωσε ένα μπουκάλι με κρασί. Το πήρε στα χέρια του και ξεκίνησε να πίνει με βουλιμία. «Τα πήγαμε πολύ καλά για αρχή, άντρες! Μα τον Δια, οι Ρωμαίοι τα έχουν κάνει επάνω τους» φώναξε δυνατά στους άντρες του και εκείνοι αμέσως ξέσπασαν σε κραυγές. « Το μόνο που θέλουμε τώρα, είναι να φτάσουν σύντομα οι ενισχύσεις από την Στρατονίκηια».

«Τότε βασιλιά μου, δεν θα έχουμε να φοβηθούμε τίποτα» πρόσθεσε ο Κάδμος.

«Θα τους ξεπαστρέψουμε εδώ!» φώναξε ο Αντίπατρος. « Θα τους νικήσουμε!»

Εκείνη τη στιγμή ο Αριστόνικος διέκρινε τον Βλόσιο, ο οποίος στεκόταν πάνω από τους τραυματισμένους άντρες και τους βοηθούσε να αντέξουν τις πληγές τους. Τούς καθάριζε από τα αίματα και τους έλεγε όμορφα λόγια, λόγια που με την λυρικότητά τους ξεκούραζαν την ταλαιπωρημένη ψυχή και την έκαναν να αποδέχεται πιο ανάλαφρα το αναπόφευκτο.

Μετά από μια ώρα οι δυο στρατοί βρίσκονταν και πάλι σε θέση μάχης και περίμεναν να κονταροχτυπηθούν μεταξύ τους. Αυτή την φορά, οι Ρωμαίοι έριξαν στην μάχη το ιππικό τους. Τα άλογα ξεχύθηκαν με μανία κατά των εξεγερμένων, εκείνοι όμως έμεναν ατάραχοι στις θέσεις τους. Μόλις οι καβαλάρηδες πλησίασαν αρκετά, ξεκίνησαν να πέφτουν στις παγίδες που είχαν στήσει οι άντρες την προηγούμενη νύχτα. Τα άλογα έπεφταν στα υπόγεια λαγούμια και στις τρύπες που ήταν καλυμμένες με μεγάλα κλαδιά. Όσοι κατόρθωναν να ξεφύγουν, πιανόντουσαν στα δίχτυα και στα κρυφά σχοινιά που ήταν τεντωμένα ανάμεσα στα δέντρα και τούς σκότωναν οι άντρες με τα σπαθιά τους. Οι παγίδες έκαναν πολύ καλά την δουλειά τους, όπως επίσης και τα κοντάρια που είχαν καρφώσει περιμετρικά, γύρω από το στρατόπεδο.

Ο Εύδημος παρακολουθούσε μαζί με τον στρατηγό των ρωμαίων Περπέρνα από μακριά την σύγκυση που επικρατούσε στο πεδίο μάχης. Το μεγαλύτερο μέρος του ιππικού είχε εξολοθρευτεί και τα πράγματα έδειχναν ότι πηγαίνουν από το κακό στο χειρότερο. Όσο η μάχη εξελισσόταν, ξεκίνησαν να ανησυχούν και οι δυο. Ήξεραν πως η Ρώμη δεν θα δεχόταν αποτυχία τους, αφού τούς είχε στείλει το καλύτερο στρατό που διέθετε.

Τότε ο Περπέρνας έδωσε διαταγή στο δεύτερο σώμα λεγεωνάριων να επιτεθούν ξανά. Καθώς εκείνοι έτρεχαν ξέφρενοι και πλησίαζαν τους εξεγερμένους, ο Αριστόνικος φώναξε στους τοξότες του να τούς χτυπήσουν. Εκείνοι ήταν κρυμμένοι στα πιο ψηλά σημεία του λόφου, δεν φαινόταν μέσα στους θάμνους και ο ρωμαίος στρατηγός δεν τους είχε παρατηρήσει. Ένα πλήθος από βέλη κάλυψαν αμέσως τον ουρανό. Οι λεγεωνάριοι σάστισαν όταν τα είδαν να

πέφτουν κατά πάνω τους, αλλά πλέον ήταν αργά. Τα βέλη καρφώθηκαν επάνω τους και χώθηκαν βαθιά μέσα στη σάρκα τους.

Ο Περπέρνας βλέποντας να χάνει το μεγαλύτερο μέρος του στρατού του, τα έχασε από τον τρόπο του. Του είχαν μείνει ακόμα μερικοί λεγεωνάριοι και ιππικό, τού χρειαζόνταν όμως για την συνέχεια της εκστρατείας του. Περίμενε ότι θα κέρδιζε εύκολα αυτό το τσούρμο ληστών και δούλων, αλλά εκείνοι έδειχναν σθεναρή αντίσταση. Ο Αριστόνικος διακρίνοντας τον δισταγμό του ρωμαίου στρατηγού, φώναξε τους άντρες του να αποσυρθούν από μπροστά και να κρυφτούν πίσω από τα βράχια. Ήθελε να σκεφτεί την επόμενη κίνησή του.

Εκείνη τη στιγμή βήματα ακουστήκαν να έρχονται από πίσω του. Γύρισε το σώμα του και είδε τον Άρατο, τον άντρα που έστειλε στην Στρατονίκη για να φέρει βοήθεια. Αμέσως σκέφτηκε πως με την ενίσχυση αυτών των ξεκούραστων αντρών, θα μπορούσε όχι μόνο να αντισταθεί στον Περπέρνα αλλά και να τον εξολοθρεύσει ολοκληρωτικά. Έτρεξε αμέσως προς το μέρος του κουρασμένου δρομέα, τον έπιασε από τα χέρια και τον ξάπλωσε κάτω.

«Γενναίε μου στρατιώτη, έφτασες ακριβώς την κατάλληλη στιγμή» του είπε χαρούμενος.

«Βασιλιά μου, βασιλιά μου δεν...» προσπάθησε να μιλήσει με δυσκολία ο Άρατος, αλλά δεν του έβγαιναν τα λόγια από την κούραση. Ο Αριστόνικος τού έδωσε λίγο νερό να πιεί και σκούπισε τους ιδρώτες από το μέτωπό του. Φαινόταν πως δεν είχε σταματήσει να τρέχει στιγμή.

«Πες μου τώρα, πού είναι οι άντρες; Πού είναι οι άντρες από την Στρατονίκη;» τον ρώτησε με λαχτάρα ο Αριστόνικος. «Τους χρειάζομαι πάρα πολύ, αφού όπως έχει εξελιχτεί η μάχη, ήμαστε κοντά να κερδίσουμε. Με την βοήθεια των αντρών από την Στρατονίκη, θα...»

«Δεν βρήκα κανέναν, βασιλιά μου» τον διέκοψε αδύναμα ο Άρατος, μα ο Αριστόνικος δεν άκουσε την σιγανή φωνή του. Είχε παρασυρθεί από το πάθος της στιγμής και μιλούσε ακατάπαυστα.

«...Θα αφήσουμε τους ρωμαίους να πλησιάσουν στην εσοχή και θα τους περικυκλώσουμε. Στην συνέχεια, οι άντρες θα...»

«Βασιλιά μου...» του φώναξε με όση δύναμη του είχε απομείνει, για να κερδίσει την προσοχή του. «Σου λέω, δεν βρήκα κανέναν στην Στρατονίκη». Ο Αριστόνικος σταμάτησε απότομα να μιλά, το βλέμμα του πάγωσε. «Η Στρατονίκη παραδόθηκε στο στρατό της Περγάμου. Όλοι οι υποστηρικτές σου σφαγιάστηκαν ή σκόρπισαν στα γύρω χωριά για να γλυτώσουν. Δεν κατάφερα να βρω κανέναν».

Ο Αριστόνικος πάγωσε, ήταν το μόνο που δεν περίμενε να ακούσει εκείνη την στιγμή. Ήταν τόσο κοντά να κερδίσει την μάχη και οι θεοί τού έπαιζαν τέτοιο παιχνίδι. Κοιτούσε επίμονα τον εξαντλημένο άντρα και ένα δάκρυ κύλησε από τα μάτια του.

«Άρα, ήμαστε μόνοι μας...» ψιθύρισε και χαμήλωσε το βλέμμα του απογοητευμένος.

Σηκώθηκε, πλησίασε προς το μέρος που είχαν καθίσει οι άντρες του για να ξεκουραστούν και ζήτησε την προσοχή τους.

«Άντρες, δυστυχώς έχω δυσάρεστα νέα να σας ανακοινώσω...» τους είπε.

«Τί δυσάρεστα νέα, βασιλιά μου;» τον διέκοψε ο Αντίπατρος. «Είμαστε πολύ κοντά στην νίκη. Μόλις φτάσουν οι ενισχύσεις από την Στρατονίκη θα...»

«Η Στρατονίκη καταλείφθηκε από το στρατό της Περγάμου. Δυστυχώς οι αυλικοί κατάλαβαν το σχέδιό μας και μας πρόλαβαν».

«Καταλείφθηκε η Στρατονίκη;» επανέλαβε συντετριμμένος ο Αντίπατρος.

Όλοι οι άντρες πάγωσαν από το άκουσμα του αναπάντεχου νέου, ήταν η μοναδική εξέλιξη που δεν περίμεναν.

«Δυστυχώς, είμαστε πολλοί λιγότεροι αριθμητικά από τους ρωμαίους για να αντέξουμε τα χτυπήματά τους» συνέχισε συντετριμμένος ο Αριστόνικος. «Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα

άλλο πια, παρά να παραδοθούμε. Δεν μπορώ να σας ζητήσω κάτι άλλο. Φτάσαμε μέχρι εκεί που μπορούσαμε. Από 'δω και μπρος, μόνο οι θεοί μπορούν να...»

«Δεν μπορούμε να παραδοθούμε, βασιλιά μου» τον διέκοψε ο Αντίπατρος. «Δεν μπορούμε να αφήσουμε τον αγώνα. Αν παραδοθούμε, θα ζούμε κάτω από την εξουσία των ρωμαίων. Θα γίνουμε δούλοι τους!»

«Και εάν δεν παραδοθούμε, θα γίνουμε δούλοι του Άδη» του είπε απότομα ο Αριστόνικος. «Υποσχεθήκαν ότι θα μας χαρίσουν τις ζωές μας. Κάτι είναι και αυτό Αντίπατρε, κάτι είναι και αυτό».

Ο Αριστόνικος δεν πίστευε τα λόγια που έλεγε. Ήθελε να κάτσει εκεί, να πολεμήσει εναντίον των αχρείων ρωμαίων που είχαν εισέρθει στην πατρίδα του. Δεν μπορούσε να το κάνει όμως, δεν μπορούσε να πάρει επάνω του άλλες ανθρώπινες ζωές. Ήδη είχε βάνει τα χέρια μου με πολύ αθώο αίμα, τώρα ήταν η στιγμή που έπρεπε να κυριαρχήσει η λογική.

Αναστέναξε, κοίταξε στα μάτια τους συναγωνιστές του, τούς άντρες που είχαν σταθεί τόσο καιρό στο πλευρό του και τον στήριζαν. Χαμήλωσε το βλέμμα του με απογοήτευση και απομακρύνθηκε. Πλησίασε το απόκρημνο μονοπάτι που οδηγούσε χαμηλά στον λόφο. Από ψηλά έβλεπε τους άοπλους ρωμαίους που μάζευαν τα νεκρά κορμιά των πεσμένων λεγεωνάριων. Καθώς κατέβαινε, ένα χέρι ένιωσε να τον πιάνει φιλικά από τον ώμο του. Ήταν ο Βλόσσιος. Ο γέρος φιλόσοφος τον είχε πλησιάσει αθόρυβα.

«Πάω να...» προσπάθησε να του εξηγήσει ο Αριστόνικος, αλλά ο φιλόσοφος τον διέκοψε. «Ξέρω, βασιλιά μου» του είπε μιλώντας του ήρεμα. Δεν είπε κάτι άλλο, παρέμεινε στην ίδια θέση και τον κοιτούσε μέσα στα μάτια. Ο Αριστόνικος παραξευτέθηκε από την συμπεριφορά του φιλοσόφου. «Κάπου εδώ χωρίζουν οι δρόμοι μας...» πρόσθεσε ξαφνικά.

Ο Αριστόνικος εκείνη την στιγμή παρατήρησε ότι ο γέρος κρατούσε στο χέρι του ένα σπαθί. «Τί πας να κάνεις, Βλόσσιε;» τον ρώτησε έντρομος.

«Όλη μου την ζωή την έζησα σαν δούλος, Αριστόνικε. Πάντα έκανα ότι μου 'λεγαν οι άλλοι. Πρώτα οι γονείς μου όταν ήμουν μικρός, μετά οι δασκάλοι μου και τέλος οι αφέντες μου. Ο θάνατος μου ανήκει όμως. Δεν πρόκειται να τον χαρίσω σε κανέναν. Θα χαρώ την τελευταία μου ανάσα σε αυτήν την ζωή ελεύθερος και θα φύγω μέσα στις όμορφες μυρωδιές των λουλουδιών και στην ηρεμία του δάσους. Το σώμα μου θα γίνει λίπασμα, ένα νέο δέντρο θα ξεφυτρώσει επάνω μου και θα ζω για πάντα μέσα στα φύλλα του».

Η φωνή του φιλοσόφου δεν ταιριαζε με την στιγμή. Ακουγόταν ξέγνοιαστη και χαρούμενη, σαν να αναφερόταν σε κάποιο χαρμόσυνο γεγονός. Και όμως αναφερόταν στον επικείμενο θάνατό του. Ο Αριστόνικος κοιτούσε με δέος τον γέροντα, που μετά βίας στεκόταν όρθιος. Τον θαύμαζε που είχε το θάρρος να διατηρήσει τα πιστεύω του, ακόμα και αυτήν την ύστατη στιγμή.

«Λυπάμαι που δεν εξελίχτηκαν τα πράγματα όπως τα θέλαμε, Βλόσσιε. Θα μπορούσαμε να έχουμε κάνει πάρα πολλά μαζί» είπε ο Αριστόνικος με θλιμμένη φωνή και τον έπιασε από τον ώμο. «Θα μπορούσαμε να αλλάζαμε τον κόσμο μια για πάντα. Εσύ θα έβαζες το όραμα, τις νέες ιδέες για έναν καινούργιο κόσμο πιο δίκαιο, και εγώ με τους άντρες μου και το σπαθί θα τις υλοποιούσα».

Ένα ειρωνικό γέλακι φάνηκε στο πρόσωπο του φιλοσόφου, κάνοντας τον Αριστόνικο να απορήσει με την αντίδρασή του.

«Ακόμα και τώρα Αριστόνικε, αδυνατείς να αντιληφτείς την βαθύτερη έννοια της ζωής» του είπε χαμογελώντας. «Ποτέ δεν θα μπορούσαμε να πετύχουμε όλα αυτά που φανταζόσουν, δίκαιε βασιλιά. Ελευθερία, δικαιοσύνη, ισότητα, αυτές οι αφηρημένες ιδέες δεν είναι παρά ψευδαισθήσεις, που σου έδιναν δύναμη και σε τραβούσαν συνεχώς μπροστά στον αγώνα σου. Δεν θα μπορούσες να καταφέρεις τίποτα με το σπαθί, όσο οι άνθρωποι παρέμεναν πύονια. Ναι,

σίγουρα θα εκτελούσαν πειθήνια τις εντολές σου, μην μπορώντας όμως να κρίνουν, δεν θα μπορούσαν να εκτιμήσουν αυτά που θα τους δίναμε και γρήγορα θα στρεφόντουσαν εναντίον μας. Η ελευθερία για εκείνους, θα έμοιαζε με βάνουσο μαρτύριο. Θα ήταν ένας αληθινός επιβάτης να σκέπτονται καθημερινά για τον εαυτό τους και να κρίνουν ώριμα. Οι άνθρωποι εάν δεν ήθελαν βασιλιά πάνω από το κεφάλι τους θα τον έδιωχναν Αριστόνικε, είναι πιο εύκολο όμως να ακολουθούν την συνηθισμένη ζωή που ανοίγετε μπροστά τους, από το να ανοίγουν οι ίδιοι καινούργιους δρόμους. Τους δικούς τους δρόμους...»

Ο Αριστόνικος άκουγε συντετριμμένος για ακόμα μια φορά τα σκληρά λόγια του φιλοσόφου. Ακόμα και εκείνη την ιδιαίτερη στιγμή όπου ο αγώνας τους είχε αποτύχει, εκείνος συνέχιζε να είναι αδιάστακτος. Δεν μπορούσε να τον αμφισβητήσει όμως, όλα όσα έλεγε ήταν αληθινά. Στιγμές από το παρελθόν άρχισαν να επανέρχονται στην μνήμη του. Στιγμές από τότε που οι άντρες του δεν δεχόντουσαν να πολεμήσουν δίπλα δίπλα με τους δούλους, που είχαν στο μυαλό τους μόνο πως θα πάρουν την εξουσία από τους αυλικούς και πως θα έκλεβαν τα πλούτη των ανακτόρων. Ο φιλόσοφος διέκρινε την απογοήτευση στο πρόσωπο του, τον χαίδεψε στο μάγουλο και τον τσίμπησε.

«Μην λυπάσαι, παιδί μου. Δεν αξίζει... Τα πράγματα είναι όπως πρέπει να είναι, διαφορετικά δεν θα ήταν έτσι αλλά αλλιώς. Θα ήταν όπως θα τα ήθελαν οι θεοί να είναι, αλλά για να είναι έτσι σημαίνει ότι έτσι τα θέλησαν. Οι θεοί αποφασίζουν και οι άνθρωποι με τις πράξεις τους διαμορφώνουν καθημερινά τον κόσμο θέλουν να έχουν. Ο κόσμος που υπάρχει, είναι ο κόσμος που τους αξίζει».

«Δηλαδή Βλόσσιε, τα ήξερες όλα αυτά από την πρώτη στιγμή; Από τότε που σου μιλούσα για τους νέους κόσμους που θα χτίζαμε μαζί, όπου οι άνθρωποι θα ήταν αδελφωμένοι μεταξύ τους και θα ζούσαν ευτυχισμένοι;» τον ρώτησε αγανακτισμένος ο Αριστόνικος, αδυνατώντας να αντέξει την βαρύτητα της αλήθειας. Ο φιλόσοφος δεν του απάντησε, αλλά παρέμεινε να τον κοιτάζει στα μάτια. «Δεν καταλαβαίνω, Βλόσσιε. Δεν σε καταλαβαίνω... Εάν τα γνώριζες ήδη όλα αυτά, εάν γνώριζες ότι οι προσπάθειες του Τιβέριου Γράκχου για δικαιοσύνη και ισότητα ήταν μάταιες, γιατί στάθηκες δίπλα του; Γιατί στάθηκες στο πλάι μου, αφού ήξερες ότι δεν υπήρχε περίπτωση να κερδίζαμε τον αγώνα και στο τέλος θα χάναμε;»

«Μα ποιός έχασε, Αριστόνικε;» φώναξε ο φιλόσοφος με μια χαρούμενη νότα στην χροιά της φωνής του. «Όταν μάχεσαι για τα ιδανικά σου, όταν παρατάς την εύκολη ζωή που ανοίγεται μπροστά σου και δέχεσαι να πεθάνεις στα πεδία των μαχών για να υπερασπιστείς την αλήθεια, τότε είσαι ήδη νικητής».

Το πρόσωπο του Αριστόνικου έλαμψε, δεν περίμενε να ακούσει μια τόσο όμορφη κουβέντα. Ο φιλόσοφος είχε δίκιο, είχε πάντα δίκιο σε όλα όσα έλεγε, όμως μονάχα εκείνη τη στιγμή μπορούσε να αναγνωρίσει όλες τις ιδέες και τις σκέψεις του. Τόσο καιρό μπερδεύαν την λογική του, το πάθος και το συναίσθημα. Τώρα αναγνώριζε καθαρά την αλήθεια.

Ο Βλόσσιος διέκρινε την αλλαγή της ψυχολογίας του Αριστόνικου, τού έπιασε το χέρι και το έσφιξε με δύναμη. Παρέμειναν να κοιτιούνται μέσα στα μάτια χωρίς να μιλούν. Έμοιαζαν σαν να παρατηρούσαν ο ένας τον άλλο για πρώτη φορά.

«Θα τα ξαναπούμε κάποια στιγμή, παιδί μου. Οι ελεύθερες ψυχές δεν πεθαίνουν ποτέ» του είπε και ξεκίνησε να απομακρύνεται με αργά βήματα από κοντά του. Ο Αριστόνικος παρέμεινε ακίνητος να τον κοιτάζει, μέχρι που ο γέρος χάθηκε πίσω από τους πυκνούς θάμνους. Τότε συνέχισε να κατηφορίζει μονοπάτι.

Μόλις έφτασε στο χώρο της μάχης, διέκρινε τους άοπλους ρωμαίους στρατιώτες που μάζευαν τους νεκρούς λεγεωνάριους. Ήταν τόσο αφοσιωμένοι στην δουλειά τους που δεν αντιλήφθηκαν την παρουσία του. Η μάχη θα ξεκινούσε ξανά από στιγμή σε στιγμή και βιάζονταν να

καθαρίσουν τον χώρο. Πλησίασε έναν από αυτούς, μα εκείνος μόλις διέκρινε την σκιά του Αριστόνικου να σχηματίζεται στο έδαφος, σήκωσε απότομα το κεφάλι του και κοίταξε έντρομος τον βασιλιά των επαναστατών. Ο Αριστόνικος τού χαμογέλασε, του πρόσφερε το χέρι του να σηκωθεί και τού είπε να μεταφέρει το μήνυμά του στον Εύδημο.

Μετά από λίγη ώρα, ο ρωμαϊκός στρατός είχε καταλάβει την μικρή εσοχή του λόφου. Οι λεγεωνάριοι περικύκλωσαν το στρατό του Αριστόνικου και μια ρωμαϊκή άμαξα πλησίασε προς το μέρος του. Επάνω της ήταν ο Εύδημος μαζί με τον Περπέρνα. Μόλις έφτασαν ο Εύδημος πλησίασε τον Αριστόνικο, στάθηκε από πάνω του και τον κοιτούσε με ένα βλέμμα απογοήτευσης.

«Τελικά, σε ξαναβλέπω μετά από τόσα χρόνια» είπε με τη γεροντίστικη φωνή του. «Ήταν λάθος του πατέρα σου να μην σε σκοτώσει. Εγώ επέμενα ότι έπρεπε να το κάνει, αλλά εκείνος δεν με άκουγε».

Ο Αριστόνικος άκουγε τα λόγια του παλιού του δασκάλου, αλλά δεν είχε το κουράγιο να του απαντήσει. Ήταν εξουθενωμένος σωματικά και ψυχικά, από το τέλος του αγώνα του. Ο γέρος έστρεψε το βλέμμα του στον Περπέρνα, τού έκανε ένα νεύμα με το κεφάλι του και τότε ο στρατηγός έδωσε στους στρατιώτες του μια εντολή στα λατινικά. Οι λεγεωνάριοι έβγαλαν τα σπαθιά από τις θήκες τους και ξεκίνησαν να σκοτώνουν όλους τους άντρες του Αριστόνικου. Ο Αντίπατρος, ο Κάδμος, ο Μητρόδωρος, όλοι τώρα κείτονταν νεκροί μέσα σε μια τεράστια λίμνη από αίμα.

«Εμένα δεν θα με σκοτώσετε;» ρώτησε συντετριμμένος ο Αριστόνικος.

«Για εσένα φυλάμε ειδική μεταχείριση» του απάντησε ο Εύδημος γελώντας ειρωνικά.

ΤΕΛΟΣ

Τον χτύπησαν, τού έδεσαν τα χέρια και τον οδήγησαν στην Πέργαμο. Τον κράτησαν αιχμάλωτο για μερικές μέρες και στην συνέχεια τον μετέφεραν με μια γαλέρα στην Ρώμη. Τον έκλεισαν σε ένα υπόγειο κελί. Φως δεν έμπαινε από πουθενά, μεγάλοι ποντικοί έβγαιναν από τις τρύπες και έκαναν βόλτες. Δεν μπορούσε να τους δει μέσα στην σκοτεινιά, μα τους άκουγε καθώς ροκάνιζαν το σιταρένιο στρώμα του.

Έξερε ότι είχε φτάσει στο τέλος της αποστολής του πια, οι ρωμαίοι σίγουρα θα έπαιρναν το κεφάλι του. Τούς είχε δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα και δεν επρόκειτο να τον άφηναν έτσι. Τη μόνη σκέψη που δεν άντεχε, ήταν τα βασανιστήρια. Από τότε που ήταν μικρός και ο πατέρας του τον ανάγκαζε να βασανίζει τους αιχμαλώτους πολέμου, δεν άντεχε να βλέπει στα πρόσωπά τους σχηματισμένη την απόγνωση του πόνου.

Μετά από πολύ καιρό βρισκόταν ξανά μόνος του, χωρίς τις φωνές των αντρών του γύρω του. Η κλεισούρα τον ζάλιζε, η έλλειψη ηλίου τον έκανε να χάσει την αίσθηση του χρόνου. Δεν μπορούσε να καταλάβει αν περνούσαν οι μέρες ή αν έμεναν στάσιμες. Ο εγκλεισμός του, η άσχημη μεταχείριση και η παγωνιά τόν έκαναν να βλέπει άγρια όνειρα και εφιάλτες ακόμα και στον ξύπνιο του. Μέσα στην σκοτεινιά, άρχισε να βλέπει διάφορα πρόσωπα από το παρελθόν.

Τα πρόσωπα του συναγωνιστών του που του μιλούσαν από την μετά θάνατον ζωή, το πρόσωπο τού Βλόσιου. Μια άλλη φορά, εμφανίστηκε μπροστά του το πρόσωπο του αδελφού του. Όχι όπως ήταν στα τελευταία του, αλλά όπως ήταν μικρός. Χάρηκε που τον είδε ξανά παιδάκι γεμάτο χαρά και αθωότητα, στην συνέχεια όμως το πρόσωπο παραμορφώθηκε και πήρε την εμφάνιση που είχε όταν ήταν βαριά άρρωστος.

Σιγά σιγά, όλο και πιο ξεχασμένα πρόσωπα άρχισαν να εμφανίζονται στην θύμησή του. Ο διδάσκαλος του ο Έρατος, ο δούλος Ιουγούρθας που του κρατούσε παρέα στα ανάκτορα, όλοι όσοι είχαν περάσει από την ζωή του και τον είχαν διαμορφώσει το χαρακτήρα του. Κάποια στιγμή εμφανίστηκε μπροστά του, το αυστηρό πρόσωπο του πατέρα του. Τότε, τα έχασε για τα καλά. Κόπηκε μονομιás η αναπνοή του. Έκλεισε τα μάτια από φόβο για να μην βλέπει, μα κάτι πολύ περίεργο συνέβη. Μια ζεστή ακτίνα φωτός ένωσε να πέφτει επάνω στο παγωμένο δέρμα του. Όταν άνοιξε τα μάτια του, το πρόσωπο τού πατέρα του είχε εξαφανιστεί και την θέση του είχε πάρει το πρόσωπο της μητέρα του, που έλαμπε σαν δυνατός ήλιος. Το σκοτεινό κελί του φωτίστηκε και όλα φάνηκαν ξεκάθαρα γύρω. Μαγεμένος από την όμορφη εικόνα της μητέρας του σηκώθηκε όρθιος, την πλησίασε και όταν προσπάθησε να αγγίξει το φωτισμένο πρόσωπό της, ένωσε το χέρι του να φλέγεται. Το μάζεψε γρήγορα πίσω και ο δυνατός πόνος τον έκανε να επανέλθει στην πραγματικότητα. Τότε αντιλήφτηκε πως μπροστά του δεν ήταν πραγματικά η μητέρα του, αλλά μια αναμμένη δάδα. Την κρατούσαν στα χέρια τους δυο φρουροί που είχαν μπει στο κελί του και τον κοιτούσαν απορημένοι. Τον ακινητοποίησαν, τον τράβηξαν έξω και ανέβηκαν μερικά σκαλοπάτια.

Καθώς ανέβαιναν στην επιφάνεια, τόν τύφλωσαν οι ακτίνες του ηλίου που έπεσαν στα μάτια του. Προσπάθησε να τα καλύψει, αλλά οι φρουροί κρατούσαν τα χέρια του και δεν μπορούσε. Τα έκλεισε σφιχτά για να προστατευτεί, δεν έβλεπε που πήγαινε και προχωρούσε στα τυφλά. Ξαφνικά οι φρουροί σταμάτησαν, τον έσπρωξαν με δύναμη και έπεσε κάτω. Το μάγουλό του ακούμπησε στο πάτωμα και μούδιασε από το παγωμένο μάρμαρο. Μια ανάμνηση από τα ανάκτορα επανήλθε στιγμιαία στο θυμικό του.

Γύρω του επικρατούσε ησυχία. Δεν μπορούσε να δει τίποτα, αλλά αναγνώριζε ότι δεν ήταν μόνος του. Σιγανά χαχανητά και ψίθυροι διέκρινε να τον περικυκλώνουν. Ξαφνικά, ένα χέρι ένωσε να τον πιάνει φιλικά από τον ώμο του.

«Ωστε εσύ είσαι λοιπόν, ο ξακουστός Αριστόνικος...» άκουσε να του λέει μια φωνή ένας άνδρα που στεκόταν ακριβώς από πάνω του. «Έλα, Αριστόνικε. Άνοιξε το στόμα σου να πιεις λίγο κρασί. Θα σου φτιάξει την διάθεση».

Ο άντρας έφερε στο στόμα του ένα μπουκάλι με κρασί, το γύρισε ανάποδα και ο Αριστόνικος ήπιε με βουλιμία. Σιγά σιγά, άρχισε να βρίσκει τις δυνάμεις του. Τα μάτια του προσαρμόστηκαν με το φως και αποπειράθηκε να τα ανοίξει. Είδε ότι βρισκόταν στο κέντρο μιας τεράστιας αίθουσας, η οποία λουζόταν με άπλετο φως. Μεγάλες, κάτασπρες κολώνες από μάρμαρο τόν περικύκλωναν. Έστρεψε το βλέμμα του γύρω και είδε ότι περιτριγυριζόταν από πολλούς άντρες μεγάλης ηλικίας. Φορούσαν λευκούς τηβέννους και βρίσκονταν σε απόσταση από αυτόν.

«Εσύ είσαι λοιπόν ο άντρας που τόλμησε να τα βάλει με την Ρώμη» συνέχισε ο άντρας που στεκόταν από πάνω του. Ο Αριστόνικος παραξευεύτηκε, αφού παρατήρησε ότι ο ρωμαίος τού μιλούσε στα ελληνικά. «Ω, ναι. Φυσικά γνωρίζω ελληνικά, μα τον Δια. Όλοι εδώ μέσα ξέρουμε ελληνικά, την γλώσσα του μεγαλύτερου πολιτισμού. Είμαστε πατρίκιοι βλέπεις και είσαι μέρος της εκπαίδευσής μας. Μού έχουν πει ότι είσαι πολύ διαβασμένος, άρα σίγουρα θα έχεις διαβάσει Αριστοτέλη». Ο Αριστόνικος κούνησε θετικά το κεφάλι του, χωρίς να μιλήσει. «Θυμάσαι εκεί που λέει, ότι μερικοί άνθρωποι γεννιούνται για να κυβερνούν και κάποιοι άλλοι για να κυβερνιούνται; Ε, λοιπόν εμείς οι πατρίκιοι ήμαστε γεννημένοι για να κυβερνάμε, για να κυβερνάμε όλο τον κόσμο. Εσείς οι έλληνες δώσατε τα φώτα του πολιτισμού σε όλους μας, αλλά καταφέρατε να κυριαρχήσετε μόνο στις θάλασσες του Αιγαίου. Οι Αλέξανδρος φυσικά κατέκτησε την Βαβυλώνα, αλλά αυτός ήταν κάτι διαφορετικό. Εσείς οι έλληνες είστε αδύναμοι. Δεν βλέπετε μπροστά σας, όταν τυφλώνεστε από το πάθος. Κάπως έτσι καταδίκασε ο λαός της Αθήνας τον Σωκράτη να πει το κώνειο, κάπως έτσι και εσύ νόμιζες πως μπορούσες να τα βάλεις με την Ρώμη. Επειδή ήσουν τυφλωμένος από το πάθος... Κανείς όμως δεν υπάρχει που να μπορεί να τα βάλει μαζί μας. Θα υπερσχύσουμε τους επομένους αιώνες σε όλες τις θάλασσες. Δεν θα σταματήσουμε πουθενά, αλλά θα κυριαρχήσουμε όλο τον κόσμο. Θα κατακτήσουμε τους Γαλάτες, θα φτάσουμε στην Βρετανία και μετά στην Ιβηρική χερσόνησο. Από εκεί θα περάσουμε στην Αφρική, θα κατακτήσουμε τις ζούγκλες, θα μεταφέρουμε λιοντάρια και θα τα ρίξουμε στις αρένες να τρώνε όσους διαφωνούν μαζί μας. Κανείς δεν θα υπάρχει που να μας αντισταθεί».

Ο ρωμαίος βρισκόταν σε έκσταση. Δεν μιλούσε, αλλά φώναζε. Σάλια πετάγονταν από το στόμα του σε κάθε του λέξη. Περιπατούσε πάνω κάτω μέσα στον χώρο, κουνούσε τα χέρια του με δύναμη στον αέρα, ενώ ο Αριστόνικος παρέμενε καθισμένος στο κέντρο της αίθουσας. Τελικά ο ρωμαίος συγκλητικός σταμάτησε, τον κοίταξε στα μάτια και τον πλησίασε.

«Άδικα όμως σού φωνάζω, Αριστόνικε» του είπε με ήρεμη φωνή. «Φαινομενικά ήμασταν αντίπαλοι τόσο καιρό, αλλά στην πραγματικότητα είμαστε σύμμαχοι. Είμαστε φίλοι».

«Δεν ειμαι φίλος σου» εναντιώθηκε ο Αριστόνικος με όση δύναμη τού είχε απομείνει.

«Έτσι λες, επειδή για ακόμα μια φορά δεν βλέπεις καθαρά. Σε έχει κυριεύσει το πάθος. Όταν πολεμάς με έναν λαό, έρχεσαι σε επαφή μαζί του, τον μαθαίνεις. Ο ένας παίρνει από τον άλλο, όπως εσείς πήρατε την απόλαυση από τους ανατολίτες. Όπως ο Αλέξανδρος μετέδωσε τον ελληνικό πολιτισμό στους καθυστερημένους ασιατίες και όπως εμείς πήραμε τον πολιτισμό από εσάς. Τώρα, εσύ είσαι ο συνδετικός κρίκος. Εξαιτίας σου πάτησε η Ρώμη το πόδι της στην Ασία και για αυτό οφείλω να σε ευχαριστήσω».

«Τί είναι αυτά που λες;» ξέσπασε με φωνές ο πεσμένος Αριστόνικος.« Εγώ πολέμησα τους λεγεωνάριους σου και το στρατό της Περγάμου για να...».

«Αν δεν υπήρχες εσύ Αριστόνικε και η αχρεία επανάστασή σου» τον διέκοψε ο ρωμαίος με χαρούμενη φωνή,« εμείς μπορεί να καθυστερούσαμε ακόμα εκατό χρόνια μέχρι να καταλάβουμε την Ασία. Μπορεί να νόμισες ότι έκανες καλό στον λαό σου με την αναστάτωση που προκάλεσες, αλλά στην πραγματικότητα έκανες καλό μοναχά σε εμάς. Σε ευχαριστούμε πολύ λοιπόν για την προσφορά σου στη Ρώμη, δυστυχώς όμως δεν μπορούν να λήξουν καλά οι διαφορές μας. Βλέπεις, τα έβαλες μαζί μας και πρέπει να δείξουμε στον υπόλοιπο κόσμο πως συμπεριφερόμαστε σε όσους τολμούν να εναντιώνονται με τη Ρώμη. Πάρτε τον...» φώναξε ο συγκλητικός και οι δυο φρουροί τον άρπαξαν από τον ξεσκισμένο χιτώνα του.

Όταν έφτασαν στο κελί, ένα ξύλινο τραπέζι είχε τοποθετηθεί μέσα όπου επάνω του υπήρχαν διάφορα εργαλεία. Μερικά κοφτερά μαχαίρια διαφόρων μεγεθών, πριόνια, τανάλιες, αλυσίδες και ένα ξύλο που επάνω του είχε καρφωμένα σκουριασμένα καρφιά. Οι φρουροί κρατούσαν τον Αριστόνικο ακινητοποιημένο, χωρίς να μπορεί να κουνήσει τα χέρια και τα πόδια του. Εκείνη τη στιγμή, φάνηκε να πλησιάζει το κελί ένας τρίτος φρουρός που φορούσε στο κεφάλι του ένα σκούφο. Ήταν ο δήμιος. Μπήκε μέσα, πλησίασε το τραπέζι και άρχισε να επεξεργάζεται τα εργαλεία. Βλέποντας ο Αριστόνικος το σκληρό θέαμα, σκέφτηκε πως η επιλογή του Βλόσιου να αυτοκτονήσει ίσως ήταν καλύτερη επιλογή.

Ο δήμιος πήρε στα χέρια ένα πριόνι με κοφτερά δόντια, το ακόνισε με ένα μαχαίρι και πλησίασε το ακινητοποιημένο θύμα. Ο Αριστόνικος που τόση ώρα δάγκωνε τα δόντια του από την αγωνία, έκλεισε τα μάτια του για να μην βλέπει τον επικείμενο θάνατό του. Έτρεμε ολόκληρος γνωρίζοντας πως είχε φτάσει το τέλος της ζωής του. Μέσα στην ένταση της στιγμής, μια φιλοσοφική ρήση του Επικούρου ξετρύπωσε στο μυαλό του.« Δεν υπάρχει κανένας λόγος να φοβάστε τον θάνατο, αφού όταν υπάρχουμε εμείς αυτός είναι ανύπαρκτος και όταν έρχεται αυτός είμαστε ανύπαρκτοι εμείς».

Ο Αριστόνικος περίμενε στωικά το τελειωτικό χτύπημα, αλλά δεν ένιωθε τίποτα. Ο δήμιος φαίνεται βασάνιζε ψυχολογικά το θύμα του. Η ώρα περνούσε, χωρίς να ακούει τίποτα γύρω του. Ένιωθε πως οι δυο φρουροί είχαν χαλαρώσει κάπως να κρατούν τα χέρια του. Η αγωνία τον είχε φάει, αλλά δεν τολμούσε να ανοίξει τα μάτια του. Φοβόταν μην τον έβρισκε ο θάνατος απροετοίμαστο. Ξαφνικά, ένα δροσερό αεράκι ένιωσε να του χαϊδεύει το μάγουλο.

Αναρωτήθηκε από πού μπορεί να πέρασε και να βρέθηκε μέσα στο υπόγειο κελί του. Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησε πως οι φρουροί όχι μόνο κρατούσαν χαλαρά τα χέρια του, αλλά τα είχαν αφήσει τελείως ελεύθερα. Όλα αυτά τον παραξένεψαν. Δεν μπορούσε να περιμένει άλλο σε αυτή τη θέση, έπρεπε να δει τί συνέβαινε. Στο τέλος βρήκε το θάρρος να ανοίξει τα μάτια του, αλλά δεν πίστευε σε αυτό που αντίκρισε. Δεν υπήρχε πια κανένας δήμιος μπροστά του, οι φρουροί είχαν εξαφανιστεί και ο ίδιος δεν βρισκόταν μέσα στο κελί. Με έναν μαγικό τρόπο, είχε βρεθεί στη μέση μιας καταπράσινης κοιλάδας. Ο ουρανός πάνω από το κεφάλι του ήταν γκριζός, τα πουλιά πετούσαν μα το κελάηδισμά τους δεν ακουγόταν. Στο βάθος παρατήρησε δυο σκιές που κοιτούσαν προς το μέρος του. Δεν μπορούσε να διακρίνει τα πρόσωπά τους, αλλά καταλάβαινε ήταν ότι η σιλουέτα της μιας σκιάς ανήκε σε μια γυναίκα και η άλλη σε ένα μικρό παιδί. Έτρεξε προς το μέρος τους, μα όταν πλησίασε κοντά μαρμάρωσε. Δεν μπορούσε να πιστέψει το θαύμα που αντίκριζε μπροστά του. Η σκιά της γυναίκας ήταν η μητέρα του Στρατονίκη και το μικρό παιδί ήταν ο αδελφός του ο Ατταλος. Έτρεξε πάνω τους και χάθηκε μέσα στην αγκαλιά τους.

«Στο 'χα πει ότι θα ξανασυναντηθούμε, Αριστόνικε» ακούστηκε μια φωνή από πίσω του. Γύρισε το βλέμμα του και είδε τον Βλόσιο να περπατά μαζί με το Έρατο και τον Ιουγούρθα.« Οι ελεύθερες ψυχές δεν πεθαίνουν ποτέ».